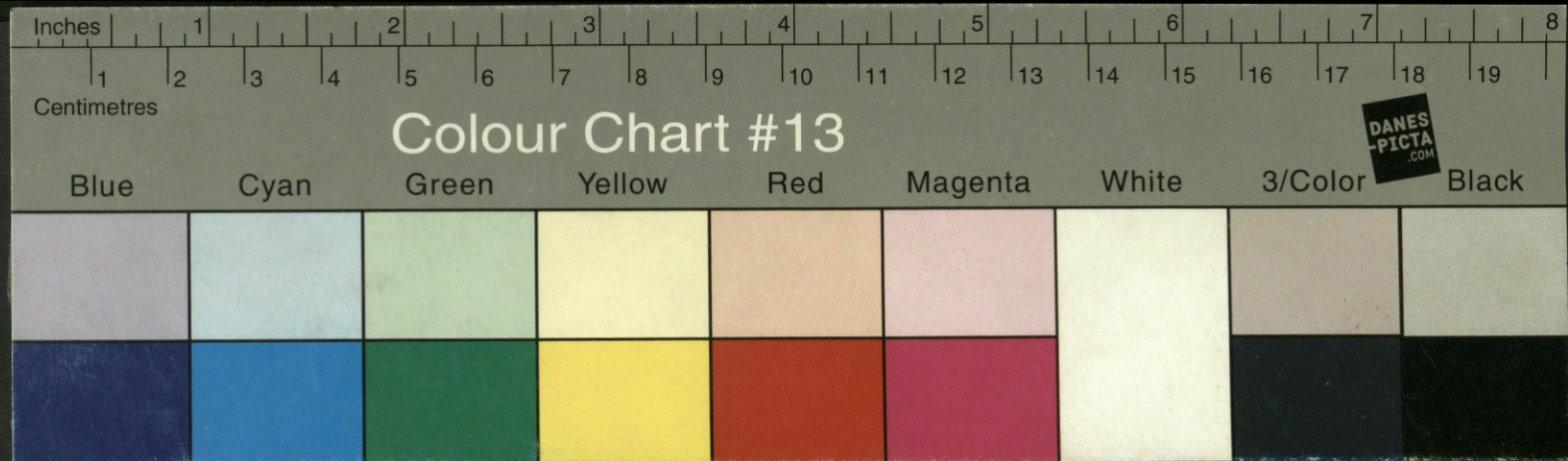

Dubl 10965 p. 13/10

GUSTAW TAUBENSCHLAG
SĘDZIA ŚLED CZY

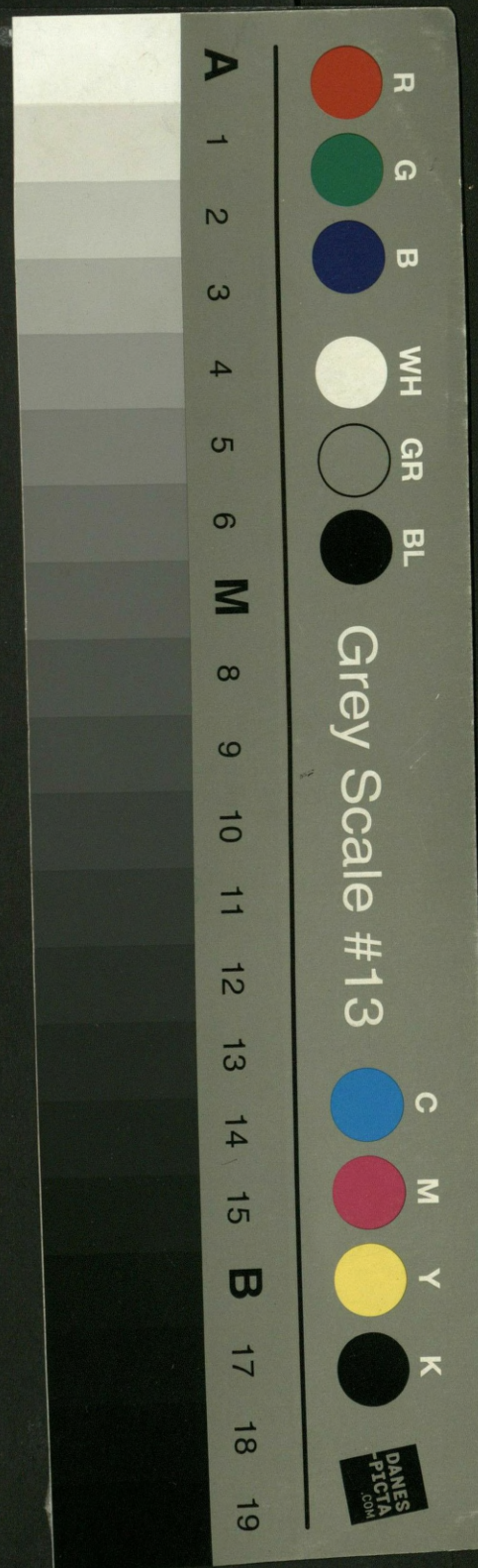
**PRAWO
KARNO-SKARBOWE**

44

ŁÓDŹ — 1927

ODBITO CZCIONKAMI DRUKARNI PAŃSTWOWEJ W ŁODZI

GUSTAW TAUBENSCHLAG
SĘDZIA ŚLED CZY

PRAWO
KARNO-SKARBOWE

ŁÓDŹ — 1927

ODBITO CZCIONKAMI DRUKARNI PAŃSTWOWEJ w ŁODZI

1338
Dr GUSTAW TAUBENSCHLAG

PRAWO KARNO - SKARBOWE

DZIAŁ PIERWSZY

Ustawa Karne Skarbowa z dnia 2/VIII 1926 r.

DZIAŁ DRUGI

Przekroczenia przepisów podatkowych i stemplowych

ŁÓDŹ — 1927

ODBITO CZCIONKAMI DRUKARNI PAŃSTWOWEJ w ŁODZI

M.B.P.
IM. WARYŃSKIEGO
W ŁODZI

343/344 (43x) 1

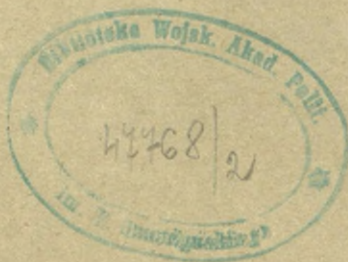
10565

3. IX. 1960

Tegoż autora wyszły:

„Polskie prawo karno-administracyjne“
R. 1924, S. 264, I wydanie wyczerpane.

„Rekurs administracyjny“ R. 1925, S. 48.

NAKŁADEM SEJMIKU ŁÓDZKIEGO.

PRZEDMOWA.

Prawo karno-skarbowe było do niedawna mozaiką najprzeróżniejszych systemów i koncepcyj, rozrzuconych chaotycznie w rozlicznych przepisach państw zaborczych oraz polskich, wzajemnie kłócących się ze sobą, nieskoordynowanych. W roku 1922 Ministerstwo Skarbu podjęło się ciężkiego zadania, częściowej unifikacji tych norm różnorodnych, opracowując Projekt obecnej „Ustawy karnej skarbowej”. Przez 4 lata Projekt uzgadniany był między Min. Skarbu i Sprawiedliwości, a Sejmem, aż wreszcie w lipcu b. r. przyjęty został przez Izby ustawodawcze.

Ten długi okres pracy kodyfikacyjnej jest miernikiem trudności, jakie się wyłoniły ze względu na kolidujące ze sobą normy prawne i konieczność rozwiązywania całego szeregu zasadniczych zagadnień teoretycznych. Znaczenie ustawy jest dwójakiego rodzaju: jest ona przede wszystkim ważnym aktem w kierunku zespolenia prawnego wszystkich dzielnic państwa, a pozatem wnosi w dziedzinę, opanowaną dotychczas przez pojęcia, genezą swą sięgające w erę policyjną, zasady nowoczesne praworządności, kształtując zwłaszcza proces skarbowy na modelę postępowania sądowego i rozciągając w myśl postulatów konstytucyjnych, bardzo daleko idącą kontrolę czynnika sędziowskiego nad administracyjno-skarbowym wymiarem sprawiedliwości, względnie wprowadzając w domenę orzecznictwa skarbowego, na szeroką skalę zakrojoną jurysdykcję sądową. Tak więc wspomniana ustawa oznacza ważny krok naprzód: zwycięstwo idei prawa i legalizmu.

Mimo tych walorów dzieło ustawodawcy jest niezupełne: pomija bowiem dział podatków bezpośrednich i opłat stempłowych. Tłómaczono to odrębnością przedmiotu i zmiennym charakterem dotyczących postanowień prawnych. Niemniej uwa-

żalem za rzecz pożądaną i ten dział, jako specjalnie aktualny, uwzględnić; w ten sposób odtworzony został całokształt prawa karno-skarbowego.

Praca, obleczona w szaty komentarza, przekracza niejednokrotnie ramy, zakresłone dla opracowań tego rodzaju: nie ogranicza się bowiem do omawiania kwestyj, kazuistycznie się nasuwających i analizy poszczególnych postanowień, a stara się wyjaśnić również motywy ustawodawcy oraz oświetlić sporne problematy, zajmując wobec nich stanowisko krytyczne. Zwłaszcza dla nowej ustawy skarbowej, takie szersze ujęcie zadania wydawało mi się wskazanem.

Młoda ustawa dopiero w zetknięciu się z życiem codziennym i jego licznymi przejawami, odbywa swą próbę ogniową i utrwala swą wartość realną. Na tej drodze — życia, niniejszy komentarz pragnie jej być wiernym towarzyszem i skromnym doradcą.

Łódź, dnia 4 listopada 1926 roku.

AUTOR.

DZIAŁ PIERWSZY

Ustawa Karna Skarbowa

z dnia 1 sierpnia 1926 roku (Dz. U. R. P. Nr. 105 poz. 609)

Objaśnienia skrótów: Przepisy prawne, ogłoszone w Dz. Ustaw, cytowane są w ten sposób, że pierwsza liczba oznacza numer dziennika, druga — pozycję, trzecia — rok. „Rw” = rozporządzenie wykonawcze; ust. = ustawa, u. = ustęp. Artykuł cytowany bez żadnego dodatku, dotyczy ustawy karno-skarbowej, z dodatkiem „ust” odnosi się do ustawy, omawianej w odpowiednim rozdziale. „S” oznacza kompetencję sądową.

Przegląd treści. *)

CZEŚĆ I.

O przestępstwach i karach.

A) Postanowienia ogólne.

Zakres stosowania ustawy	1— 4
O rodzajach winy	5— 9
O karach w ogólności	10—12
O karze pieniężnej w szczególności	13—16
O karze przepadku przedmiotu przestępstwa	17—19
O zamianie kary pieniężnej na areszt	20—21
O wymiarze kar w razie zbiegu przestępstw	22
O wymiarze kar w razie okoliczności obciążających	23—29
O zbiegu kar	30
O nadzwyczajnem łagodzeniu kary	31—32
O odpowiedzialności osób trzecich	33—39
O przedawnieniu	40—43
O umorzeniu kar w razie śmierci przestępcy	44

B) Postanowienia szczególne.

Kary za naruszenie przepisów w przedmiocie:

opłat celnych i obrotu towarowego z zagranicą	45— 56
monopolu tytoniowego	57— 74
monopolu spirytusowego	75— 97
monopolu soli	98—103
monopolu zapalczanego	104—111
państwowej wyłączności loterii	112—113
podatku od piwa	114—118
podatku od wina i miodu syconego	119—123
podatku od cukru, olejów mineralnych, węgla i od kart do gry	124—127
sacharyny	128
patentów akcyzowych	129—131
obrotu towarowego z W. Miastem Gdańskiem	132—134

*) Skorowidz do tego działu umieszczony na końcu książki.

CZĘŚĆ II.

O właściwości i postępowaniu.

A) Postanowienia ogólne.

Zasady ogólne o rozgraniczeniu właściwości	135—140
Postanowienia co do osób wojskowych	141

B) O właściwości i postępowaniu władz skarbowych.

Właściwość miejscowa władz skarbowych	142—143
Właściwość rzeczowa władz skarbowych	144—146
Wykrywanie przestępstw skarbowych	147—150
Postępowanie władzy skarbowej po otrzymaniu protokółu lub doniesienia	151
Umorzenie postępowania karnego	152—154
Zajęcie przedmiotów	155—158
Rewizje domowe i osobiste	159—164
Tymczasowe zatrzymanie obwinionego	165—166
Badanie obwinionego, świadków i znawców	167—175
Dobrowolne poddanie się karze	176—181
Rozstrzygnięcie sprawy	182—186
Środki odwoławcze przeciw orzeczeniu karnemu	187—198
Przywrócenie do pierwotnego stanu	199
Wykonanie kary	200—205
Obowiązek skazanego do zwrotu kosztów postępowania karnego	206—207
Zarachowanie kar majątkowych	208
O zawiadomieniach i doręczeniach	209

C) O właściwości i postępowaniu władz sądowych.

Właściwość rzeczowa	210—211
Właściwość miejscowa	212
Wydziały karne skarbowe	213—214
Sądy powiatowe (pokoju)	215
O zbiegu przestępstw	216
O postępowaniu z odpowiedzialnymi w charakterze osób trzecich	217
Prawa osób trzecich	218
O postępowaniu z osobami zatrzymanymi	219—220
Zabezpieczenie kar pieniężnych	221
O oskarżeniach i rozstrzygnięciach	222—229
O środkach odwoławczych	230

D) O wznowieniu postępowania.

Dopuszczalność i skutki wznowienia	231—236
Postanowienia końcowe	237—242

CZEŚĆ I.

O PRZESTĘPSTWACH i KARACH.

ROZDZIAŁ I.

POSTANOWIENIA OGÓLNE.

ZAKRES STOSOWANIA USTAWY.

Art. 1.

Według zasad niniejszej ustawy ulegają ukaraniu przestępstwa, polegające na naruszeniu przepisów w przedmiocie:

- 1) opłat celnych i obrotu towarowego z zagranicą,*
- 2) monopolu tytoniowego,*
- 3) monopolu spirytusowego oraz opodatkowania kwasu octowego i drożdży prasowanych,*
- 4) monopolu solnego,*
- 5) monopolu zapalczanego oraz opodatkowania zapalniczek,*
- 6) państwowej wyłączności loterii,*
- 7) podatku (akcyz) od piwa,*
- 8) podatku od wina i miodu syconego,*
- 9) podatku od cukru,*
- 10) podatku od olejów mineralnych i przetworów z nich (t. zw. przetwory naftowe),*
- 11) podatku od węgla,*
- 12) podatku od kart do gry,*
- 13) wyrobu, sprzedaży i używania sztucznych substancji słodkich (sacharyny),*
- 14) patentów akcyzowych,*
- 15) obrotu towarowego z Wolnem Miastem Gdańskiem.*

Powodem pominięcia podatków bezpośrednich jest to, że systemat tych podatków nie jest jeszcze gotów. Wprawdzie to

samo powiedziećby można o podatkach pośrednich, to jednak pamiętać należy, że przy opodatkowaniu pośredniem ulega podatkowi przedmiot (sól, tytoń, zapalki i t. p.), a stosunki majątkowe i zarobkowe podatnika żadnej roli tu nie grają, gdy przeciwnie przy podatkach bezpośrednich właśnie te stosunki są podstawą opodatkowania. Podstawa ta zaś jest bardzo niepewna, gdyż dopiero sposób ujęcia tych stosunków w ustawie decyduje o takiej lub innej istocie tych podatków. Z tych powodów nie objęto narazie projektowaną ustawą naruszeń ustaw i rozporządzeń, dotyczących podatków bezpośrednich. (P. Motywy do Proj. rządowego z 29.III. 1924, Druk Sejm. 1104/24). W dziedzinie podatków pośrednich wyłączono przestępstwa, objęte ustawą stemplową, ze względu na ich odrębny charakter.

Art. 2.

Zawarte w powszechnych ustawach karnych ogólne przepisy prawa karnego materialnego mają o tyle zastosowanie do przestępstw, karanych według niniejszej ustawy, o ile ta nie stanowi inaczej.

Por. art. 32.

1) Przepisy materialne, zawarte w części I-szej ustawy, stosuje się do wszystkich, objętych nią przestępstw skarbowych, więc bez względu na to, czy one są rozpoznawane w drodze skarbowo-administracyjnej — czy sądowej.

W szczególności więc i sąd obowiązany jest, przy rozpatrywaniu tych spraw (w kwestji winy, kary, przedawnienia i t. p.) posługiwać się w pierwszym rzędzie postanowieniami tej ustawy.

Dopiero o ile natknie się na wypadki, nieunormowane w ustawie skarbowej, może braki te uzupełnić, korzystając subsydjarnie z postanowień kodeksu karnego ogólnego, obowiązującego w danej dzielnicy.

Taką samą moc subsydjarną zachowują odn. kodeksy karne również przy orzecznictwie skarbowo-administracyjnem.

Por. analogiczny przepis proceduralny w art. 135 u. 2.

2) Subsydjarna moc kod. powsz. ograniczona jest jednakże tylko do „ogólnych” przepisów, t. j. do t. zw. części ogólnej, a więc w kod. ros. cz. I art. 1—71; w kod. austr. § 1—55 i § 233—274; w kod. niem. § 13—79.

Art. 3.

Ustawa niniejsza znajduje również zastosowanie do przestępstw, popełnionych na szkodę Skarbu Polskiego poza granicami państwa, zarówno przez obywateli polskich, jak i cudzoziemców, jeżeli chodzi o przestępstwa, polegające na uszczupleniu dochodu skarbowego, albo na naruszeniu wydanego w stosunku do zagranicy lub Wolnego Miasta Gdańska zakazu przywozu, wywozu lub przewozu towarów, i jeżeli umowy, zawarte z innemi państwami lub Wolnem Miastem Gdańskiem, inaczej nie stanowią.

1) Przestępstwa porządkowe (art. 26), popełnione zagranicą, nie będą ścigane (arg. a contr.).

2) Pod względem odpowiedzialności karno-skarbowej, są cudzoziemcy w zasadzie postawieni na równi z obywatelami polskimi, o ile traktaty i prawa międzynarodowe nie ustanawiają w tym względzie wyjątków. Za czyn, spełniony zagranicą, dosięgnię winowajcę kara przedewszystkiem, jeśli się zjawi w kraju. Ekstradycja jest wykluczona, nawet odnośnie własnych obywateli, za granicą przebywających.

Skazanie zaoczne w takim razie jest — wobec niemożności wezwania obw. z zagranicy — proceduralnie niedopuszczalne (art. 167 u. 1), pozatem zaś, ze względu na trudności techniczne, związane z doręczeniem orzeczenia (art. 184) i skorzystaniem z przysługujących skazanemu środków prawnych — byłoby ono pogwałceniem przyznanych mu praw obrony.

Pobyty zagranicą, nie będący w związku z przestępstwem, więc niezawiniony, nie może narażać poszlakowanego na tak daleko idące następstwa. Por. natomiast art. 228.

3) W myśl art. 43 — przedawnienie rozpoczyna swój bieg normalny i nie ulega przerwie, mimo pobytu obwinionego poza granicami Polski.

4) O pomoc prawną, a zwłaszcza egzekwowanie grzywien u osób, skazanych w kraju, a następnie osiadłych zagranicą, nie będzie można zwracać się tamże z reguły — o ile traktaty nie wniosą tu żadnych zmian — chociażby z tego tytułu, że prawo karno-skarbowe, a zwłaszcza celne służy do ochrony interesów ekonomicznych danego państwa, kolidujących b. często z polityką finansową państw ościennych.

Art. 4.

Przepisy niniejszej ustawy stosują się również do osób, podlegających sądownictwu wojskowemu.

Por. art. 7 rozp. R. M. z 10.V. 1920 r. (59/368) i niżej art. 141.

Osoby, pozostające w służbie państwowej lub samorządowej, ulegają — niezależnie od odpowiedzialności adm.-skarbowej — ukaraniu w drodze dyscyplinarnej, jeśli czyn ich jest nie tylko naruszeniem ogólnych obowiązków obywatela wobec skarbu państwa, lecz jednocześnie też obrazą specjalnych obowiązków, wpływających ze stosunku służbowego. (Por. art. 4 Projektu rządowego).

O RODZAJACH WINY.

Art. 5.

Przestępstwa ulegają karze nie tylko w wypadkach winy umyślnej, lecz także winy nieumyślnej, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej.

1) Definicji przestępstwa skarbowego ustawa nie podaje. Co do istoty jego, czytamy w uzasadnieniu do proj. rządowego uwagi następujące:

„Podczas gdy prawo karne powszechne poddaje z reguły karze to, co przeważający ogół odczuł już i uznał za „zło“, że więc prawo to jest niejako konsekwencją pojęć moralnych ogółu, to przeciwnie prawo karne skarbowe jest raczej konsekwencją specjalnych nakazów i zakazów, wprowadzonych ustawami podatkowymi tak, że to, co dziś jest złem, może jutro złem nie być. Aczkolwiek więc naruszenie tych nakazów lub zakazów jest rzeczą równie niemoralną, to jednak w wypadku tym dopiero ustawa wskazuje obywatelowi, co mu czynić wolno lub niewolno, gdy tymczasem, to, że nie wolno mu kraść lub zabijać, wskazuje mu jego sumienie. Wynika stąd, że gdyby nawet poddawać przestępstwa skarbowe najsurowszym karom, to jednak nie można podciągać ich pod pojęcie zwykłego oszustwa i stosować do nich zupełnie tych samych przepisów“.

Zdaniem ustawodawcy jest więc przestępstwo wg. kod. powszechnego przeważnie formą kolizji z pojęciami etyki i moralności, podczas gdy przekroczenie skarbowe oznacza tylko kon-

flikt z interesem finansowym państwa, podyktowanym każdorazową jego polityką skarbową.

2) Co do motywów rozszerzenia odpowiedzialności karnoskarbowej także na dziedzinę działania nieumyślnego, wywodzi sprawozdawca sejmowy, im. in. (Por. Spr. sten. z 289 posiedzenia Sejmu z 1.VII. 1926 r.):

„Chodzi o to, żeby postępowanie w tych sprawach było możliwie przyspieszone. żeby prowadziło do realizacji interesu materialnego Skarbu Państwa i aby realizacja tego interesu była połączona ze stosunkowo małymi kosztami. W dziedzinę prawa karnego skarbowego, które obejmuje głównie sferę przekroczeń, należy wciągnąć także i sferę winy nieumyślnej i za winę nieumyślną także wymierzać karę, ponieważ inaczej doszlibyśmy do bardzo uciążliwego procederu, któryby wymagał wielkich kosztów, dużego nakładu trudu i czasu”.

3) Spowodowanie szkody lub uszczerbku materialnego dla państwa, względnie konkretna możliwość wywołania tego skutku, nie zawsze stanowi jedną z cech przestępstwa skarbowego. Wystarczy nieraz kolizja formalna z przepisem obowiązującym (art. 26). Niezachowanie takich przepisów zawsze prawie uważane będzie za zawinione, albowiem państwo wymaga od obywatela tak daleko idącej diligentia, zwłaszcza przy prowadzeniu wszelakiego rodzaju przedsiębiorstw, będących pod kontrolą fiskalną, że w rezultacie tylko okoliczności, znajdujące się poza sferą wpływu strony, wykluczają karalność. Oczywiście też *vis maior* uwalnia od odpowiedzialności. Ciężar dowodu przerzucony jest na obwinionego.

W wielu wypadkach ustawa stoi na stanowisku *presumptio doli*, z góry wnosząc z pewnych zewnętrznych znamion czynu o jego subiektywnej stronie i o intencjach sprawcy (por. art. 77, 115, 120). Przeciwdowód (że chęci zatajenia obiektu monopolowego względnie uszczuplenia podatku nie było) jest tu z reguły niedopuszczalny.

4) Komisja sejmowa, uwzględniając chaos ustawodawczy i płynące stąd trudności, a często niemożność zorjentowania się społeczeństwa w tym labiryncie przepisów, wprowadziła postanowienie, że „usprawiedliwiona (przez obwinionego) nieznajomość” tych przepisów „wyłącza poczytanie winy”. Senat jednakże nie podzielił stanowiska Sejmu i odnośny ustęp skre-

ślił. Obowiązuje zatem bezwzględna zasada: *ignorantia iuris nocet*.

Art. 6.

Wszyscy uczestnicy przestępstw, a w tej liczbie podżegacz i pomocnik, ulegają karze według przepisu, stosującego się do przestępstwa, popełnionego przez sprawcę.

Por. art. 27 i 29.

1) Pojęcie uczestnictwa oceniać należy według kod. karn. dzielnicowych (p. art. 2). Niezbędną jest u uczestnika: wina umyślna.

2) Przy przekroczeniach porządkowych jest z natury rzeczy ta forma współdziałania, z reguły wykluczona.

Art. 7.

Kto bez uprzedniego porozumienia się z uczestnikiem przestępstwa świadomie udziela mu pomocy, by go uchronić od kary, albo przedmiot, pochodzący z przestępstwa, świadomie nabywa, pozbywa, przechowuje, transportuje, albo w jakikolwiek sposób świadomie ciągnie zysk z przestępstwa, ulega karze według przepisu, stosującego się do uczestników przestępstwa, z tem jednak zastrzeżeniem, że karę wymierza się tylko w stosunku do tej części przedmiotu, której czyn ten dotyczy.

1) Nie dotyczy uchybień porządkowych.

2) Podczas gdy art. 6 omawia pomoc fizyczną i moralną przed lub w chwili dokonywania przestępstwa, to tutaj chodzi o solidaryzowanie się z przestępcą już post delictum commissum, czyto przez paraliżowanie wymiaru kary (ukrywanie sprawcy, zatarcie śladów) czyto przez zachowanie dla sprawcy wzgl. osiągnięcie dla siebie korzyści z przestępstwa płynących. Ten ostatni moment nie jest istotny: także pomoc, udzielana bezinteresownie jest niedozwolona.

3) Zakazana jest m. in. pomoc materialna, utrudniająca skarbowi odzyskanie przedmiotu; więc np. reparacja rzeczy, ukrytych przed opodatkowaniem wzgl. ocleniem, nie ulega karze.

4) Uprzednie, t. j. przed popełnieniem przestępstwa, dane przyrzeczenie, użyczenia pomocy po jego dokonaniu, podpada pod art. 6.

5) Popieranie przestępcy — o którym tu mowa — ścigane będzie również w stosunku do członków rodziny, chociażby według poszczególnych kod. korzystali z przywileju bezkarności w analogicznej sytuacji. Przywilej taki bowiem nie miałby racji ze względu na stosunkowo małe kary, grożące obwinionemu, a z art. 2 wydedukować go nie można, gdyż przeważnie nie mieści się w części ogólnej obowiązujących kodeksów powsz. (por. n. p. art. 170 ros. k. k. § 214 i 216 austr. k. k.).

6) Poparcie musi być zamanifestowane czynnie — bierne tolerowanie nie wystarcza. Nie istnieje też ogólny obowiązek, zagwarantowany sankcją karną — donoszenia o zamierzonych wzgl. dokonanych już przekroczeniach skarbowych.

Art. 8.

Usiłowanie ulega karze, o ile szczególny przepis karno-skarbowy inaczej nie postanawia, jednak tylko wówczas, jeśli przestępstwo, popełnione z winy umyślnej, polega na uszczupleniu dochodu skarbowego, albo na naruszeniu wydanego w stosunku do zagranicy lub Wolnego Miasta Gdańska zakazu przywozu, wywozu lub przewozu towaru. Karę wymierza się według przepisu, stosującego się do dokonanego przestępstwa.

P.: art. 2 i 26.

1) Nie odnosi się do przekroczeń porządkowych.

2) Fakt doprowadzenia akcji przestępczej tylko do stadium usiłowania, nie zawsze wpływa łagodząco na wymiar kary (por. § 47a austr. k. k. art. 49 ros. k. k. i § 44 niem. k. k.). Łagodzenie kary nakazane jest bowiem wyłącznie w wypadku art. 31. Tam jednakże, gdzie wysokość kary nie jest zgóry ściśle określona, a wyrażona z oznaczeniem pewnego minimum wzgl. maximum, gdzie zatem organ orzekający, stosując karę, musi ją wybrać z uwzględnieniem okoliczności sprawy, w granicach ustawowego wymiaru, tam powinien on, według uznania swego, również ocenić usiłowanie, jako moment łagodzący.

Art. 9.

Przestępcą nie ulega karze, jeśli w wypadku przestępstwa, polegającego wyłącznie na uszczupleniu dochodu skarbowego, nie będąc skądinąd bezpośrednio zagrożony wykryciem, doniesie

o niem władzy skarbowej, powołanej do ścigania przestępstwa, zanim ona o niem się dowie, i złoży całą uszczuploną należność w terminie oznaczonym przez władzę, oraz wymieni wszystkich współników (art. 6 i 7), jeśli przestępstwo popełniło dwie lub więcej osób.

1) Bezkarność przestępstwa uzależniona jest od spełnienia następujących warunków:

a) obwiniony zdradza dobrowolnie swój zamiar, bez żadnej presji i mimo, że nie grozi mu wyraźnie jeszcze niebezpieczeństwo wysłędzenia;

b) musi ujawnić swój plan przestępczy przed wszczęciem dochodzenia, t. j. zanim władze się z innego źródła o tem dowiedzą;

c) zgłosić się ze swoim wyznaniem do właściwego urzędu skarbowego;

d) jeśli już spowodował uszczerbek dla skarbu, powinien materialnie stratę w całości pokryć; okoliczność, że przestępstwo zostało dokonane, nie pozbawia go możliwości skorzystania z powyższego przywileju;

e) jeśli są współnicy, obowiązany jest ich wskazać wszystkich. Nie wymaga się natomiast, by czynnie sam przeciwdziałł celem zapobieżenia rozszerzeniu się rozmiarów przestępczej działalności, w szczególności, by ścigał uczestników itp.

Jednakże przywilej bezkarności przysługuje mu wtedy tylko, gdy uczynił wszystko, co ustawa wymienia; ale w takim razie, władza musi zaniechać wszelkich kroków karnych; nie może według swego uznania pomimo takiego zachowania się przestępcy, wszczynać śledztwa przeciwko niemu, wychodząc z założenia, że ukaranie jest jednakże pożądane.

2) Aczkolwiek w art. mowa jedynie o przestępstwach, polegających na „uszczipieniu dochodu skarbowego” z pominięciem naruszeń przepisów celnych (por. natomiast art. 3, 8, 26, 34 p. 2), to jednakże i tę drugą grupę, słusznie pod to pojęcie podciągnąć należy, gdyż i one pośrednio mają na celu osłabienie gospodarcze państwa.

O KARACH W OGÓLNOŚCI.

Art. 10.

Rodzaje kar za przestępstwa, podlegające niniejszej ustawie, są następujące:

- 1) *kara majątkowa,*
 - a) *kara pieniężna,*
 - b) *kara konfiskaty (przepadku) przedmiotu przestępstwa;*
- 2) *kara pozbawienia wolności.*

1) Każda z wymienionych kar ma charakter sankcji samodzielnej, przeważnie jednakże konfiskata łączy się z inną jeszcze karą. Inaczej według art. 72. Nierzadkie są wreszcie wypadki: kumulacji jednoczesnej wszystkich trzech rodzajów represji lub conajmniej połączenia kary pieniężnej z karą pozbawienia wolności: por. art. 24 następnie 55, 76, 78, 83, 90, 101, 128.

2) Przepadek przedmiotu przestępstwa jest jedną z „kar“, nastąpić więc może tylko w razie skazania (por. art. 185 p. 2) P. jednakże uw. 6 do art. 156 w razie umorzenia postępowania.

3) P. też inne formy karania: zniszczenie produktu, uzyskanego zapomocą przestępstwa (art. 57 u. 1), kary umowne (art. 69) zamknięcie przedsiębiorstwa, prowadzonego bez patentu (art. 129) Por. art. 12. V: art. 238.

4) Kara pozbawienia wolności — do 6 miesięcy zwie się w ustawie „aresztem“, dłuższa zaś nosi miano: „więzienia“ (art. 29 u. 3 i 76 u. 2). Nomenklatura ta nie jest konsekwentnie zachowana: art. 25, 27, 28 znają też areszt długości 1 roku, a art. 20 zna nawet areszt zastępczy do 2 lat.

Art. 11.

Orzeczenie kary nie uwalnia skazanego od obowiązku złożenia uszczuplonej należności w trybie postępowania administracyjno-skarbowego.

Uszczuplona należność musi być uiszczona nawet w razie orzeczenia uwalniającego, jeśli władza skarbową obowiązek ten ustaliła.

Art. 12.

W postępowaniu karnem nie orzeka się utraty udzielonego przez władzę skarbową upoważnienia przemysłowego lub han-

dlowego, lecz odebranie tegoż następuje w zwykłej drodze administracyjnej stosownie do obowiązujących przepisów.

Jeżeliby jednak odebranie takiego upoważnienia miało być następstwem dopuszczenia się przestępstwa, karanego w myśl niniejszej ustawy, wówczas orzec je można dopiero po prawomocnem skazaniu.

O KARZE PIENIĘŻNEJ W SZCZEGÓLNOŚCI.

Art. 13.

Kar pieniężnych, ustanowionych w wielokrotności podatku lub opłaty wartości przedmiotu, ceny monopolowej przedmiotu i t. d. nie można wymierzać poniżej dziesięciu złotych, choćby ustanowiona wielokrotność kwoty tej nie osiągała.

Jeśli podstawę wielokrotności da się oznaczyć tylko w przybliżeniu, oblicza się karę pieniężną według tak ustalonej podstawy przy zastosowaniu postanowień ustępu pierwszego niniejszego artykułu.

Jeśli jednak podstawy wielokrotności nawet w przybliżeniu nie da się oznaczyć, wówczas wymierza się karę w kwocie stosownej do zbadanych okoliczności, jednak nie niżej dwudziestu złotych i nie wyżej dwóch tysięcy złotych.

1) Grzywny, określone w kwocie stałej zaczynają się od 5 złotych (art. 88, 89), a sięgają do wysokości 500 tysięcy złotych (art. 76).

Najniższy wymiar ulec może dalszej redukcji na zas. art. 31, przyczem ustawa nie podaje żadnego w tej mierze minimum. Przyjąć trzeba, że jest niem jednostka, w której obliczane są wszelkie grzywny, t. j. 1 złoty.

2) Poza wymiarem we wielokrotnościach (od 2 — do 100-krotności por. art. 68 i 94 oraz 83 i 100), znane są ustawie kary, odpowiadające jednokrotnej wartości pewnych przedmiotów (art. 73) lub połowie pewnej ceny, czy opłaty (art. 66 i 129). Do nich się om. art. nie stosuje. Por. też art. 57.

3) Przy grzywnach, opartych na obliczeniu wielokrotności, nieprzekraczających sumy 10 złotych, dalsze obniżenie z art. 31 (v: „nie można wymierzać poniżej”.....) jest wykluczone.

4) Kary, wymierzane we wielokrotnościach, jednokrotności lub połowie pewnej ceny czy wartości, muszą być cyfrowo skonkretyzowane.

Art. 14.

Jeśli podstawą oznaczenia kary pieniężnej jest podatek lub inna opłata państwowa, a łącznie z tym podatkiem (opłatą) pobierany jest dodatek na rzecz związków komunalnych, wówczas za podstawę oznaczenia kary przyjmuje się podatek (opłatę) wraz z dodatkiem.

O dodatkach komunalnych do podatków i opłat, na które rozciąga się niniejsza ustawa por. ustawa o tymcz. uregulowaniu finansów komunalnych (97/747/23): art. 10—11. Wchodzą tu w grę dodatki na rzecz wszelakiego rodzaju „związków komunalnych“, więc powiatu, gmin miejskich i wiejskich.

Art. 15.

Jeśli podstawą oznaczenia kary pieniężnej jest wartość przedmiotu przestępstwa, to wartość tę przyjmuje się przy przedmiotach monopolowych według cen monopolowych, zaś jako wartość innych przedmiotów przyjmuje się według uznania władzy albo cenę wykazaną wiarogodnymi dokumentami handlowymi z miejsca pochodzenia przedmiotu przestępstwa, albo w braku takich dokumentów cenę według oszacowania, dokonanego na podstawie cen na najbliższym rynku handlowym, albo wreszcie cenę sprzedaży przedmiotu, o ile sprzedaż nastąpiła przed orzeczeniem kary.

W wypadkach oszacowania miarodajna będzie cena w czasie popełnienia przestępstwa przy uwzględnieniu ówczesnego stanu przedmiotu.

1) Obniżenie, zarówno jak i podniesienie wartości obiektu w okresie czasu od momentu popełnienia przestępstwa do chwili wykrycia i zasądzenia nie wywierają żadnego wpływu na wymiar grzywny, jeśli podstawą jego jest oszacowanie przedmiotu. Przy ustalaniu natomiast wartości na zasadzie faktur, ceny sprzedaży, notowań urzędowych oraz cen monopolowych, moment popełnienia przestępstwa niema znaczenia (arg. a contr.), stąd wnosić więc należy, że miarodajną będzie bądź wartość w chwili transakcji, bądź w chwili odnośnej decyzji, więc wydawania orzeczenia w I inst.

2) Co do przedmiotów monopolu — władza karząca — musi się oprzeć na cenniku monopolowym, co do rzeczy wolnego obrotu obiera jedną ze wskazanych w ustawie sposobów

określenia wartości, przyczem do 2-ch ostatnio wymienionych, uciec się wolno w zasadzie wtedy tylko, jeśli niema faktur autentycznych, dotyczących odn. towaru. Por. też art. 156 u. 2 i art. 52, 53.

Art. 16.

Kary pieniężne wpływają na rzecz Skarbu Państwa.

Por. art. 208.

O KARZE KONFISKATY PRZEDMIOTU PRZESTĘPSTWA.

Art. 17.

Przez karę konfiskaty przedmiotu przestępstwa rozumie się konfiskatę nie tylko samego przedmiotu, ale również jego koniecznego opakowania oraz tego wszystkiego, co z nim zmieszano lub też w ten sposób połączono, że bez uszczerbku dla przedmiotu przestępstwa odłączyć się nie da.

Przepadek przedmiotu przestępstwa pociąga za sobą konfiskatę wyszczególnionych akcesoriów bez względu na ich wartość; konfiskata ta oznacza również co do nich, przymusowe przejście rzeczy w posiadanie i na własność skarbu bez jakiegokolwiek odszkodowania. Takie rozszerzenie następstw karnych jest wówczas tylko usprawiedliwione, jeśli rozłączenie spowodowałoby musiało „uszczerbek dla przedmiotu”, t. j. zniszczenie lub uszkodzenie fizyczne; nie wystarcza natomiast materialny uszczerbek dla właściciela.

Jeśli powyższy stan confusio czy commixtio powstał z winy organu władzy, natenczas przyznaćby należało zasądzonemu prawo do żądania odpowiedniego odszkodowania.

Art. 18.

W wypadkach fabrykacji przedmiotów, podlegających opłacie lub stanowiących przedmiot monopolu państwowego w przedsiębiorstwach tajnie prowadzonych, orzeka się obok konfiskaty przedmiotów przestępstwa również konfiskatę maszyn, narzędzi i materiałów, służących do popełnienia przestępstwa.

1) „Tajnie” znaczy z zamiarem ukrycia istnienia przedsiębiorstwa, z zachowaniem odpowiednich w tym celu środków ostrożności i ewent. urządzeń, zmierzających do zatajenia inte-

resu przed okiem władzy. Sam fakt niewykupienia patentu, nie kwalifikuje fabrykacji, jako „tajnej” (por. art. 129).

2) Konfiskata rozciąga się na maszyny bez względu na to, czy stanowią one ruchomość, czy — według zasad kod. cywilnego — rzecz nieruchomą.

3) Wszystkie bez wyjątku przedmioty, służące do pewnej fabrykacji, zostają zajęte, chociażby ich jeszcze nie użyto faktycznie do niedozwolonego wyrobu, jeśli tylko znajdują się w odnośnym lokalu fabrycznym, dla tego przedsiębiorstwa przeznaczonym; okoliczność bowiem, że tam są umieszczone dostatecznie już dowodzi usiłowania produkcji. Dystynkcja zaś w zależności od tego czy już były w użyciu, czy też nie, byłaby nieuzasadniona i w praktyce często niemożliwa.

4) Jeżeli fabrykacja nie rozwinęła się na tyle, by móc dostarczyć już wyrobów gotowych, a tem samem przedmiotów przestępstwa do konfiskaty, to — wbrew literalnej interpretacji tekstu (v: „obok”), lecz zg. z ratio legis — nie przeszkadza to skonfiskowaniu narzędzi i t. p. ewent. przy jednoczesnem zastosowaniu analog. art. 19.

Art. 19.

Jeśli przedmiotu przestępstwa nie zdołano ująć, albo jego konfiskaty ze względu na słuszne rozszczenia osób trzecich orzec nie można, wówczas zamiast konfiskaty orzeka się obok kary pieniężnej, przewidzianej za dane przestępstwo, dodatkową karę pieniężną w stosunku do ilości i wartości przedmiotu, określonej dokładnie lub w przybliżeniu ewentualnie na zasadach art. 13 ust. 3.

1) Gdy dodatkowa grzywna wymierza się według wartości przedmiotu przestępstwa, przeto musi on istnieć w postaci gotowej lub conajmniej znajdować się w takim stadjum wyrobu, że ilość i jakość da się w przybliżeniu określić.

2) Art. 19 stosuje się również, jeśli obwinionych jest więcej, ale kara przepadku grozi temu z pośród nich, któremu własność przedmiotu nie przysługuje. Solidarnie odpowiadają bowiem skazani tylko za kosztą, por. art. 206 ost. ustęp.

3) Z tekstu wynikałoby, że tej grzywnie, stanowiącej surrogat konfiskaty, musi zawsze towarzyszyć grzywna, jako kara główna. Por. jednak art. 72.

O ZAMIANIE KARY PIENIĘŻNEJ NA ARESZT.

Art. 20.

Karę pieniężną zamienia się w wypadkach określonych w art. 21 na areszt zastępczy, licząc po dwadzieścia złotych za jeden dzień. Władza orzekająca może według słusznego swego uznania przy uwzględnieniu wszystkich towarzyszących okoliczności ustanowioną wyżej normę zamiany odpowiednio zmienić celem skrócenia aresztu, gdyby dłuższe trwanie aresztu mogło zachwiać egzystencję gospodarczą skazanego, albo też gdyby zachodziły inne okoliczności, zasługujące na szczególne uwzględnienie. Kara aresztu zastępczego nie może przekroczyć dwóch lat i nie może być niższą, niż dwadzieścia cztery godziny.

Por. art. 205 i 207.

1) Skoro najmniejsza grzywna zamienna (na 1 dobę aresztu) wynosi 20 złotych, przeto wnosząc stąd należy o niedopuszczalności takiej zamiany przy jeszcze mniejszych karach (por. art. 13, 62, 88, 89, 57, 74, 130, 93, 95, 111, 113, 118, 121, 127).

2) Dwa lata aresztu odpowiadałyby grzywnie około 14,600 złotych. Grzywny większe nie mają zatem więcej swego ekwiwalentu w karze pozbawienia wolności. Nie znaczy to, że władza musi w każdym wypadku skazania na grzywnę, przekraczającą wspomnianą wysokość, bez względu na to, jak daleko nadwyżka ta odbiega od zamiennego maximum — (por. n. p. art. 76 u. 2), zastosować 2 lata aresztu, o ile nie zachodzą (co łatwo się zdarzy) wyjątkowe okoliczności łagodzące. Miernik teoretyczny w takich wypadkach prowadzi do wyników nieszczególnych. N. zd. trzeba tu przypisać władzy bardzo szerokie pole łagodzenia kary, pojmując zakres jej swobodnego uznania ekstenzywnie. Może zatem władza ograniczyć areszt do krótszego czasokresu niż dwuletniego, chociażby grzywna wynosiła przeszło 14,600 złotych, o ile — mimo braku szczególnych okoliczności — uważa to za dostateczne.

Organ orzekający dokona wyboru kary według okoliczności sprawy, właściwości osobistych sprawcy, jego stanu majątkowego, przypuszczalnej dotkliwości dla skazanego kary podstawowej i zamiennnej.

3) Zamiana musi odbyć się według wskazanej w ustawie zasady. Łagodząc ją, można również tylko „normę przerachowania” zmienić, więc zmniejszyć stosunek ilości dni do sumy je-

dnostek w złotych. Przyjęty wskaźnik obliczeniowy musi znaleźć swój wyraz w ostatecznie określonej długości aresztu zastępczego.

Art. 21.

Karę aresztu zastępczego wykonywa się w następujących wypadkach:

1) jeśli ściągnięcie kary pieniężnej z majątku i dochodów skazanego i odpowiedzialnego okazało się niemożliwym,

2) jeśli przeprowadzenie ściągnięcia wymagałoby nieproporcjonalnie długiego czasu w stosunku do orzeczonej kary, a zwłaszcza, gdyby ściągnięcie nieznacznej kary pieniężnej dało się uskutecznić jedynie drogą przymusowej sprzedaży nieruchomości,

3) jeśli ściągnięcie kary pieniężnej pozbawiłoby skazanego, względnie jego rodzinę, środków utrzymania.

1) Władza nie będzie się zupełnie liczyć z tem, jaką karę skazany woli.

2) Wypadek z p. 1 obejmuje w przeciwieństwie do dwóch następnych, wszelkie rodzaje technicznej niemożliwości wyegzekwowania, więc zarówno brak odpowiedniego źródła majątkowego, stwierdzony bezskuteczną egzekucją, jak i przeszkody, niedające się przezwyciężyć natury proceduralnej (np. jeśli skazany posiada majątek zagranicą).

3) Jeśli zgóry da się przewidzieć możliwość ściągnięcia tylko części grzywny, to władza nie jest obowiązana przystąpić do egzekucji tejże, by następnie tylko co do części nieściągalnej, zastosować areszt zastępczy. Przedłużyłoby to bowiem niepomierne postępowanie egzekucyjne. Tekst ustawy również nie daje podstawy do takiej interpretacji, mówiąc o „ściągnięciu kary” (sc. całkowitem).

Dobrowolne jednakże (v: „uiszczenie”) pokrycie częściowe po osadzeniu w areszcie, wpływa na zredukowanie grzywny w myśl art. 205 u. 1.

Czas pozbawienia wolności będzie oczywiście odpowiednio też skrócony, jeśli skazany przed rozpoczęciem tej kary część grzywny uiści.

3) Jeśli przed wykonaniem wyroku, skazany, co do którego zaistniały warunki z p. 3 — umiera, wówczas władze, nie mając możliwości wykonania aresztu zastępczego, zarządzą ścیا-

gnięcie grzywny z masy spadkowej tylko o tyle, o ile wywołane tym sposobem zmniejszenie spadku, nie naraża rodziny (nie osoby obce, nawet do spadkobrania powołane) na ruinę majątkową. Por. art. 44. Por. replikę sprawozdawcy sejmowego w przedmiocie wykładni art. 21 — w Sprawozdaniu Sten. z 1/VII 1926 r. S. 43/44.

O WYMIARZE KAR W RAZIE ZBIEGU PRZESTĘPSTW.

Art. 22.

W razie zbiegu przestępstw, ulegających ukaraniu według niniejszej ustawy, wymierza się karę pieniężną i konfiskatę przedmiotu za każde przestępstwo osobno, niezależnie od kary pieniężnej i konfiskaty, wymierzonej za inne pozostające w zbiegu przestępstwa. To samo ma zastosowanie do przestępstw, ulegających ukaraniu według niniejszej ustawy, także w razie ich zbiegu z przestępstwami, ulegającymi ukaraniu według powszechnej lub innej ustawy karnej. Wymiar kary pieniężnej (grzywny) za przestępstwa, ulegające ukaraniu według niniejszej ustawy, nie ma wpływu na wymiar kary za pozostające w zbiegu przestępstwa, ulegające ukaraniu według powszechnej lub innej ustawy karnej.

Postanowienia poprzedniego ustępu co do kary pieniężnej mają zastosowanie również w wypadku, gdy jednym działaniem popełniono dwa lub więcej przestępstw (zbieg jednoczynowy).

1) Por. przepisy kompetencyjne w razie zbiegu przestępstw: skarbowo-administracyjnego ze skarbowo-sądowym (art. 136 u. ost.) skarbowego wg. nin. ust. (art. 137 p. 1), a w szczególności, skarbowo-sądowego ze sądownym wg. kod. k. (art. 216).

2) Zbieg idealny (przestępstw) i realny (czynów przestępnych) jest w nin. ustawie traktowany według norm identycznych. Może on zachodzić między następującymi rodzajami przestępstw:

- a) sądowe i skarbowo-sądowe,
- b) sądowe i skarbowo-administracyjne,
- c) skarbowo-sądowe i skarbowo-administracyjne,
- d) skarbowo-adm. i administracyjne, ścigane przez inne władze adm. (por. np. art. 56),
- e) skarbowo-sądowe i administracyjne, ścigane przez inne władze adm.

3) Ustawodawca hołduje zasadzie kumulacji i to bez żadnych ograniczeń, o ile bądźto a) kara grzywny (i konfiskata), wymierzona w drodze skarbowo-sądowej lub skarbowo-administracyjnej zbiega się z taką samą karą, nałożoną (za inne przestępstwo) przez te same organa lub też inne, mianowicie wyrokiem sądu według powsz. k. k. wzgl. orzeczeniem, wydanem przez władze administracyjne innego rodzaju (nie skarbowe), bądź też b) kara grzywny zastosowana za przekroczenie skarbowe według tej ustawy — zbiega się z inną jakąkolwiek karą, więc i karą pozbawienia wolności, przewidzianą za przestępstwa z powsz. k. k. lub ogólnoadministracyjne (nie skarbowe).

Wypowiedziana tu zasada skupiania kar — mimo braku wyraźnej wskazówki w ustawie — siłą analogji będzie też obowiązywać w wypadku odwrotnym, t. j., gdy za przestępstwo, ulegające rozpoznaniu według nin. ustawy, orzeczono areszt, a za inne, podpadające pod ust. karną powsz. lub przepis administracyjny, zagrożona jest grzywna, albo gdy sądzone są dwa przestępstwa skarbowe, z których jedno ścigane jest grzywną, a drugie aresztem.

W tym samym duchu rozstrzyga tę kwestję w dziedzinie orzecznictwa sądowego, niem. k. k. § 78 u. 1; austr. k. k. § 35 in fine i § 267 u. 2; inaczej natomiast: ros. k. k. w art. 60, 63 i 59.

4) Art. dotyczy tylko wypadku, popełnienia kilku przestępstw w okresie czasu — przed osądzeniem jednego z nich. Inaczej art. 24 n. Od omawianego tu zbiegu przestępstw, odróżnić trzeba skupianie kilku represyj karnych, zagrożonych kumulatywnie za jedno przestępstwo (por. uw. do art. 10 i art. 30).

5) W razie konkurencji kilku przestępstw skarbowych między sobą lub z przestępstwami sądowymi wzgl. administracyjnymi i to takich, które są zagrożone wszystkie karą pozbawienia wolności, należy wobec braku specjalnej normy w om. ust., zastosować art. 2, t. j. stopień i rodzaj kary łącznej określić według postanowień k. k. powszechnych, a więc w myśl art. 60, 62, 63 i 2 ros. k. k.; § 34, 35 u. 1; 263 i 267 u. 1 austr. k. k. oraz §§ 73 n., 77 niem. k. k. Nie ulega to żadnej modyfikacji również wtedy, gdy przestępstwo skarbowe zagrożone jest dwiema różnemi sankcjami; wówczas zatem odn. kary pieniężnej zachowuje swą moc wyżej wyłuszczonego zasada kumulacji. Por. też art. 30.

6) Schematyczne uregulowanie kwestji, wyżej pod 5) roztrząsanej, zapoznaje dużą niewspółmierność co do surowości poszczególnych rodzajów kar, objętych w k. k. i w ustawie skarbowej tem samem mianem (por. uw. 4 do art. 10). A właśnie według tej nazwy określa się stopień kar wzgl. sposób sprowadzenia ich do wspólnego mianownika (w b. zab. ros.). Dość porównać czas trwania „aresztu”: według ust. skarbowej — do 2-ch lat (art. 20, 25, 27, 28); według kod. ros. — do 6 miesięcy, a zamienny do 1 roku (art. 21 i 59); według austr. k. k. — 6 miesięcy (§ 247), zaś według niem. kod. — 6 tygodni (§ 18, 78 u. 2); albo „więzienia” — według ust. skarb. — do 3 lat (art. 76 u. 2 i 29 u. 3), a według ros. k. — do 1 roku (art. 20).

W praktyce skutkiem tego zbieg przestępstwa skarbowego najcięższej kategorii (np. z art. 25 rok aresztu) z przestępstwem w k. k., karanem więzieniem (do 1 roku) powoduje automatyczne obniżenie wymiaru za przestępstwo skarbowe b. znacznie poniżej tej normy, jaka mogłaby być zastosowana, gdyby to przestępstwo nie było popełnione łącznie z innemi, a tylko samo jedno.

Otwartą pozostaje kwestja, czy „więzienie” według ust. skarb. jest identyczne z „więzieniem” według k. k., znacznie krótszem, czy też to ostatnie, jako cięższy stopień kary pochłania „więzienie”, wymierzone za przestępstwa skarbowe.

O WYMIARZE KAR W RAZIE OKOLICZNOŚCI OBCIĄŻAJĄCYCH.

Art. 23.

Karę, ustanowioną w wielokrotności stałej, można w wypadkach powtarzania tego samego przestępstwa lub też innych obciążających okoliczności wymierzać w podwyższonych wielokrotnościach, jednakże nie powyżej podwójnej stałej wielokrotności.

Natomiast przy karach, ustanowionych w wielokrotnościach skalowych, dopuszczalne jest stopniowanie kary w granicach ustanowionej skali.

1) Recydywa pojęta tu jest jako powtórzenie przestępstwa tego samego rodzaju. Ustawa nie rozwiązuje wyraźnie kwestji, po jakim momencie mamy uważać przestępstwo za recydywę. Elastyczny termin „powtarzania” obejmuje więc

wszystko to, co nie podpada pod następne art. 24 i 25. Eliminując więc wypadki wykroczenia nowego po dwukrotnem odcierpieniu kary oraz zawodowej działalności przestępczej, stwierdzamy, że pod powyższy termin podciągnąć należy ponowne popełnienie (dwu- lub kilkakrotne) zarówno przed sentencją, jak i w okresie czasu po ogłoszeniu, wzgl. uprawomocnieniu się orzeczenia za poprzednie przestępstwa, lecz przed dwukrotnem całkowitem poniesieniem kary.

2) Ustawa nic nie mówi o tem, jaki maksymalny czasokres upłynąć musi między ostatniem, a przedostatniem przestępstwem, by uznać powrót za okoliczność obciążającą. Trzeba tu posilkować się przepisami art. 40 n. — skoro mianowicie wpływ przedawnienia nie pozwala więcej nakładać kary, to i fakt popełnienia przestępstwa, już przedawnionego, nie może być uważany za okoliczność potęgującą karalność. To samo dotyczy amnestji.

Jeśli od czasu jednorazowego odcierpienia kary upłynęło lat 5 — wówczas według analogji art. 24 — nie zaważy to na szali, przy powtórnem przestępstwie.

3) Co do innych obciążających momentów, wypada posługiwać się postanowieniami poszczególnych kod. karnych dzielnicowych zg. z dyrektywą art. 2. Por. w tej mierze zwłaszcza § 263 austr. k. k.

4) Zastosowanie surowszej kary pozostawione jest do uznania władzy orzekającej, a nie katégorycznie nakazane (v: „można”) ustawowo. Por. art. 27.

5) Przykłady obliczenia: przewidziana wg. art. 59 czterokrotna należytość monopolowa może być podniesiona do ośmiokrotnej wysokości, natomiast za przekroczenie z art. 67 można wymierzyć najwyżej stukrotną pobraną nadwyżkę. Natomiast — wobec brzmienia tekstu — zawodzi ten sposób obostrzenia przy karach, ustanowionych nie we wielokrotnościach pewnej sumy lub wartości, a w ich jednokrotności wzgl. połowie. — Por. też wątpliwy charakter kary z art. 57.

Art. 24.

Kto po dwukrotnem odcierpieniu kary za przestępstwo, podlegające niniejszej ustawie, dopuszcza się przestępstwa takiego w ciągu pięciu lat, licząc od pierwszego ukarania, ulega, jeśli popełnił je z winy umyślnej, obok kar, przewidzianych za

odnośne przestępstwo, nadto karze aresztu od tygodnia do sześciu miesięcy, o ile przepis szczególny nie ustanawia za powrót do przestępstwa surowszej kary; przez odcierpienie kary rozumie się w tym wypadku również zapłacenie kary pieniężnej w drodze dobrowolnego poddania się karze (art. 176 i nast.).

Por. uw. 1 do art. 23.

1) Okres pięcioletni bieć zaczyna od chwili „ukarania”, więc — przy areszcie — od momentu, odsiedzenia go.

2) Ustawodawca żąda — jeśli zaistnieją wskazane tu warunki, — podwyższenia sankcji; jeśli władza pragnęłaby odbiec od nakazanej zasady obostrzenia kary, musiałaby się powołać na art. 31.

3) Długość przerwy między pierwszym, a drugim, odcierpieniem kary w granicach 5-letniego okresu, niema znaczenia.

4) Specjalne zagrożenia za powrotne przestępstwo znajdujemy w art. 1270¹⁴, 1270¹⁵, 1270¹⁷, 1270¹⁸ ros. ustawy akc., utrzymanej w mocy art. 128.

5) Nie wymaga się, by przestępstwa były takie same, lub jednorodne, muszą tylko należeć do kategorii skarbowych przewinień według niniejszej ustawy.

Art. 25.

Jeśli przestępstwa dopuszczono się w sposób zawodowy, przestępca, choćby za poprzednie dwa przestępstwa kary jeszcze nie odcierpiał, lub choćby wszystkie trzy przestępstwa były przedmiotem łącznego rozstrzygnięcia, ulega obok kar przewidzianych za to przestępstwo nadto karze aresztu od tygodnia do roku.

1) Dla zastosowania tej podwyższonej kary, trzeba stwierdzić fakt uprzedniego popełnienia co najmniej dwóch przekroczeń skarbowych, oraz wynikającą stąd intencję uprawiania tych czynów, jako procederu. Zbieg przestępstw jako taki nie dowodzi jeszcze charakteru zawodowego przestępczego postępowania, gdyż może też być wynikiem mniej lub więcej przypadkowych okoliczności, w jakich się znalazł sprawca.

2) Nawet jeśli obwiniony poraz pierwszy zostaje do odpowiedzialności pociągnięty, mając jednakże na sumieniu kilka przestępstw, czeka go kara z om. art.

Art. 26

Postanowienia obu poprzednich artykułów mają zastosowanie jedynie do powtarzania przestępstw, polegających na uszczupleniu dochodu skarbowego, albo na naruszeniu wydanego w stosunku do zagranicy, lub Wolnego Miasta Gdańska, zakazu przywozu, wywozu lub przewozu; nie mają natomiast zastosowania do innych przestępstw, a w szczególności porządkowych.

Za porządkowe uważa się przestępstwa, zagrożone karą pieniężną porządkową.

1) Przepisy porządkowe służą przede wszystkim do ewidencji i kontroli produkcji i handlu, zmierzając tą drogą do usunięcia możliwości nadużyć na szkodę skarbu. Niezachowanie tych zarządzeń w danym wypadku jeszcze nie powoduje uszczerbku materialnego dla państwa, stwarza jednakże sytuację, utrudniającą należyte strzeżenie interesów skarbowych. Taka jest istota przekroczeń z art. 51, 54, 87, 88, 89, 90 u. 2, 92, 93, 95, 117 i 121 i z ogólnych art. 62, 74, 97, 103, 111, 113, 118, 127, 130. Zwykle rodzaj zagrożonej kary określa charakter przestępstwa, jako porządkowego; konfiskata i grzywna, oznaczona we wielokrotnościach ceny, opłaty, wartości przedmiotu, nie mają w tych wypadkach zastosowania, gdyż fizyczny obiekt czynu karygodnego jest nieuchwytny, skoro chodzi tylko o obrazę przepisu formalnego. Czasami granica się zaciera: por. np. art. 67, 68, 90 u. 1, 94, 101, Pewną wskazówką przy rozwiązaniu wątpliwości będzie sprawdzenie, czy uchybiający przepisom czerpie stąd jakieś korzyści (w rezultacie zawsze ze szkodą państwa, chociaż w odległej perspektywie) i czy zachowanie się jego kryje w sobie dostateczne prawdopodobieństwo ewentualności wywołania uszczerbku skarbowego w konkretnym wypadku. Nietylko fakt dokonany ukrócenia wpływów skarbowych, lecz już działalność, wyrażnie — według normalnej oceny jej cech obiektywnych — taką tendencją zabarwiona (usiłowanie), dyskwalifikuje przekroczenie, jako porządkowe.

2) Podwyższenie kary zamyka się w granicach ustanowionych w art. 23, 24, 25. Innych okoliczności obciążających, znanych niektórym kodeksom (np. ros. k. k. art. 65), ustawa niniejsza nie uznaje.

Art. 27.

Jeśli trzy lub więcej osób, działających w porozumieniu, łączy się z sobą w celu równoczesnego popełnienia jednego i tego samego przestępstwa, czy też więcej przestępstw, można zaś w wypadku naruszenia przepisów, wymienionych w art. 1 pod L. L. 1 i 15 — należy wymierzyć obok kar, przewidzianych za odnośne przestępstwa, nadto karę aresztu od tygodnia do sześciu miesięcy, a w wypadku naruszenia przepisów, wymienionych w art. 1 pod L. L. 1 i 15, — aż do jednego roku. Przepis ten nie ma zastosowania w tych wypadkach, w których powszechne ustawy karne przewidują za czyn tego rodzaju surowsze kary.

Działanie przestępne charakteryzują tu cechy następujące:

- a) musi być akcja co najmniej trzech osób;
- b) wszyscy są powiązani ze sobą wspólnym porozumieniem, którem się złączyli świadomie przed przystąpieniem do czynu. Zmowa taka, zapewniając wzajemne poparcie uczestnikom, daje też większą gwarancję skuteczności akcji — tem samem staje się groźniejszą;
- c) wszyscy uczestniczą jednocześnie w samym „popełnieniu” przekroczenia — więc przyczyniają się, każdy swoim bezpośrednim fizycznym materialnym wysiłkiem, do wykonania, nie porzestając na wpływie intelektualnym;
- d) współpraca wyraża się w dwóch postaciach: jako przykładanie się wspólnymi siłami do jednego przestępstwa, albo jako rozdział ról: każdy popełni inny czyn;
- e) zawsze jednakże działają wszystkie osoby *j e d n o c z e ś n i e*;
- f) działalność cała ma charakter jednorazowy (por. v.: „popełnienie” a nie „popełniania”); zmowa, obliczona na dłuższą metę, podpada ew. pod art. 29 u. 3, lub jako *delictum sui generis* według niektórych kodeksów np. rosyjskiego art. 279 p. 5;

g) warunkiem karalności jest dojście do skutku przestępstwa, jako dokonanego lub co najmniej usiłowanego. Przewidziana tu bowiem kara jest z istoty swej tylko dodatkowym obostrzeniem sankcji (v.: „o b o k” zwykłych kar — także karę); sam czyn porozumienia się w celach przestępczych —

poza wypadkiem wyżej pod lit. f) wskazanym — będąc co najwyżej czynnością przygotowawczą, pozostaje bezkarny.

Art. 28.

Kto przy popełnieniu przestępstwa zaopatrzony był w broń lub inne narzędzie, celem zagrożenia osobistemu bezpieczeństwu organów władzy powołanych do przeciwdziałania przestępstwu, ulega obok kar, przewidzianych za to przestępstwo, nadto karze aresztu do sześciu miesięcy. W wypadku naruszenia przepisów, wymienionych w art. 1 pod L. L. 1 i 15, może być ta kara podwyższona do jednego roku.

Czy sprawca zrobił użytek z broni, nawet nieszkodliwy, czy m. in. groził nią, to jest kwestją obojętną.

Art. 29.

Jeśli sprawca miał zapewnioną ze strony osoby trzeciej korzyść z przestępstwa nawet na wypadek nieudania się tegoż, lub też zapewnione miał pokrycie strat, szkód i kosztów z popełnienia wynikłych, ulega obok kar, przewidzianych za te przestępstwa, nadto karze aresztu od dwóch do sześciu tygodni.

Osoba zaś, która względem sprawcy zobowiązanie takie zaciągnęła, ulega obok kar za udział w przestępstwie, także karze aresztu od dwóch do sześciu miesięcy.

Jeśli wynikiłe z przestępstwa straty i szkody ponieść miała spółka, zawiązana przez dwie lub więcej osób, dla stałego popełniania pewnego rodzaju przestępstw, ulega każdy ze współników, obok kar za udział w przestępstwie, nadto karze więzienia do trzech lat, o ile inne przepisy nie przewidują za to surowszej kary.

1) Przyrzeczenie korzyści, względnie ew. odszkodowania w razie ujemnego wyniku akcji przestępczej — wywiera decydujący wpływ na wolę sprawcy, jako poważny bodziec w chwili krystalizowania się jego zamiaru, gdyż go zabezpiecza przed materialnym ryzykiem przedsięwzięcia. Prawdopodobieństwo popełnienia przestępstwa jest dzięki temu znacznie większe: dlatego ustawodawca tę formę udziału zagraża specjalnie surową karą dodatkową. Z drugiej strony zaś chcąc osłabić znaczenie tego wpływu, obostrza zarazem karę wymierzoną bezpo-

średniemu sprawcy, który perspektywą wspomnianych korzyści dał się do czynu zachęcić.

Por. art. 279 p. 5 ros. k. k.

2) Działalność uczestników powyższego rodzaju będzie oczywiście tem surowiej karana, im cięższe jest przestępstwo, do którego chcieli pobudzić sprawcę — ma ona w stosunku do tego ostatniego, charakter akcesoryjny (v: „obok kar za udział”), co objawia się m. in. i w tem, że będzie ścigana dopiero wówczas, gdy przestępstwo główne zostało co najmniej doprowadzone do stadium, mogącego uchodzić za początek wykonania (usiłowanie).

3) Zainteresowanie materialne osób trzecich — o którym tu mowa, wskazuje na to, że chodzi o przestępstwa, których pobudką są materialne korzyści, zwłaszcza więc polegające na uszczupleniu dochodów skarbowych. Przepis nie dotyczy zatem przekroczeń natury porządkowej.

O ZBIEGU KAR.

Art. 30.

W przypadku zbiegu kar pozbawienia wolności (także kar z art. 24—29) stosuje się przepisy powszechnego prawa karnego w przedmiocie łączenia kar na wypadek zbiegu przestępstw.

Mowa tu o skupieniu kilku kar pozbawienia wolności za jedno tylko przestępstwo. Wypadki te wyczerpują właśnie zacytowane artykuły 24—29. Skoro ustawodawca jednak użył wyrazu „także” przy tym cytacie, to widocznie miał na myśli również zbieg tych kar, jako konsekwencje zbiegu przestępstw. Co do tego ostatniego por. natomiast art. 2 oraz uw. 5 do art. 22.

O NADZWYCZAJNEM ŁAGODZENIU KARY.

Art. 31.

Jeżeli zachodzą wyjątkowo ważne okoliczności łagodzące, można karę pieniężną i karę pozbawienia wolności wymierzyć poniżej najniższego wymiaru, przewidzianego w ustawie.

Z tych samych powodów można również karę konfiskaty zastosować tylko do części przedmiotu przestępstwa lub wcale kary tej nie wymierzać; przepis ten nie znajduje jednak zasto-

sowania wtedy, jeśli chodzi o przedmiot, którego zwrot byłby naruszeniem zakazów ustawowych.

Por. art. 183, 179.

1) Dopuszcza się tylko złagodzenie kary przez jej obniżenie, ale nie przez zamianę surowszego rodzaju kary na karę niższego stopnia (aresztu na grzywnę). P. natomiast: § 266 austr. k. k.; art. 53a ros. k. k.

2) Jak daleko zejść wolno poniżej ustawowego wymiaru, tego ustawodawca nie określa — jako najniższą granicę trzeba zatem przyjąć jednostkę obliczenia danego wymiaru kary, więc przy grzywnach jeden złoty, przy areszcie — jedną dobę.

Por. w tym związku art. 153 u. 2.

3) Z wyłuszczonych pod 1) — względów, można w tych wypadkach, w których przewidziana jest kumulacja kar, grzywny i pozbawienia wolności, obie kary złagodzić, lecz nie wolno żadnej darować. Tylko co do konfiskaty ustanawia ustawa wyjątek.

4) Ogólnie przyjęte okoliczności łagodzące, jak usiłowanie, mała stosunkowo szkoda, zadośćuczynienie, nieposzlakowany tryb życia, wiek nieletni i t. p. (por. austr. k. k. § 264) — nie wystarczają; muszą to być momenty wyjątkowe. Ocena ich zależy w zupełności od organu orzekającego: ustawa nie udziela w tym względzie żadnych wskazówek.

Art. 32.

Przepisy prawa karnego powszechnego w przedmiocie, unormowanym w poprzednim artykule, oraz w przedmiocie zawieszenia kary nie mają zastosowania do przestępstw, karanych według niniejszej ustawy.

O ODPOWIEDZIALNOŚCI OSÓB TRZECICH.

Art. 33.

Na osobę, w której zastępstwie skazany kierował przedsiębiorstwem przemysłowem lub handlowem, albo załatwiał inne jej interesy, nałożyć można odpowiedzialność za wymierzone skazanemu kary pieniężne i koszty postępowania karnego.

Nałożenie takiej odpowiedzialności ma ten skutek, że z majątku odpowiedzialnego ściągnąć można karę pieniężną

i koszty postępowania o tyle, o ile ich nie ściągnięto w całości lub przynajmniej w części od skazanego stosownie do art. 21.

1) O instytucji tej czytamy w Motywach Projektu rządowego, co następuje:

„Przyjęta w prawie karnem powszechnem zasada, że nikt nie może odpowiadać za przestępne działania drugih, doznać musi w prawie karnem skarbowem pewnego ograniczenia z tego powodu, że są osoby, które pozostają do innych osób w takim stosunku, iż przy dobrej chęci i woli zapobiedz mogą z łatwością popełnieniu przez te osoby przestępstw skarbowych (nawet podczas swej nieobecności) przez to naprzykład, że zachowują ostrożność w wyborze osoby, której powierzają sprawowanie swych interesów, że, w miarę możliwości, nie zaniedbują dozoru nad sprawowaniem tych interesów przez te osoby, lub, że mając do pewnego stopnia względem innych osób obowiązek ostrzeżenia ich przed zgubnymi skutkami niezgodnego z ustawą postępowania, obowiązku tego dopełniają. Do stosunków tego rodzaju należy np. stosunek przedsiębiorcy lub przemysłowca do swych pomocników, stosunek mocodawców do pełnomocników, głowy rodziny do jej członków, zastępcy prawnego do klientów, właściciela towaru do przewoźnika towaru i t. p.

Słuszną jest więc rzeczą, by osoby takie, aczkolwiek nie są uczestnikami przestępstwa, ponosiły w postępowaniu karnem odpowiedzialność na wzór tej, jaka znana jest powszechnemu prawu cywilnemu“.

2) Decyzja co do odpowiedzialności osób trzecich, musi być zawarta w samym orzeczeniu (por. art. 185 p. 5).

3) Odpowiedzialność trzeciej osoby ma tu charakter subsydjarny; uwarunkowana jest skazaniem obwinionego i nie może być ustanowiona samodzielnie, t. j. bez orzeczenia skazującego. Rozmiary jej są ograniczone do wysokości kwoty, nieściągalnej u skazanego. Zanim więc władza zwróci się do tych osób, obowiązana jest skierować egzekucję do majątku samego sprawcy przestępstwa. (Por. jednak art. 36 u. 3).

4) Nietylko w wypadku bezskuteczności egzekucji, lecz i jej niecelowości (w myśl art. 21) można od osób tu wskazanych, żądać zaspokojenia.

Art. 34.

Określona w art. 33 odpowiedzialność nakłada się, jeśli istnieją łącznie następujące trzy warunki:

1) że przestępstwo popełniono w związku z wykonywaniem czynności, określonych w art. 33;

3) że przestępstwo polega na uszczupleniu dochodu skarbowego albo na naruszeniu zakazu przywozu, wywozu i przevozu towaru, wydanego w stosunku do zagranicy lub Wolnego Miasta Gdańska;

3) że osoba, w której zastępstwie skazany załatwiał interesy, osiągnęła choćby bezwiednie korzyść z przestępstwa, albo też w wypadku usiłowania przestępstwa korzyść tę byłaby osiągnęła, gdyby przestępstwo zostało dokonane.

1) Przestępstwa, dokonane tylko przy okazji załatwiania wspomnianych czynności, a niewypływające z nich lub niepozostające z nimi w związku przyczynowym nie dają żadnego tytułu do pociągania innych.

2) Rozszerzenie normalnych granic odpowiedzialności jest czemś wyjątkowem i dlatego odnosi się tylko do cięższych wykroczeń, powodujących szkodę dla skarbu; nie dotyczy natomiast naruszeń porządkowych.

3) Sam fakt spowodowania uszczerbku skarbowego nie jest wystarczającym, należy bowiem ustalić jeszcze, że osoba trzecia osiągnęła lub mogła była osiągnąć materialną korzyść, że wzbogaciła się niesłusznie kosztem skarbu. Zachowanie się jej jednakże w odniesieniu do przestępstwa winno być pozatem bierne; jeśli zysk, z powyższego nielegalnego źródła płynący, aprobeuje, wzgl. świadomie przyjmuje, to postępkami takim solidaryzując się z intencjami sprawcy, dopuszcza się przestępczego udziału z art. 7.

Art. 35.

Przy zaistnieniu warunków, określonych w poprzednim artykule pod 2) i 3), nałożyć też można odpowiedzialność na głowę rodziny z powodu przestępstw, popełnionych przez żyjącego we wspólności małżeńskiej małżonka lub innych członków rodziny w związku z wykonywaniem interesów przez głowę rodziny wyraźnie zleconych, lub zwykle w jej zastępstwie wykonywanych.

1) „Rodzinę” stanowią rodzice i ich dzieci oraz zstępni (por. a. BGB: § 40).

2) Bliski stosunek rodzinny wytwarza szereg interesów wspólnych, które każdy z członków załatwić może z tym skutkiem, że odpowiada za nie głowa rodziny. Ojciec rodziny zajmuje w niej bowiem rolę dominującą, decydując przeważnie lub co najmniej współdziałając w sprawach majątkowych swych dzieci i żony.

Ciesząc się pewną powagą moralną, winien, korzystając ze swego autorytetu nadać wszelkim czynnościom, załatwianym przez członków rodziny, bieg taki, by nie kolidowały z interesami skarbu.

Dopuszczalny jest przeciwdowód, którego ciężar spoczywa na głowie rodziny (np. jeśli stwierdzi, że wyraźnie zakazał dokonania pewnych transakcyj przez członków rodziny).

Art. 36.

Jeżeli zachodzą warunki, w art. 33 i 34 wyszczególnione, można nałożyć odpowiedzialność tak na osobę prawniczą, jak również na kilka osób za jedno i to samo przestępstwo, a to na każdą z tych osób w takim zakresie, w jakim istnieją warunki uzasadniające odpowiedzialność; można również orzec odpowiedzialność solidarną, jeśli nie da się ściśle ustalić udziału poszczególnych odpowiedzialnych w korzyści, osiągniętej z przestępstwa, lub ustalenie takie wymagałoby niestosunkowo znacznej straty czasu lub niestosunkowo znacznych kosztów.

W razie skazania więcej osób za jedno i to samo przestępstwo, nie można na żadną z tych osób poza wymierzoną jej karą nałożyć odpowiedzialności za kary pieniężne i koszty postępowania, nałożone za to samo przestępstwo innym skazanym.

Oskarżonego (obwinionego) uniewinnionego można uznać za odpowiedzialnego w charakterze osoby trzeciej.

1) Zasada: *societas delinquere non potest* została tu przełamana.

2) Ustęp 3-ci odnieść należy tylko do wypadku, gdzie jest więcej obwinionych, z których jedni zostają skazani, inni uniewinnieni. Jest to więc dalszy tok myśli, rozwiniętej w art. 2-gim. Nie można natomiast nadać temu przepisowi znaczenia takiego, że mimo braku orzeczenia, stwierdzającego przestęp-

stwo skarbowe, możliwem jest pociągnięcie osoby, niesłusznie oskarżonej, do materialnej odpowiedzialności, zatem do ściągnięcia z niej grzywien i t. p., skoro przecie żadnej grzywny na nikogo nie nałożono. Teza taka klóciłaby się też z brzmieniem art. 33.

Art. 37

Z powodów, zasługujących na uwzględnienie, może władza orzekająca zaniechać w całości lub w części nałożenia odpowiedzialności, a natomiast orzec wykonanie na skazanym, w miarę nieściągniętej kary pieniężnej, kary aresztu zastępczego. Należy w szczególności uwzględnić w miarę możliwości rozmiar korzyści, płynącej z przestępstwa, oraz stosunki majątkowe odpowiedzialnego.

1) Jeśli są osoby, mogące odpowiadać w myśl art. 33 i 34, to władza orzekająca winna w pierwszej linii usiłowania swoje skierować przeciwko nim, celem ściągnięcia grzywny i kosztów — nie należy bez słusznej przyczyny od razu występować przeciwko skazanemu z ostateczną represją w postaci aresztu zastępczego.

2) Można też zamiast grzywny nieściągalnej częściowo stosować jej zamiannę na areszt, resztę zaś egzekwować od odpowiedzialnej osoby trzeciej.

Art. 38.

W wypadku śmierci skazanego lub odpowiedzialnego przed uprawomocnieniem się wyroku, względnie orzeczenia karnego, odpowiedzialność gaśnie.

Logiczną konsekwencją natury akcesoryjnej — omawianej tu odpowiedzialności, jest uchylenie jej z chwilą, gdy niema prawomocnego orzeczenia karnego.

Wyrazem zaś jej charakteru penalnego, o nie tylko odškodowawczego jest przepis, że wygasa ona, skoro orzeczenie nie uprawomocniło się za życia odpowiedzialnej osoby (v: art. 44). — Nie jest to bowiem dług cywilny, który przechodzi na spadkobierców bez zastrzeżeń, a raczej kara za niezachowanie należytej ostrożności (*culpa in eligendo* i t. p.), niedość przezorne przestrzeganie interesów skarbu, nierozciąganie należytej

kontroli nad postępowaniem osób, będących wobec odp. w stosunku pewnej zależności materialnej i moralnej. Z tej samej przyczyny — odpowiedzialność ta nie ogranicza się do wysokości konkretnej szkody, państwu wyrządzonej, a raczej rozciąga się na grzywnę, stanowiącą zwykle wielokrotność tej szkody.

Art. 39.

Nie ulegają odpowiedzialności w charakterze osób trzecich osoby nieletnie lub zostające pod kuratelą.

1) Tylko osoby, dojrzałe wiekiem i doświadczeniem, mogą ponosić odpowiedzialność za cudze przewinienia, odpowiedzialność ta bowiem zasadza się na tem właśnie, że one z racji powagi swojej, mogliby przeszkodzić popełnianiu czynów karygodnych przez inne osoby, pozostające do nich w stosunku pewnego podporządkowania. Skoro od nich samych jednakże nie można się spodziewać, ani wymagać tej roztropności i przezorności, to odpada temsamem moralna podstawa, pociągania ich za postępowanie drugich. Należą tu osoby pozbawione pełnej zdolności do działań prawnych, jak małoletni, ubezwłasnowolnieni z tytułu choroby umysłowej, niedołężności.

3) Miarodajnym jest moment popełnienia przestępstwa; kto w tym czasie był małoletni, nie będzie odpowiadał, chociażby w chwili wykonania orzeczenia osiągnął pełnoletność. Usamowolniony przed dojściem do lat 21, zrównany jest jednakże z pełnoletnim również co do rzeczonych skutków prawnych.

Kto w powyższym momencie pozostawał pod kuratelą, również będzie wolny od odpowiedzialności. Jeśli kuratelę nad nim później rozciągnięto, konsekwencję tego ograniczenia woli nie będą sięgać — o ile chodzi o wspomnianą odpowiedzialność w charakterze osoby trzeciej — wstecz, aż do chwili, gdy zaistniały warunki, uzasadniające ustanowienie kurateli.

Nie zwalniają one od odpowiedzialności same przez się, o ile fakt ten nie otrzyma prawnej sankcji przez formalne sądowe ubezwłasnowolnienie. Zastrzeżenie uczynić należy w wypadkach notorycznej lub oczywistej niezdolności do działań prawnych (jawna choroba umysłowa).

O ile wreszcie w momencie przestępstwa nie było żadnych przyczyn, zwalniających od odpowiedzialności, to nie zwalnia

od niej również okoliczność, że powody tego rodzaju powstały później, zwłaszcza już w chwili prawomocności i egzekucji.

O PRZEDAWNNIENIU.

Art. 40.

Przedawnienie ścigania następuje, jeśli od dnia popełnienia przestępstwa upłynął okres:

1) *trzechletni przy przestępstwach, polegających na uszczupleniu dochodu skarbu państwa, lub naruszeniu zakazu przywozu, wywozu lub przewozu,*

2) *jednoroczny przy innych przestępstwach, jeśli w tym czasie ani władza sądowa, ani skarbowa nie wdrożyła postępowania karnego.*

Por. art. 68 ros. k. k. i art. 234.

1) „Wdrożenie postępowania“ oznacza jakąkolwiek czynność, przedsiębiorzą przez odn. władze w celu wyśledzenia i ustalenia faktu przestępstwa, oraz pociągnięcia do odpowiedzialności sprawcy — jeśli władza wie już np. na skutek doniesienia, o sprawie, lecz nie zdradza żadnej aktywności, postępowanie nie będzie uważane za rozpoczęte.

2) Kwestja przedawnienia winna być rozważana z urzędu; proces wdrożony mimo przedawnienia ścigania, należy nawet bez wniosku strony w każdym stadium wstrzymać i wydać orzeczenie umarzające (por. art. 153 u. 2).

Art. 41.

Mimo wdrożonego już postępowania, nie można w żadnej instancji wydać ani wyroku skazującego, ani skazującego orzeczenia karnego, jeśli od dnia popełnienia przestępstwa upłynęły podwójne czasokresy, określone w poprzednim artykule dla przedawnienia ścigania.

Art. 42.

Również mimo wydanego wyroku lub orzeczenia kara nie może być wykonana, jeśli przed upływem podwójnych czasokresów, określonych w art. 40, licząc od dnia wydania wyroku lub orzeczenia, nie rozpoczęto wykonania kary.

W tym wypadku gaśnie też odpowiedzialność w charakterze osoby trzeciej, chyba że kary nie wykonano z powodu nieobecności skazanego w kraju.

Do art. 41 i 42.

Por. uw. do art. 40.

1) Obliczenie terminów od momentu przestępstwa — bez względu na to w jaki czas potem (o ile tylko przed upływem okresów, wskazanych w art. 40) wdrożono postępowanie oraz przez jaką władzę: sądową, czy skarbową, oraz czy było ono kontynuowane, czy też spoczywało bez ruchu.

2) Jeśli wyrok, wzgl. orzeczenie zapadło po przedawnieniu postępowania, należy je zaraz po skonstatowaniu przedawnienia, umorzyć z mocy art. 153, chociażby się toczyło już postępowanie odwoławcze lub egzekucyjne.

3) Przedawnienie wyroku wzgl. orzeczenia wywołane jest biernem zachowaniem się władzy; czy ona zresztą nie rozwinęła żadnej akcji w celu wykonania z powodu opieszałości własnej, czy skutkiem fizycznej niemożności (np. ucieczki obwinionego), to nie ma wpływu na bieg przedawnienia.

4) Bieg przedawnienia przerywa się, jeśli jeszcze w terminie rozpoczęto wykonanie kary, chociażby dalsze jej trwanie i ostateczne zakończenie przypadało już na okres, po upływie przedawnienia, biegnący.

5) Przedawnienie niweczy wszelkie skutki karne przestępstwa. Por. uw. 2 do art. 23.

Art. 43.

Poza postanowieniami art. 40—42 przedawnienie ani nie zależy od żadnych innych warunków, ani nie ulega zawieszeniu (wstrzymaniu) lub przerwie z innych powodów.

1) Art. 21 u. 3 Konstytucji, uznaje przerwę przedawnienia na czas trwania mandatu poselskiego. Nie sędzę, by Sejm świądomie zamierzał tę zasadę przełamać w dziedzinie karn. skarbowego wymiaru sprawiedliwości.

2) Niemożność ujęcia ściganego sprawcy nie wpływa na bieg przedawnienia.

O UMORZENIE KAR W RAZIE ŚMIERCI PRZESTĘPCY.

Art. 44.

Śmierć przestępcy umarza wszelkie kary, jednak kara pieniężna obciąża spadek po nim w razie śmierci skazanego po uprawomocnieniu się wyroku.

Konfiskata przedmiotu przestępstwa nastąpi mimo śmierci przestępcy.

1) Jeśli obwiniony zmarł w toku postępowania, następuje umorzenie sprawy zupełne (por. np. art. 16 p. 1 ros. upk.); władza rozporządzi się tylko przedmiotem przestępstwa, decydując o ewent. skonfiskowaniu.

2) Skoro obowiązek niszczenia grzywny jest już defini-tywnie zdecydowany, obciąża on spadek już tylko jako dług cywilny. Aż do tej chwili rozważaną być mogła kwestja winy oraz karnej odpowiedzialności, oczywiście więc tylko w odniesieniu do samego sprawcy, a nie jego sukcesorów. Tak samo i orzeczenie skazujące odczuje tylko sam winowajca, jako represję — lecz spadkobiercy przyjmując spadek, z którego — już wg. rozstrzygnięcia za życia tegoż spadkodawcy zapadłego — grzywnę zapłacić należy, odczują to nie jako osobiście przeciwno nim skierowaną represję, a raczej tak samo, jak każde inne zobowiązanie spadkowe. Z tych przesłanek wychodząc, ustawodawca słusznie kwestję tę rozważał, stanowiąc, że: nałożona grzywna staje się ciężarem spadku, jeśli zasądzony dożył chwili uprawomocnienia się odośnego orzeczenia wzgl. wyroku. Zarządzony zamiast nieściągalnej grzywny — areszt zastępczy nie dotyka oczywiście spadkobierców.

Por. dyskusję sejmową na ten temat podczas II czytania (Sprawozd. stenogr. z 1.VII 1926 r.).

ROZDZIAŁ II.

POSTANOWIENIA SZCZEGÓLNE.

KARY ZA NARUSZENIE PRZEPISÓW W PRZEDMIOCIE OPŁAT CELNYCH i OBROTU TOWAROWEGO. Z ZAGRANICĄ (art. 1 L. 1).

Art. 45.

Winni uszczuplenia należności celnych od przedmiotów, co do których niema zakazu przywozu, wywozu lub przewozu, ulegają karze pieniężnej w wysokości czterokrotnych uszczupionych, względnie narażonych na uszczuplenie, należności celnych oraz karze konfiskaty przedmiotu przestępstwa.

Za podstawę wymiaru kary pieniężnej przyjmuje się należności celne przywozowe, wywozowe lub przewozowe, zależnie od tego, czy chodzi w danym wypadku o przywóz, wywóz, czy też przewóz towaru.

Do tytułu.

a) Rozdział cały odnosi się tylko do obrotu „towarowego”, więc nie ma zastosowania przy obrocie „pieniężnym” (zwłaszcza dewizami i walutami zagranicznymi). Pozostały zatem w mocy odrębne postanowienia karne: materialne i proceduralne, zawarte w ustawie z 2.III 1923 r. (Dz. U. 25/154 i Rw. 86/482/26) — Por. też Dz. U. 63/459/23 oraz RW. 29-290-24, 42/445/24 i 84/809/24, tudzież Instrukcje, ogłoszone w Monitorze Polskim Nr. 237 i Nr. 251 z r. 1924.

Nie dotyczy również wywozu „kruszców szlachetnych”, do których zatem stosuje się m. in. Rozp. Prez. Rplitej z 27.8 1924 r. (79/770) i RW. (83/797/24) — stanowią one bowiem de lege lata kategorię specjalną, nie objętą ogólnem mianem „towarów”, chociażby wyroby z nich służyły nietylko do własnego użytku, a były przedmiotem handlowej transakcji. Wynika to

również z porównania obecnego tekstu ustawy z redakcją projektu rządowego. Projekt rozciągał się m. in. w myśl art. 1 i 100 na przestępstwa, polegające na naruszeniu przepisów w przedmiocie: „zakazu wywozu zagranicę kruszców szlachetnych”, wyszczególniając te przekroczenia jako oddzielną grupę. Naruszenia te podobnie jak przestępstwa, dotyczące obrotu pieniężnego, także w Projekcie wydzielone — świadomie wyeliminowano, następnie w Podk. sejmowej — z pod działania om. ustawy.

b) Pozatem pojęcie: „obróć towarowy” nie jest w rozumieniu ustawy równoznaczną z pojęciem obrotu „towarami”, t. j. dobrami, służącemi do wymiany; z treści przepisów bowiem wynika, że chodzi tu o interes skarbowy i gospodarczy państwa, wyrażający się w pobieraniu ceł wzgl. zakazach im- i ex-portu, a dotyczących właśnie nie wyłącznie „towarów” w ekonomicznem tego słowa znaczeniu, a wogóle wszelkich przedmiotów bez względu na to, czy są przeznaczone tylko do użytku osobistego, czy do handlu. To też słusznie zarzucono w samej treści następnych artykułów termin „towař”, zastępując go racjonalniej terminem ogólnym: „przedmiot”.

c) Por. do tego rozdziału: rosyjska ust. celna z r. 1910 (Tom IV Zb. Praw b. cesarstwa ros.); niemiecka ust. c. związkowa z 1.VII 1869 r.; austr. ordynacja celno-monopol. z 11.VII 1835 r., rozdz. 1—10; Rozp. Min. Sk. oraz Przem. i Han. z 11.VI 1920 r. o taryfie celnej (Dz. U. 51-314); Rozp. Min. Sk. z 13-XII 1920 r. (Dz. U. 11-64) wreszcie ustawa w p. ureg. stosunków celnych z 31-XII 1924 r. (Dz. U. 80-777).

Do art. 45.

1) Karygodne są tylko czynności, zmierzające do uszczuplenia „należności celnych”, więc tylko odnośnie towarów, podlegających ocłeniu. Uchylenie z pod kontroli przedmiotów, które bądźto ogólnie, bądźto na zasadzie indywidualnych zezwoleń są od cła zwolnione, stanowi jednakże naruszenie przepisu porządkowego z art. 51.

2) Narażenie skarbu państwa na uszczuplenie innych należności, związanych wprawdzie z odprawą celną i obrotem zagranicznym, lecz nie podpadających pod kategorię „ceł” — jak opłat manipulacyjnych, składowych za zwłokę, akcydencyj i sta-

tystycznych, pociąga za sobą co najmniej skutki karne z art. 51, o ile jest wpływem nieprzestrzegania przepisów porządkowych, przewidzianych w postępowaniu celnem.

3) Pojęcie „uszczipienie” rozumieć należy zarówno w znaczeniu zupełnego, jak i częściowego pozbawienia skarbu dochodów, z tego źródła płynących.

4) Nietylko fakt dokonany ukrócenia odnośnych wpływów skarbowych, lecz — wg. zasad ogólnych (por. wyżej art. 8) — również usiłowanie będzie karane (por. v: „względnie narażonych na uszczipienie”); usiłowanie zachodzi wtedy, jeśli winny przedsięwziął już ze swej strony wszystko, co potrzebne do osiągnięcia tego skutku, w szczególności więc rozpoczął już nielegalny eksport wzgl. import czy tranzyt, odsuwawszy się od dalszego wpływu na losy przesyłki, tak, że machinacje jego zostają udaremnione już bez jego czynnego udziału, z przyczyn od niego niezależnych (wykrycia, stwierdzenia fałszu w dokumentach przewozowych itp.). Typowym wypadkiem będzie szmugiel, t. j. przewiezienie towaru cichaczem, bez jakiegokolwiek deklaracji, albo zadeklarowanie świadomie nieprawdziwe — w punktach istotnych, t. j. stanowiących podstawę wymiaru cła, więc co do wagi, miary, ilości sztuk itp., przedłożenie fałszywych dokumentów handlowych, dołączonych do deklaracji, przedstawienie dokumentów, stwierdzających niezgodne z prawdą okoliczności, uzasadniające ulgi celne względnie zwolnienie od cła, w t. zw. obrocie uszlachetniającym przekroczenie ilościowego stosunku wytworzonych towarów do wprowadzonych materiałów; wprowadzenie do kraju przedmiotów ponad ilość, wolną od cła, bez zgłoszenia nadwyżki.

W każdym razie stan faktyczny winien wskazywać na wyraźny zamiar wyrządzenia skarbowi materialnej szkody, czego nie będzie można się dopatrzyć przy bardzo drobnych odchyleniach, albo przy błędach na niekorzyść strony (np. zadeklarowanie większej wagi itp.); ważną wskazówką służyć może szczególne opakowanie towaru (podwójne dno, ukrycie pod ubraniem przez podróżnego) itp. momenty, dowodzące chęci usunięcia poszczególnych przedmiotów z pod odprawy celnej.

Transport towaru nie drogą celną lub nocną porą sam przez się może być uchybieniem z art. 51, o ile z towarzyszących okoliczności innych nie wynika, że omijanie przepisanej ustawowo drogi i pory nie nastąpiło tylko skutkiem niedbalstwa

lub nieświadomości. Samowolne usunięcie natomiast części towaru ze składu celnego — przed odprawą, jest dostateczną podstawą do podejrzenia sprawcy o chęć uszczuplenia przypadających od tych towarów, należności celnych.

5) Odpowiedzialność z om. artykułu nie wyklucza ścigania z kodeksu karnego, o ile np. przy przestępstwie celnem posługiwano się środkami, które stwarzają substrat faktyczny przestępstwa, przewidzianego w k. k., np. jeśli użyto sfałszowanych dokumentów, przerobiono treść deklaracji celnej, uszkodzono urzędowe zamknięcie wagonu lub składów celnych itp.

Art. 46.

Winni uszczuplenia należności celnych od przedmiotów, co do których obowiązuje zakaz przywozu, wywozu lub przewozu, ulegają karze pieniężnej w wysokości pięciokrotnej uszczuplonych, względnie narażonych na uszczuplenie, należności celnych oraz karze konfiskaty przedmiotu przestępstwa. Przepis ustępu 2 art. 45 znajduje tu analogiczne zastosowanie.

Art. 47.

Osoby, które przez uchylenie się od kontroli skarbowej stały się winne naruszenia zakazu przywozu, wywozu lub przewozu takich przedmiotów, co do których ani w taryfie celnej, ani też w żadnym innym przepisie niema ustanowionego cła (przywozowego, wywozowego, przewozowego), ulegają karze pieniężnej w wysokości dwukrotnej wartości przedmiotu przestępstwa oraz karze konfiskaty tego przedmiotu.

Do art. 46 i 47.

Por. § 5 i 6 Rozp. z 13.12 1920 r. o postęp. celnem.

1) Przekroczenia zakazów im- i eks-portowych względnie tranzytowych nie są skarbowymi w ścisłym tego słowa znaczeniu, albowiem nie narażają państwa na stratę bezpośrednio, a raczej godzą w jego interesy gospodarcze. Jeśli obrany przez rząd kierunek polityki ekonomicznej wręcz wypowiada się przeciwko transportom pewnych towarów, to sprowadzający wzgl. wywożący je potajemnie, szkodzi więcej, aniżeli ten, kto tylko uchyla się od pewnych danin skarbowych. Dlatego czeka go kara surowsza, potęguje się ona wówczas, gdy chodzi o towary,

na których transport, nawet władze administracyjne zezwolić nie mogą, ustanawiając zakaz absolutny, i nie zamieszczając nawet tych przedmiotów w taryfie celnej.

Projekt rządowy był konsekwentny, konstruując naruszenie powyższych zakazów wywozu itd., jako odrębne przestępstwo i abstrahując w tym wypadku od zamiaru sprawcy spowodowania ubytku należności celnych. Było to bardziej logiczne, bo tam, gdzie obowiązuje zakaz obrotu towarowego z zagranicą, tam nie może być mowy o uszczerbku, dotyczącym wpływów celnych z takiego obrotu. Art. 46 w obecnej redakcji niewłaściwie zatem mówi o „uszczeniu należności celnych”.

2) Wymaganem jest co najmniej usiłowanie przemycenia omawianych przedmiotów: wyklucza ten zamiar, dobrowolne zgłoszenie prawidłowe tych przedmiotów na granicy do kontroli skarbowej, np. tłumaczące się niezajomością przepisów lub wynikające z odstąpienia od pierwotnego przestępczego zamiaru i to zanim straż wzgl. inne organa celne ujawniły sprawcę.

3) Oczywiście wobec wycofania przedmiotu z wolnego obrotu, nie można skazując za przemycanie go, pobierać oprócz tego za ten przedmiot cła, gdyż nie stanowi ono w konkretnym wypadku „należności” skarbu w rozumieniu art. 11.

4) Jeśli przewożąc przedmiot zakazany w obrocie z zagranicą, zadeklarowano fałszywie inny przedmiot, nie podlegający takim ograniczeniom, to należy to również potraktować jako naruszenie zakazu przy- wzgl. wywozu.

Art. 48.

Zakaz przywozu, wywozu lub przewozu (art. 45, 46, 47) uważa się za obowiązujący również wtedy, gdy do przywozu, wywozu lub przewozu potrzebne jest zezwolenie władzy, którego w danym wypadku nie uzyskano.

Art. 49.

Jeśli niezgodne z rzeczywistością zadeklarowanie przedmiotu w urzędzie celnym wprawdzie spowodowało lub spowodować mogło nieprawidłowy pod względem jakościowym lub ilościowym wynik odprawy celnej, nastąpiło jednak z winy nieumyślnej, karę pieniężną orzeka się w wysokości połowy wymiaru ustanowionego w art. 45, względnie 46, lub 47. Konfis-

katy przedmiotu wcale się nie orzeka, bez ujmy wszakże dla ograniczeń wolnego obrotu.

Por. art. 5 i uw. 4 do art. 46—47.

1) Wyjątek ustanowiony tylko przy deklaracjach celnych; nie odnosi się więc do innych sposobów ukrócenia cła.

2) Związek tego art. z art. 45 wskazuje na to, że chodzi wyłącznie o nieprawidłowości, mogące wywołać szkodę dla skarbu (por. uw. 4 do art. 45).

Art. 50.

Jeśli deklaracja jest tylko w części nieprawdziwa, orzeka się karę czy to pieniężną, czy też konfiskaty w stosunku do tej części przedmiotu, którą nieprawdziwie zadeklarowano.

1) Jeśli deklaracja opiewa na ilość mniejszą, to karę wymierza się od różnicy między faktyczną, a zgłoszoną ilością; jeżeli podano gorszą jakość lub wogóle wyszczególniono takie momenty, według których nastąpiłoby ocenie tańsze, wówczas podstawą wymiaru kary będzie różnica między taryfą, prawidłowo przypadającą, a tą, jaką chciał uzyskać deklarant.

2) Jeśli część, niezadeklarowana lub zadeklarowana fałszywie, jest nierozzerwalnie złączona z całością obiektu, wówczas stosuje się co do konfiskaty art. 17.

Art. 51.

Poza wypadkami, określonymi w art. 45, 46, 47 i 49, winni naruszenia przepisów w przedmiocie opłat celnych i obrotu towarowego z zagranicą ulegają karze pieniężnej parządkowej od dziesięciu do czterystu złotych.

Por. m. in. wyżej uw. 1, 2, 4 do art. 45. Tu należy np. omijanie drogi lub pory celnej, jeśli nie kryją się w tem inne zamiary (p. art. 45), zwłaszcza przy prawidłowo zresztą uskutecznonem zgłoszeniu przedmiotu w urzędzie celnym, albo przekroczenie terminu dostawienia do urzędu towarów, przywiezionych z zagranicy itp.

Art. 52.

Należność celną, mającą stanowić podstawę wymiaru kary pieniężnej, oblicza się według tych samych zasad, jakie stosuje

się przy oczeniu przedmiotu, jednak bez doliczenia opłat dodatkowych, jako to: manipulacyjnych, składowych, statystycznych i t. d.

Art. 53.

Przy przedmiotach, stanowiących przedmiot monopolu państwowego (art. 1 L. 2—5 i 13) lub też podlegających podat-kowi (art. 1 L. 7—12), przyjmuje się za podstawę obliczenia kary pieniężnej prócz opłat celnych, ponadto należne podatki, względnie opłaty, przy zastosowaniu art. 14.

Por. niżej art. 63, 64, 82, 99, 106, następnie ustawy: mo-nopolu tytoniowym (47/409/22): art. 1, 2, 5b, 9—11, 21; o mo-nopolu spirytusowym (102/720/25): art. 1, 30—32, 72—74, 78; Rozp. o monopolu soli (117/1043/24: §§ 1, 2 p. 2, 5 i okólnik L. DE 8772/III/23, ogłoszony w Dz. Urz. Min. Sk. Nr. 15 z roku 1923, poz. 453; ust. o monopolu zapałczanym (83/561/25): art. 1, 3b, 4, 5—7, 9 oraz Rw.: §§ 4, 31—39 — o sacharynie (9/64/25): § 5.

Art. 54.

Winni naruszenia przepisów o statystyce celnej ulegają w każdym wypadku, a więc również w razie uchylenia się od uiszczenia opłaty statystycznej, karze pieniężnej według art. 51.

P. Rozp. R. M. z 10.XI 1921 (Dz. U. 107/783/21): §§ 1, 3, 4, 6, 7, 11, 42, 67, 68 oraz okólnik: L. D. C. 7837 II.22 (ogł. w Dz. Urz. Min. Sk. Nr. 28, poz. 543 z r. 1922) i Rozp. R. M. z 17.XII 1924 (Dz. U. 112/955/24). — Ob. też Dz. U. 80/777/24: art. 9 i 10.

Art. 55.

Winni naruszenia postanowień, zawartych w załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 21 grudnia 1922 r. o wyrobie, sprzedaży i używaniu sztucznych substancji słodkich (sacharyny) (Dz. Ust. Rz. P. Nr. 116, poz. 1056), ulegają prócz kar pieniężnych, powyżej przewidzianych, również karom pozbawienia wolności, przewidzianym w art. 128.

Art. 56.

Postanowienia poprzednich artykułów nie uchybiają w ni-czem postanowieniom rozporządzenia Rady Obrony Państwa

z dnia 20 lipca 1920 r. w przedmiocie ochrony granic państwa (Dz. Ust. Rz. P. Nr. 64, poz. 426), ani co do skutków kar za przemytnictwo (wydalenie z okręgu granicznego), ani też co do właściwości władz, powołanych do orzekania tych skutków.

Por. uw. 2 do art. 22¹⁾.

KARY ZA NARUSZENIE PRZEPISÓW W PRZEDMIOCIE MONOPOLU TYTONIOWEGO

(art. 1 L. 2: ustawa z dnia 1 czerwca 1922 r. Dz. U. R. P. Nr. 47
poz. 409).

a) Niedozwolona uprawa tytoniu.

Art. 57.

Winni niedozwolonej uprawy tytoniu, jeżeli liście tytoniowe nie osiągnęły jeszcze przydatnego do użytku stopnia dojrzałości, ulegają karze pieniężnej w wysokości 20 zł. za każdy metr kwadratowy uprawionej bez upoważnienia przestrzeni gruntu, przyczem ułamki metra liczy się za cały metr. Obojętne jest przytem, czy grunt obsiano nasieniem tytoniowym, czy też posadzono na gruncie sadzonki rośliny tytoniowej. W obu wypadkach dokona władza, niezależnie od orzeczenia kary pieniężnej, zniszczenia całej plantacji w sposób, jaki uzna za stosowny.

Jeżeli tytoń posiano, względnie posadzono, pomiędzy innymi roślinami, w takim razie za podstawę obliczenia kary przyjmuje się w przybliżeniu taką przestrzeń gruntu, w jakiej musiano użyć do zasiania lub zasadzenia tej samej ilości samego tylko tytoniu.

Tym samym karom ulega również pielęgnowanie rośliny tytoniowej, która wyrosła, choć jej nie posiano, ani też nie posadzono.

Nie ulega ukaraniu ten, kto zniszczył plantację, zanim władza o niej się dowiedziała.

1) O warunkach uprawy tytoniu por. art. 5a, 6, 7 ustawy o monopolu tyt. (409/47/22) oraz Rozp. M. Sk. z 9.I 1926 roku (61/9/26)²⁾.

1) Dr. Taubenschlag: „Polskie prawo karno-adm.” S. 31n.

2) Cytowane przy następnych artykułach: „RW”.

2) Na stan faktyczny tego przekroczenia składają się przeważnie cechy obiektywne, czy więc uprawiający tytoń bez koncesji, wiedział o braku zezwolenia władzy odnośnej, czy sądził błędnie, że posiada prawomocne zezwolenie, czy działał wogóle bez chęci uszczuplenia dochodów skarbowi państwa, przeciwnie z zamiarem odesłania plonu do składu skarbowego, w to się nie wchodzi wcale, gdyż ustawa stoi tu na stanowisku *praesumptio doli* — poczytując czyn obwinionemu już z powodu zaniedbania formalności zgłoszenia o pozwolenie na uprawę.

3) Z uwagi na przepisy art. 8 i art. 26, 34 p. 2 jest rzeczą ważną ustalić, czy om. tu przestępstwo należy do kategorii porządkowych, czy też zalicza się do rzędu przestępstw „polegających na uszczupleniu dochodu skarbowego”. Pewną wskazówką w tej kwestji, będzie rodzaj obranej sankcji. Otóż sankcja karna pozostaje tu w ścisłej łączności z rozmiarami materialnymi czynu: im większy obszar obsiano, tem surowsza kara spotka plantatora. Widocznie więc punkt widzenia kodyfikatora jest ten, że moment przestępczy leży nie we fackie niewyjednania koncesji (strona formalna), a w ukryciu produkcji (strona materialna), w czym dopatruje się on czynności przygotowawczej, mającej na celu zatajenie źródła dochodu skarbowego i traktuje ten czyn na równi z uszczupleniem dochodu skarbowego.

4) „Niedozwolona” jest również uprawa tytoniu, rozpoczęta przed skutecznieniem obowiązkowego zgłoszenia (dla celów naukowych i doświadczalnych, zdobniczo-ogrodniczych). Por. §§ 27 i 28 cyt. Rozp. wyk. Należy tu bowiem każda plantacja, utajona przed okiem władzy.

5) Za sprawcę naruszenia przepisu uchodzi właściciel, względnie dzierżawca gruntu, poddanego uprawie. Świadome korzystanie z przedmiotu przestępstwa np. tranzplantacja sadzonek tytoniowych, podpada pod art. 7.

6) „Uprawa” niedozwolona jest przestępstwem ciągłym; kwestja, w jakiej chwili faza przygotowawcza kondensuje się jako karalne usiłowanie i kiedy wstępuje w sferę dokonania, rozstrzyga się według zasad gospodarczych.

7) Mimo pozorów podobieństwa, ustanowiona tu kara nie podpada pod pojęcie wielokrotnej wg. art. 13, raczej odpowiada art. 15. Wielkość uprawionego obszaru, a nie pewna suma pieniężna wzgl. wartość przedmiotu, służy jako podstawa tylko

do określenia grzywny. Zatem dozwolone jest zmniejszenie grzywny wg. art. 31 poniżej 10 zł. (por. art. 13) i niema zastosowania art. 23.

8) Ustawa wprowadza tu jeszcze karę „zniszczenia plantacji”, jako dodatkową, o której nic nie wspomina art. 10. — Jest ona koniecznym akcesorjum kary zasadniczej, od której władza nie może odstąpić nawet w wypadku łagodzenia wymiaru w myśl art. 31. Art. ten bowiem dopuszcza obniżenie, wzgl. zaniechanie tylko wyszczególnionych tam rodzajów kar.

Art. 58.

Jeśli winny niedozwolonej uprawy tytoniu (art. 57 ust. 1) posiadał warunki do uzyskania pozwolenia na uprawę, o pozwolenie się jednak nie postarał, może właściwa władza pozwolenia tego dodatkowo udzielić, a wówczas ulega plantator karze nie wyższej niż połowa ustanowionej w rzeczonym artykule kary i po jej złożeniu stosuje się do niego te same przepisy, jakie obowiązują co do plantatorów upoważnionych.

Gdyby dodatkowego pozwolenia udzielono tylko co do części obsianej lub obsadzonej tytoniem przestrzeni, wówczas wymierza się karę wedle ustępu pierwszego tylko co do przestrzeni, pozwoleniem objętej, a co do reszty przestrzeni wymierza się karę wedle art. 57.

1) Kto uprawia tytoń, nie mając upoważnienia, tego intencja skierowana jest zazwyczaj na ukrócenie dochodów skarbowych, a nie tylko np. zaoszczędzenia wydatku na koncesję. Okoliczność, że obiektywnie zachodzą warunki udzielenia koncesji, osłabia szkodliwość działania. Chociażby winowajca postępował w niezłomnym przekonaniu, że posiada wszelkie warunki koncesyjne i tylko dlatego zaniedbał legalizację bezprawnie rozpoczętej uprawy, to jednak czyn jego będzie przekroczeniem nie porządkowym, a „polegającym na uszczupleniu dochodu skarbowego”, albowiem koncesja jest aktem swobodnego uznania, więc absolutnej pewności, że mu jej użyczą, on mieć nie mógł. Por. uw. 3 do art. 55.

W każdym razie jednak napięcie złej woli będzie tu zwykle znacznie słabsze, zachowanie się plantatora będzie raczej nacechowane niedbalstwem: zwłaszcza jeśli złożył w terminie deklarację na uprawę tytoniu (§ 6 Rw), lecz nie wyczekując za-

łatwienia (§ 10 Rw), przystąpił do uprawy lub jeśli już w latach poprzednich z koncesji korzystał. Mniejszy bądź co bądź stopień winy, tłómaczy łagodniejszą karę.

2 Wnosząc ze związku om. art. z poprzednim i z identycznego sposobu obliczenia grzywny, przepis dotyczy tego samego wypadku, co art. 57, t. j. wyśledzenia produkcji w jej stadium początkowem.

3) Władza, rozpatrując sprawę i stwierdzając, że są warunki koncesji, udziela jej, sankcjonując temsamem czyn nielegalny, i to z urzędu, bez względu więc na to, czy plantator ex post się o to ubiega, czy nie. Temsamem zniszczenie plantacji, na przestrzeni tą koncesją objętej, staje się bezprzedmiotowe.

4) Przewidziana tu sankcja nie posiada cechy grzywny, o wysokości, określonej bezwzględnie (inaczej wg. art. 57); ustawa raczej wskazuje tylko jej dopuszczalne maximum (v: „nie wyższej, niż”), zezwalając jednakże jednocześnie na dowolne jej obniżenie, zależnie od indywidualnych okoliczności (niekoniecznie wyjątkowych w sensie art. 31).

Art. 59.

Jeśli niedozwoloną uprawę doprowadzono do takiego stanu, że liście tytoniowe osiągnęły już przydatny do użytku stopień dojrzałości, albo zbioru już dokonano, wówczas winni ulegają karze pieniężnej w wysokości czterokrotnej należytości monopolowej, przypadającej od wagi wysuszonych liści tytoniowych, oraz karze konfiskaty roślin tytoniowych. Rośliny te odważa się wraz z łodygami i korzeniami i przyjmuje się z tej wagi jedną szóstą część, jako wagę wysuszonych liści, stanowiącą podstawę do wymiaru kary.

1) Czy wykrycie nastąpiło po dokonanych zbiorze, czy jeszcze przedtem, tego już się nie różniczkuje.

2) Przestępstwo jest zasadniczo takie same, jak w art. 57; tylko kara obliczona jest odmiennie z uwagi na osiągnięte już realne plony uprawy, od których pobiera bezpośrednio państwo należytość monopolową; dlatego obrano tu bezpośrednią drogę obliczenia grzywny w zależności od szkody skarbowej, zamiast pośredniej, według przestrzeni gruntu. Wobec zakończonej uprawy w danym okresie gospodarczym, sprawa warunków

udzielenia koncesji jest tylko teoretyczną, nieaktualną, bo przesądzoną; dlatego pomija się już tę okoliczność, nie przypisując jej więcej znaczenia momentu, osłabiającego karalność.

3) Zagadnienie usiłowania jest odn. tego wypadku, bardzo problematyczne, bo, jak długo trwa uprawa, mamy do czynienia ze stanem faktycznym z art. 57 i 58, a z chwilą dojrzewania, jest już dokonane przestępstwo z art. 57. Między temi dwiema fazami, niema pośredniej, dającej się zakwalifikować, jako usiłowanie.

4) Zastosowanie niższej od wskazanej w art., wielokrotności, jest niedopuszczalne.

5) Zbieg kar, za tą samą niedozwoloną uprawę, zagrożonych w art. 57, wzgl. 58 i 59 jest wykluczony, gdyż wymiar kary odbędzie się w zależności od faktycznie osiągniętego stadium uprawy, bez względu na poprzedzające lub możliwe przyszłe stadja.

6) Jeśli plantator niekoncesjonowany, oddaje przed wykryciem dobrowolnie skarbowi cały zapas wyprodukowanego surowca, to będzie zastosowany art. 9, co nie przesądza kary porządkowej z art. 62.

Art. 60.

Uprawę tytoniu przez upoważnionego plantatora na innym gruncie, niż wymieniono w dokumencie koncesyjnym, uważa się za niedozwoloną.

1) Zmiana gruntu jest przestępstwem, jeśli uskutecznią ją samowolnie — dokonana w porozumieniu wzgl. z powiadomieniem następnem władzy w ciągu pewnego terminu (§ 14 i 15 RW.), nie pociąga za sobą skutków karnych.

2) Kwalifikacja czynu nie zmienia się, jeśli koncesjonariusz zamiast gruntu, wskazanego w koncesji, wziął pod uprawę inny, mniejszy obszar ziemi lub gdy przeciwnie obok obszaru, objętego koncesją, uprawia powiększając go przylegającą jeszcze część gruntu innego — natomiast ograniczenie uprawy gruntu, na którą się rozciąga koncesja, do pewnej tylko jego części, nie da się podciągnąć jeszcze pod miano uprawy na „innym” gruncie według tekstu art. 60, więc i pod karę wg. art. 57 i 59; może co najwyżej stanowić przekroczenie porządkowe (por. §§ 16 i 1 lit. a) RW.).

Stanowisko ustawodawcy, o ile znalazło wyraz w brzmieniu ustawy, jest w tej materji niekonsekwentne: zagraża bowiem interesom skarbowym zarówno powiększenie obszarów uprawnych tytoniu, płynące zwyczajnie z chęci utajenia części produkcji przez plantatora, jak i ich zmniejszenie, uszczuplające preeliminowane i oczekiwane przez państwo dochody z plantacyj tytoniowych.

3) Zwiększenie przestrzeni gruntu, zgłoszonego do uprawy, ulega karze tylko odnośnie tej części, o którą grunt powiększony został. W razie zupełnej zmiany obszarów, podstawą do wymiaru kary nie jest obszar, w koncesji oznaczony, a obszar, na którym faktycznie siano nasienie tytoniowe wzgl. sadzono roślinę tytoniową, gdyż tylko uprawa na tym właśnie gruncie jest niedozwoloną; obojętnem pozostanie przytem stosunek wielkości obu w grę tu wchodzących przestrzeni. Obliczanie według gruntu, wskazanego w koncesji, okazałoby się w przypadku: dojrzewania plonów, (art. 57) nawet niemożliwe.

Art. 61.

Karom wedle art. 59 ulega upoważniony plantator tytoniu również wtedy, jeśli wyprodukowany przez się surowiec tytoniowy zatrzymuje u siebie po oznaczonym terminie dostawy (art. 6 lit. c ustawy o monopolu tytoniowym), a to bez względu na to, czy zatrzymano tytoń dla własnego użytku, czy celem odstąpienia osobom trzecim; jako podstawę wymiaru kary przyjmuje się tę ilość tytoniu, jaką zatrzymano.

1) Czynnikiem warunkującym karalność z tego art. jest chęć utajenia surowca, wyrażająca się w tem, że plantator zatrzymuje plony po terminie dostawy bądźto dla własnej konsumpcji, bądź w zamiarze odstąpienia ich osobom trzecim. Termin „odstąpienie” oznacza zarówno sprzedaż, jak i bezpłatne oddanie.

Ustawodawca abstrahuje od tego, czy plantator powyższe cele osiągnął rzeczywiście, czy też nie zdążył jeszcze ich zrealizować. Jeśli to uczynił, nie czeka go z tego powodu kara dodatkowa; w szczególności byłoby de lege lata niewłaściwem podciągnięcie niedozwolonej transakcji sprzedaży surowca prywatnym osobom przez koncesjonariusza — pod art. 5 e) i 6 c)

ustawy, jako przekroczenia porządkowego z art. 74, więc ściganego znacznie łagodniej, niż czynność przygotowawcza (do tej sprzedaży), mianowicie: niedostarczenie w terminie tytoniu do składów monopolowych. Inaczej art. 26—28 ustawy.

2) Jeśli zachowanie się plantatora nie wskazuje na przestępczą intencję ukrycia surowca przed kontrolą skarbową, zwłaszcza więc jeśli on dobrowolnie odstawia plony bez żadnego ubytku, aczkolwiek z opóźnieniem, wpływającym z nie dbalstwa, wówczas mamy do czynienia tylko z przekroczeniem porządkowym w myśl art. 62.

3) Niekoncesjonowany plantator nie może odpowiadać zarazem za przekroczenie terminu dostawy tytoniu z nielegalnej uprawy.

4) Kto świadomie nabywa tytoń, wyprodukowany w sposób niedozwolony, ten nabywa „przedmiot pochodzący z przestępstwa” w rozumieniu art. 7, ze skutkami więc, przewidzianymi w art. 59. Pozatem zaś nabycie surowca tytoniowego, pochodzącego z uprawy koncesjonowanej, lecz z pominięciem monopolu, kwalifikuje się tylko, jako pogwałcenie art. 5 e) ustawy; kara z art. 74. — (por. uw. 3 do art. 65), o ile nie dopatrzymy się w tem udziału w przestępstwie w sensie art. 7.

5) Wobec braku specjalnego przepisu, plantator upoważniony winny odstąpienia tytoniu postronnym osobom przed terminem dostawy monopolowej, może tylko ulegać karze według art. 61.

Art. 62.

Za wszelkie inne naruszenia przepisów, dotyczących czy to uprawy, czy przechowania lub odstawienia surowca tytoniowego do wyznaczonych miejsc dostawy, ulega upoważniony plantator karze pieniężnej porządkowej od dziesięciu do trzystu złotych.

1) Rozciąga się na wszelkiego rodzaju naruszenia przepisów porządkowych np. przewidzianych w §§ 14—21 Rw.

2) Por. też w cyt. §§ wyszczególnione inne następstwa nieprawidłowej uprawy tytoniu — o charakterze karnym, jak wykluczenie od uprawy na przyszłość, kary konwencjonalne.

b) *Naruszenie przepisów o obrocie towarowym z zagranicą i Wolnem Miastem Gdańskiem w związku z przywozem, wywozem i przewozem tytoniu.*

Art. 63.

Winni naruszenia przepisów o obrocie towarowym z zagranicą lub Wolnem Miastem Gdańskiem w związku z przywozem, wywozem lub przewozem czy to surowca, czy wyrobów tytoniowych, ulegają karom ustanowionym za te naruszenia co do innych towarów (art. 45 i nast. oraz art. 132 — 134).

Por art. 5 b), 8—11, 17, 19 i 21 ustawy; Rozp. M. Sk. z 12.III 1925 (Dz. U. 35/238) oraz taryfę celną (54/540/24) wraz z uzupełnieniami (52/356/25, 92/647/25, 113/800-25 oraz 51/304/26). Rozciąga się niewątpliwie i na surogaty tytoniowe (art. 2 ustawy).

Art. 64.

Nabywca i osoba, w której posiadaniu ujęto surowiec tytoniowy lub wyroby tytoniowe niewątpliwie zagranicznego pochodzenia, ulega karze stosownie do przepisu art. 45 i nast., jeśli strona nie może wykazać, że nabyła je z zachowaniem warunków, określonych w art. 5 lit. b) ustawy o monopolu tytoniowym.

Tej samej karze ulega zbywający, nabywca i osoba, w której posiadaniu surowiec lub wyroby tytoniowe ujęto, jeśli strona nie może wykazać, że zbycie i nabycie nastąpiło z zachowaniem postanowień, określonych w art. 5 lit. f) ustawy o monopolu tytoniowym.

1) Z jakiego tytułu osoba trzecia tytoń zagraniczny posiada, czy go tylko przechowuje dla kogo innego; czy go ma za wynagrodzeniem, czy też go dostała darmo, — to są momenty obojętne. Por. też art. 7.

2) Nieznajomością tej okoliczności, że tytoń jest z zagranicy sprowadzony, nie można się zasłaniać, jeśli pochodzenie to jest „niewątpliwie”, t. j. dla każdego oczywiste; nabywca tytoniu winien się zawsze upewnić co do tego przez dokładne obejrzenie opakowania, sprawdzenie wyrobu, wogóle zachowanie wszelkich środków ostrożności w tym kierunku. Jeśli mimo to, został sam, nie ponosząc żadnej winy (niedbalstwa), w błąd wprowadzony, to nie będzie odpowiadał.

3) W przeciwieństwie do art. 63 mowa tu o przytrzymaniu przemyconych zapasów tytoniowych wewnątrz kraju, a nie o zakwestjonowaniu tychże w czasie transportu na granicy.

c) *Niedozwolone wytwarzanie lub przerabianie wyrobów tytoniowych.*

Art. 65.

Winni niedozwolonego wytwarzania wyrobów tytoniowych z surowca lub niedozwolonego dalszego przerabiania gotowych już wyrobów tytoniowych (art. 5 lit. d) oraz art. 12 ust. 2 ustawy o monopolu tytoniowym), ulegają karze pieniężnej w wysokości czterokrotnej należności monopolowej, przypadającej od gotowych już wyrobów, albo też od przygotowanego w tym celu materiału, oraz karze konfiskaty.

Wytwarzanie papierosów z tytoniu, nabytego w sposób zgodny z ustawą, ulega rzeczonym karom, jeśli papierosy te sprzedano, albo je na sprzedaż wytworzono, albo wytworzono je za wynagrodzeniem, na zamówienie i na rachunek innych osób z tytoniu, dostarczonego na ten cel przez te osoby.

Sprzedaż papierosów, pochodzących z określonej w ustępie drugim prywatnej fabrykacji, ulega rzeczonym karom bez względu na to, czy sam sprzedający papierosy te wytworzył, czy inna osoba.

Odn. surogatów tytoniowych por. art. 73. — Pojęcie „wyroby tytoniowe” podane w art. 3 u. 3 ustawy. — Por. w om. tu materji: art. 55 ustawy.

1) „Wytwarzanie” w każdej fazie fabrykacji, nawet początkowej jest przestępstwem dokonaniem; przygotowania, bezpośrednio już poprzedzające produkcję tak, że ona może być każdej chwili rozpoczęta, są zatem karalnym usiłowaniem w myśl art. 8 (np. nabycie odpowiednich przyrządów, najęcie robotników, urządzenie lokalu fabrycznego i t. p.). To samo „przerabianie”. Por. art. 38 u. 2 ustawy.

2) „Przerabianie” oznacza przekształcenie, zmieniające nie tylko wygląd zewnętrzny (zmiana tutek, opakowania), lecz i sam rodzaj lub jakość artykułu tytoniowego (zapomocą różnych agredyencji i t. p.), tak, że następuje zwykle też zmiana jego nazwy.

3) Nabywać mogą surowiec z reguły tylko osoby, upoważnione do produkcji, zatem nieupoważniony producent korzysta normalnie z materiału, zdobytego drogą nielegalną. Ustawa pomija ten moment milczeniem, widocznie zd. ustawodawcy, przewidziana tu sankcja wyczerpuje i tę część stanu faktycznego, wobec czego konstruowanie w tych wypadkach stałego zbiegu przestępstw (p. uw. 4 do art. 61) nie jest racjonalnem.

Zasada ta jednakże zawodzi, gdy czyn przestępny polega na „przerabianiu” gotowych artykułów tyt., gdyż w takim razie wypadałoby uczynić różnicę między użyciem wyrobów, nabytych legalnie, a osiągniętych sposobem zakazanym.

Por. natomiast dawny art. 3 i 27 ustawy.

4) Niekoncesjonowana fabrykacja jest zagrożona karą, jako czynność zmierzająca do sprzedaży takich wyrobów z pominięciem monopolu. Dlatego już sama transakcja sprzedaży, dodatkowo karana nie będzie (ob. u. 3 om. artykułu). Por. natomiast dawny art. 32 u. 2.

5) Jak wynika z cyt. art. 12 ustawy, przyrządzanie wyrobów tytoniowych do własnego użytku — jest dozwolone. Przeznaczenia takiego winien dowieść obwiniony. Co do papierosów ustawa jednakże wymienia chęć zysku, jako istotną cechę stanu faktycznego: przestępstwa niedozwolonej produkcji; moment ten zatem, jak wszelkie inne, winna ustalić władza.

6) Nabywca wyrobów (prywatnej) fabrykacji bezprawnej — nabywa przedmioty „pochodzące z przestępstwa”, będzie więc ścigany w myśl art. 7. Pośrednik przy tej machinacji, „ciągnie zysk z przestępstwa”, podpada zatem również pod ten art.

Por. zgoła odmienne ujęcie tej kwestji w dawnej ustawie w art. 34.

d) Naruszenie przepisów o sprzedaży wyrobów tytoniowych rządowej fabrykacji.

Art. 66.

Osoby, winne sprzedaży wyrobów tytoniowych fabrykacji rządowej, jeśli nie posiadają na sprzedaż pozwolenia władzy skarbowej, ulegają karze pieniężnej w wysokości od połowy do dwukrotnej ceny taryfowej sprzedanych wyrobów oraz karze konfiskaty ujętych wyrobów.

Według tych samych zasad ulega karze również nabywca wyrobów tytoniowych, o ile wiedział, że sprzedający nie ma pozwolenia na sprzedaż.

Pod przepisy te nie podpadają wypadki, gdy sprzedaż prowadzona jest na zasadzie pozwolenia, jednak nie na rachunek osoby, której pozwolenia udzielono. W wypadkach takich wymierza się karę według art. 74

Por. art. 129.

1) Przepis nie rozciąga się ani na sprzedaż surowca, ani wyrobów fabrykacji prywatnej, co do czego brak jest w obowiązującej ustawie wyraźnych postanowień w przeciwieństwie do dawnej ustawy: art. 27 oraz 32 u. 2.

2) Ujawniony fakt chociażby jednorazowej sprzedaży jest wystarczający.

3) Co do osoby kupującego, ukaranie jest uwarunkowane pozytywnem stwierdzeniem z urzędu, że kontrahent ten w chwili zawierania umowy, zdawał sobie sprawę z tego, że sprzedawca nie posiada koncesji.

4) Urządzenie odpowiedniego lokalu sklepowego — jest aktem przygotowawczym, a dopiero pertraktacje z kontrahentem w wypadku konkretnym co do sprzedaży indywidualnej — stanowią usiłowanie. Podstawą obliczenia grzywny jest przy usiłowaniu nie cały zapas na składzie się znajdujący, a tylko ta ilość, która do sprzedaży w danym razie wydzieloną i przygotowaną została.

Art. 67.

Upoważniony sprzedawca wyrobów tytoniowych, który sprzedaje je po cenie wyższej, niż taryfowa, ulega karze pieniężnej w wysokości od pięćdziesięciu do stukrotnej pobranej, względnie żądanej, nadwyżki.

Czyn ten godzi w interesy konsumenta, pozatem naraża na szwank autorytet państwa, lecz do kategorii przestępstw, wymienionych w art. 8 nie należy.

Art. 68.

Upoważniony sprzedawca wyrobów tytoniowych, który albo zmniejsza zawartą w opakowaniu ilość sztuk (papierosów, cygar) lub wagę (tytoniu), albo zmienia jakość wyrobów w opakowaniu (lepszą na gorszą), ulega karze pieniężnej od dwu do

pięciokrotnej ceny taryfowej należytej zawartości opakowania, a nadto karze konfiskaty całej zawartości opakowania, będącej przedmiotem przestępstwa.

P. art. 65.

1) Działanie przestępcze polega tu na świadomie dokonanej zmianie zawartości opakowania pod względem wagi, ilości sztuk lub jakości i to w kierunku obniżenia wartości paczki. Z chwilą skutecznienia takiej manipulacji, przestępstwo jest dokonane.

2) Jak długo machinacje te nie narażają konkretnie konsumenta na szkodę, stan faktyczny jest wyczerpany powyższym przepisem ustawy skarbowej; z chwilą jednak, gdy sprzedawca wprowadził kupującego wyroby tytoniowe w błąd w zamiarze oszukańczym, względnie zawierając już konkretną transakcję, usiłował to uczynić, czeka go również kara, przewidziana w kod. karnym za oszustwo.

3) Samowolne zmiany zawartości paczek, nie połączone z obniżeniem wartości, ulegają karze wg. art. 69 wzgl. 74.

4) Paczki, spreparowane w wyłuszczonej tu sposób, można by nazwać „przedmiotem pochodzącym z przestępstwa”; stricte komentując art. 7, należałoby w takim razie karać zawsze nabywcę takiej paczki, jako uczestnika przestępstwa. Przed taką konkluzją wzdraga się poczucie sprawiedliwości, gdyż chodzi o przepis, właśnie w obronie interesów konsumenta, który nieraz staje się ofiarą oszustwa, a w każdym razie, płacąc nawet cenę odpowiednią do wartości, jeszcze przez sam akt zawarcia takiej transakcji nie solidaryzuje się ze sprzedawcą. A właśnie takie solidarne współdziałanie jest istotne według art. 7.

5) Omawiany tu przepis ma na celu przedewszystkiem uchronić kupującą publiczność przed wyyskiem: dlatego przygotowawcze już czynności, zmiana opakowania, obliczona na oddanie tytoniu za droższą cenę, niż wypadłoby według faktycznej wartości, zostały sformułowane jako samodzielne przestępstwo skarbowe. Gdyby nawet następnie się okazało, — co rzadko się zdarzy — że sprzedawca jednakże od pierwotnego zamiaru odstąpił, sprzedając przerobione paczki po cenach właściwych, to nie uwalnia go to wcale od rzeczzonej odpowiedzialności.

6) Niezrozumiałą jest rzeczą, że surowość sankcji za sprzedaż nieprawidłową jest większą, niż za sprzedaż wogóle niedozwoloną: tam pięciokrotna, a tu dwukrotna tylko pełna cena taryfowa. Por. natomiast dawne art. 32 u. 1 i 33-b.

Art. 69.

Wszelkie inne naruszenia przepisów o koncesjonowanej sprzedaży wyrobów tytoniowych podlegają wyłącznie karom umownym i przepisy niniejszej ustawy do naruszeń tych nie mają zastosowania.

Prowizoryczne przepisy, normujące sprzedaż, wydane zostały Rozporządzeniem Min. Skarbu z 20.3 1923 r. (Dz. U. Nr. 42, poz. 285). — Por. też Rozp. 68/531/23, 112/902/23; i w przedmiocie przyznawania rejonowym hurtownikom tyt. kredytów na pobór wyrobów tytoniowych w Państwowych Magazynach: 124/1006/23.

e) *Niezgłoszenie zapasów w razie podwyższenia ceny wyrobów tytoniowych.*

Art. 70.

Winni niezgłoszenia zapasów, od których należała się dopłata różnicy cen pomiędzy dotychczasową, a podwyższoną ceną wyrobów tytoniowych, ulegają karze pieniężnej w wysokości czterokrotnej, przypadającej od niezgłoszonych wyrobów dopłaty różnicy tych cen, oraz karze konfiskaty zatajonych wyrobów.

Zgłoszenie dobrowolnie skuteczne, ale spóźnione, jest tylko przekroczeniem porządkowem; jeśli natomiast wykryto po upływie terminu zgłoszenia, zapasy jeszcze niezadeklarowane, to posiadacz ich ściągany będzie bezwzględnie z tego art., przy czem władza wcale nie będzie dociekała, czy ma tu miejsce zwykłe nieprzestrzeganie terminu, czy rzeczywiście chęć utajenia zapasów przed kontrolą skarbową, celem spowodowania uszczerbku zysku monopolowego dla państwa.

f) *Inne naruszenia ustawy o monopolu tytoniowym.*

Art. 71.

Winni wyprowadzenia z fabryki (rządowej) surowca tytoniowego lub wyrobów tytoniowych w sposób, powodujący dla Skarbu Państwa utratę należnego zysku monopolowego, ulegają karze pieniężnej w wysokości czterokrotnej należności mono-

lowej, przypadającej od tego surowca, względnie wyrobów, oraz karze konfiskaty tych wyrobów.

1) Czyn te może jednocześnie podpadać pod powsz. kod. karny, jeśli mieści w sobie znamiona przywłaszczenia, kradzieży, oszustwa i t. p.

2) Usunięcie z fabryki surowca wzgl. produktu potajemnie, jest przestępstwem z art. 71 również wtedy, jeśli wprowadzie państwo nie poniosło jeszcze z tego powodu szkody, ale zachodziło już konkretne niebezpieczeństwo — tego rodzaju uszczerbku (art. 8).

Art. 72.

Winni gromadzenia zapasów wyrobów tytoniowych ponad normę, ustanowioną przez Ministra Skarbu (art. 5 lit. h. ustawy o monopolu tytoniowym), ulegają karze konfiskaty części zapasu, która tę normę przekracza.

Por. art. 14 ustawy.

1) Tu występuje konfiskata, jako kara samodzielna, nie— jak zresztą — akcesoryjna (p. art. 10).

2) Okoliczność, że robienie takich zapasów miało na celu ich sprzedaż, sama dla siebie nie stanowi jeszcze usiłowania sprzedaży. Niema bowiem usiłowania sprzedaży, jak długo nie nastąpiło zetknięcie się z osobą, reflektującą na dany towar (ob. uw. 4 do art. 66). Por. natomiast dawny art. 35 u. 2 ustawy.

Art. 73.

Winni wytwarzania, zbycia lub nabycia surogatów tytoniowych, bez uzyskania przepisanego pozwolenia ulegają karze pieniężnej w wysokości do jednokrotnej wartości tych surogatów oraz karze konfiskaty.

Por. art. 2 i 39 u. 2 ustawy.

Art. 74.

Winni naruszenia innych przepisów o monopolu tytoniowym oraz wydanych na jej podstawie rozporządzeń ulegają, z wyjątkiem wypadków, określonych w art. 69, karze pieniężnej porządkowej od dziesięciu do trzystu złotych.

Tu należą m. in. pogwałcenia następujących postanowień ustawy, dotyczących transportu (art. 2 i 5 c) oraz 28 b) i c)

oraz 28 b), c) i 36, o ile nie ma cech z art. 7), przechowywanie surowca i narzędzi do fabrykacji (art. 5 g) i 38 u. 1), sposobu uprawy (art. 7, 13 i 29 d, c, 33 u. 3), kontroli organów skarbowych i wykonywania koncesji (art. 11, 14, 20 i 40).

KARY ZA NARUSZENIE PRZEPISÓW W PRZEDMIOCIE MONOPOLU SPIRYTUSOWEGO

(art. 1 L. 3: ustawa z dn. 31 lipca 1924 r. Dz. U. R. P. z r. 1925
Nr. 102, poz. 720).

a) *Potajemny wyrób spirytusu (tajne gorzelnictwo).*

Art. 75.

Wyrób spirytusu uważa się za potajemny, jeśli prowadzony jest bez zezwolenia właściwej władzy.

Por. art. 129.

1) Czy produkcja odbywa się poza tem otwarcie, czy też skrycie, to jest rzeczą obojętną.

2) Od wypadku potajemnego wyrobu, należy odróżnić wyrób wprowadzie na podstawie zezwolenia, prowadzony, lecz nieprawidłowo, t. j. nieodpowiadający wszelkim warunkom, wskazanym w ustawie, lub koncesji (art. 40 i 47). Potajemna bowiem w rozumieniu art., jest tylko taka produkcja, o której wogóle władza skarbowa nic nie wie.

3) Pojęcie „wyrobu“ obejmuje wszelkie stadja produkcji, początkowe, jak przygotowanie zacieru w kadziach fermentacyjnych, jak i końcowe, jak np. proces skraplania się pary alkoholowej. Jeśli tylko jakakolwiek czynność, stanowiąca część produkcji samej, rozpoczętą została, to już ma miejsce przestępstwo dokonane. Por. art. 65.

Art. 76.

Winni potajemnego wyrobu spirytusu (art. 75), ulegają karze pieniężnej od tysiąca do dziesięciu tysięcy złotych oraz karze konfiskaty spirytusu, a nadto karze aresztu od miesiąca do sześciu miesięcy.

W wypadkach zarobkowego popełnienia tego przestępstwa, winni ulegają obok kary konfiskaty spirytusu, karze pieniężnej w wysokości od dziesięciu tysięcy do pięciuset tysięcy złotych oraz karze więzienia od sześciu miesięcy do dwóch lat.

1) Ust. 1 dotyczy — jak wynika z przeciwstawienia ust. 2 — wyrobu spirytusu nie w celach zarobkowych, t. j. bez przeznaczenia na sprzedaż, co oczywiście nie wyklucza innych form zysku, np. dla zużycia go dla celów przemysłowych własnego przedsiębiorstwa (art. 5 u. 4 ust.). Karalność jest mniejsza, jeśli producent pragnie tylko własne potrzeby gospodarcze zaspokoić, a nie dąży wyłącznie do zdobycia specjalnych korzyści — na szkodę skarbu, gdyż w pierwszym wypadku szkoda skarbu ograniczona jest wysokością zapotrzebowania osobistego, w drugim natomiast rozmiary jej nie dadzą się przewidzieć, bo zależą od chęci wzbogacenia się, która nie zna określonych granic. Por. też art. 18.

b) *Zatajenie ilości wyrobionego lub odczyszczanego spirytusu.*

Art. 77.

Zatajenie ilości wyrobionego, względnie odczyszczanego spirytusu, zachodzi w następujących wypadkach:

1) *jeśli w gorzelni lub zakładzie rektyfikacyjnym, w którym ustawiony jest kontrolny przyrząd mierniczy, bądź spowodowano w jakikolwiek sposób jego wadliwe działanie, bądź też z wadliwego działania tego przyrządu świadomie korzystano,*

2) *jeśli w gorzelni lub zakładzie rektyfikacyjnym odprowadzono na bok płyny lub pary alkoholowe w zamiarze uchylenia wyprodukowanego, względnie odczyszczanego, spirytusu od zaliczenia na przychód produkcji.*

3) *jeśli w wykonaniu obowiązku zapisywania do książki kontroli zamiast ilości spirytusu, rzeczywiście otrzymanej z aparatu odpędowego, zapisano ilość mniejszą.*

Por. art. 45 i 46 ustawy §§ 79 i 80 RW. (31/218/25) — § 16 — 21 R. W.

1) *odn. p. 1* — chodzi o tego rodzaju wadliwe funkcjonowanie aparatu, przy którym aparat wykazuje mniejszą, niż rzeczywiście, ilość wyprodukowanego wzgl. oczyszczanego spirytusu, gdzie zatem skarb państwa jest narażony na szkodę. Wynika to ze sankcji karnej, przewidującej obok bardzo znacznej grzywny, również konfiskatę jak przy wszystkich przekroczeniach, obliczonych na uszczerbek skarbowy. O ile wada jest inna, wówczas wymierzoną będzie kara z art. 97, jak za zwykłe uchybienie porządkowe. Por. art. 87.

2) „Spowodowanie” defektu oznacza świadome, t. j. umyślne, lub z niedbalstwa wypływające, wywołanie go.

3) „Świadomie” oznacza — z wiedzą o tem, że aparat działa nieprawidłowo. Kto używając aparatu kontrolnego, nie sprawdził jak działa, lecz mając podejrzenie, że funkcjonuje niewłaściwie, i przyjmując nawet możliwość takiego defektu pozytywnie, jednakże korzysta z tego zepsutego przyrządu kontrolnego, ten również czyni to świadomie (cum dolo eventuali).

Odn. p. 2.

Istnienie zamiaru takiego przyjąć należy m. in. wówczas, gdy przychód jest wykazywany, a tylko nie skutecznia się zaliczenia całej ilości na konto produkcji; jeśli książki kontrolne stwierdzają jednakże pełną produkcję, wówczas nie będzie to czyn karalny z tego artykułu wobec braku zamiaru zatajenia.

Odn. p. 3.

1) Zapisanie ilości większej, jest zwykłym uchybieniem ksiązkowem (v: art. 89).

2) Przy pozycjach natomiast mniejszych, przyjmuje się, że zapisane zostały w celu uszczuplenia dochodu skarbowego; w wypadkach jednakże oczywistego błędu lub niedbalstwa, czyn taki podpada pod art. 89.

Art. 78.

Winni zatajenia ilości wyrobionego, względnie odczyszczanego spirytusu, ulegają w wypadkach określonych w art. 77 karze pieniężnej od tysiąca do stu tysięcy złotych oraz karze konfiskaty spirytusu, a w wypadkach, określonych pod L. 1 i 2 art. 77, nadto karze aresztu do sześciu miesięcy.

c) *Potajemne wydawanie i wyprowadzenie spirytusu z gorzelni, z zakładu rektyfikacyjnego lub wolnego składu.*

Art. 79.

Wydawanie i wyprowadzenie spirytusu z gorzelni, z zakładu rektyfikacyjnego lub z wolnego składu uważa się za potajemne, jeśli nastąpiło bez zawiadomienia kontroli skarbowej i bez dopełnienia przepisanych warunków, a nie zachodzi przytem żaden z wypadków, określonych w art. 77.

1) Karą jest zagrożona zarówno czynność: „wydawania” osobie trzeciej, jak i „wyprowadzenie” przez przedsiębiorcę (wzgl. jego zastępcę odpowiedzialnego) osobiście.

2) Niezawiadomienie władzy stwarza presumpcję, że istniał zamiar wywieżenia pewnej ilości spirytusu, o której wyprodukowaniu i nagromadzeniu, władza skarbowa nie miała żadnych wiadomości. Ilość ta stracona dla skarbu państwa przeznaczona była widocznie do prywatnych spekulacyj. Mimo aparatu kontrolnego, który stwierdza wielkość odpędu, jest możliwe — ze względu na jego niedość precyzyjne funkcjonowanie — że ilość, wykazana wg. aparatu, będzie mniejsza, od zapasów, rzeczywiście osiągniętych, zdarzyć się też może, że zanik składowy lub rektyfikacyjny nie osiąga procentu ustawowo dopuszczalnego (§ 50, 51 R. W.); tym sposobem uzyskane „oszczędności” łatwo zdefraudować zupełnie niepostrzeżenie — tylko odprawa pod okiem organów skarbowych daje więc gwarancję, że nie nastąpiło zatajenie. Stąd surowe sankcje karne: przepis pozornie tylko porządkowy ma na celu ochronę zagrożonych interesów skarbowych, wykluczenie wszelkiej ewentualności nadużyć.

Art. 80.

Winni potajemnego wydania lub wyprowadzenia spirytusu (art. 79) ulegają karze pieniężnej w wysokości pięciokrotnej, przypadającej od tego spirytusu opłaty skarbowej, conajmniej jednak w kwocie stu złotych, oraz karze konfiskaty spirytusu.

Za opłatę skarbową uważa się w tym wypadku opłatę, ustanowioną na zasadzie art. 21 L. 3 ustawy z dnia 31 lipca 1924 roku o monopolu spirytusowym.

Porównaj art. 14.

d) Usunięcie nieopodatkowanego spirytusu w czasie transportu.

Art. 81.

Winni usunięcia w czasie transportu nieopodatkowanego spirytusu, przekazanego urzędownie czy to do zakładu rektyfikacyjnego, czy to do wolnego składu, rozlewni, zakładu denaturacyjnego lub innego, pobierającego spirytus po cenach ulgowych, lub wreszcie zagranicę, ulegają karze pieniężnej w wysokości pięciokrotnej przypadającej od usuniętego spirytusu opłaty skarbowej oraz karze konfiskaty spirytusu. Przepis art. 80 ust. 2 znajduje tu odpowiednie zastosowanie.

Por. art. 8, 32 ustawy oraz Rozp.: 15/86/26 zwłaszcza §§ 1, 28, 36.

1) I tu usunięcie pewnych ilości, zmierza zwykle do wprowadzenia w błąd co do wysokości faktycznego zaniku drogowego (art. 9 ustawy i § 53 R. W.).

2) Przy transportach, co do których skarb pobrał wzgl. ma ustaloną swoją należność (art. 21, 24 ustawy), nie ponosi on w razie zaniku żadnej szkody więcej.

e) *Naruszenie przepisów o obrocie towarowym z zagranicą lub Wolnem Miastem Gdańskiem w związku z przywozem, wywozem lub przewozem spirytusu.*

Art. 82.

Winni naruszenia przepisów o obrocie towarowym z zagranicą lub Wolnem Miastem Gdańskiem w związku z przywozem, wywozem lub przewozem spirytusu albo jego przetworów, ulegają karom ustanowionym za te naruszenia co do innych towarów (art. 45 i nast. oraz art. 132—134), przyczem w wypadkach art. 53 za podstawę wymiaru kary przyjmuje się prócz opłaty celnej opłatę skarbową, ustanowioną na zasadzie art. 30 ustawy o monopolu spirytusowym.

Por. art. 30—32, 72—74, 78 ustawy.

i) *Niedozwolone użycie spirytusu.*

Art. 83.

Winni użycia spirytusu w sposób, uzasadniający pobranie przez Skarb Państwa wyższej ceny monopolowej, niż ta, jaką faktycznie przy nabyciu zapłacono (art. 22 ustęp przedostatni i art. 25 ustawy o monopolu spirytusowym) ulegają karze pieniężnej w wysokości pięćdziesięcio do stokrotnej różnicy w cenie całej użytej w ten sposób ilości, a nadto karze konfiskaty spirytusu.

Rozp.: 24/143/26: §§ 4-d, 12, 23.

Art. 84.

Winni usunięcia środka skażającego ze spirytusu skażonego ulegają oprócz kary, przewidzianej w art. 83, ponadto karze aresztu od tygodnia do sześciu miesięcy.

Por. Rozp.: 24/143/26.

1) Skażenie spirytusu ma na celu uczynienie go niezdatnym do spożycia, jako napoju przy zachowaniu jego pożytecznych własności, dzięki którym służy do wytwarzania pewnych produktów. Spirytus taki jest — zależnie od przeznaczenia swego — bądź to w całości, bądź to częściowo zwolniony od opłaty monopolowej, przyczem ceny sprzedażne spirytusu mogą być nawet niższe od kosztów własnych państwa.

2) Większa surowość znajduje uzasadnienie w tem, że sprawca prócz niedozwolonego sposobu użycia, dopuszcza się pozytywnego czynu, mającego mu tę konsumpcję ułatwić.

3) Czy obwiniony istotnie korzystał ze spirytusu odkażonego, to nie wpływa na samą kwalifikację z om. artykułu — fakt odkażenia dostatecznie dowodzi zamiaru użycia spirytusu dla celów, sprzecznych z jego pierwotnym przeznaczeniem.

4) Drogą analogii podciągamy pod om. przepis również dodawanie do skażonego spirytusu środków, mogących zmniejszyć działanie środka denaturacyjnego pod względem smaku i zapachu, gdyż jest ono równoznacznem z częściowem jego usunięciem; należy tu także: ułatwianie innym osobom całkowitego lub częściowego odkażania spirytusu.

5) Wydzielanie natomiast spirytusu z ogólnej masy skażonego spirytusu podpada pod art. 86 — tak samo powrotne wydobywanie w przebiegu czynności przemysłowych zużytego spirytusu skażonego mimo braku odnośnego zezwolenia.

Art. 85.

Winni uzyskania lub żądania od Skarbu Państwa nienależnego zwrotu opłaty skarbowej za wywiezione rzekomo za granicę wódki gatunkowe (art. 32 ustawy o monopolu spirytusowym), ulegają karze w wysokości dziesięciokrotnej otrzymanej lub żądanej kwoty oraz karze konfiskaty wódek.

Por. Rozp.: 31/218/25: § 70; 15/86/26: §§ 56—60.

1) Tylko jeśli przedsiębiorca twierdzi fałszywie, że wywiózł wódki, podczas gdy one faktycznie pozostały w kraju — będzie on karany z om. art. Jeśli jednakże wywóz nastąpił, ale nieprawidłowo i z tego tytułu należałby się eksporterowi zwrot opłat; wówczas nieprzyznanie tych okoliczności nie pokrywa jeszcze stanu faktycznego z art. 85 (v: § 60 R. W.: 15/86/26).

2) Zastosowanie art. ograniczone jest do eksportu „wódek gatunkowych”, a nie rozciąga się na inne wyroby spirytusowe.

3) Fakt „żądania” nienależnej kwoty już wyczerpuje treść przestępstwa, jako dokonanego.

4) Ratio legis nakazuje tak samo karać za wyłudzenie od skarbu zamiast zwrotu opłaty — ekwiwalentu tegoż w postaci przyznania prawa wolnego zakupu spirytusu eksportowego — jednakże takiej wykładni nie możnaby pogodzić z tekstem ustawy. Wobec tego pozostaje i taki czyn zakwalifikować z art. 86.

5) Konfiskuje się cały zapas wódek, zadeklarowany dla eksportu, a jeśli podano ilość większą, niż faktycznie wywieziono, wówczas konfiskata ogarnia samą tylko nadwyżkę.

6) Także, jeśli zażądano zwrotu opłat za ilości większe, niż faktycznie wysłano zagranicę, żądanie co do różnicy, jest nie legalne i pociąga za sobą skutki karne, jak wyżej.

g) *Inne uszczuplenia dochodu, zastrzeżonego Skarbowi Państwa ustawą o monopolu spirytusowym.*

Art. 86.

Winni innych, niż określone w art. 75 do 85, uszczupień dochodu, zastrzeżonego Skarbowi Państwa ustawą o monopolu spirytusowym, ulegają karze pieniężnej w wysokości czterokrotnej uszczuplonej lub narażonej na uszczuplenie opłaty skarbowej od spirytusu, względnie opłaty od drożdży prasowanych lub kwasu octowego, oraz karze konfiskaty spirytusu, drożdży, względnie kwasu octowego.

Z treści artykułu i porównania z art. 97 wynikałoby, że wszystkie następujące artykuły dotyczą tylko przekroczeń porządkowych.

Por. jednak art. 90 u. 1.

h) *Niedoniesienie o nieprawidłowym działaniu kontrolnego aparatu mierniczego.*

Art. 87.

Winni zaniedbania obowiązku doniesienia o nieprawidłowym działaniu ustawionego w gorzelni lub w zakładzie rektyfikacyjnym kontrolnego aparatu mierniczego, ulegają karze pie-

niężnej porządkowej w wysokości od pięciuset do trzech tysięcy złotych.

Przepis ten nie ma zastosowania w wypadkach, gdy zachodzą znamiona przestępstwa z art. 77 L. 1 i art. 78.

Por. art. 45 i 46 ustawy i R. W.: 31/218/25: §§ 79, 80; R. W.: 84/579/25: §§ 42, 43, 71 p. 1, 75, 106, 107, 109.

1) Opóźnione zawiadomienie władzy skarbowej jest również niewykonaniem obowiązku według ustawy, gdyż ta żąda natychmiastowego komunikowania.

2) Działanie jest nieprawidłowe, jeśli aparat funkcjonuje niedokładnie, a tembardziej, jeśli wogóle jest nieczynny.

3) Kierownik zakładu winien ustawicznie, a w każdym razie po odpędzie dziennym w gorzelni oraz w rektyfikacji sprawdzać sprawność aparatu; zaniechanie tej kontroli jest zaniedbaniem, z następstwami karnymi rzeczzonego artykułu, chociażby kierownik, skonstatowawszy (zapóźno), usterki, zaraz potem odniósł się do władzy.

i) *Naruszenie urzędowego zamknięcia.*

Art. 88.

Karze ulega nie tylko naruszenie urzędowego zamknięcia, ale również niedopełnienie obowiązku doniesienia o takim naruszeniu, powstałym czy to z winy innej osoby, czy to wskutek wydarzenia przypadkowego.

Winni naruszenia urzędowego zamknięcia ulegają karze pieniężnej porządkowej w wysokości od dziesięciu do dwustu złotych, zaś winni nie doniesienia o takim naruszeniu — karze porządkowej od pięciu do stu złotych.

Kar tych nie orzeka się w wypadkach, gdy zachodzą znamiona przestępstwa uszczuplenia dochodu, zastrzeżonego Skarbowi Państwa ustawą o monopolu spirytusowym.

Por. R. W.: 31/218/25: §§ 22—24, 36, 79; R. W.: 24/143/26: §§ 7 p. 7, 13 p. 5, 17; R. W. 132/946/25: §§ 15, 26, 42; R. W.: 84/579/25: §§ 45, 70 i in.

1) „Naruszenie” urzędowego zamknięcia obejmuje zarówno uszkodzenie plomb, jak i zdjęcie samowolne zamknięcia, bez przyczyn, dostatecznie usprawiedliwiających dokonanie tej czynności bez udziału organów skarbowych.

2 Jeśli naruszenie nie nastąpiło z winy kierownika przedsiębiorstwa, to jednakże odpowiada on za to, o ile niezwłocznie o wypadku nie doniesie władzy właściwej.

3) Naruszenie zamknięcia, jako środek do uchylenia się od ciężaru podatkowego na rzecz skarbu będzie wprowadzie pochyłone przez odnośny stan faktyczny, którego cechą istotną jest dokonane lub zamierzone uszczuplenie dochodu skarbowego, lecz przy wymiarze kary winno zważyć jako okoliczność obciążająca (por. art. 89 u. 2).

j) *Zaniedbanie w prowadzeniu ksiąg.*

Art. 89.

Winni zaniedbania w prowadzeniu ksiąg w gorzelniach lub innych przedsiębiorstwach, poddanych kontroli skarbowej na podstawie ustawy o monopolu spirytusowym, ulegają karze pieniężnej porządkowej w wypadkach wskazujących na winę umyślną osoby odpowiedzialnej za prowadzenie ksiąg, w wysokości od dziesięciu do dwustu złotych, w innych zaś wypadkach w wysokości od pięciu do stu złotych.

Jeśli w księgach uwidoczniono okoliczności niezgodne z rzeczywistością w celu ułatwienia lub ukrycia innego przestępstwa skarbowego, zagrożonego surowszą karą, wówczas w wypadku skazania za to przestępstwo nie stosuje się postanowień pierwszego ustępu niniejszego artykułu, natomiast uwidocznienie w księdze okoliczności, niezgodnych z rzeczywistością, uważa się przy wymiarze kary za okoliczność, szczególnie obciążającą.

Por R. W.: 31/218/25: §§ 16—21; R. W.: 24/143/26: §§ 9 p. 10, 24; R. W.: 132/946/25: §§ 45—52; R. W.: 84/579/25: §§ 82—101, 130—133, 140.

1) Uchybienia w prowadzeniu ksiąg dotyczyć mogą treści, — jeżeli one zawierają pozycje nieprawdziwe, niedokładne lub wręcz fikcyjne — albo też chodzi tylko o błędy i niedopatrzienia formalne.

2) Odpowiedzialność za księgowość ponosi przedewszystkiem odnośny pracownik danego przedsiębiorstwa; rozszerza się zaś ta odpowiedzialność na właściciela, jeśli niedokładności działały się z jego wiedzą, jeśli to tolerował, nie wykazał należytej staranności przy angażowaniu urzędnika do tego działu, doglądaniu jego pracy i t. p.

k) *Nieupoważniona lub niezgodna z przepisami sprzedaż napojów spirytusowych.*

Art. 90.

Winni sprzedaży napojów spirytusowych bez zezwolenia władzy skarbowej, ulegają karze aresztu od jednego do sześciu miesięcy oraz karze konfiskaty przedmiotów przestępstwa. W wypadkach, zasługujących na wyjątkowe uwzględnienie, można zastosować kary pieniężne w granicach od dwustu do dwóch tysięcy złotych niezależnie od konfiskaty.

Winni sprzedaży napojów spirytusowych, niezgodnie z warunkami udzielonego zezwolenia, ulegają karze pieniężnej porządkowej od stu do tysiąca złotych.

Por. art. 20, 26, 28 l. 4, 63, 64, 75, 76, 78 u. 1—3, 79, 81—85 ustawy; R. W.: 31/218/25: §§ 65, 67, 94 tudzież R. W. — 28/201/25 wreszcie uw. 1 do art. 93.

1) Termin: „napoje spirytusowe” oznacza: spirytus, czyste wódki monopolowe oraz wódki gatunkowe; nie należy tu oczywiście spirytus dla celów przemysłowych i t. p.

2) Sprzedaż bez zezwolenia ma charakter tajnie uprawianego procederu, więc naraża skarb państwa na uszczerbek podatkowy z odnośnego przedsiębiorstwa. Natomiast poszczególne odchylenia od warunków ustawowych w sprzedaży, mogą być tego rodzaju, że ze żadną szkodą dla państwa konkretną nie są połączone, utrudniając tylko dozór i kontrolę — wówczas są to tylko przekroczenia porządkowe. Por. art. 86.

3) W kwestji odpowiedzialności karnej nabywców por. uw. 5 do art. 92 oraz art. 7.

4) Istotną cechą tego czynu występnego jest odpłatna transakcja, mająca na celu odstąpienie napojów w zamian za pewien ekwiwalent pieniężny; z chwilą zawarcia umowy, przestępstwo jest dokonane, chociażby przeniesienie stanu posiadania jeszcze nie nastąpiło. Odstąpienie, nie połączone z chęcią osiągnięcia materialnych korzyści, nie jest karalne z tego art.

Art. 91.

Przestępstwa, określone w art. 90, nie podlegają osobnej karze według ustawy z dnia 23 kwietnia 1920 r. o ograniczeniach w sprzedaży i spożyciu napojów alkoholowych, zmienionej częściowo ustawą z dnia 27 stycznia 1922 r. (Dz. U. R. P.

z 1922 r. Nr. 35 poz. 299), z wyjątkiem osobnego ukarania za naruszenie zakazów, ustanowionych w art. 7 tej ustawy.

1) Sprzedaż osobom nieletnim, uczniom, pod zastaw, wreszcie w miejscach i w czasie niedozwolonym jest przestępstwem, karaniem oddzielnie przez władze administracyjno-polityczne — grzywną i aresztem, przyczem w porozumieniu z władzą skarbową orzeczone być może cofnięcie koncesji¹⁾).

2) Sprzedaż wbrew uchwalonemu przez gminy miejskie lub wiejskie na zasadzie art. 4 ustawy antialkoholowej — zakazowi, karana jest tylko według niniejszej ustawy; a to dlatego, że chodzi tu o sprzedaż, na którą władze skarbowe ze względu na uchwalony zakaz, pozwolenia udzielać nie mogą; kara ta wyklucza zatem stosowanie jednocześnie omawianego artykułu.

Art. 92.

Winni sprzedaży napojów spirytusowych o zawartości alkoholu, przekraczającej dozwołoną maksymalną lub minimalną granicę, albo też sprzedaży tych napojów w innym stanie, niż wypuszczone zostały przez Dyрекcję Monopolu Spirytusowego lub przez fabrykę (art. 17, art. 28 LL. 1—4 i art. 80 ustawy o monopolu spirytusowym), ulegają karze pieniężnej porządkowej w wysokości od dwudziestu do czterystu złotych, niezależnie od ukarania w myśl innych przepisów.

Por. art. 60, 61, 65, 80 ustawy.

1) Czy sprzedawca wiedział o mocy spirytusowej napoju, jest obojętnem; chociażby sam był co do tego w błędzie, nie będzie się mógł tem zasłaniać. Winien właśnie zachować potrzebne środki ostrożności, by nie przyjmować na sprzedaż napojów, nieodpowiadających w tej mierze przepisom. Sam fakt uskutecznionej sprzedaży wystarczy. O ile państwo nie ponosi przytem uszczerbku, przekroczenie to jest porządkowe; usiłowanie zatem nie jest karalne (por. art. 8).

2) Kto sprzedaje dla spożycia napoje alkoholowe, zawierające ponad 45% alkoholu, pod jakąkolwiek postacią, będzie karany również według art. 3 ustawy o ograniczeniu sprzed. i spoż. nap. alk. w drodze postępowania polić. administracyjnego, a wg. wyraźnej dyrektywy ustawy — odcierpi równocześnie karę, jaką mu wymierzą władze skarbowe.

1) por. G. Taubenschlag: „Polskie prawo karno-administracyjne” S. 121 n.

3) Art. 28 L. 4 ustawy zacytowany tu mylnie; p. wyżej art. 90.

4) Jeśli fabryka dostarczyła wódek z sposób nieprzepisowy: co do opakowania, prawdziwości etykiety, nazwy napoju (por. art. 60—64 ustawy), wzbudzając u sprzedawcy mylne mniemanie w tym względzie, wówczas w zachowaniu się tegoż brak jeszcze znamion czynu karygodnego wg. om. art., gdyż on stanu wyrobów nie zmienił. — O ile go natomiast można posądzać o niedbalstwo, będzie zazwyczaj też odpowiadał z art. 97 lub 90 u. 2.

5) Czy nabywca wspomnianych produktów, będzie również odpowiadał w myśl art. 7? — W każdym razie musiałyby o brakach tych wiedzieć w chwili transakcji; następnie napój nabyty musi być „przedmiotem”, pochodzącym z przestępstwa, więc dziełem przestępczego czynu: jeśli tak nazwaćby można wódki o niedozwolonej sile spirytusowej, lub zawierające zakazane domieszki, to już nie można nazwą tą określać wódek, które są prawidłowo wprowadzone, lecz znajdują się w opakowaniu niewłaściwym, wzgl. innych naczyniach. Jeżeli więc wogóle — to tylko w pierwszym wypadku nabywca byłby uczestnikiem przestępstwa, choć rozszerzenie granic odpowiedzialności poza sprawcę bezpośrednim na uczestników jest przy przekroczeniach porządkowych, bardzo śmiałe. Trudno bowiem konsumenta czynić współodpowiedzialnym za zachowanie różnych formalności, skoro obowiązek przestrzegania ich wpływa tylko ze specjalnego stosunku nadzoru w odniesieniu do samego sprzedawcy i treści udzielonego mu na sprzedaż pozwolenia.

Por. też uw. 3 do art. 90.

6) Odpowiada właściciel zakładu, wzgl. osoba, która faktycznie zarządza przedsiębiorstwem.

7) Sprzedaż trunków o mocy innej, niż wskazano na etykiecie podpada pod art. 97; jeśli pobrano przytem cenę wyższą od tej, jaka przypada ze względu na faktyczną moc spirytusową napoju, wówczas zachodzi zbieg z przestępstwem oszustwa.

Art. 93.

Winni przechowywania napojów alkoholowych w zakładach handlowych, nie posiadających uprawnienia do sprzedaży tych napojów (art. 77 ustawy o monopolu spirytusowym), ule-

gają karze pieniężnej porządkowej od dziesięciu do dwustu złotych.

1) „Przechowywanie”, właściwie czynność przygotowawcza do procederu sprzedaży, skonstruowane jest jako odrębne przestępstwo porządkowe. Dokonywanie transakcji z zapasów w ten sposób nagromadzonych będzie karane z art. 90.

2) Jeśli wykryto te napoje w zakładzie handlowym, to samo miejsce przemawia za tem, że istniał zamiar sprzedawania ich i dlatego przewidziana jest sankcja karna.

Jeśli znajdują się one natomiast w pomieszczeniach (mieszkalnych), to trybem porządkowym ścigać jeszcze nie można. Należy dopiero ustalić, że faktycznie napoje te sprzedawano lub usiłowano sprzedawać, a potem karać ewentualnie z art. 90.

3) Wg. pierwotnej redakcji ulegali tej samej karze także: a) winni przechowywania — „w lokalach, bezpośrednio z zakładami handlowymi połączonych” oraz b) „spożywca napojów alkoholowych w takich lokalach, jeśli wiedział o braku uprawnienia do sprzedaży”. De lege lata czyn pod a), sam przez się, nie jest karalny (v: uw. 3), czyn zaś pod b) wtedy tylko, gdy zachodzą warunki z art. 7.

4) Przypadkowe znalezienie w obrębie zakładu wódki, o której właściciel nic nie wiedział, wzgl. mimo zachowania należytej przeczności w prowadzeniu swego interesu, wiedzieć nie mógł — jest bezkarne; „przechowywanie” jest bowiem czynnością, opartą na świadomości.

Art. 94.

Winni sprzedaży czystych wódek monopolowych po cenach wyższych od cen, ustalonych przez Ministra Skarbu lub przepisanych ustawą (art. 23 ustawy o monopolu spirytusowym), ulegają karze pieniężnej w wysokości od pięćdziesięciokrotnej do stokrotnej pobranej lub żądanej nadwyżki.

Por. też R. W.: 24/143/26; § 9 p. 8.

1) Przekroczenie ceny urzędowej spirytusu podpada pod art. 90 u. 2, gdyż om. art. mówi wyłącznie o „czystych wódkach monopolowych”.

2) Pobranie wyższej ceny jest formą lichwy, pozatem zaś naraża na szwank autorytet i zaufanie do państwa, które cenę tę określiło.

3) Usiłowanie dokonania takiej, szkodliwej dla konsumenta transakcji, wyrażające się w żądaniu nadmiernej ceny, jest bezkarne wobec braku cech, wymaganych wg. art. 8.

1) *Naruszenie przepisów, dotyczących przyrządów odpędowych.*

Art. 95.

Winni nieuczynienia zadość przepisom art. 86 ustawy o monopolu spirytusowym, dotyczącym kontroli wyrobów i obrotu przyrządów odpędowych oraz skraplaczy, ulegają karze pieniężnej porządkowej od dziesięciu do czterystu złotych.

Art. 96.

• *Winni bezprawnego wyrobu, zbywania lub nabywania pod jakąkolwiek nazwą przyrządów lub urządzeń, służących do pędzenia spirytusu, tudzież udzielania wskazówek o wyrobie takich przyrządów i urządzeń, lub o sposobie pędzenia w nich spirytusu (art. 87 ustawy o monopolu spirytusowym), ulegają karze pieniężnej od dwustu do dwóch tysięcy złotych.*

Ustawa ma na myśli: zakładanie domowych — małych — tajnych gorzelni. Opisane tu czyny ułatwiają szerzenie się tajnej produkcji spirytusu; stanowiąc w tym względzie stadjum przygotowawcze. O tajnym wyrobie por art. 75.

m) *Naruszenie innych, nieokreślonych wyżej, przepisów ustawy o monopolu spirytusowym.*

Art. 97.

Winni naruszenia innych przepisów ustawy o monopolu spirytusowym, oraz wydanych na jej podstawie rozporządzeń wykonawczych, ulegają karze pieniężnej porządkowej od dziesięciu do pięciuset złotych.

1) Dotychczas wydano następujące rozporządzenia wykonawcze: ogólne R. W. — 31/218/25, oraz specjalne: w sprawie prawa odpędu, kontyngentu zakupu i obliczania ceny spirytusu, produkowanego w gorzelniach rolniczych i przemysłowych (95/677/25); o wyrobie i sprzedaży wódek niemonopolowych (28/201/25); o oczyszczaniu i magazynowaniu spirytusu

(132/946/25); o kontroli skarbowej nad przewozem w kraju spirytusu i wyrobów wódczanych, oraz przywozem z zagranicy i wywozem zagranicę spirytusu i wyrobów ze spirytusu (15/86/26); o skażaniu i sprzedaży spirytusu, nieprzeznaczonego do picia (24/143/26); o urządzeniu i kontroli gorzelni (84/579/25 i 61/370/26).

2) Art. ten dotyczy tylko takich naruszeń, które nie powodują uszczuplenia dochodu skarbowego; gdyż te ostatnie podpadają pod art. 86. Należy tu m. in. utrudnianie kontroli skarbowej (niewpuszczenie urzędników do zakładu, odmowa otwarcia przedsiębiorstwa, zniszczenie przedmiotów, podlegających badaniu i t. p.); w razie użycia gwałtu, czyn taki będzie występkiem w pojęciu k. k.

KARY ZA NARUSZENIE PRZEPISÓW W PRZEDMIOCIE MONOPOLU SOLI (art. 1 L. 4).

Art. 98.

Winni wyprowadzenia soli lub solanki z miejsca produkcji, względnie ze składu monopolowego w sposób, powodujący dla Skarbu Państwa ubytek zysku monopolowego, ulegają karze pieniężnej w wysokości czterokrotnej należytości monopolowej, przypadającej od wyprowadzonej ilości, oraz karze konfiskaty soli.

Por. Rozp. Prezydenta (117/1043/24): § 3 i Rw (19/142/25) §§ 6, 12.

1) Prywatni sprzedawcy hurtowi nabywać mogą sól za pośrednictwem państwowego biura sprzedaży soli z salin i kopalni, względnie składnic monopolowych, o ile posiadają w tym celu koncesję. Wydanie soli innym osobom, nie korzystającym z koncesji, w ilościach znaczniejszych dla handlu hurtem, może narazić skarb państwa na straty, jeśli się np. okaże, że im ogłoszono konkurs; czyn ten jest więc karalny z cyt. art.

2) Sól, zwolnioną z pod zajęcia monopolowego, wolno wydawać bez ograniczenia.

3) Kto, bez właściwego zezwolenia władz skarbowych, sól nabywa dla handlu hurtowego, ten współdziała w nielegalnem „wyprowadzeniu” tego artykułu w sensie art. cyt. (§ 7 Rw).

Art. 99.

Winni naruszenia przepisów o obrocie towarowym z zagranicą lub Wolnem Miastem Gdańskiem w związku z przywozem, wywozem lub przewozem soli, ulegają karom ustanowionym za te naruszenia co do innych towarów (art. 45 i nast. oraz art. 132—134).

P. Rozp. Prez.: §§ 1, 2 p. 2, 5 oraz okólnik Min. Skarbu L. DC. 8772.III.23.

Art. 100.

Winni użycia soli w sposób, uzasadniający pobranie przez Skarb Państwa wyższej ceny monopolowej niż ta, jaką faktycznie przy nabyciu zapłacono, ulegają karze pieniężnej w wysokości pięćdziesięciokrotnej do stokrotnej różnicy w cenie, przypadającej od całej użytej w ten sposób ilości, a nadto karze konfiskaty soli.

Art. 101.

Winni usunięcia środka skażającego z soli skażonej ulegają oprócz kary, wyznaczonej w art. 100, również karze aresztu od trzech dni do czternastu.

Do art. 100 i 101.

Należą tu m. in.: użycie do zwykłej konsumpcji soli, dla której skarb państwa wyznaczył ceny niższe z uwagi na zamierzony czy zapowiadziany inny sposób użycia (dla eksportu, dla celów rolniczych, przemysłowych); sprzedaż konsumentom soli, przeznaczonej dla zakładów dobroczynnych i t. p. (por. Rozp. Prez.: § 4 i Rw: § 5). Usunięcie środka denaturacyjnego z soli w tym celu, by ją uczynić zdatną do spożycia ludzkiego, jest karane surowiej, albowiem zamiar przestępczy wyraża się w tym wypadku nie tylko w nieprawidłowym sposobie korzystania z soli, lecz i w pozytywnej manipulacji.

Art. 102.

Winni niezgłoszenia zapasów, jakie ulec miały dopłacie różnicy pomiędzy dotychczasową a podwyższoną ceną soli, ulegają karze pieniężnej w wysokości czterokrotnej różnicy ceny, przypadającej od zatajonej ilości soli, oraz karze konfiskaty.

Cennik, obecnie obowiązujący podany w § 2 i 3 Rw; przepis dotyczy nie tylko obecnej zmiany cennika, lecz i wszystkich zmian, jakieby w tym względzie w przyszłości powstać mogły.

Art. 103.

Winni naruszenia innych przepisów w przedmiocie monopolu soli ulegają karze pieniężnej porządkowej od dziesięciu do trzystu złotych.

Art. ten rozciąga się na wypadki następujące: sprzedaż soli w miejscach innych, niż na ten cel przeznaczonych lub po niższej cenie, niż monopolowej (§ 8 Rozp. i § 15, § 2 Rw), odmowa udzielania wymaganych wyjaśnień przez przedsiębiorców — producentów, wzgl. handlujących solą, urzędnikom kontroli skarbowej (§ 10 Rozp.), naśladowanie opakowania soli, pochodzącej ze skadów monopolowych, o ile nie zachodzą znamiona przestępstwa, ściągane sądownie; handel domokrażny lub obnośny solą (§ 16 Rw); brak odpowiedniego zapasu na składzie u hurtownika, stosowanie przezeń ograniczeń przy rozsprzedawcy dla drobnych sprzedawców bez porozumienia się z władzą skarbową (§ 17 Rw); w sklepie hurtowym: nieumieszczenie koncesji i cennika na miejscu widocznym (§ 18 Rw), brak wymaganych ksiąg dla ewidencji obrotu lub nieprawidłowe ich prowadzenie (§ 19 Rw).

**KARY ZA NARUSZENIE PRZEPISÓW W PRZEDMIOCIE
MONOPOLU ZAPALCZANEGO
i OPODATKOWANIA ZAPALNICZEK**

(art. 1 L. 5, ustawa z dnia 15 lipca 1925 r. Dz. U. R. P. Nr. 83 poz. 561).

Art. 104.

Winni potajemnego wyrobu zapalek lub zapalniczek ulegają karze pieniężnej od pięćdziesięciu do trzech tysięcy złotych, oraz karze konfiskaty zapalek lub zapalniczek.

Wyrób uważa się za potajemny, jeśli prowadzony jest bez zezwolenia właściwej władzy.

Rozp. wyk. 100/707/25.

1) Wyrób zapalek w istniejących przedtem legalnie fabrykach prywatnych na rachunek prywatnego przedsiębiorcy, po dniu 30 września 1925 roku jest niedozwolony; jako dotyczący obiektu monopolowego i nie oparty na pozwoleniu władzy, więc potajemny w rozumieniu art. 104, pociąga za sobą skutki karne, w tym art. przewidziane (§ 2 Rw). — Por. też art. 17 ustawy i § 5 Rw.

Odn. produkcji zapalniczek por. §§ 20 i 22 Rw.

2) Wynoszenie zapalek i zapalniczek z nielegalnej fabryki z pominięciem kontroli skarbowej oraz sprzedaż tych rzeczy — nie stanowią odrębnego przestępstwa dla przedsiębiorcy, gdyż czyn ten nie podpada pod art. 105, gdzie mowa o wyprowadzeniu z fabryk dozwolonych i jest wyczerpany stanem faktycznym z art. 104.

Nabywca takich wyrobów nielegalnego pochodzenia, odpowiadać będzie ewent. z art. 7, jeśli zaistnieją znamiona udziału, w art. tym przewidziane.

3) Robotnicy fabryk, nie posiadających zezwolenia, pracujący w nich, chociażby z wiedzą o braku tego zezwolenia, nie mogą być pociągnięci pod kategorię uczestników przestępstwa, albowiem zamiar ich nie jest skierowany ku osiągnięciu zysków z karygodnego procederu, a raczej ku zdobyciu środków egzystencji.

Art. 105.

Winni potajemnego wyprowadzenia zapalek lub zapalniczek z fabryki, prowadzonej za zezwoleniem władzy, ulegają karze pieniężnej w wysokości pięciokrotnej uszczuplonej, względnie narażonej na uszczuplenie, należitości monopolowej od zapalek, względnie należitości podatkowej od zapalniczek, oraz karze konfiskaty zapalek, względnie zapalniczek.

Wyprowadzenie uważa się za potajemne, jeśli nastąpiło bez dopełnienia przepisanych warunków.

Por. art. 4 i 7a ustawy oraz § 3 i 30 Rw.

Art. 106.

Winni naruszenia przepisów o obrocie towarowym z zagranicą lub z Wolnem Miastem Gdańskiem w związku z przy-

wozem, wywozem lub przewozem zapalek lub zapalniczek, ulegają karom, ustanowionym za te naruszenia co do innych towarów (art. 45 i nast., względnie art. 132—134).

P. art. 1, 3 b), 5, 6, 7 b), 8 ustawy oraz §§ 4, 31—39 Rw.

Art. 107.

Nabywca i osoba, w której posiadaniu ujęto zapalki lub zapalniczki niewątpliwie zagranicznego pochodzenia, ulegają karze stosownie do art. 106, jeśli ujęto je w obiegu handlowym, a strona nie może wykazać, że sprowadzono je do kraju z zachowaniem ustawowych warunków.

Por. art. 64.

1) Pochodzenie zagraniczne winno być ustalone przez władzę, jako fakt, wykluczający wszelką inną możliwość. Same poszlaki, nie są wystarczające; rodzaj wyrobu, w kraju nieznan, będzie w każdym razie, ważnym w tym względzie wskaźnikiem. Jest rzeczą władzy, kwestjonującej pochodzenie zapalek wzgl. zapalniczek, stwierdzić, że jest to produkt zagraniczny, nie jest natomiast obowiązkiem strony udawadniać pochodzenie krajowe.

2) Odpowiedzialność oparta jest tu na praesumptio doli, że istniał zamiar przemykania: nieświadomość okoliczności, czy import skuteczniejszy został trybem przepisany, nie zwalnia od kary.

Art. 108.

Jeśli na opakowaniu zapalek niema przepisanego oznaczenia, lub też brak na zapalniczkach przepisanego znaczka podatkowego, nabywcy i wogóle osoby, w posiadaniu których wyroby te ujęto, ulegają karze, stosownie do przepisu art. 105, o ile nie zachodzi wypadek, przewidziany w art. 107.

Por. § 10 Rw oraz art. 8 ustawy łącznie z § 25 Rw.

Art. 109.

Karom, przewidzianym w art. 105, ulegają również winni usunięcia z transportu zapalek lub zapalniczek, przeznaczonych urzędownie do wywozu za granicę.

Ob. art. 4 i 9a ustawy.

1) Wyodrębniając wymienione tu działanie, będące przygotowaniem do niedozwolonych manipulacji, jako oddzielny stan faktyczny, ustawodawca pomija dalsze stadja i za sprzedaż w ten sposób utajonych artykułów, nie wyznacza oddzielnej kary, uważając jedną sankcję za dostateczną. Wobec nabywców można będzie posługiwać się art. 7.

2) Kary obliczane będą według wysokości należitości monopolowej lub podatkowej, jakaby przypadała od zakwestjonowanych zapalek lub zapalniczek, gdyby pozostały w obrocie krajowym.

Art. 110.

Winni nieuczynienia zadość obowiązkowi zgłoszenia zapasu zapalek, jakie ulec mają dopłacie różnicy pomiędzy dotychczasową a podwyższoną ceną zapalek, ulegają karze pieniężnej w wysokości czterokrotnej różnicy ceny zatajonej ilości zapalek oraz karze konfiskaty zatajonej ilości zapalek.

Art. 4 ustawy i § 11 Rw.

Art. 111.

Winni naruszenia innych przepisów w przedmiocie monopolu zapalek i opodatkowania zapalniczek ulegają karze pieniężnej porządkowej od dziesięciu do trzystu złotych.

Należą tu przekroczenia następujące: wyrób zapalek lub zapalniczek w innem miejscu lub w inny sposób, aniżeli podano w zezwoleniu, niezgłoszenie posiadanych na składzie zapalniczek, nieprowadzenie przepisanych ksiąg w przedsiębiorstwie wyrobu zapalek lub zapalniczek, sprzedaż zapalek po cenie, droższej od ustanowionej przez Min. Skarbu (art. 4 ustawy i § 11 Rw), zaniechanie zgłoszenia rozpoczęcia wyrobu i sprzedaży tych artykułów właściwej władzy skarbowej wbrew postan. art. 10 ustawy (§ 14 i 20 Rw); samowolne zdjęcie zamknięcia urzędowego (§ 8 i 32 Rw), pominięcie zawiadomienia o zmianach, dotyczących osoby przedsiębiorcy lub rozkładu fabryki (§ 23 Rw), utrudnianie wstępu do fabryki zapalniczek — kontrolerom skarbowym lub delegatom urzędu probierczego, o ile nie zachodzą znamiona przestępstwa, ściganego sądownie (§ 24 Rw), nieprzestrzeganie różnych porządkowych przepisów,

jak np. odnośnie oddzielnego przechowywania zapalniczek nieopodatkowanych, a opodatkowanych (§ 26 Rw).

KARY ZA NARUSZENIE PRZEPISÓW W PRZEDMIOCIE PAŃSTWOWEJ WYŁĄCZNOŚCI LOTERJI (art. 1 L. 6).

Art. 112.

Winni spowodowania ubytku dochodu, jaki czerpie Skarb Państwa z wykonywania państwowej wyłączności loterji (regale loteryjne), ulegają karze pieniężnej w wysokości dziesięciokrotnego ubytku tego dochodu, jednak nie niższej, niż pięćdziesiąt złotych, a nadto karze konfiskaty losu, kartki loteryjnej i wogóle dokumentu, nadającego prawo do brania udziału w zakazanej lub nieupoważnionej grze loteryjnej, dalej karze konfiskaty urządzeń loteryjnych, oraz konfiskaty wygranych, których można domagać się na podstawie rzeczonych losów, kartek i dokumentów.

Nabywcy wymienionych w pierwszym ustępie dokumentów loteryjnych ulegają tej karze wtedy, jeśli wiedzieli o tem, że gra jest zakazana lub nieupoważniona. Nabywcy losów zagranicznych odpowiadają bezwarunkowo.

Przepisy poprzednich ustępów mają zastosowanie bez względu na to, czy gra urządzona została w kraju, czy zagranicą, a w wypadku upoważnionej gry loteryjnej także wówczas, gdy nie dopełniono warunków, przewidzianych w upoważnieniu. Wysokość ubytku dochodu przyjmuje się w takiej kwocie, w jakiej wyraża się w danym wypadku udział w zakazanej lub nieupoważnionej grze (wysokość stawki, cena losu i t. p.).

Art. 113.

Winni naruszenia innych przepisów w przedmiocie państwowej wyłączności loterji ulegają karze pieniężnej porządkowej w wysokości od dziesięciu do trzystu złotych.

Do art. 112 i 113.

Ustawa z 26.III 1920 (Dz. U. 31/180) oraz Rw w Dz. U. 54/541/24. — v. też Monitor P. 143/20.

1) Ustawa odróżnia grę nieupoważnioną od gry zakazanej. Do tej ostatniej kategorii należą loterie, niedopuszczalne

wogóle ze względu czy to na swą technikę czy to na niebezpieczeństwo wyzysku społeczeństwa oraz loterie zagraniczne.

2) Zadaniem ustawy jest obrona interesów skarbowych państwa; działalność zatem, skierowana przeciwko osobom prywatnym np. instytucjom, zarządzającym loterię pieniężną lub fantową, bez naruszenia dochodów skarbowych, nie podpada pod postanowienia tego art. — Czyny natomiast tego rodzaju, skierowane przeciwko osobom, pośredniczącym w sprzedaży losów Loterii państwowej (kolektorom), o ile zmierzają do uszczuplenia ich ustawowo przewidzianych dochodów (art. 7 ustawy), nie pokrywają się wprawdzie ze stanem faktycznym art. 112 (ubytek dochodów państwa), jednakże jako naruszenia postanowień ustawy loter. wzgl. wydanych na jej zasadzie, rozporządzeń, mogą ulegać karze z art. 113, o ile nie zawierają cech przestępstwa, ściganego sądownie.

Co do dochodów skarbu — przy państwowej loterii klasowej p. art. 7 ustawy i § 3 Rw; przy prywatnych loteriach p. art. 3 ustawy łącznie z §§ 7 u 2 i 8 Rw.

3) Konfiskata dokumentów loteryjnych rozciągać się może tylko na te dokumenty, do których nie nabyli praw nabywcy odnośnych losów i t. p. dobrej wiary (arg. a contr. z ust. 2). Złą wiarę nabywcy winna ustalić władza; nie jego jest rzeczą udowadniać wpięrw swą bona fides.

4) Spowodowanie lub chęć spowodowania ubytku skarbowego może polegać zwłaszcza na urzędzeniu loterii prywatnej potajemnie lub na urzędzeniu jej w inny sposób, niż wskazano w zezwoleniu. Podczas gdy w pierwszym wypadku, przyjmuje się zawsze chęć uchylenia się od opłat skarbowych, należy w drugim wypadku wydzielić czyny, posiadające powyższe cechy szkodliwości od nieprzestrzegania zwykłych formalności, których niezachowanie nie może pociągać za sobą następstw, szkodliwych dla skarbu, a tylko polega na uchybieniach o charakterze porządkowym, karalnych wtedy wg. art. 113.

5) Pod pojęcie „spowodowania” uszczerbku dochodu państwa podpadają m. in. sprzedaż i nabywanie losów loterii obco-krajowych lub krajowych niedozwolonych, wszelkiego rodzaju udział w grze, reklamowanie handlu takimi losami w prasie, ogłaszanie planów i wyników ciągnięć tych loteryj.

KARY ZA NARUSZENIE PRZEPISÓW W PRZEDMIOCIE PODATKU OD PIWA

(art. 1 L. 7; ustawa z dnia 12 czerwca 1924 roku Dz. U. R. P.
Nr. 65 poz. 635).

Art. 114.

Winni uszczuplenia podatku od piwa ulegają karze pieniężnej w wysokości pięciokrotnej kwoty podatku uszczuplonego, względnie narażonego na uszczuplenie, a w wypadku określonym w art. 115 L. 1 również karze konfiskaty piwa.

Ob. Rw: 90/850/24 (ze zmianami w rozp. 16/107/25 i 129/926/25).

Czy winny działał w zamiarze uchylecia się od obowiązku płacenia podatku, tego się nie sprawdza, o ile bowiem zachodzi jeden ze stanów faktycznych, wyszczególnionych w art. 115, wówczas przyjmuje się mocą praesumptio doli (v: uw. 3 do art. 5), że zamiar powyższy istniał. (Por. natomiast pierwotne sankcje karne: art. 32 p. 1 ustawy o opodatkowaniu piwa).

Art. 115.

Za dokonane, względnie usiłowane, uszczuplenie podatku (art. 114), uważa się następujące czyny i zaniechania:

1) Potajemny wyrób piwa, t. j. warzenie piwa bez zezwolenia właściwej władzy.

2) Dokonanie lub choćby rozpoczęcie w browarze warki piwnej bez przepisanego zgłoszenia.

2) Niezapisanie wyrobionej brzeczki do piwa (wyrobionych legalnie) do przepisanych książek lub zapisanie ilości mniejszej, niż wyrobiono; w tym drugim wypadku wymierza się karę tylko za ilość niezapisaną.

4) Przekroczenie przy zgłoszonej przepisowo warce piwnej dozwolonej 7% różnicy pomiędzy zgłoszoną do wyrobu, a wyrobioną faktycznie ilością piwa (brzeczki gorącej); w wypadku tym wymierza się karę w stosunku do całej różnicy wyrobu, (nie zaś tylko w stosunku do nadwyżki ponad rzeczonych 7%). Winni przekroczenia tej dozwolonej różnicy nie ulegają jednak karze z art. 114, jeśli całą wyrobioną ilość zapisano do

książki zgodnie z obowiązującym przepisem, ulegają natomiast karze według art. 118.

5) WYROBIENIE przy zgłoszonej przepisowo warce piwnej piwa, podlegającego wyższej stopie podatkowej, niż piwo, jakie do wyrobu zgłoszono; w wypadku tym przyjmuje się za podstawę wymiaru kary różnicę pomiędzy kwotą podatku, przypadającą za piwo wyrobione, a kwotą, jaka przypadałaby za piwo, zgłoszone do wyrobu. Przepis ostatniego zdania punktu 4 znajduje tu analogiczne zastosowanie.

6) WYPROWADZENIE piwa z lokalów, przeznaczonych za zezwoleniem władzy skarbowej na skład gotowego piwa, bez uprzedniego zapisania go w odnośnych książkach w rubryce rozchodu gotowego piwa. Obojętne jest przytem, czy piwo wyprowadza się z tych lokalów poza browar, czy też do innych lokalów w browarze.

7) DOLEWANIE wbrew ustawowemu zakazowi wody do gotowego piwa lub do brzezki piwnej, w chwili, gdy zawartość ekstraktu w brzezce, z której piwo pochodzi, została już stwierdzona w kadziach fermentacyjnych; w wypadku tym przyjmuje się jako przedmiot przestępstwa ilość piwa równą ilości dolanej wody.

8) UŻYCIE zwolnionego od podatku piwa w sposób, który uzyskanie tego zwolnienia wyklucza.

9) NIEUSPRAWIEDLIWIENIE wykazanego książkami braku piwa gotowego w lokalach składowych w ilości, przekraczającej dozwołony ustawowy zanik: w wypadku tym wymierza się karę tylko za tę brakującą ilość, która dozwołony ustawowo zanik przekracza. Brak piwa uważa się za usprawiedliwiony, jeśli przedsiębiorstwo browaru wykaże, że powstał z przypadku przezeń niezawinionego.

Por. art. 129.

Odn. p. 1.

Wyrób potajemny wyklucza ściganie jednoczesne z p. 2—9 om. art. Wymienione bowiem w następnych punktach przepisy administracyjne w związku z produkcją i opodatkowaniem piwa, odnieść należy wyłącznie do przedsiębiorstw dozwołonych. Wymaganie przestrzegania wspomnianych norm w browarach i t. p., uruchomionych wbrew prawu, prowadziłoby do niedorzecznej konkluzji, że państwo jednakże je uznaje za ist-

niejące i czerpie dochody ze źródła nielegalnego. Pozatem kumulacja kary za potajemny wyrób wogóle z karami za uchybienia poszczególne przy samej produkcji, przeczyłaby zasadzie: ne bis in idem.

Odn. p. 2.

O zgłoszeniu warek mówi art. 20 p. 1—3 ustawy oraz § 46 u. 2 Rw.

Zaniechanie zgłoszenia uniemożliwia organom skarbowym kontrolę, z czego sporządzono zacier i w jakiej ilości — po ukończeniu bowiem warki nie da się to więcej sprawdzić.

Odn. p. 3.

Por. art. 22 cz. 2 ustawy.

1) Odmienne traktuje się wypadek, jeśli niezapisana ilość przekracza 7% zgłoszonej brzeczki. Wtedy przedsiębiorca odpowiada tylko z art. 118 (arg. a contr. niżej poz. 4).

2) Piwo, wyrobione w browarze koncesjonowanym, lecz z surowców niedozwolonych, jest „wyrobione legalnie”, aczkolwiek w sposób niedozwolony. W tym wypadku obowiązuje więc właściciela zapisanie prawidłowej ilości wyrobionego piwa w odnośnych księgach. Jeśli tego nie uczyni, karany będzie zarówno z art. 117, jak i z p. 3 art. 115. Kara, w art. 117 przewidziana, jest też zbyt niską, by miała ogarnąć także uchybienia art. 115 p. 2 i n. Nieodnotowanie natomiast tylko jakości surowców użytych, przy prawidłowem zaksięgowaniu ilości piwa, podpada pod art. 118.

3) Zapisanie ilości większej, niż wyrobiono, będzie zwykle wynikiem nieprawidłowego prowadzenia ksiąg i wtedy ulega ukaraniu z art. 118.

Odn. p. 4.

Ob. art. 20 u. 6 ustawy.

Przekroczenie dozwolonych 7% i pominięcie tej nadprodukcji w księgach uniemożliwia częstokroć stwierdzenie, ile naprawdę piwa wyrobiono i jaki podatek należy wymierzyć, a jednocześnie powstaje wątpliwość, czy dozwolona nadwyżka, t. j. do 7%, osiągnięta została niezależnie od woli przedsiębiorcy. Raczej w takich wypadkach przypuszczać należy, że przedsiębiorca od samego początku postanowił wyrobić znacznie więcej, niż zgłosił — nawet więc pierwsze nadwyżki, obracające się w ilościach dozwolonych — objęte były zamiarem przestępczym.

stąd więc i one brane będą pod uwagę, przy obliczeniu podstawy wymiaru kary.

Odn. p. 5.

1) Wpisanie do ksiąg droższego gatunku piwa, rzeczywiście wyrobionego, dowodzi dostatecznie braku intencji zatajenia; a zatem niema podstawy do podejrzeń o chęć uszczuplenia przypadającej na rzecz skarbu należitości podatkowej. Mamy raczej do czynienia ze zwykłym odchyleniem od treści zgłoszenia warki, więc naruszeniem normy porządkowej w sensie art. 118.

2) Wobec braku chęci wzbogacenia się kosztem skarbu, wytwarzanie piwa tańszego, niż podano pierwotnie w zgłoszeniu, jest przekroczeniem porządkowym z art. 118. Tak samo, jeśli wyrobiony gatunek piwa, aczkolwiek niezgodny ze zgłoszeniem, podlega takiemu samemu podatkowi, co produkt zgłoszony (ob. jednak art. 30 c) ustawy łącznie z § 46 u. 2 Rw).

Odn. p. 6.

Por. dawny art. 29 c ustawy.

Odn. p. 7.

Oдноśny zakaz ustawowy mieści się w art. 12 p. 6 ustawy. Por. art. 219 ros. k. k. i art. 239 nin. ust. skarbowej.

Odn. p. 8.

2) Chodzi o zwolnienie, a nie tylko o zmniejszenie obciążenia podatkowego

2) Tu należą m. in.: konsumpcja w kraju piwa, przeznaczonego do eksportu zagranicznego (art. 4 ustawy), sprzedaż osobom postronnym piwa, które winno być wydane bezpłatnie pracownikom browarowym (art. 7 u. 2 ustawy oraz § 5 Rw). — Por. też §§ 10 p. 1 i 56 p. 1 i 3 Rw.

Odn. p. 9.

1) Remanent książkowy pokrywa się tu z faktycznym; jeśli jest w tym względzie rozbieżność, wówczas zachodzą cechy przekroczenia z p. 3 om. art. lub z art. 118.

2) Jeśli brak nadmierny wywołany został zdarzeniem przypadkowym wprawdzie, jednakże zawinionem przez przedsiębiorcę, t. j. spowodowanym jego postępowaniem, polegającym na niedbalstwie, niezachowaniu środków ostrożności i t. p., wówczas manko nie uważa się za usprawiedliwione. Dyspensują tylko wypadki nieprzewidziane, nie pozostające w żadnym przy-

czynowym związku z zachowaniem się nieprawidłowym przedsiębiorcy.

3) Por. Rw: §§ 51 i 73 (w tekście uzupełnionym Rozp. 926/129/25: § 4).

Art. 116.

Winni naruszenia przepisów o obrocie towarowym z zagranicą lub W. M. Gdańskiem w związku z przywozem, wywozem lub przewozem piwa ulegają karom ustanowionym za to naruszenie co do innych towarów (art. 45 i nast., oraz art. 132—134).

Por. art. 1, 4, 5 ustawy i § 2 Rw.

Art. 117.

Winni wyrobu piwa z innych materiałów, jak na to zezwala ustawa, lub użycia do zacieru większej ilości słodu lub cukru, niż zgłoszono, albo też użycia cukru wogóle bez zgłoszenia, ulegają karze pieniężnej porządkowej od pięćdziesięciu do tysiąca złotych.

Ob. dawny art. 31 ustawy.

1) Użycie niedozwolonych surowców — wbrew art. 12 p. 1, 2, 3, 5 ustawy — ulega karze, nawet jeśli to zostało zgłoszone w myśl art. 20 p. 1 ustawy i jest uwidocznione w księdze warek, zgodnie z art. 22 p. 2 ustawy. Brak tych formalności pociąga za sobą odpowiedzialność karną z art. 118, niezależnie od kary przewidzianej w art. 117.

2) Na równi z użyciem w stadjum produkcji postawić należy dodanie wymienionych surowców do już gotowego piwa, gdyż dopiero z tą chwilą wyrób piwa pewnego gatunku według zamiaru producenta, jest ukończony.

3) Przechowywanie niedozwolonych surowców w pomieszczeniach, należących do browaru, jest czynnością przygotowawczą, aczkolwiek z reguły dowodzi dostatecznie zamiaru użycia ich przy produkcji. Nie może więc stanowić podstawy do ukarania, wobec braku wyraźnego w tym względzie postanowienia ustawowego.

4) Cukier i słód należą do grupy surowców dozwolonych: użycie ich jest jednakże związane z pewnymi formalnościami (p. art. 21 ustawy).

5) Zmiany co do ilości lub jakości użytych surowców nie pociągają za sobą następstw karnych, jeśli były dziełem przypadku (a nie niedbalstwa producenta) i zostały natychmiast po spostrzeżeniu uwidocznione w książce warek (ob. art. 30 p. 3 ustawy). Por. wyżej uw. 1.

Art. 118.

Winni naruszenia innych przepisów w przedmiocie podatku od piwa ulegają karze pieniężnej porządkowej od dziesięciu do pięciuset złotych.

Tu należą m. in. przekroczenia następujących artykułów ustawy: 5 u. 2, 13, 14 u. 4, 15. 16, 17 (§ 39 Rw), 18 (§ 42 Rw), 22 (§ 5 u. 2, 32, 50, 80 Rw), 23 p. 1 i 2 (§ 64 Rw), 24 oraz §§-ów: 6, 10 u. 2, 11, 70 u. 1, 71 Rw. — P. też czynności kontrolne organów skarbowych, wyliczone w § 72 u. 2 Rw, zwłaszcza lit. b)—g).

**KARY ZA NARUSZENIE PRZEPISÓW W PRZEDMIOCIE
PODATKÓW OD WINA i MIODU SYCONEGO**

(art. 1 L. 8 ustawa z dnia 1 lipca 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 75, poz 525).

Art. 119.

Winni uszczuplenia podatku od wina i miodu syconego ulegają karze pieniężnej w wysokości czterokrotnego uszczuplonego, względnie narażonego na uszczuplenie, podatku, oraz karze konfiskaty tych napojów.

Ob. Rw: 85/586/25.

Przekroczenie uszczuplenia podatku istnieje również wtedy, gdy chodzi o wino, miód i t. p., posiadające przeznaczenie, uzasadniające zwolnienie od podatku w myśl art. 3 ustawy, jak długo nie zostaną dopełnione związane z tem formalności, przepisane w §§ 6—13 Rw, gdyż dopiero z tą chwilą produkty te nie podlegają rzeczywiście podatkowi, więc nie mogą być objektem defraudacji.

Art. 120.

Za dokonane, względnie usiłowane, uszczuplenie podatku (art. 119) uważa się następujące czyny, względnie zaniechania:

1) *Potajemny wyrób wina, względnie miodu syconego, t. j. wytwarzanie tych napojów bez przepisanego zgłoszenia i zezwolenia właściwej władzy.*

2) *Wyprowadzenie tych napojów z wytwórni, względnie z wolnego składu lub też spożycie tychże w obrębie wytwórni lub wolnego składu bez dopełnienia przepisanych warunków i przed uzyskaniem poświadczenia (bolety) na uiszczony, względnie zakredytowany podatek.*

3) *Przechowywanie gotowych napojów ponad konieczną potrzebę w wyrobni zamiast w lokalu, przeznaczonym za zezwoleniem władzy na skład gotowych napojów.*

4) *Niezapisanie do przepisanych ksiąg (księga produkcji i księga podatku) ilość gotowych napojów przeniesionych do składu.*

5) *Wypuszczenie do wolnego obrotu butelek (naczyń) z winem musującym bez zaopatrzenia tychże w przepisane opaski podatkowe, choćby opaski te już w kasie skarbowej wykupiono. Przepis ten nie ma zastosowania w wypadkach, w których dozwolone jest bezpośrednie uiszczanie podatku bez użycia opasek podatkowych.*

6) *Użycie wolnego od podatku wina, względnie miodu syconego, do takich celów, które zwolnienia od podatku nie uzasadniają.*

7) *Podwyższenie przez wytwórców lub handlarzy wina zawartości alkoholu w winie już opodatkowanem ponad normę, przyjętą przy opodatkowaniu (art. 2 L. 1 ustawy o opodatkowaniu wina i miodu syconego). Za podstawę wymiaru kary przyjmuje się w tych wypadkach różnicę pomiędzy kwotą podatku według wyższej, a kwotą podatku według niższej stopy podatkowej.*

Odn. p. 1.

1) *Por. art. 77 i 115; ob. art. 11 p. 1 ustawy. O prowadzeniu przedsiębiorstwa bez wykupienia patentu ob. art. 15 p. 1 ustawy oraz niżej art. 129.*

2) *Faza, w jakiej znajduje się produkcja nielegalna, nie ma wpływu na kwalifikację czynu; zachodzi jednakże usiłowanie, jeśli praca jest już tak dalece posunięta, że organ kontrolny ma możliwość mniej więcej ustalenia rozmiarów zamierzonej produkcji, a władza — określenia na tej podstawie przypada-*

jącego podatku i zastosowania według tego kary odpowiedniej (v: § 34 Rw).

3) Kto wyrabia wino lub miód dla własnych potrzeb w ilościach jednakże, przekraczających dozwołoną w myśl § 6 Rw, normę, i nie zgłasza tego kontroli skarbowej, ten dopuszcza się również przekroczenia z art. 120 p. 1, gdyż wytwarzanie tych wyrobów, o ile dotyczy nadwyżki ponad minimum dopuszczalne, jest dokonywane „bez przepisanego zgłoszenia”.

4) Niezależnie od pierwszego zgłoszenia samej wytwórni (§ 31 Rw), obowiązuje oznajmienie każdorazowego wyrobu (§ 33 Rw), pod skutkami tu wymienionymi; ustawa nie czyni różnicy między obu tymi wypadkami, co do karnych konsekwencji.

Odn. p. 2.

1) Podatek spożywczy wpłaca się przed wydaniem z wytwórni lub też ze składu wolnego, o ile podatek na ten skład przekazany został (§ 15 i 18 p. 1 Rw). O ile napoje mają być w obrębie tych pomieszczeń zużyte, należy przedtem tę opłatę konsumpcyjną uiścić (art. 6 b) ustawy). Zanim nie zostały załatwione rachunki ze skarbem, nie wolno dysponować wyprodukowanymi zapasami wina; wywiezienie względnie konsumowanie ich przedtem, uniemożliwia sprawdzenie, czy podatek opłacono w należytej wysokości.

2) Kto uzyskał zwolnienie od podatku z powodów, wyszczególnionych w art. 3, władny będzie oczywiście odpowiednio wino względnie miód użyć i wynieść z pomieszczeń produkcji i składu. Jeśli to uczynił jednakże przed uzyskaniem zwolnienia od podatku, wówczas ulega karze, chociażby w następstwie wykazał zamiar takiego użycia, które uzasadniałoby zwolnienie podatkowe.

3) Transport wina i octu do wyrobu octu, wódki, wina musującego (§ 8, 11, 12, 42 Rw) lub do badań naukowych (§ 9 Rw), wymaga zachowania pewnych formalności (wyjednania zezwolenia, świadectwa przewozowego, skażenia), po których dopełnieniu podatku się już nie ściąga. Transport bez przestrzegania tych warunków, jest „wyprowadzeniem” niedozwolonym, pociągającym za sobą kary takie same, jak każde wywiezienie win i miodu przed obowiązkowym opodatkowaniem (v: też: § 39 Rw).

Odn. p. 3.

Por. art. 11 p. 3 ustawy.

Odn. p. 4.

Por. § 25 Rw.

Odn. p. 5.

Art. 5 ustawy, §§ 16, 17 Rw.

Odn. p. 6.

Należy tu np. użycie do zwykłej konsumpcji wina skażonego, jako przeznaczonego do wyrobu octu i t. p. lub wina i miodu, zwolnionego od podatku dla eksperymentów naukowych (por. § 8 n. Rw).

Odn. p. 7.

Por. § 2 p. 1, § 3 p. 1 i § 4 Rw.

Art. 121.

Winni innego zaniedbania w prowadzeniu ksiąg, jak określone w art. 120 L. 4, ulegają karze pieniężnej porządkowej od dziesięciu do dwustu złotych.

Por. art. 12 ustawy i §§ 35, 37, 40 Rw.

Art. 122.

Winni naruszenia przepisów o obrocie towarowym z zagranicą lub W. M. Gdańskiem w związku z przywozem, wywozem lub przewozem wina lub miodu syconego, ulegają karom, ustanowionym za te naruszenia co do innych towarów (art. 45 i nast. oraz art. 132—134).

Art. 3 b, 4 a, c, ustawy i §§ 10 p. 1, 28 Rw.

Art. 123.

Winni naruszenia innych przepisów w przedmiocie podatku od wina i miodu syconego ulegają karze pieniężnej porządkowej od dziesięciu do trzystu złotych.

Ob. ustawa: art. 2 ustęp drugi i § 36 Rw (pojemność butelek), 11 p. 6 i 7 (obowiązek powiadamiania władz skarbowych o wszelkich zmianach w rozkładzie wytwórni i jej kierownictwie), 13 (zaopatrywanie naczyń w oznaczenie firmy i zawartego w nich napoju), 14 (sprzedaż moszczu niesfermentowanego i niedozwolone dodawanie pewnych substancyj do wina i moszczu),

16 (niewykonanie żądania usunięcia nieuczciwego pracownika).
Rw: §§ 18 p. 2 i 21 (prowadzenie wolnego składu bez zezwolenia), § 24 (brak przepisanych przyrządów mierniczych w składzie lub wytwórni), 27 (niewłaściwe butelkowanie), 41 (nie przedłożenie w terminie ksiąg do kontroli, co należy odróżnić od nieprawidłowego ich „prowadzenia“, p. wyżej art. 121).

**KARY ZA NARUSZENIE PRZEPISÓW W PRZEDMIOCIE
PODATKÓW OD CUKRU, OLEJÓW MINERALNYCH i ICH
PRZETWORÓW, OD WĘGLA i OD KART DO GRY**
(art. 1 L. 9—12).

Art. 124.

Winni uszczuplenia podatku od cukru, od olejów mineralnych i ich przetworów, od węgla i od kart do gry, ulegają karze pieniężnej w wysokości czterokrotnego uszczuplonego, względnie narażonego na uszczuplenie, podatku oraz karze konfiskaty przedmiotu przestępstwa.

Art. 125.

Winni użycia tychże przedmiotów, zwolnionych od uiszczenia podatku, w sposób niezgodny z warunkami zwolnienia ulegają tym samym karom (art. 124).

Art. 126.

Winni naruszenia przepisów o obrocie towarowym z zagranicą lub z W. M. Gdańskiem w związku z przywozem, wywozem lub przewozem wyszczególnionych w art. 124 przedmiotów ulegają karom, ustanowionym za to naruszenie co do innych towarów (art. 45 i nast. oraz art. 132—134).

Art. 127.

Winni naruszenia innych przepisów w przedmiocie wymienionych podatków ulegają karze pieniężnej porządkowej od dziesięciu do pięciuset złotych.

Do art. 124—127.

Por. odn. cukru: Rozp. R. M. o zaprowadzeniu jednolitego podatku spożywczego 83/584/21; Rw: 85/623/21 i 63/469/23.

— Pozatem ustawa o uregulowaniu obrotu cukrem (90/630/25 — Rw. 6/32/26 i 82/453/26) przewiduje w art. 13 i 14 kary za przekroczenia dotyczące kontyngentu i cen.

Por. odn. węgla: Rozp. R. M. w sprawie ujednostajnienia opodatkowania na obszarze Rzplitej (99/909/22) drogą rozciągnięcia na cały obszar państwa ustaw niemieckich z 8.II. 1917 r. (załącznik A) i 20.IV 1922 r. (załącznik B). — Ob. w przedmiocie sankcyj karnych i odnośnych postanowień w zał. A: §§ 7, 13, 18, 20 i 22, zaś w zał. B: art. 1 p. 1 i 3. — Ponadto zmiany w Rozp.: 48/331/23, 135/1128/23 i 85/821/24. — Wreszcie Rozp. Min. Sk.: 14/135/24.

Por. odn. olejów mineralnych: 3/16/23, 59/421/23. — Ob. też art. 235 ros. k. k.

Por. odn. kart do gry: ustawa 101/666/20 zwłaszcza art. 1—5, 8—10 (łącznie z art. 343 i 344 ros. k. k.) oraz Rozp. wyk. zasadnicze 104/690/20 i dodatkowe 74/674/22, 54/380/23.

KARY ZA NARUSZENIE PRZEPISÓW W PRZEDMIOCIE WYROBU, SPRZEDAŻY i UŻYWANIA SACHARYNY (art. 1 L. 13).

Art. 128.

Winni naruszenia postanowień w przedmiocie wyrobu, sprzedaży i używania sztucznych substancji słodkich (sacharyny), wymienionych w załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 21 grudnia 1922 r. (Dz. U. Rz. P. Nr. 116, poz. 1056) ulegają karom w tym załączniku przewidzianym, z tą jednak zmianą, że zamiast kar pieniężnych, oznaczonych w rublach, ustanawia się te kary w potrójnej ilości złotych, w wypadkach zaś podpadających pod art. 1 L. 1, względnie art. 1 L. 15 niniejszej ustawy, orzeka się karę pieniężną według zasad art. 55, względnie art. 134, niniejszej ustawy, karę zaś pozbawienia wolności ustanawia się w granicach od trzech do czternastu dni aresztu, jednak tę ostatnią tylko przy okolicznościach, szczególnie obciążających.

Na zasadzie pełnomocnictw, opartych na ustawach o regulowaniu podatków od spożycia, zużycia, względnie produkcji (41/248/21 i 67/607/22) Rada Ministrów wydała cyt. wyżej rozporządzenie, mocą którego odnośny dział ros. ustawy akcyzo-

wej, t. j. art. 1057³⁵—1057³⁸ oraz 1270¹⁴—1270¹⁸, 1270²¹ rozciągnięty został na cały obszar Rzplitej. Do tego wydano Rozp. wyk. 9/64/24. — Cytujemy na tém miejscu tylko przepisy, zawierające sankcje karne, zmieniając ich redakcję pierwotną w myśl dyrektywy om. artykułu.

Art. 1270¹⁴.

Za wyrób sztucznych substancyj słodkich w zakładach otwartych bez właściwego pozwolenia (art. 1057³⁵), za potajemny przywóz z zagranicy i przechowywanie lub sprzedaż takich substancyj przez osoby i zakłady, nie mające tego prawa, winni, jeżeli nie podlegają surowszej karze, ulegają, oprócz konfiskaty tych substancyj: po raz pierwszy — karze pieniężnej od 300 do 900 złotych; po raz drugi — karze pieniężnej od 600 do 1500 złotych; po raz trzeci i następne — karze pieniężnej od 900 do 3000 złotych oraz karze pozbawienia wolności za każdym razem. Nadto, w razie popełnienia przestępstwa, przewidzianego w tym artykule (1270¹⁴), po raz drugi lub następne, sąd może wydać postanowienie o ogłoszeniu wyroku, na rachunek skazanego, w jednym z czasopism urzędowych i w jednym prywatnym, według uznania sądu.

1) Co do pojęcia „sztucznych substancyj słodkich“ ob. § 1 Rw: o obrocie z zagranicą: § 2 tegoż Rw. O warunkach udzielenia zezwolenia na prowadzenie handlu względnie na produkcję tych artykułów traktuje § 5, 6, 16, 47—51 Rw — o dozwolonym użyciu dla celów leczniczych oraz — w okresie przejściowym — na użytek domowyob. § 3 i 4 Rw.

2) „Wyrób“ obejmuje wszelkie stadja produkcji, zarówno końcowe, jak i początkowe. Z chwilą, gdy proces fabrykacji, jest wogóle w toku, czyn kwalifikuje się, jako przestępstwo. i to dokonane. Nabycie narzędzi, surowca i najęcie lokalu do fabrykacji — stanowią akta przygotowawcze, które jednakże w myśl art. 8, mogą mieć znaczenie usiłowania, jeśli są tak wyraźne i niepozostawiające żadnych wątpliwości co do zamiarów obwinionego, że można je nazwać stadjum rozpoczynającym wykonanie, t. j. poprzedzającym bezpośrednio „wyrób“.

3) Wyrażenie „takich“ substancyj oznacza tylko: „sztucznych substancyj słodkich“, nie zaś — jakby z niefortunnego

zwrotu wnioskować było można — wyrobionych potajemnie lub z zagranicy sprowadzonych. (O. S. N. za Nr. 3866/23).

4) Zarówno robienie zapasów domowych ponad ilość, potrzebną normalnie na użytek własny (§ 4 Rw), jak i ukrywanie ich w lokalu handlowym (na sprzedaż) — stanowią karalne „przechowywanie”. Ustalenie przeznaczenia nie jest wymagane; faktyczne posiadanie wystarczy.

5) Już samo zawarcie umowy sprzedaży sacharyny i t. p. wyczerpuje stan faktyczny — po stronie sprzedawcy. Natomiast po stronie kupującego, przestępstwo jest popełnione dopiero jako „przechowywanie” niedozwolone, t. j. z chwilą, gdy obiekt przechodzi w posiadanie kontrahenta i to takiego, który nie miał prawa do nabycia tych substancyj. Zakup wreszcie przez osoby uprawnione od osób nieuprawnionych, chociażby ze świadomością tej okoliczności, nie będzie ewent. formą uczestnictwa wzgl. pomocy karalnej w sensie art. 6 i 7, skoro ustawodawca wyraźnie zarówno w tym, jak i w następnych art. ogranicza odpowiedzialność tylko do „sprzedaży”, a nie do nabycia.

6) Przy przechowywaniu w lokalu handlowym, karalność czynu nie jest uzależniona — wobec wyraźnej intencji osiągnięcia zysku ze sprzedaży — od ilości znalezionej tam sacharyny (ob. natomiast wyżej uw. 4).

7) Przewidziane tu obostrzenie przez publikację wyroku, może de lege lata być zarządzane tylko w procesie sądowym, a nie skarbowym.

Art. 1270¹⁵.

Wymienionym w artykule poprzedzającym (1270¹⁴) karom ulegają winni sprzedaży sztucznych substancyj słodkich z aptek, składów aptecznych i zakładów, wyrabiających te substancje, które otrzymały właściwe pozwolenie, osobom i zakładom, nie mającym prawa do nabycia tych substancyj.

Nadto w razie popełnienia przestępstwa, przewidzianego w tym artykule (1270¹⁵) po raz trzeci, winni właściciele składów aptecznych i zakładów wyrabiających sztuczne substancje słodkie, będą pozbawieni na zawsze prawa sprzedaży i wyrobu tych substancyj.

Por. §§ 39—45 Rw.

Sam kupujący nie będzie odpowiadać, jako uczestnik z art. 6. — Por. do poprzedniego art. uwagę 5).

Art. 1270¹⁶.

Za wykroczenie w zakładach, które otrzymały pozwolenie na wyrób sztucznych substancyj słodkich, oraz w aptekach i składach aptecznych, przeciwko przepisom obowiązującym o wyrobie, przywozie z zagranicy, przesyłce i przechowywaniu sztucznych substancyj słodkich, oraz o sprzedaży i kontroli przychodu i rozchodu tychże, winni ulegają karze pieniężnej od 75 do 600 złotych.

Por. §§ 8, 10, 12, 15, 19, 20, 24, 26—33, 35, 38, 53, 54, 57, 59 Rw.

Ustawodawca znacznie podwyższył wysokość grzywien (poprzednio 1 rublowi odpowiadały 2 złote), redukując jednocześnie czas trwania aresztu. Areszt może być obecnie stosowany wyłącznie w granicach art. 128 ust. skarbowej i oczywiście tylko w tych wypadkach, w których i przedtem przewidziane było pozbawienie wolności, a mianowicie, zawsze kumulatywnie z grzywną za przestępstwa z art. 1270¹⁴, 1270¹⁵, 1270¹⁷ i 1270¹⁸.

Art. 1270¹⁷.

Za wyrób na sprzedaż, produktów spożywczych i napojów, zawierających domieszkę sztucznych substancyj słodkich winni, oprócz konfiskaty tych produktów i napojów, ulegają: po raz pierwszy — karze pieniężnej w sumie od 300 do 900 złotych; po raz drugi — karze pieniężnej od 600 do 1500 złotych; po raz trzeci i następne — karze pieniężnej od 900 do 3000 złotych oraz karze pozbawienia wolności za każdym razem.

Nadto, w razie popełnienia przestępstwa, przewidzianego w tym artykule (1270¹⁷), po raz drugi i następne, sąd może wydać postanowienie o ogłoszeniu wyroku, na koszt skazanego, w jednym z czasopism urzędowych i w jednym prywatnym, według uznania sądu.

Art. 1270¹⁸.

Za przechowywanie w zakładzie handlowym lub przemysłowym, albo za sprzedaż produktów spożywczych i napojów,

zawierających domieszkę sztucznych substancyj słodkich, winni ulegają karom, określonym w poprzedzającym art. (1270¹⁷).

Jeśli zaś winny przestępstwa, przewidzianego w niniejszym (1270¹⁸) artykule dowiedzie, że tych przedmiotów ani napojów sam nie wyrobił, lecz otrzymał je w stanie gotowym z innego zakładu, to prócz konfiskaty tych produktów i napojów, podlega karze pieniężnej do 300 złotych.

KARY ZA NARUSZENIE PRZEPISÓW O PATENTACH AKCYZOWYCH (art. 1 L. 14).

Art. 129.

Winni niewykupienia patentu ulegają karze zależnie od tego, czy przedsiębiorstwo prowadzono:

1) jawnie, czy też

2) tajnie,

a to w pierwszym z tych wypadków karze pieniężnej w wysokości połowy należnych w chwili popełnienia przestępstwa opłat, w drugim zaś wypadku karze pieniężnej w wysokości dwukrotnej tych opłat.

Aż do czasu dodatkowego wykupienia patentu przedsiębiorstwo ulega zamknięciu.

1) Należy odróżniać koncesję, patent względnie świadectwo przemysłowe i patenty t. zw. akcyzowe.

A) Wykonywanie pewnych rodzajów przemysłu i handlu jest uzależnione od udzielenia zezwolenia — koncesji, co do innych zaś przewidziany jest system deklaracyjny, podlegający na zawiadomieniu władz o uruchomieniu względnie otwarciu.

W szczególności:

a) Ministerstwo Skarbu udziela koncesyj na: gorzelnie, fabryki wódek i drożdży, sztucznych środków słodzących, wyrób kart do gry, fabryki zapalek, octu, politory, a to zazwyczaj po poprzednim przedstawieniu przez płatnika zaświadczenia władzy przemysłowej, że zakład odpowiada warunkom ustawowym; i na rektyfikacje spirytusu.

b) Izby Skarbowe udzielają koncesyj na: sprzedaż trункów wysokowych, hurtowną sprzedaż wyrobów tytoniowych i drobną sprzedaż wyrobów tytoniowych (sklepy tytoniowe).

c) Urzędy Skarbowe podatków i opłat skarbowych udzielają koncesyj na: sprzedaż kart do gry, sprzedaż znaczków stemplowych.

d) Generalna Dyrekcja Loterii Państwowych udziela koncesji na otwarcie i prowadzenie kolektur loteryjnych.

Zgłoszenie na otwarcie i prowadzenie przedsiębiorstwa jest wymagane przy:

1) Cukrowniach; 2) Browarach; 3) Miodosytniach; 4) Fabrykach win. Zgłoszenie składa się w miejscowym urzędzie skarbowym akcyz i monopolów państwowych.

B) Wszystkie przedsiębiorstwa natomiast — a nie tylko koncesjonowane — obowiązane są corocznie z góry wykupić świadectwo przemysłowe, którego cena zależy od kategorii, do jakiej przedsiębiorstwo lub zajęcie zastało zaliczone, jak również od klasy miejscowości, w której jest ono wykonywane. Jest to jedna z form uiszczenia podatku obrotowego na zasadzie ustawy z 15.VII 1925 r. (79/550).

C) Wreszcie w niektórych wypadkach trzeba wykupić pozatem jeszcze patent t. zw. akcyzowy, zwykle jako podatek od produkcji, obliczany z góry dla pewnej kampanji według zgłoszenia, a po jej ukończeniu uzupełniany.

Por. odnośnie c u k r o w n i — art. 949 ros. ust. akc., przedrukowany, jako załącznik do Rozp. R. M. 56/401/23; b r o w a r ó w — 65/635/24: art. 3; przedsiębiorstw wyrobu i sprzedaży wina i miodu syconego — 75/525/25: art. 15; odn. gorzelni, rektyfikacji, wytwórni drożdży i t. p. oraz zakładów sprzedaży napojów wysokowych — 102/720/25: art. 78 i 85.

2) Niebezpieczeństwo uszczerbku skarbowego jest przy tajnym procederze oczywiście znacznie większe wobec trudności ustalenia, od kiedy dany zakład jest czynny. Dlatego przewidziane są surowsze kary.

3) Wyrażenie w ustępie ostatnim, że „do czasu dodatkowego wykupienia patentu” przedsiębiorstwo ulega zamknięciu — świadczy, że w rzeczonym art. mowa przedewszystkiem o przedsiębiorstwach, mających prawo do wykupienia patentu, t. j. legalnych (zwłaszcza więc już posiadających koncesję lub takich, do których uruchomienia potrzebny jest tylko patent), przedsiębiorstwa bowiem, niedozwolone, ulegają zamknięciu nie tymczasowemu, do czasu uiszczenia patentu, którego wyjednać

nie mogą, a stałemu. Jeśli potrzebne jest bowiem zezwolenie, a przedsiębiorca go nie uzyskał, to będzie on karany za uprawianie potajemnej produkcji względnie handlu, a nie za defraudację podatkową, o której tu mowa. Zabroniony proceder nie może być bowiem źródłem dochodu państwowego i nie ulega opodatkowaniu w postaci m. in. opłaty patentowej. Por. art. 75, 76, 115 p. 1, 120 p. 1.

Art. 130.

Winni naruszenia innych przepisów o patentach akcyzowych ulegają karze pieniężnej porządkowej od dziesięciu do dwustu złotych.

Przekroczeniem porządkowem będzie np. wykupienie nieprawidłowego patentu lub uskutecznienie wykupu z opóźnieniem.

Art. 131.

W razie spóźnionego wykupienia patentu (po przepisany terminie), winni ulegają ukaraniu według art. 130, jeśli patent wykupiono jeszcze przed wykryciem przestępstwa; w przeciwnym razie winny spóźnienia ulega karze w myśl art. 129 L. 1.

Wykupienie patentu na skutek kontroli władz, nie uwalnia od kary z art. 129 l. 2, jeśli przedsiębiorstwo prowadzone było tajnie. Tak ratio legis. Redakcja przepisu błędna.

**KARY ZA NARUSZENIE PRZEPISÓW W PRZEDMIOCIE
OBROTU TOWAROWEGO Z WOLNEM MIASTEM
GDAŃSKIEM (art. 1 L. 15).**

Art. 132.

Naruszenie określonych w art. 1 pod L. 15 przepisów następuje:

1) o ile chodzi o przedmioty, podlegające w Rzeczypospolitej Polskiej monopolowi lub akcyzie — zarówno wtedy, gdy:

- a) przedmioty te sprowadza się do Rzeczypospolitej Polskiej przez Wolne Miasto Gdańsk ze wspólnej zagranicy (art. 207 L. 1 „Umowy polsko-gdańskiej“, stanowiącej załącznik ustawy z dnia 17 grudnia 1921 roku*

Dz. U. R. P. Nr. 16 poz. 139 z roku 1922), jak również wtedy, gdy

- b) przedmioty te wytworzono na obszarze Wolnego Miasta Gdańska, albo wprowadzono je tam do wolnego obrotu (art. 207 L. 2 rzeczony umowy);

2) o ile chodzi zaś o inne przedmioty, — tylko wtedy, gdy sprowadza się je do Rzeczypospolitej Polskiej przez Wolne Miasto Gdańsk ze wspólnej zagranicy.

Sztuczne substancje słodkie (sacharynę) zalicza się do przedmiotów, określonych pod L. 1.

Art. 133.

W wypadkach, wymienionych w poprzednim artykule pod L. 1 lit. a, oraz w tymże artykule pod L. 2 (sprowadzanie ze wspólnej zagranicy wszelkich towarów) winni ulegają karom oznaczonym w art. 45—56 niniejszej ustawy.

Art. 134.

W wypadkach, wymienionych w art. 132 pod L. 1 lit. b (sprowadzanie przedmiotów monopolowych i akcyzowych z Wolnego Miasta Gdańska), ulegają:

- a) winni dokonanego lub usiłowanego uszczuplenia opłaty monopolowej, względnie akcyzy — karze pieniężnej w wysokości pięciokrotnej uszczuplonej, względnie narażonej na uszczuplenie, opłaty monopolowej, względnie akcyzy, oraz karze konfiskaty przedmiotu przestępstwa.
- b) Winni dokonanego lub usiłowanego wprowadzenia z Wolnego Miasta Gdańska sztucznych substancyj słodkich bez uzyskania przepisanego zezwolenia, ulegają tym samym karom, jakim podlega wprowadzanie tych substancyj ze wspólnej zagranicy (art. 133).
- c) Winni innego rodzaju naruszenia przepisów, dotyczących obrotu przedmiotów monopolowych, względnie akcyzowych, pomiędzy Rzeczypospolitą Polską a Wolnym Miastem Gdańskiem (t. j. nie będącego ani dokonaniem, ani usiłowaniem uszczupleniem opłaty monopolowej, względnie akcyzy), ulegają karze pieniężnej porządkowej od dziesięciu do czterystu złotych.

CZEŚĆ II.

O WŁAŚCIWOŚCI I POSTĘPOWANIU.

ROZDZIAŁ I.

POSTANOWIENIA OGÓLNE.

Art. 135.

W sprawach o przestępstwa, podlegające niniejszej ustawie, władze skarbowe powołane są do orzecznictwa tylko w miarę tego, o ile ustawa niniejsza pozostawia im to orzecznictwo zamiast sądów.

Tak sądy, jak i władze skarbowe stosują przytem przepisy powszechnego prawa karnego, dotyczące właściwości i postępowania ze zmianami i uzupełnieniami, wprowadzonymi ustawą niniejszą.

Orzecznictwo skarbowe jest tu pojęte, jako wyjątek od reguły; regułą jest jurysdykcja sądowa (v: „tylko w miarę tego, o ile”). Jest to dyrektywa interpretacyjna, w myśl której w razie konfliktu kompetencyjnego należy in dubio sprawy kierować do sądu (por. uw. 2 do art. 188).

Art. 136.

Orzecznictwo sprawują:

a) sądy we wszystkich sprawach o przestępstwa, zagrożone karą pozbawienia wolności, choćby tylko ze względu na okoliczności obciążające, określone w art. 24—29;

b) władze skarbowe w sprawach o przestępstwa, zagrożone jedynie karą pieniężną (z zamianą na areszt) lub konfiskatą przedmiotu przestępstwa, albo też obydwoma temi karami łącznie; sprawy te podlegają rozstrzygnięciu władz skarbowych także wtedy, gdy do ulegającego konfiskacie lub zajęciu przed-

miotu przestępstwa zgłasza roszczenie osoba, nie będąca ani obwinioną, ani odpowiedzialną w charakterze osoby trzeciej.

W razie zbiegu przestępstwa, określonego pod lit. a. z przestępstwem określonym pod lit. b., właściwość władzy skarbowej, względnie sądu, pozostaje bez zmiany, co nie wyklucza przekazania obu spraw sądowi na podstawie art. 137 L. 3.

1) Karą pozbawienia wolności zagrożone są przestępstwa z art. 55, 76, 78, 84, 90, 101, 128 oraz z uwagi na okoliczności obciążające z art. 24—29. W tym ostatnim wypadku, władza skarbową zdobędzie kryterjum właściwości dopiero po przeprowadzeniu wstępnych dochodzeń, a stwierdziwszy istnienie momentów obciążających, musi sprawę odstąpić sądowi. Nie przesądza to jednakże rodzaju kary jaką sąd wymierzy na podstawie ustaleń w procesie.

2) Kara „zagrożona”, więc w ustawie za pewien czyn, ustanowiona, rozstrzyga o kompetencji, a nie kara (łagodniejsza), jaką według uznania władzy zastosowaćby konkretnie należało.

Dlatego też sprawuje jurysdykcję władza skarbową, za przekroczenia, pociągające za sobą karę pieniężną, chociażby wymierzenie tej kary z przyczyn, wyłuszczonych w art. 21 w danym razie, było wykluczone.

3) O jakiegokolwiek przestępstwo chodzi, podpadające pod niniejszą ustawę, zawsze pierwsze kroki wszczyna władza skarbową, która dopiero zależnie od wagi przestępstwa, sprawę bądźto zatrzymuje bądź też odsyła sądowi (por. art. 138).

4) Postępowanie sądowe i skarbowe toczą się oddzielnie przy każdym zbiegu „przestępstw” skarbowych, więc zarówno wpływającym z konkurencji kilku działań przestępnych (zbieg wieloczynowy), jak i z jednego czynu, wyczerpującego jednocześnie stany faktyczne kilku przekroczeń skarbowych (zbieg jednoczynowy). W tym ostatnim wypadku wskazanem będzie skorzystanie z art. 137 L. 3.

Por. art. 22 oraz art. 137 L. 1 i 216.

Art. 137.

W sprawach, określonych w art. 136 lit. b., rozstrzygają wyłączenie sądy:

1) jeśli przez jeden i ten sam czyn naruszono oprócz przepisów ustaw, określonych w art. 1, także inne przepisy usta-

wy, których naruszenie podlega ściganiu sądowemu (zbieg przestępstw jednoczynowy); sprawa pozostaje nadal we właściwości sądu, choćby ten związek ustał.

2) *jeśli obwinionego zaaresztowano i odstawiono do sądu; w wypadku tym właściwość sądowa nie ulega już zmianie, choćby władza sądowa wypuściła zaaresztowanego na wolność.*

3) *jeśli władza skarbową z zezwolenia swej władzy przełożonej uzna za konieczne przekazanie sprawy postępowaniu sądowemu.*

Por. art. 167 u. 3, 171 u. 3.

1) Kto dopuścił się kilku czynów karygodnych, z których jedno stanowią przestępstwo z kodeksu karnego, inne zaś przekroczenie ustawy skarbowej (zbieg wieloczynowy), sądzo-ny będzie odrębnie za każdy z nich przez odnośną władzę wg. kompetencji. Por. art. 22.

2) Pozbawienie wolności winno być oparte na poleceniu władz sądowych wg. art. 97 konstytucji: ilekroć więc zachodzi potrzeba uciekania się do tego ograniczenia swobody obywatelskiej, następuje przesunięcie kompetencji na rzecz sądu (ob. art. 166). Por. z tych samych motywów wpływające postanowienia art. 204.

Kompetencja sądu rodzi się już z chwilą, gdy władza skarbową, na zasadzie danych dochodzenia, nie jest jeszcze zdecydowaną, doprowadzonego aresztanta, wypuścić, chociażby przewidywała taki obrót sprawy, który prawdopodobnie nie dostarczy żadnych podstaw do zatrzymania. Już w obliczu takich wątpliwości, musi niezwłocznie sprawę oddać sądowi, bo bezprawne staje się zatrzymanie, nietylko z decyzji administracyjnej, lecz również, bez wszelkiej decyzji wogóle, trwające, o ile nie zostanie usankcjonowane w terminie przepisany — przez sąd.

Raz powstała z powyższego tytułu właściwość, nie ulega więcej zmianie dla uniknięcia zwłoki w procesie oraz w myśl zasady wyrażonej w art. 135.

3) Zastrzeżone władzy skarbowej prawo zrzeczenia się jurysdykcji na rzecz sądu, może być wykonywane według swobodnego uznania w każdym stadium postępowania karno-skar-

bowego, jednakże najpóźniej przed rozstrzygnięciem, więc zanim zapadło orzeczenie w I-szej instancji, gdyż odstąpienie sprawy jest właśnie wstrzymaniem się od „rozstrzygnięcia”. Dlatego też krok ten jest niedozwolony więcej w postępowaniu odwoławczem.

Art. 138.

Po otrzymaniu wiadomości o przestępstwie, objętem niniejszą ustawą, a należacem do właściwości sądu, władza skarbową wdraża wstępne dochodzenia i zawiadamia o tem właściwego prokuratora, a w wypadku art. 211, ust. 2 — właściwy sąd.

W razie, jeśli wiadomość o przestępstwie wpierw doszła do władzy prokuratorskiej lub sądowej, zawiadamia ta władza o tem właściwą władzę skarbową.

Władza skarbową po przeprowadzeniu wstępnych dochodzeń przesyła akta sprawy właściwemu prokuratorowi, względnie sądowi.

Por. art. 151.

Wobec tego, że równolegle z władzami admin. kompetentne są do ścigania podobnych wykroczeń sądy i w stadium początkowem, zanim ujawnią się momenty, decydujące o właściwości, mogłoby się zdarzyć, że obie władze, dowiedziawszy się o przestępstwie, rozpatrywałyby te same sprawy jednocześnie, a przy różnych ewent. poglądach prawnych, nie byłaby wykluczona możliwość wydania 2 odmiennych orzeczeń — wprowadzono przepis, w myśl którego obie władze winne się komunikować. Obawa kolizji kompetencyjnych jest przy takim systemie znacznie mniejsza, zwłaszcza, jeśli władza skarbową odstępuje sprawę sądowi; wobec postanowienia art. 137 L. 3 sąd nie będzie z reguły oponował (ob. art. 241 i 242 ros. upk).

Art. 139.

Za wdrożenie postępowania karnego uważa się jakąkolwiek czynność władzy sądowej lub skarbowej, podjętą celem ustalenia przestępstwa.

Do „ustalenia przestępstwa” zmierzają też dochodzenia, mające na celu wykrycie sprawcy (por. art. 40).

Art. 140.

Przekazanie sprawy do sądowego rozstrzygnięcia (art. 138 i 188) nie uwalnia władzy skarbowej od obowiązku udzielenia prokuratorowi, względnie władzy sądowej, wszelkich potrzebnych wyjaśnień i przeprowadzenia żądanych dochodzeń.

Władza skarbową, współdziałając ze sądem, który przejął śledztwo, pozbawiona jest wszelkiej samodzielności i na własną rękę nie ma prawa prowadzić dochodzenia. Staje się raczej organem pomocniczym sądu, obowiązany do wykonania czynności poszczególnych ściśle według jego wskazówek i w granicach skierowanego do niej żądania. Do takiej współpracy obowiązana jest zresztą nie tylko władza skarbową, miejscowo właściwą, lecz w myśl ogólnych zasad, każda inna, w której okręgu pewne badania okazały się potrzebne.

POSTANOWIENIA CO DO OSÓB WOJSKOWYCH.

Art. 141.

O wykonanie kary pozbawienia wolności w stosunku do osób wojskowych stanu czynnego należy się zwrócić do władz wojskowych.

Wykonanie tymczasowego zatrzymania i aresztu śledczego w stosunku do tych osób określi rozporządzenie Ministrów: Sprawiedliwości, Skarbu i Spraw Wojskowych.

Por. art. 4. — Przepis ten jest powtórzeniem art. 7 ustawy w p. wprowadzenia w życie wojsk. ust. post. karnego (Dz. U.: 59/368/20). — Ze względów dyscypliny wojskowej, wojskowy winien odsiadywać areszt z rozkazu swoich władz przełożonych i w pomieszczeniach wojskowych. Naturalnie, że i areszt zastępczy winien być w ten sam sposób wykonywany. Wobec tego, że wojskowy może być i w drodze dyscyplinarnej osadzony w areszcie — zarządzeniem wojskowej władzy administracyjnej, ma prawo ta sama władza adm. (a nie sądowa) — w przeciwieństwie do procedury dla osób cywilnych (art. 166, 204) — również aresztować w trybie postępowania skarbowo-administr. Zasada ta nie zna wyjątków, obejmuje zatem też wypadki pozbawienia wolności na podstawie decyzji sądów cywilnych. Funkcje organu wojskowego mają jednakże charakter wyłącznie

wykonawczych czynności, nie mieszczą w sobie atrybucji: kontroli orzeczeń urzędów skarb. względnie sądów, których żądanie obowiązuje bezwarunkowo.

ROZDZIAŁ II.

O WŁAŚCIWOŚCI I POSTĘPOWANIU WŁADZ SKARBOWYCH.

WŁAŚCIWOŚĆ MIEJSCOWA WŁADZ SKARBOWYCH.

Art. 142.

Do przeprowadzenia śledztwa oraz rozstrzygnięcia sprawy właściwa jest władza skarbowa okręgu, w którym przestępstwo popełniono. W razie, gdyby miejsce popełnienia przestępstwa nie było znane, właściwa jest władza okręgu, w którym znajduje się miejsce zamieszkania obwinionego, a w wypadku, gdyby i ono nie było znane, władza okręgu, w którym przestępstwo wykryto.

Jeśli towarzyszące okoliczności, a zwłaszcza wzgląd na ograniczenie kosztów postępowania lub ułatwienie stawiennictwa obwinionym lub innym osobom przemawiają za przeprowadzeniem śledztwa i rozstrzygnięciem sprawy przez inną władzę, to właściwość, określona w ust. 1, może ulec zmianie z mocy zarządzenia władzy przełożonej, wydanego bądź z własnej inicjatywy, bądź wskutek wniosku podwładnej władzy skarbowej, bądź też na wniosek obwinionego. Władza skarbowa może odrzucić ten wniosek bez przedstawienia władzy przełożonej, jeśli go uważa za nieuzasadniony. Rozporządzenie wykonawcze określi zasady, według których władza skarbowa właściwa w myśl ust. 1 będzie mogła przekazywać sprawy innym władzom skarbowym bez odrębnego w każdym wypadku zarządzenia władzy przełożonej.

Kryterja właściwości pozostają do siebie w takim stosunku, że przedewszystkiem miarodajnem jest:

a) forum delicti commissi — jeśli zaś w chwili wszczęcia postępowania „nie było znane“, wówczas rozstrzyga:

b) miejsce zamieszkania. Należy je odróżnić od miejsca chwilowego przebywania, rozumiejąc pod tym wyrażeniem miejscowość, którą obwiniony obrał na pobyt stały lub co najmniej przez dłuższy okres czasu, tak, że można przewidywać, że w to-

ku procesu karno-skarbowego, nie przeniesie się do innej miejscowości.

Wręszcie, o ileby w pierwszej chwili ani jedno, ani drugie miejsce „nie było znane”, wówczas kompetentną będzie władza tego okręgu,

c) w którym ujawniono „przestępstwo”, t. j. fakt popełnienia czynu; miejscowość natomiast, gdzie wysłiedzono przestępce, lub gdzie go pojmano, nie ma wpływu na właściwość.

Wszystkie powyższe trzy fora mają być brane pod uwagę w wyżej określonej kolejności. Rozstrzygającym jest forum delicti, a zajęcie się sprawą przez inne władze skarbowe, ma charakter prowizoryczny, t. j. ważne do czasu wykrycia miejsca przestępstwa, po ustaleniu którego należy przerwać czynności, kierując śledztwo do właściwego urzędu (por. np. art. 289 i 290 ros. upk.).

2) Wyżej wyłuszczone zasady ulec mogą jednak modyfikacji ze względów oportunistycznych: dogodniejszego, szybszego i tańszego przeprowadzenia postępowania przez inną władzę skarbową. Przyjąć należy dopuszczalność takich odchyień nie tylko — jak wynika z tekstu — jako „zmianą” raz już stworzonej właściwości pewnego urzędu, lecz również (arg. a minori ad maius), jako zajęcie się o d r a z u daną sprawą przez inny urząd skarbowy, niż ten, który w myśl teoretycznej zasady, w ust. 1 artykułu om., wypowiedzianej, byłby do orzekania powołany.

Skoro przytem ustawa mówi, że właściwość ta, więc oparta na wskazanych trzech kryterjach: miejsca popełnienia lub wykrycia przestępstwa i zamieszkania obwinionego, może być zmieniona tak, że „i n n a” władza funguje, jako instancja dochodzeniowo-orzekająca, to zwrot ten musimy rozumieć w tem znaczeniu, że nie tylko wolno naruszyć kolejność kryterjów właściwości, wyraźnie wymienionych, lecz również wolno oddać sprawę w ręce władzy, która z punktu widzenia tych kryterjów, wcale nie byłaby właściwą np. organu skarbowego w okręgu, w którym pojmano przestępcę, ukrywającego się po dokonaniu w innej miejscowości przestępstwie.

Art. 143.

Na żądanie władzy skarbowej przeprowadzającej śledztwo, obowiązane są władze skarbowe innych okręgów dopełnić poszczególnych czynności postępowania karnego.

Chodzi o czynności, które mają być dokonane w innym okręgu. Władza skarbową właściwą, nie ma prawa działać na terenie, jej niepodlegającym, m. in. za pośrednictwem delegowanych swych urzędników.

WŁAŚCIWOŚĆ RZECZOWA WŁADZ SKARBOWYCH.

Art. 144.

Do rozstrzygnięcia sprawy powołane są władze skarbowe I instancji, jeśli najwyższa kara pieniężna, grożąca za dane przestępstwo prócz ewentualnej konfiskaty przedmiotu przestępstwa, nie przekracza co do żadnego z obwinionych sumy tysiąca zł. Minister Skarbu władny jest granicę tę zmieniać bądź dla całego Państwa, bądź jego części.

W wypadkach, gdy przestępstwo zagrożone jest karą w wielokrotności stałej, określa się najwyższą dopuszczalną karę przy uwzględnieniu przepisu art. 23, ust. 1.

We wszystkich innych wypadkach oraz w wypadku, przewidzianym w art. 146 ust. 2, powołane są do rozstrzygnięcia władze II instancji.

Minister Skarbu określi, które władze skarbowe I, względnie II instancji, powołane będą do przeprowadzenia śledztwa i orzecznictwa w zakreslonych powyżej granicach.

Ob. art. 146.

1) Kary pieniężne do tysiąca złotych przewidziane są w art. 88, 89, 90 u. 2, 92, 93, 95, 97, 103, 111, 113, 117, 118, 121, 123, 127, 128, 130.

2) Jeżeli w toku śledztwa okaże się, że z uwagi na rozmiary przestępstwa, orzekanie należy do II instancji, wówczas władza skarbową I inst. po zakończeniu śledztwa, przekaże tamże sprawę do decyzji.

3) Władza II inst., formalnie według tych zasad, do rozstrzygnięcia powołana, musi odstąpić sobie sprawę rozpatrzyć, chociażby uznała, że nie należy w danym razie wymierzać kary, powyżej 1000 złotych, co jednakże nie przesądza zupełnie kwestji wysokości kary, jaką wymierzy faktycznie, w szczególności nie ogranicza jej wcale w kierunku zastosowania sankcji, poniżej 1000 złotych (por. analog. uw. 2 do art. 136).

4) O ile natomiast druga inst. stwierdzi, że odstąpienie jej sprawy polegało na mylnej ocenie strony prawnej lub faktycznej (władza skarbową I inst. sądziła, że zachodzi recydywa, albo źle obliczyła wielokrotność uszczuplonego dochodu skarbowego), natenczas zwróci akta; instancja I ma wówczas wydać orzeczenie, chociażby nie podzielała zapatrywania inst. II-ej, albowiem, stosunek jej do tamtej, jest hierarchiczny: władzy podległej do przełożonej, której polecenie spełniać musi. (Inaczej w ustroju sądowym).

Art. 145.

W wypadkach gdy jedna i ta sama osoba stała się winną dwu lub więcej przestępstw, w następstwie czego groziłaby jej kara, przekraczająca granicę, określoną w art. 144 ust. 1, pozostaje właściwość władzy I instancji niezmienioną, jeśli za żadne z tych przestępstw nie grozi kara powyżej tej granicy.

Zbieg idealny przestępstw, traktowany jest na równi z realnym.

Art. 146.

Niezależnie od tego, czy rozstrzygnięcie sprawy należy do władzy skarbowej I czy II instancji, przeprowadzenie śledztwa należy do władz skarbowych I instancji.

W sprawach szczególniejszej wagi może władza II instancji sama przeprowadzić śledztwo bądź na wniosek władzy I instancji, bądź z własnej inicjatywy. W wypadkach tych rozstrzygnięcie sprawy należy zawsze do władzy II instancji.

1) Poruczenie śledztwa instancji I-ej podyktowane jest słuszną myślą, że instancja ta, jako władza lokalna, znająca lepiej stosunki w swoim okręgu i bliższa, ma możność szybszego i dokładniejszego zbadania stanu rzeczy, niż odległa instancja II-a, nie mająca bezpośredniego kontaktu ze społeczeństwem.

2) Czy sprawa jest „szczególniejszej wagi” i z tej przyczyny kwalifikująca się do wyższego orzecznictwa, o tem decyduje autorytatywnie II instancja w sposób, wiążący podległy jej urząd skarbowy, który przystąpił początkowo do rozpatrzenia sprawy. Chodzi tu oczywiście o inne momenty, niż wysokość kary (por. art. 144), np. łączność pewnego drobnego skądinąd przekroczenia z innem, bodzo poważnem, tło polityczne, konie-

czność usunięcia ewent. wpływów miejscowych czynników ze względu na zamieszane osobistości itp.

3) Z chwilą, gdy władza II inst., wszczęła wzgl. przystąpiła do kontynuowania śledztwa, nie należy więcej sprawy zpowrotem odsyłać do I-ej inst., chociażby ujawnione w dalszym ciągu postępowania, okoliczności, przemawiały za przywróceniem pierwotnej kompetencji (por. v: „rozstrzygnięcie należy z a w s z e”). Taka wędrówka sprawy oddziaływałaby szkodliwie i na autorytet władzy i na tempo procesu.

WYKRYWANIE PRZESTĘPSTW SKARBOWYCH.

Art. 147.

Wykrywanie przestępstw skarbowych należy przedewszystkiem do władz skarbowych, działających przez swe organa wykonawcze, których uprawnienia określa ustawa z dnia 14-go grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. z r. 1924 Nr. 5, poz. 37).

Policja Państwowa w zakresie ścigania przestępstw skarbowych działa w stosunku do władzy skarbowej zastępczo i pomocniczo.

Inne władze, czy to państwowe, czy somorządowe i ich organa, obowiązane są udzielać w tym względzie funkcjonariuszom skarbowym pomocy, a gdyby one same natrafiły na ślad popełnienia przestępstwa skarbowego, obowiązane są donieść o tem władzom skarbowym i poczynić w zakresie swej działalności te zarządzenia, jakie okażą się konieczne dla zabezpieczenia postępowania karnego. Zabezpieczenia te dotyczą zwłaszcza zajęcia przedmiotów (art. 155) i przytrzymania przestępcy (art. 165).

Ob. RW. 83/576/25 oraz Rozp. Min. Skarbu o organizacji straży celnej: 18/105/26.

Rola policji była według cyt. tu ustawy tylko pomocnicza, a mianowicie władze bezpieczeństwa obowiązane były:

a) z jednej strony udzielać pomocy organom skarbowym, ilekroć one, ścigając przestępstwa karno-skarbowe lub w związku z tem, natknąwszy się na ślady przestępstw karno-sądowych, poparcia tego zażądają (art. 4-b u. 4 i 4-c u. 2, oraz art. 8 cyt. ust.);

b) z drugiej zaś, prowadząc dochodzenie, przy którym możliwem jest wykrycie nadużycia skarbowego, zwrócić się same do organów skarbowych o współdziałanie (art. 5 u. 1).

Obecnie policja może też występować w roli zastępczej, więc nietylko w asystencji wykonawczych władz skarbowych, lecz również samodzielnie, z a m i a s t n i c h, oczywiście wtedy przedewszystkiem, gdy one odrazu nie mogą ingerować a sprawa jest pilna tak, że odroczenie wszczęcia pierwszych kroków do chwili skomunikowania się z nimi, mogłoby utrudnić lub uniemożliwić wyśledzenie przestępstwa.

Ustęp 3-ci jest rozwinięciem art. 8 cyt. wyżej ust. oraz rozszerzeniem w tym kierunku, że wymienione tu władze mają obowiązek z własnej też inicjatywy, wkraczać w wypadkach niecierpiących zwłoki.

Art. 148.

Z powodu wykrycia przestępstwa sporządza się przeciw obwinionemu protokół karny, jeśli zaś obwiniony jest nieobecny lub nieznany, sporządza się doniesienie karne i przesyła się je właściwej władzy I instancji.

Protokół karny zawierać powinien opisanie wykrytego czynu karygodnego oraz tłómaczenie się obwinionego, stwierdzone jego własnoręcznym podpisem, lub gdyby pisać nie umiał, znakiem własnej ręki wobec dwóch świadków; w razie odmowy podpisu należy w protokole podać powód odmowy.

Przesłuchanie w toku dochodzenia, uskutecznione za pośrednictwem organów wykonawczych, trzeba odróżnić od formalnego przesłuchania przez władzę orzekającą w myśl art. 167.

Art. 149.

Odebrane obwinionemu przedmioty oddaje się na przechowanie bądź najbliższemu urzędowi skarbowemu (celnemu), bądź zwierzchności gminnej, obwinionego zaś jeżeli nie może być pozostawiony na wolnej stopie (art. 165 i 166), odstawia się natychmiast do najbliższego sądu powiatowego, a w byłym zaborze rosyjskim do sądu pokoju lub sędziego śledczego (art. 219). Przy odstawieniu obwinionego składa się odpowiednie pismo wraz z odpisem protokołu karnego. Pismo winno zawierać wskazanie władzy skarbowej, której przesłano protokół karny.

1) W wypadku zatrzymania, odn. organ wykonawczy wzgl. policja powiadamia o tem bezwłocznie właściwą władzę skarbową celem wyjednania natychmiastowej decyzji w myśl art. 166 i dopiero na podstawie tej decyzji odstawia ewent. obwinionego władzom sądowym; z pominięciem instancji skarbowej tego uczynić nie można, chyba, że sprawa należy oczywiście do kompetencji sądu w myśl art. 136-a).

2) Sąd „najbliższy“, t. j. mający swą siedzibę najbliżej miejsca aresztowania, poweźmie tylko decyzję w kwestji pozbawienia wolności obwinionego; jeśli nie jest właściwym w myśl art. 210 ust., natenczas skieruje zaraz potem, dochodzenie według kompetencji (por. art. 219).

W b. zab. ros. sędzia śledczy postąpi w trybie art. 250 upk

3) Przechowywanie zakwestjonowanych przedmiotów u władz administracyjnych nie jest racjonalnem wtedy, jeśli sprawa przechodzi w ręce sądu. W takim razie sąd jednakże może oczywiście zażądać wydania mu tych rzeczy.

Art. 150.

W razie niebezpieczeństwa udaremnienia w przyszłości ściągnięcia kar pieniężnych, kosztów postępowania lub uszczuplonej należności, władza skarbowa może zarządzić ich zabezpieczenie na majątku obwinionego i odpowiedzialnego.

Orzeczenie władzy skarbowej jest dostateczną podstawą do uzyskania zabezpieczenia sądowego.

Przeciw temu orzeczeniu może obwiniony w ciągu dni ośmiu od daty doręczenia zawiadomienia złożyć zażalenie na ręce władzy skarbowej, która orzeczenie wydała. Zażalenie to rozstrzyga władza skarbową II instancji ostatecznie. Zażalenie nie ma mocy wstrzymującej.

1) Rodzaj zabezpieczenia jest rozmaity; przy ruchomościach zwłaszcza w postaci zajęcia, przy nieruchomościach zwykle zapomocą wpisu hipotecznego.

2) Zabezpieczenie pretensji skarbowych odbędzie się z reguły za pośrednictwem organów sądowych, przyczem o potrzebie, celowości i rozmiarach jego decyduje urząd skarbowy „zarządzając“ je swoim „orzeczeniem“; decyzja urzędu w tym względzie, jest wiążącą dla sądu. Od powyższej zasady znajdujemy wyjątek w art. 155 u. 3, według którego procedura sądowa

jest zbyt dużą, o ile chodzi o wymienione tam osoby i o zabezpieczenie na ruchomościach (zajęcie). Wobec konieczności natychmiastowej ingerencji z uwagi na to, że obwiniony niema stałej siedziby w kraju, nie jest tu władza administracyjna skrepowana interwencją sądową, opóźniającą bądźco bądź całe postępowanie.

O ile natomiast możliwym jest zabezpieczenie na majątku nieruchomym (a nie tylko zajęcie „przedmiotów”), wówczas uskutecznia się je i w tym wypadku w porozumieniu ze sądem, gdyż wobec istnienia w kraju nieruchomości, które nie mogą być utajone, akcja nie jest tak pilną, by aż miała usprawiedliwiać pominięcie sądowej instancji.

Redakcja przepisu jest jednakże b. niefortunna, gdyż nie dość wyraźnie podkreśla obligatoryjność zwrócenia się do sądu (v: „jest podstawą do uzyskania”), nadając jednocześnie postanowieniom władzy skarbowej przez użycie terminów: „zarządzić”, „orzeczenie” cechy decyzji samodzielnej, niczyjej sankcji nie wymagającej, pozatem nie rozgranicza pojęć „zabezpieczenie” i „zajęcie”, zaciemniając tem samem różnicę między tym art., a art. 155 u. 3.

Por. też art. 185 p. 3 i 6, który mówiąc o przedmiotach zajętych, powołuje się tylko na art. 155 (a nie 150).

Projekt rządowy (art. 115) unormował tę kwestję jak następuje:

„Władza skarbowa może — już w toku dochodzeń, poczynić kroki celem zabezpieczenia na majątku — orzeczenia władz skarbowych wystarczają do uzasadnienia zarządzeń, potrzebnych dla uzyskania sądowego zabezpieczenia”.

3) Przyznanie prawa zażalenia wyłącznie obwinionemu jest widocznym przeoczeniem, bo niewątpliwie też odpowiedzialny ma wszelki tytuł do obrony przeciwko zabezpieczeniu, dokonywanemu na jego majątku.

4) Pomimo tekstu, uznać należy drogą analogji możność odwoływania się do władz centralnych wtedy, gdy instancją orzekającą wzgl. śledczą jest w myśl art. 144 u. 3 wzgl. 146 u. 2 — władza skarbową II inst.

5) Do zabezpieczenia przystąpić można w każdym stadium toczącego się postępowania.

POSTĘPOWANIE WŁADZY SKARBOWEJ PO OTRZYMANIU PROTOKÓŁU KARNEGO LUB DONIESIENIA.

Art. 151.

Władza skarbową I instancji, otrzymawszy protokół karny lub doniesienie o popełnieniu przestępstwa (art. 148), zbada przede wszystkim, czy chodzi o przestępstwo, objęte niniejszą ustawą, a w razie twierdzącym, czy sprawa należy do właściwości władz sądowych, czy też skarbowych.

Jeżeli okaże się, czy to odrazu, czy też po przeprowadzeniu potrzebnych dochodzeń, że sprawa należy do właściwości władz sądowych, władza skarbową ogranicza się do przeprowadzenia wstępnych dochodzeń i zabezpieczenia dalszego postępowania, poczem przekazuje akta sprawy prokuratorowi lub sądowi I instancji, właściwemu w myśl art. 212 ust. 1.

Jeżeli natomiast okaże się, że dla sprawy właściwą jest władza skarbową, władza ta przeprowadza dalsze dochodzenia, celem doprowadzenia sprawy do rozstrzygnięcia.

1) Analogicznie ukształtuje się procedura w wypadku, gdy sprawa trafi początkowo do rąk władzy skarbowej, która nie jest miejscowo właściwą (por. art. 142 u. 1 i n. p. ros. upk: art. 290). Ob. też art. 137 u. 3 i 138.

3) Czynności niekompetentnej władzy skarbowej winny się w zasadzie ograniczyć do kroków a) „wstępnych“, t. j. poprzedzających rozważanie meritum przestępstwa, mających na celu ustalenie momentów natury proceduralnej, jak zwłaszcza w kwestji właściwości i związanego z tem określenia przypuszczalnej kwalifikacji czynu i grożącej kary; b) „zabezpieczających“ materiałów dowodowy wzgl. osobę obwinionego i to niecierpiących zwłoki (v: art. 150, 166).

O skutkach pogwałcenia właściwości por. art. 201 u. 2 i 196.

UMORZENIE POSTĘPOWANIA KARNEGO.

Art. 152.

Jeżeli wynik dochodzeń wykazuje brak znamion przestępstwa lub wogóle brak podstaw do ścigania, umarza się dalsze postępowanie karne.

1) „Brak znamion” przestępstwa zachodzi wtedy, gdy stan faktyczny został wprawdzie wyczerpująco wyjaśniony, lecz nie podpada pod żaden artykuł karny. W myśl art. 135 u. 2, należy według analogji procedury karno-sądowej, umorzyć również proces w razie niewykrycia sprawcy (odróżnić od art. 228), śmierci jego (z zastrzeżeniem z art. 44), amnestji, osądzenia już wcześniejszego tej samej sprawy (art. 201 u. 1), wreszcie w myśl art. 153 u. 2 przedawnienia i drobiazgowości.

2) Decyzja o umorzeniu powinna być umotywowana. (Art. 135 u. 2).

3) Jeśli wstępne dochodzenie nie dostarcza danych do zaniechania ścigania, zwłaszcza więc, jeśli brak momentów proceduralnych i faktycznych, a priori wykluczających kontynuowanie sprawy, wówczas właściwą formą zakończenia jej będzie orzeczenie uniewinniające w myśl art. 185 (np. z powodu braku dostatecznej ilości poszlak winy osoby podejrzanej o przestępstwo), nie zaś umarzające.

4) Ustawa nie reguluje postępowania w wypadku, jeśli sprawca jest znany, a tylko ukrywa się lub gdy miejsce jego pobytu nie zostało ujawnione. Rozsyłanie listów gończych, które nawet nie we wszystkich sprawach, ściganych sądownie, jest możliwem — w każdym razie w procesie admin. jest wykluczone (ob. art. 228). Bądźco bądź należy śledztwo prowadzić i dążyć do wyświetlenia stanu faktycznego, jak długo czynności te bez udziału obwinionego są celowe. Niezależnie od tego trzeba zarządzić poszukiwanie przez policję, por. np. w b. zab. ros. art. 386 i 846 upk). Po upływie bezskutecznym czasokrótów, przewidzianych w art. 41, następuje wreszcie umorzenie z powodu przedawnienia, o ile sprawa nie jest na tyle dojrzała, że można wydać orzeczenie zaocznie (art. 167 u. 4).

Por. na obszarze b. zab. austr.: upk § 412 n., a obszarze b. dzielnic pruskiej: upk § 318 n.

Art. 153.

*Do umorzenia postępowania właściwa jest władza skarbo-
wa I instancji, jeśli sprawa podlegałaby jej rostrzygnięciu, we
wszystkich zaś innych wypadkach władza II instancji, nie wy-
łączając spraw, należących do właściwości sądowej, dopóki nie
zostały już przekazane do postępowania sądowego.*

Do umorzenia postępowania karnego z powodu przedawnienia, lub że sprawa jest małej wagi, wymaga się zatwierdzenia Ministra Skarbu. Do umarzania pewnych spraw Minister Skarbu może upoważnić naczelników władz II i I instancji.

W sprawach, umorzonych przez władze skarbowe, a należących do właściwości władz sądowych (art. 136 ust. 1 lit. a), może jednak prokurator zażądać od władzy skarbowej akt sprawy i wdrożyć postępowanie sądowe. O wdrożeniu przez siebie postępowania zawiadamia prokurator władzę skarbową, która decyzję umarzającą wydała.

Również władza skarbowa może umorzone już postępowanie ponownie wdrożyć, jeżeli wychodzą na jaw nowe okoliczności, świadczące o słuszności obwinienia.

1) Charakterystycznym jest przepis, mocą którego organ skarbowy władny jest umorzyć nawet sprawy, należące do właściwości sądu. Oczywiście mowa tu wyłącznie o przestępstwach karno-skarbowych, przewidzianych w om. ustawie, nie zaś o takich, które mieszczą się w powszechnym kodeksie karnym. Chodzi o to, by procesu, który okazuje się zbytecznym, nie przewlekać ze względów formalnych (właściwości władz). Powierzenie decyzji władzy skarbowej nie kryje w sobie pozatem żadnego niebezpieczeństwa, gdyż z jednej strony władza ta, jako fachowa, niewątpliwie oceni z reguły słusznie, stan faktyczny, z drugiej zaś kontrola urzędu prokuratorskiego będzie dostateczną gwarancją prawidłowości decyzji.

2) Sprawa taka, do sądu należąca, nie zalicza się do kategorii tych, któreby „podlegały rozstrzygnięciu władzy skarbowej I inst.” — umorzyć ją może więc tylko władza skarbową II instancji z urzędu lub na wniosek instancji I-ej.

3) Od „ponownego wdrożenia” trzeba odróżnić wznowienie z art. 231, które dotyczy postępowania, zakończonego orzeczeniem skazującym lub uwalniającem.

Przyjąć musimy, że nastąpić to powinno wogóle wtedy, jeśli odpadają okoliczności, które uzasadniały umorzenie. Więc np. jeśli się okaże, że sprawa nie podpada pod amnestję, nie była już osądzona, jeśli wykryto przestępcę i t. p., a nie tylko wówczas, gdy nowe poszlaki, później ujawnione, wzmacniają dostatecznie podejrzenie, skierowane przeciwko pewnej osobie, więc „świadczą” — mówiąc słowami ustawy — „o słuszności

obwinienia". Ustawa, wspominając wyłącznie o tym wypadku zacieśnienia bezpodstawnie granice, w których można wszczynać z powrotem proces (por. jednak uwagę 4).

4) Ponowne wdrożenie dopuszczalne jest tylko w razie wykrycia nowych faktów, dotyczących wskazanych w uw. 3 momentów; natomiast jest wzbronione z racji bądźto innego stanowiska prawnego (w miejsce pierwotnego mylnego poglądu) lub nowych norm prawnych, które już po decyzji umarzającej weszły w życie i czyn zrazu niekaralny wciągają obecnie w sferę działalności karygodnej, o ile oczywiście nowa ustawa nie zawiera w tym przedmiocie żadnych klauzul, np. retroaktywnych.

5) Ponowne wdrożenie tem się różni od wznowienia, że pierwsze polega na kontynuowaniu dochodzenia od tego stadium począwszy, na którym stanęło; drugie natomiast wymaga ponownienia wszystkich czynności, ma więc charakter rewizji.

6) Ponowne wdrożenie jest dozwolone, jak długo nie upłynęły czasokresy z art. 41.

Art. 154.

O umorzeniu postępowania (art. 152 i 153) zawiadamia się na piśmie obwinionego, jeśli on był jako taki przesłuchiwany (art. 148), lub jeśli on sam zażądał, by go o tem zawiadomiono.

Jeśli ktoś był badany tylko w charakterze świadka — aczkolwiek przeciwko niemu były już pewne poszlaki — to fakt ten ani nie uprawnia go do żądania powiadomienia go o decyzji umorzeniowej, ani nie obowiązuje w tym kierunku władzy skarbowej, która go przesłuchiwała.

ZAJĘCIE PRZEDMIOTÓW.

Art. 155.

Przedmioty, co do których zastosowana być może kara konfiskaty, lub też mogące mieć dla sprawy wagę dowodów, należy zająć i wziąć na przechowanie urzędowe lub też w inny sposób zabezpieczyć bez względu na to, czy znajdują się w posiadaniu obwinionego, odpowiedzialnego, czy też innych osób.

Na zajęte przedmioty wydaje się pokwitowanie w myśl art. 4 lit. a ustawy z dnia 14 grudnia 1923 roku (Dz. U. R. P. z r. 1924 Nr. 5 poz. 37).

Jeśli obwiniony mieszka zagranicą, lub nie ma stałego miejsca zamieszkania, można na zabezpieczenie grożącej mu

kary pieniężnej oraz zwrotu kosztów postępowania zająć wszelkie przedmioty, znajdujące się w jego władaniu, o ile są jego własnością. Zajęcie nastąpić może bez osobnego postępowania sądowego (sądowo-cywilnego). Przedmioty, stanowiące niezbędne narzędzia pracy zawodowej obwinionego, tudzież inne przedmioty najniezbędniejszego użytku, z wyjątkiem środków przewozowych, nie podlegają zajęciu.

Jeżeli nie zwróci się stronie zajętych przedmiotów w ciągu dni ośmiu, winna władza skarbowa I instancji na żądanie osoby, dotkniętej zajęciem, w ciągu dni ośmiu od daty wniesienia żądania, wydać decyzję na piśmie co do utrzymania w mocy zajęcia. Przeciw tej decyzji obwiniony może złożyć zażalenie w trybie, przewidzianym w art. 150 ust. 2 jedynie w wypadku, objętym ustępem trzecim. Zażalenie nie ma mocy wstrzymującej wykonanie zajęcia.

Por. art. 4 a), b), ustęp 5 i art. 5 u. 2 ustawy z 14.12. 1923 roku i art. 17 n., 149, 150, 203 u. 2 — oraz uw. 2 do art. 150. V: też § 325 niem. upk, art. 268 ros. upk.

1) Zajęcie, jako środek z zabezpieczenia grzywny i kosztów, może być wykonane na jakichkolwiek rzeczach własnych obwinionego; materialna odpowiedzialność może jego tylko trafiać. Rzeczy takie in specie nie mają znaczenia dla sprawy; inaczej jeśli chodzi o przedmioty przestępstwa lub posiadające wartość dowodową, wtedy zależy na zabraniu tych właśnie przedmiotów, jako pozostających w związku z samem popełnieniem przestępstwa skarbowego i dlatego obojętnem jest, u kogo w chwili zajęcia się znajdują; decyzja o zatrzymaniu ich do sprawy przesądza kwestję zakwalifikowania ich jako dowód rzeczowy lub obiekt przestępstwa, wobec czego jest niezaskarżalna — zwrot ich bowiem przeczyłby interesom wymiaru sprawiedliwości.

2) Zabezpieczenia można się domagać wprawdzie jeszcze przed orzeczeniem skazującym (v: zabezpieczenie „grożącej” kary), lecz w każdym razie dopiero w tej fazie postępowania, gdy pewna osoba jest już konkretnie podejrzana o przestępstwo.

3) Obowiązek wydania pisemnej decyzji po 8 dniach rozciąga się na wszystkie 3 wypadki zajęcia.

Art. 156.

Sprzedaż zajętych przedmiotów następuje na zasadzie prawomocnego orzeczenia karnego (art. 185 L. L. 3 i 6).

Gdyby jednak dłuższe przechowywanie lub utrzymanie przedmiotów, ulegających konfiskacie, lub zajętych w myśl art. 155 ust. 3 spowodować miało niestosunkowe trudności lub koszty lub też groziło zniszczeniem (zepsuciem) albo znacznem obniżeniem wartości przedmiotów, nastąpić może wcześniejsza ich sprzedaż. O terminie sprzedaży ma być wedle możliwości zawiadomiony uprzednio tak obwiniony, jak również osoby, roszczące sobie pretensję do zajętych przedmiotów.

Sprzedaż dokonywa się w drodze licytacji publicznej z wyjątkiem przedmiotów monopolowych.

Por. art. 203.

1) Sprzedaż przedmiotów zasekwestrowanych nastąpi nie wcześniej, jak dopiero po uprawomocnieniu się orzeczenia skazującego, jeśli zastosowano karę konfiskaty tych rzeczy (v. art. 185 p. 2) lub nie można wyegzekwować nałożonej na obwinionego grzywny. Sprzedaż pozostaje tu w związku z karą, a jako ostateczny akt odebrania rzeczy właścicielowi nie może odbyć się, jak długo wynik sprawy jest jeszcze w zawieszeniu. Rzecz, stanowiąca tylko dowód rzeczowy — o ile nie ulega zwrotowi do rąk prawego właściciela lub zniszczeniu np. w związku z ekspertyzą chemiczną lub jako przedmiot, wycofany z obrotu — może być również sprzedaną w drodze licytacji, oczywiście nie wcześniej, jak dopiero w momencie utraty cechy dowodu rzeczowego, więc po prawomocnem zakończeniu postępowania, czyto wskutek wydania orzeczenia skazującego lub uwalniającego, czy niezaskarżalnej już decyzji o umorzeniu.

2) Sprzedaż wcześniejsza przedmiotów zasekwestrowanych z przyczyn, wymienionych w u. 2 om. artykułu, jest niedopuszczalna, o ile chodzi o dowody rzeczowe (arg. a contr.), gdyż te należy zachować bez względu na związane z tem koszta i straty, o ile to tylko fizycznie jest możliwem.

3) W razie wcześniejszej sprzedaży, dokonanej z urzędu odn. rzeczy, co do których z uwagi na ostateczny rezultat postępowania karnego, konfiskata wzgl. zabezpieczenie okazało się

bezzprzedmiotowe, przyznać należy pokrzywdzonemu prawo do odszkodowania.

4) Uprzedzenie osób zainteresowanych o mającej nastąpić licytacji nie jest warunkiem jej ważności (v: „wedle możliwości”).

5) Wątpliwości nasuwają się, jak postąpić z przedmiotem przestępstwa, w razie umorzenia procesu. Jeśli decyzja powzięta została wobec nieustalenia samego faktu przestępstwa, wówczas zakwestjonowane przedmioty nie mogą być objęte karą konfiskaty. Trudniejsze jest rozstrzygnięcie wówczas, gdy mimo takiego ustalenia, proces nie dobiega końca z przyczyn natury formalnej: przedawnienia, śmierci, amnestji, osądzenia lub drobiazgowości sprawy. W tych wypadkach racjonalnem będzie konfiskowanie na rzecz skarbu (ob. art. 158) o czem m. in. powinna postanawiać już decyzja umorzeniowa (por. np. art. 38 ros. upk). Nawet tam, gdzie zwrot mógłby być skuteczniejszy (do rąk: spadkobierców zmarłego obwinionego, osoby, od której rzeczy zabrano — nie identycznej z osobą obwinionego —) jest rzeczą niewłaściwą oddawać to, co na podstawie wyniku dochodzenia (np. pokryjomu wyprodukowany spirytus, tytoń, pochodzący z nielegalnej uprawy, piwo, wywiezione przed opodatkowaniem) winno ulec konfiskacie (por. jednak art. 19 i 157).

Art. 157.

Sprzedaży zajętych przedmiotów zaniecha się i zwróci się je właścicielowi lub osobie, u której je zajęto, jeśli on sam albo za niego osoba trzecia złoży wartość szacunkową tych przedmiotów lub ją zabezpieczy; złożona suma, o ile chodzi o przedmiot, podlegający jakiegokolwiek opłacie skarbowej, nie może w żadnym wypadku być niższa od tej opłaty.

Nie zwraca się jednak przedmiotowi dopóki jest potrzebny do celów śledztwa lub wtedy, jeśli wolny obrót tego przedmiotu jest zakazany.

1) Władza skarbowa nie ma obowiązku sprawdzać kto jest właścicielem przedmiotów zajętych, obowiązana jest tylko przywrócić — w razie wypełnienia odnośnych warunków — pierwotny stan posiadania.

2) Wniosek o zwrot można postawić w każdym stadium procesu.

3) Zwrotowi (przed uprawomocnieniem się wyroku) ulegają tylko obiekty zabezpieczenia lub przestępstwa — te ostatnie, o ile nie są zakazane w obrocie, — lecz nigdy dowody rzeczowe, gdy przeczyłoby to ich przeznaczeniu. Przedmiot, posiadający charakter materiału dowodowego, trzeba zatrzymać nietylko w toku śledztwa w I inst., lecz wogóle na czas trwania procesu w dalszych instancjach aż do ukończenia. Ustawa nieściśle się wyraża, jeśli ogranicza zajęcie tylko na okres potrzeby „do celów śledztwa”. Wypływa to z analogji procesu karno-sądowego (por. np. art. 777 ros. upk) i z istoty rzeczy.

Art. 158.

Jeśli obwiniony jest nieznany, albo uchyla się od postępowania karnego, przedmioty, ulegające w myśl art. 155 zajęciu, względnie uzyskana za nie kwota, przepadają na rzecz Skarbu Państwa na podstawie osobnego orzeczenia władzy śledczej, o ile w ciągu 3-ch miesięcy, licząc od dnia wystosowania publicznego wezwania, obwiniony u władzy się nie zgłosił.

Sprzedaż takich przedmiotów nastąpić może w wypadkach, przewidzianych w art. 156 ust. 2 także przed upływem trzechmiesięcznego terminu.

Jeśli zaś w ciągu sześciu miesięcy zgłosi się z roszczeniem do przedmiotu osoba trzecia, należy wydać decyzję w myśl art. 185 L. 6, przyczem jeśli sprzedaż już nastąpiła, w miejsce przedmiotu wstępuje cena kupna.

Mowa tu o sytuacji, skutkującej zwyczajnie umorzenie procesu (por. art. 152 zwłaszcza uw. 4). Lecz jeszcze zanim odnośna decyzja zapadnie — co nieraz ze względu na żmudne poszukiwania potrwa długo — władza śledcza może rozporządzić się przedmiotami zajętymi, gdyż nie jest obowiązana dłużej, jak 3 miesiące rzeczy te przechowywać. Termin obliczamy od momentu publikacji, wzorowanej zapewne co do formy według art. 228.

Jeśliby się obwiniony zgłosił w międzyczasie, natenczas o losie wspomnianych przedmiotów postanowi orzeczenie, wydane w myśl art. 156 u. 1. O ile natomiast zjawi się zapóźno, więc po upływie wskazanego 3-miesięcznego czasokresu, wów-

czas postępowanie dalej toczyć się będzie na zasadach ogólnych, przyczem kwestja przepadku rzeczy jest już definitywnie przesądzoną.

Z drugiej strony, o ile urząd skarbowy umorzył lub w inny sposób rozstrzygnął sprawę odrazu, nie jest on władny jednakże, konfiskować zajętych rzeczy bez wystosowania publicznego wezwania i przed upływem 3 miesięcy od tej chwili, a to z uwagi na ew. zagrożony interes osób trzecich lub niewinnie posądzonego. Co do skutków zgłoszenia się obwinionego po umorzeniu postępowania p. art. 153 u. 4.

REWIZJE DOMOWE i OSOBISTE.

Art. 159.

Organa skarbowe uprawnione są do przeprowadzania rewizyj domowych, t. j. rewizyj mieszkań i innych lokalów, a w razie koniecznej potrzeby, również rewizji osobistej, jeśli zachodzą poszlaki, że doprowadzić to może do przytrzymania przestępcy lub ujęcia przedmiotu przestępstwa, albo też do zebrania dowodów winy. Rewizje osobiste kobiet mogą być dokonywane tylko przez kobiety w nieobecności mężczyzn.

1) Por. art. 97 i 100 Konstytucji. Przepisy poszczególnych ustaw, ograniczające rewizje tylko do pomieszczeń handlowych i fabrycznych straciły moc obowiązującą wobec ogólniejszego postanowienia om. art., rozszerzającego atrybucje władz skarbowych również na lokale mieszkalne i to we wszystkich wypadkach.

2) Od rewizji lokali odróżnić należy rewizję ksiąg i urządzeń fabrycznych i t. p., które są tylko formą kontroli i nadzoru.

3) Każdy organ skarbowy, bez względu na stopień służbowy, jeśli tylko zaopatrzony w odpowiednie upoważnienie, władny jest dokonać rewizji.

4) Rewizja może się odbyć nietylko u obwinionego, a u każdego, jeśli to leży w interesie śledztwa.

Art. 160.

Rewizje dokonywa się w trybie przepisów art. 4 ust. b ustawy z dnia 14 grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. z r. 1924 Nr. 5

poz. 37) na podstawie pisemnego upoważnienia władzy skarbowej I instancji.

Jeśli jednak zwłoka w uzyskaniu upoważnienia grozi niebezpieczeństwem zatarcia śladów przestępstwa, udzielić może pisemnego upoważnienia do przeprowadzenia rewizji inspektor kontroli skarbowej, względnie, jeśli chodzi o przemytnictwo, a rewizji dokonać nie można w okręgu granicznym, inspektor straży celnej.

Z powodu wyjątkowych stosunków w okręgach granicznych władza skarbową II instancji w wypadkach, nie cierpiących zwłoki, może udzielać komisarzom kontroli skarbowej i komisarzom straży celnej, zasługującym na szczególniejsze zaufanie, upoważnienia do przeprowadzenia rewizyj domowych nawet bez specjalnego pisma, o którym mówi ustęp 2, pod warunkiem donoszenia przełożonej władzy o każdorazowej rewizji, dokonanej na podstawie tego upoważnienia. Upoważnienie to powinno być cofnięte w razie jakiegokolwiek nadużycia.

1) Co do procedury przy rewizji: wymagana będzie m. in. obecność gospodarza lokalu lub kogoś ze starszych domowników oraz 2-ch świadków.

2) Utrudnienie dostępu do lokalu, przeszkadzanie przy rewizji i t. p. pociąga za sobą kary na zasadzie art. 74, 97, 118, 123, o ile czyn nie zawiera znamion przestępstwa, ściganego na podstawie og. kod. karn.

3) Nawet w razie udzielenia upoważnienia stałego, koniecznem będzie uskutecznienie tego w formie pisemnej, by odn. organ miał zawsze możność na żądanie strony, się wylegitymować (por. art. 161 oraz art. 4-b u. 3 ustawy z 14.12. 1923 r.).

Art. 161.

W wypadkach przychwycenia przestępcy na gorącym uczynku, albo w bezpośrednim pościgu, dokonać można rewizji bez pisemnego upoważnienia.

Pościg jest bezpośredni, jeśli odbywa się zaraz po dokonaniu czy usiłowaniu przestępstwa i niema żadnej przerwy między czynem a rozpoczęciem pościgu.

Art. 162.

We wszelkich lokalach, zajmowanych przez przedstawicieli dyplomatycznych państw zagranicznych, rewizja może być zarządzona jedynie za zgodą właściwego przedstawiciela państwa zagranicznego, uzyskaną za pośrednictwem Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

W kościołach, domach modlitwy, domach klasztornych, w pomieszczeniach, zajmowanych przez władze państwowe i samorządowe, lub instytucje o charakterze publicznym, wreszcie koszarach i innych pomieszczeniach wojskowych dokonywa się rewizji po uprzednim zawiadomieniu władz, względnie osób, zarządzających zabudowaniami i z udziałem osoby przez nich wskazanej.

Por. art. 6 i 7 ustawy z 14.12. 1923 r.

1) Mieszkanie służbowe urzędnika nie korzysta z tego uprzywilejowanego trybu; dotyczy on bowiem tylko pewnych instytucji, — a nie ich reprezentantów. Wyjątek stanowi korpus dyplomatyczny.

2) W wypadku, przewidzianym w ust. 1-ym rewizja jest uzależniona od wyjednania zezwolenia, natomiast w wypadku z ust. 2-go, wymagane jest tylko uprzednie powiadomienie, które ma znaczenie zwykłej formalności proceduralnej.

Art. 163.

Rewizji dokonywa się w porze dziennej, w porze zaś nocnej tylko wtedy, gdy tego wymagają okoliczności wyjątkowe i to na podstawie osobnego zezwolenia właściwej władzy (art. 160).

Specjalne pozwolenie ad hoc na rewizję nocną jest niezbędne nawet w wypadku stałego upoważnienia z art. 160 u. 3.

Art. 164.

Ze znalezionych przy rewizji korespondencji i zapisków zabierać wolno tylko to, co jest istotnie dla śledztwa niezbędne. Jeśli materiał jest tak znaczny, iż zbadanie go wymaga dłuższego czasu, należy go opieczetować i wręczyć władzy śledczej.

W razie dostarczenia wierzytelnych odpisów wyżej wymienionych dokumentów, nie stanowiących dowodu rzeczowego,

lub dostarczenia wierzytelnych wyciągów, należy posiadaczowi pozostawić zakwestjonowane korespondencje i zapiski, a w razie zabrania mu je zwrócić, jeżeli dla śledztwa nie jest konieczne ich zatrzymanie.

Treść korespondencji i zapisków ma być zachowana w najściślejszej tajemnicy poza koniecznością zużytkowania jej do celów śledztwa.

Mętne jest pojęcie „władzy śledczej” — chodzi widocznie o władzę, która orzeka — w przeciwieństwie do jej organów wykonawczych (v: art. 158).

TYMCZASOWE ZATRZYMANIE OBWINIONEGO.

Art. 165.

Z powodu wykrycia przestępstwa skarbowego nastąpić może tymczasowe zatrzymanie obwinionego jedynie w następujących wypadkach:

1) jeśli obwiniony przy wykryciu przestępstwa stawiał opór lub usiłował zbiec,

2) jeśli zachodzi konieczność sprawdzenia tożsamości osoby obwinionego,

3) jeśli obwiniony zamieszkuje stale zagranicą, a zachodzi uzasadniona obawa, że uchyli się od śledztwa lub kary,

4) jeśli istnieje uzasadniona obawa ucieczki obwinionego; w szczególności uzasadniona jest ta obawa wtedy, gdy obwiniony nie posiada w kraju nieruchomego majątku, ani też stałego godziwego zarobku, a także gdy żadne inne okoliczności z miejscem dotychczasowego pobytu go nie łączą,

5) jeśli w wypadkach większej wagi istnieje uzasadniona obawa, że obwiniony, pozostawiony na wolności, porozumiewać się będzie ze współwinnymi lub świadkami, albo też zatrze w inny sposób ślady przestępstwa.

W wypadkach, wymienionych pod L. 1, 3 i 4, jeśli chodzi o przestępstwo, zagrożone wyłącznie karą majątkową, a obwiniony składa kaucję w urzędzie celnym lub w urzędzie pocztowym na rzecz władzy skarbowej I instancji w wysokości najwyższego wymiaru kary majątkowej, oznaczonej przez najbliższy miejsca zatrzymania urząd celny, względnie inspektora kon-

troli skarbowej, organ, powołany do zatrzymania, zaniecha zatrzymania i wypuści obwinionego na wolność.

Por. art. 146.

Wypadki przytrzymania wyliczone są taksatywnie (v: „jedynie“).

„Zatrzymanie tymczasowe” jest formą ograniczenia wolności osobistej i swobody ruchu, chociażby niepołączonego z osadzeniem w areszcie, zresztą krótkotrwałem. Według analogji proc. karn. w każdym razie nie powinno przedłużyć się ponad 24 godzin. Jako akt prowizoryczny nie wymaga pisemnego upoważnienia. — Zatrzymania winien jednakże skutecznie organ policyjny na żądanie organów skarbowych, gdyż te ostatnie nie mają takich pełnomocnictw (v: art. 8 ustawy z 14.12. 1923 r.).

Wypuszczenie za kaucją będzie możliwe oczywiście wtedy, gdy rodzaj i rozmiar przestępstw jest na tyle wyraźny, że można już czyn zakwalifikować i wysokość kary najwyższej ustalić.

Odn. p. 1.

1) Sam fakt przychwycenia na gorącym uczynku nie uprawnia do zatrzymania (por. natomiast art. 161).

2) Stawianie oporu musi mieć cechy fizycznego gwałtu czynnego lub „biernego” — odmowa udzielenia wyjaśnień nie wystarczy (por. jednak p. 2 — odmowa wylegitymowania się). Opór ma być skierowany przeciwko czynnościom władzy, związanym ze śledzeniem i ujawnieniem przestępstwa (np. niedopuszczenie do lokalu, fabryki).

3) Chodzi tu o przełamanie trudności w trakcie pierwotkowego dochodzenia odnośnie wyjaśnienia stanu rzeczy i przesłuchania obwinionego; niema to nic wspólnego z niebezpieczeństwem ucieczki i ukrycia się przed władzą. (Por. w tym związku art. 220).

Odn. p. 3.

Sam fakt zamieszkiwania zagranicą nie stwarza konieczności przytrzymania. Musi dojść jeszcze moment drugi: obawa uchylecia się od kary, t. j. trudności wzgl. niemożliwości wykonania kary z uwagi na prawdopodobny wyjazd zagranicę (por. art. 2), chociażby nie należało podejrzewać obwinionego o chęć umyślnej ucieczki w tym celu (por. art. 155 u. 3).

Odn. p. 4.

1) Por. wyżej p. 1. — Tu należy przedewszystkiem wypadek, gdy obwiniony nie ma wogóle miejsca stałego pobytu.

2) O zatrzymaniu z powodu obawy ucieczki nie rozstrzyga sama zamierzona zmiana miejsca pobytu i płynąca stąd obawa utrudnienia postępowania, lecz taka zmiana, która wyklucza skuteczność dalszego postępowania karn.

Odn. p. 5.

Kryterjum „wypadków większej wagi” powinno być w każdym razie obiektywne, bez względu na osobiste warunki i znaczenie dla obwinionego. Wielkość obiektu przestępstwa będzie w tym względzie czynnikiem najbardziej miarodajnym.

Art. 166.

Władza skarbową, której w wypadku zatrzymania obwinionego przesłano protokół karny (art. 148), albo zarządza wypuszczenie zatrzymanego na wolność i stosownie do art. 137 L. 2 zatrzymuje wtedy sprawę do postępowania skarbowego, albo też przekazuje sprawę władzy sądowej, która postępuje wówczas wedle zasad art. 219 i 220.

Decyzja władzy skarbowej musi być w tym względzie natychmiastowa.

1) Kategoryczny nakaz bezzwłocznej decyzji, jest postulatem, gwarantującym zasadę konstytucyjną: *neminem captivabimus*.

2) Władza skarbową nie może stosować aresztu prewencyjnego, chociażby były podstawy do zatrzymania w myśl art. 165 (por. art. 137 p. 2).

3) Władza skarbową nie ma prawa wypuszczać zatrzymanego, jeśli konstatuując właściwość sądu, sprawę tam według kompetencji, kieruje. Jest wtedy rzeczą sądu, powziąć w tym względzie decyzję. Wyjątek jednak uczynić należy w wypadku oczywistej pomyłki i wyraźnego braku jakichkolwiek poszlak; w takim razie bowiem przekazywanie niesłusznie zatrzymanego organom sądowym, nie dałoby się pogodzić z *ratio legis*, która nakazuje wprowadzić przestrzegając kompetencji, lecz nie zbędnej formalistyki, przedłużającej bez istotnej potrzeby czas trwania aresztu.

BADANIE OBWINIONEGO, ŚWIADKÓW i ZNAWCÓW.

Art. 167.

Władza skarbowa wzywa obwinionego do przesłuchania, nadmienając w wezwaniu, że mimo jego niestawiennictwa nastąpi wydanie orzeczenia.

Jeśli przesłuchanie obwinionego jest konieczne do celów śledztwa, władza ponadto w wezwaniu zaznaczy, że stawiennictwo jego jest obowiązkowe. Wezwanie ma być doręczone do rąk własnych obwinionego; doręczenie zastępcze ma nastąpić stosownie do przepisów ustawy o powszechnem postępowaniu karnem. Jeśli w tym wypadku obwiniony bez uzasadnionych przyczyn wezwaniu zadość nie uczyni, władza skarbowa może bądź wydać orzeczenie bez jego przesłuchania, bądź też zarządzić jego przymusowe dostawienie przez organa własne lub policyjne.

Może też władza skarbowa tego zaniechać i postąpić w myśl art. 137 L. 3.

Jeśli przewidziana kara nie przeniesie kwoty dwustu złotych, władza nie wzywa obwinionego, chyba, że uzna przesłuchanie za konieczne, albo też w wypadku, gdy nie sporządzono z obwinionym protokołu karnego w myśl art. 148 ust. 2.

Obwinionemu należy podać przy przesłuchaniu, o jaki czyn karygodny jest posądzony, jeśli z nim wprzód nie spisano protokołu karnego.

1) Niestawiennictwo obwinionego występuje tu — u. 3 — jako jeden z ustawowo uznanych powodów odstąpienia sprawy sądowi.

2) Rozprawa odbyć się może bez wezwania obwinionego (nawet fakultatywnego) wg. uznania władzy, lecz pod dwoma warunkami:

a) że władza uważa w konkretnym wypadku karę 100 zł. za wystarczającą (wymiar ustawowy, przewidziany za odnośny czyn, jest obojętny),

b) że obwiniony został już przesłuchany do protokołu w myśl art. 148 u. 2 przez organa wykonawcze. Oba momenty muszą łącznie zaistnieć (v: „jeśli nie” — chyba że nie”).

W takim wypadku, wolno więc zaocznie skazać najwyżej na grzywnę 100 złotych.

Por. wywody sprawozdawcy sejmowego (Spraw. sten. z 1.VII 1926 r.):

„W dziedzinie postępowania administracyjnego wprowadzono te wszystkie środki, jakie w interesie oskarżonego zostały w nowożytnych systemach procedury karnej powszechnie przyznane. Przedewszystkiem wprowadzono imperatywne, obligatoryjne przesłuchanie obwinionego, wprowadzono obowiązek władzy, ażeby przyznano oskarżonemu prawo obrony przez obrońcę, wzgl. pełnomocnika, wg. zasad prawa karnego, nałożono na władzę urzędującą obowiązek, ażeby z równą starannością badała wszystkie okoliczności, tak przemawiające przeciwko oskarżonemu, jak za oskarżonym. Nałożono obowiązek na władzę, ażeby orzeczenia swoje motywowały i ustalały w nich jasno i niedwuznacznie wszystkie okoliczności, z jakich powodów, na podstawie jakich wyników przyjęło się wyrok obciążający, wystarczający dla oskarżenia”.

3) O ile natomiast wezwany (bez przymusu) obwiniony nie stawiał się, nic nie stoi na przeszkodzie w wydaniu wyroku zaocznego, chociażby z nim protokołu wg. art. 148 u. 2 nie sporządzono. Por. art. 182.

4) Sprowadzenie pod przymusem zarządzić wolno zaraz po pierwszym nieusprawiedliwionem niestawiennictwie.

Art. 168.

Przepis art. 167 stosuje się odpowiednio do osób, na które nałożona być może odpowiedzialność w charakterze osób trzecich za grożącą winnemu karę pieniężną i koszty postępowania.

Orzeczenie o roszczeniach, podnoszonych przez osoby trzecie do przedmiotów przestępstwa, mających ulec konfiskacie, nastąpić może bez ich przesłuchania.

Osoby wymienione w u. 2 nie mają prawa do wezwania; władza nie musi (v: „może”) ich przesłuchiwać; nie można ich sprowadzać też pod przymusem, gdyż ustawa do tego nie upoważnia. Jedynym skutkiem niejawienia się będzie to, że władza osoby te pominie, nie wstrzymując się z orzeczeniem.

Art. 169.

Osoby, wymienione w art. 167 i 168, mają prawo ustanowić obrońcę lub pełnomocnika według przepisów powszechnego prawa karnego.

Odnosi się też do osób trzecich i to obu kategorii, o których wspomina art. 168. Por. też sprawozd. sejm., cytowane w uw. 2 do art. 167.

Art. 170.

Osoba, wezwana przez władzę skarbową w charakterze świadka, obowiązana jest stawić się i złożyć do protokołu zeznania, chyba, że zachodzą okoliczności, uprawniające do odmówienia zeznań na podstawie przepisów o powszechnej procedurze karnej.

Przymusowe dostawienie świadka następuje w sposób, wskazany w art. 167 ust. 2.

1) W przedmiocie powodów prawnych odmowy świadczenia wogóle, względnie wyjaśnienia tylko poszczególnych okoliczności, obowiązują postanowienie powsz. procesu karnego (art. 135 u. 2).

2) Jedynym skutkiem niesprawiedliwionego niestawienia świadka mimo prawidłowego doręczenia wezwania, jest sprowadzenie pod przymusem, przyczem nakaz taki może być wydany zaraz po pierwszym niejawieniu się na sprawę. Tą drogą osiągnie się pożądaną w postępowaniu administracyjnym szybkość załatwienia. Nakładanie grzywien, jako środek represyjny, poprzedzający przymus doprowadzenia, jest prerogatywą sądu, w procesie skarbowym wyeliminowaną (por. np. art. 287^a u. 2 ros. upk.).

Art. 171.

Odbieranie przysięgi od świadków jest w postępowaniu skarbowem niedopuszczalne; w miejsce przysięgi odbiera się od świadka przed przesłuchaniem następujące przyrzeczenie:

„Przyrzekam, że zeznawać będę szczerą prawdę wedle najlepszej wiedzy i sumienia, niczego nie przemilczę, ani też nic nie dodam“.

Gdyby jednak uważała władza skarbową zaprzysiężenie świadka za konieczne, a nie znajdowała powodu do przekazania

sprawy do sądowego postępowania, to odnosi się o przesłuchanie świadka pod przysięgą do sądu powiatowego (pokoju) miejsca jego zamieszkania lub pobytu, poczem prowadzi sprawę dalej w drodze postępowania skarbowego.

W ten sam sposób postępuje władza skarbową, jeśli świadek, stawiając się na jej wezwanie, zeznań odmawia bez prawnej podstawy.

Bezprawna odmowa zeznań całkowita lub częściowa, upoważnia tylko władzę skarbową do zaządania od sądu, spowodowania przesłuchania pod przysięgą; tak wynika z tekstu, wg. którego władza postąpi „w ten sam sposób”, t. j. tak, jak wskazano w poprzednim ustępie, gdzie mowa właśnie o zaprzysiężeniu sądowem. Żadnych innych konsekwencji dla świadka opornego nie przewiduje się.

Art. 172.

Konfrontacja świadka z innymi świadkami, ewentualnie także z obwinionym, odpowiedzialnym, lub osobą, zgłaszającą roszczenia do zajętego przedmiotu, jest dopuszczalna z urzędu lub na wniosek strony interesowanej, jeśli władza skarbową uzna, że może to doprowadzić do wyjaśnienia sprawy.

Wniosek o konfrontację, postawić może „strona interesowana”, więc obwiniony, odpowiedzialny i osoba, zgłaszająca pretensje do zajętego przedmiotu.

Art. 173.

Postanowienia art. 170 i 171 stosuje się analogicznie także do rzeczoznawców; wystarczy, jeśli znawca złoży swą opinię na piśmie i nie jest konieczne spisywanie z nim protokołu.

W myśl art. 170 u. 2 można i biegłego doprowadzić pod przymusem.

Art. 174.

Złożenie przed władzą skarbową fałszywych zeznań w charakterze świadka lub znawcy ulega karze, przewidzianej za złożenie w sądzie fałszywych zeznań, a na obszarze mocy obowiązującej niemieckiego kodeksu karnego z roku 1871 karze za fałszywe zeznania, złożone z powołaniem się na przyrzeczenie

w miejsce przysięgi. O skutkach tych należy oznajmić tym osobom przed przesłuchaniem.

Por. § 156 niem. k. k., art. 158 ros. k. k., § 199-a austriackiego k. k.

Art. 175.

Świadkowie i znawcy otrzymują na żądanie wynagrodzenie, stosownie do przepisów, obowiązujących w tej mierze w postępowaniu sądowem.

DOBROWOLNE PODDANIE SIĘ KARZE.

Art. 176.

Osoba, obwiniona o dopuszczenie się przestępstwa skarbowego, może wnieść prośbę o zezwolenie jej na dobrowolne poddanie się karze z zaniechaniem dalszego przeciw niej postępowania karnego, jeśli w tym celu:

1) ofiarowuje wyznaczoną wedle zasad art. 177 karę pieniężną wraz z uznaniem konfiskaty przedmiotu przestępstwa, o ile przestępstwo jest taką karą zagrożone, oraz przyjmuje obowiązek dodatkowego uiszczenia pojedynczej uszczuplonej należytości,

2) zrzeka się wydania jej formalnego orzeczenia karnego. Oświadczenie w tym względzie winna osoba, poddająca się karze, albo wnieść na piśmie do władzy skarbowej I instancji, albo też podać je ustnie do protokołu, przez organ tej władzy spisane, i złożyć zarazem całą przypadającą wedle punktu 1, kwotę, o ile nie znajdzie zastosowania przepis art. 177 ust. 2 zdanie końcowe. Oświadczenie złożone przez pełnomocnika, wystarcza pod warunkiem, że udzielone mu pełnomocnictwo dotyczy również dobrowolnego poddania się karze.

Jeśli obwiniony pozostaje pod opieką lub kuratelą, zależna jest możność dobrowolnego poddania się karze od zgody jego prawnego zastępcy z wyjątkiem przypadku, jeśli obwiniony mieszka poza granicami Państwa.

1) Instytucja „dobrowolnego poddania się karze” ma służyć przede wszystkim do potanienia orzecznictwa karno-skarbowego. Projekt rządowy, wyraźnie cel ten podkreślając, powiada m. in.: „doświadczenia — w b. zaborze pruskim pozwala-

ją liczyć na to, że 50% tych spraw załatwi się administracyjnie, nawet bez wydawania formalnego orzeczenia karnego władzy skarbowej". Por. też art. 52¹ ros. upk.

2) Tylko obwiniony może taką deklarację złożyć, a nie odpowiedzialny.

3) Wniosek jest aktualny w każdej fazie postępowania, lecz w każdym razie, zanim zapadło orzeczenie w I instancji (p. 2. om. art.) i przed rozprawą (ratio legis).

4) Uiszczenie grzywny i zrzeczenie się przedmiotu, podlegającego konfiskacie, musi być zrealizowane jednocześnie z odn. oświadczeniem; co do uregulowania natomiast przypadającej wg. art. 11 należności (podatkowej, opłaty i t. p.) wystarczy na razie, jeśli obw. „przyjmuje obowiązek” zapłaty; zapłata może zaś w późniejszym momencie nastąpić.

5) Podanie wnosi się zawsze do wł. skarb. I instancji, chociażby II inst. była właściwa (art. 179).

6) Ustawa dopuszcza wyłącznie podporządkowanie się materialnym skutkom karnym; wyklucza zaś propozycję dobrowolnego poddania się karze aresztu zastępczego zamiast przypadającej grzywny.

7) Poddanie się tylko niektórym następstwom karnym np. wpłacenie grzywny, lecz uchylenie się od konfiskaty lub odwrotnie, jest niedostatecznem i (v: „wraz”) nie może posłużyć za podstawę prawną do wszczęcia om. tu procedury.

Art. 177.

Karę pieniężną wyznacza się w najniższym przewidzianym w ustawie wymiarze, zaś karę konfiskaty przedmiotu wyznacza się przy uwzględnieniu postanowień art. 17 i 18, względnie w wypadkach art. 19 w miejsce kary konfiskaty przedmiotu przestępstwa wyznacza się dodatkową karę pieniężną.

Obwiniony, składając obliczoną w ten sposób kwotę, może jednak wnieść stosownie do art. 31 o wyznaczenie mu kary łagodniejszej od najniższego ustawowego wymiaru i w razie uwzględnienia tego wniosku przez powołaną do tego władzę (art. 179) zwraca mu się nadpłaconą kwotę, ewentualnie także skonfiskowany przedmiot w całości lub w części. W przewidywaniu uwzględnienia takiego wniosku można też przyjąć od ob-

winionego zamiast całej, obliczonej wedle ustępu pierwszego, kwoty tylko stosowną część tej kwoty.

1) Wysokość grzywny i przedmiot konfiskaty ustala pro-wizorycznie ten organ skarbowy, który przyjmuje odnośne oświadczenie, więc władza skarbową I instancji (art. 176 p. 2), nie przesądzając ani kwestji uwzględnienia prośby strony, ani nawet ewent. podwyższenia określonej początkowo sumy (art. 179i 181) przez tę instancję, która jest powołaną do orzekania.

2) Nie można przy dobrowolnem poddaniu się karze stosować art. 31 z własnej inicjatywy, t. j. jeśli obwiniony o to nie prosi.

Art. 178.

Dobrowolne poddanie się karze dopuszczalne jest tylko wtedy, jeśli obwinionemu nie grozi samoistna kara pozbawienia wolności choćby tylko ze względu na okoliczności obciążające, określone w art. 24—29.

Pozostawia się uznaniu władzy orzekającej (art. 179), czy można zezwolić na dobrowolne poddanie się karze, gdy w tej samej sprawie są jeszcze inni obwinieni, którzy o pozwolenie na dobrowolne poddanie się karze nie proszą i przeciw nim postępowanie karne dalej toczyćby się miało.

Dobrowolne poddanie się karze nie może mieć zastosowania w razie przekazania sprawy do postępowania sądowego, lub o ile chodzi o przedmiot, który miałby być skonfiskowany, jeśli do przedmiotu tego zgłosiły roszczenia osoby trzecie.

1) Dobrowolne poddanie się karze dopuszczalne jest tylko w postępowaniu przed władzami skarbowymi, które nie zna samoistnej kary aresztu. Klauzula ustawy co do tego jest więc niezrozumiała. Interpretacja zaś, że odnosi się ona do wypadku zbiegu przestępstwa, ściganego administracyjnie z przestępstwem, rozpoznawanem przez sąd, (art. 22) zagrożonem karą pozbawienia wolności, kłóci się z zasadą: odrębnego przeprowadzania każdego z tych procesów (art. 136 u. ost.).

2) Jeśli jest kilku obwinionych w tej samej sprawie i nie wszyscy się formalnego orzeczenia zrzekają, w takim razie dobrowolne poddanie się karze niektórych tylko z pośród nich, nie zaoszczędza władzy trudu przeprowadzenia formalnego postępowania (będąc tylko dogodnem wyjściem dla zrzekających się), przez co najważniejszy cel tej instytucji proceduralnej: za-

oszczędzenie czasu i kosztów, nie zostaje osiągnięty (v: Motywy do proj. rząd.). Umieszczenie odn. przepisu — u. 2 — ma to znaczenie, że ustawodawca pragnął zwrócić uwagę, by władza skarbową, decydując zresztą zawsze według swobodnego uznania, miała w om. wypadku na względzie powyższe momenty i nie zbyt pochopnie akceptowała odnośne oświadczenie obwinionego.

3) Oświadczenie o dobrowolnem poddaniu się karze, poparte realnem zaofiarowaniem należnych grzywien itd., staje się bezprzedmiotowem w chwili, gdy władza skarbową zgodnie z art. 137 p. 3, postanowi sprawę odesłać sądowi, co może uczynić, jak długo nie doręczono obwinionemu decyzji w myśl art. 180.

Art. 179.

Rozstrzygnięcie w sprawie zezwolenia na dobrowolne poddanie się karze należy do władzy skarbowej, powołanej według zasad art. 144 do wydania orzeczenia karnego.

O ile jednakże nastąpić ma złagodzenie kary stosownie do art. 31, przyzwalać mogą na dobrowolne poddanie się karze:

1) władze skarbowe I instancji tylko w sprawach o przekroczenia porządkowe — bez ograniczenia, do jakiej części ma być kara złagodzona, w innych zaś sprawach mogą tylko opuszczać w całości lub w części karę konfiskaty przedmiotów, niewyjętych z obiegu, względnie dodatkową karę pieniężną z art. 19 niniejszej ustawy;

2) władze skarbowe II instancji we wszystkich innych sprawach, jednakże z tem ograniczeniem, że albo:

a) opuszczają karę konfiskaty przedmiotu i wtedy mogą złagodzić karę pieniężną do połowy, albo też,

b) nie opuszczają kary konfiskaty i wtedy karę pieniężną złagodzić mogą do jednej czwartej najniższego ustawowego wymiaru,

3) Minister Skarbu w sprawach, wymienionych pod L. 2 bez ograniczenia co do stopnia złagodzenia kary.

Jeśli złagodzenie to przekracza granicę uprawnień danej władzy skarbowej, przedkłada ta władza sprawę wyższej instancji z odpowiednim wnioskiem, może jednak sama odrzucić wniosek obwinionego, jeśli nie znajduje powodu do złagodzenia

kary, a jest właściwą do rozstrzygnięcia w myśl ust. 1 niniejszego artykułu.

Por. art. 26 u. 2.

1) Nawet, jeśli decyzja spoczywa w ręku II instancji — oświadczenie odnośne składa się w instancji I, która je kieruje według właściwości (por. uw. 5 do art. 176).

2) Prawo nadzwyczajnego łagodzenia kar jest zawsze czemś wyjątkowem — tembardziej, jeśli bez rozprawy, na podstawie samego dochodzenia ma być zastosowane. Ustawodawca uznał dlatego za wskazane, w tej materji ograniczyć swobodne uznanie instancji orzekających, zastrzegając rozstrzygnięcie po części władzom wyższym. Tym sposobem pragnął utrudnić do pewnego stopnia tę drogę i uczynić ją istotnie wyjątkową.

3) Władza właściwa w myśl art. 144 obowiązana jest prośbę przedłożyć instancji wyższej tylko wtedy, gdy sama uznaje za wskazane złagodzenie w wyższym stopniu, niż to leży w sferze jej własnych uprawnień: jeśli natomiast sądzi, że złagodzenie w granicach jej kompetencji dozwolone, jest dostateczne, wówczas może zaniechać kierowania sprawy wyżej, chociażby petitum obwinionego szło w kierunku złagodzenia kary w większych rozmiarach. Skoro bowiem władza orzekająca może wogóle prośbę w całości pozostawić bez uwzględnienia (p. ost. zdanie artykułu), to tembardziej wolno jej przejść do porządku nad tem żądaniem częściowo, t. j. o ile ono jej się wydaje wygórowanem.

4) Fakt przesłania prośby przez władzę skarbową wyższej instancji celem zastosowania bardziej łagodnej kary, nie krępuje tej instancji, gdyż ona, jako przełożona, może zawsze, abstrahując od wniosku władzy niższej, zadecydować złagodzenie w takim samym stopniu, w jakim ta ostatnia mogła je zastosować, a nawet wogóle odrzucić prośbę, jako nieuzasadnioną (por. natomiast art. 196), w każdym razie bowiem władza wyższa otrzymuje sprawę nie do wykonania, a do decyzji, z czego dalej wnosić należy, że powinna ostatecznie rzecz rozstrzygnąć, a nie kierować sprawy więcej z powrotem instancji orzekającej do zdecydowania w jej własnym zakresie działania.

5) Instancja, powołana do złagodzenia, orzeka jednocześnie o przyjęciu dobrowolnego poddania się karze (por. v: „o ile

nastąpić ma z ł a g o d z e n i e, przyzwalać mogą na dobrowolne poddanie się karze władze"). Rozstrzygnięcie jest łączne.

6) Decyzja o złagodzeniu, stanowiąc część orzeczenia, przyzwalającego na dobrowolne poddanie się karze, jest niezaskarżalna (por. art. 180 u. 2).

Art. 180.

O przyzwoleniu na dobrowolne poddanie się karze zawiadamia się obwinionego pismem, w którym zarzucone mu przestępstwo określić należy z powołaniem się na odnośny przepis ustawy.

Z chwilą doręczenia obwinionemu tego pisma i po ewentualnem dopłaceniu przezeń reszty przypadającej do uiszczenia kwoty, uzyskuje dobrowolne poddanie się karze prawomocność i ma ten sam skutek, co orzeczenie karne.

Również o odmówieniu przyzwolenia na dobrowolne poddanie się karze zawiadamia się obwinionego na piśmie; przeciw tej decyzji nie przysługuje żaden środek odwoławczy.

1) Przyzwolenie wiąże obwinionego; traci on wszelkie prawo żądania rozpatrzenia sprawy, zaskarżenia decyzji — wobec uprawomocnienia się jej z chwilą doręczenia.

2) Odmowne załatwienie skutkuje poza następstwami z art. 181 u. 4 — dalsze prowadzenie śledztwa i wydanie formalnego orzeczenia.

Art. 181.

Przed rozstrzygnięciem prośby o przyzwolenie na dobrowolne poddanie się karze może władza prowadzić dalsze dochodzenia dla zbadania rozmiaru popełnionego przestępstwa i dokładniejszego wyświeetlenia sprawy.

W miarę wyniku tych dochodzeń może władza orzekająca (art. 179) zażądać od obwinionego podwyższenia ofiarowanej przezeń kwoty.

Obwiniony może jednak cofnąć prośbę o dobrowolne poddanie się karze, jeśli do trzech miesięcy nie będzie zawiadomiony o przyzwoleniu władzy na ofiarowane przez się poddanie się karze.

W wypadku odmowy przyzwolenia, nieuiszczenia w wyznaczonym terminie dopłaty (art. 177 ust. 2) lub cofnięcia

wniosku przez obwinionego w myśl ust. 2 niniejszego artykułu, uważa się dobrowolne poddanie się karze jako niebyłe, a władza zarządza wydanie złożonej kwoty.

1) Cofnięcie propozycji poddania się karze poza wypadkiem, w ust. wyraźnie wskazanym jest niedopuszczalne.

2) Podwyższenie kwoty skutecznia się zarówno na skutek dokładniejszego określenia przypadającej grzywny, jak i w razie przyjęcia jej części w myśl art. 177 ost. zd. wobec (nieurzeczywistnionej) nadziei złagodzenia kary. Konfiskata też może zostać rozciągnięta na przedmioty, początkowo nią nieobjęte, jeśli stwierdzono, drogą dochodzeń, że obiekt przestępstwa jest większych rozmiarów, niż sądzono w pierwszej chwili. Uznanie bowiem konfiskaty „przedmiotu przestępstwa“, od którego uwarunkowane jest również zastosowanie om. tu procedury (art. 176 p. 1), obejmuje wszystkie rzeczy, co do których okazało się odrazu lub ujawniono później, że są pochodzenia nielegalnego.

3) Polecając dopłatę, wskaże władza na to termin, którego zaniedbanie pociąga za sobą skutki z om. art. u. 3.

ROZSTRZYGNIĘCIE SPRAWY.

Art. 182.

Władze skarbowe oceniają moc dowodową zebranych środków dowodowych na podstawie swobodnego uznania, z tem jednak ograniczeniem, że środki dowodowe, których treści nie przedstawiono obwinionemu, nie mogą stanowić podstawy orzeczenia, chyba że obwiniony wezwany do przesłuchania się nie stawiał. Władze skarbowe winne są dokładnie rozważać całość kształtu materiału dowodowego tudzież uwzględnić ze ścisłą bezstronnością wszystkie dowody tak na korzyść, jak i na niekorzyść obwinionego.

Przepis, zabraniający korzystania z dowodów pisemnych, nieokazanych obwinionemu ma na celu zapewnienie mu prawa obrony przez danie mu możności krytyki obciążającego go materiału.

Por. też uw. 2 do art. 167.

Art. 183.

Przepis art. 31 stosują władze skarbowe w następujący sposób:

Władze I instancji uprawnione są w sprawach, należących do ich kompetencji (art. 144 ust. 1), łagodzić kary pieniężne za przestępstwa porządkowe bez ograniczenia, w innych wypadkach do połowy, oraz kary konfiskaty przedmiotów opuszczać w całości lub w części, o ile chodzi o przedmiot wyjęty z obiegu.

Władze II instancji mają nieograniczone prawo łagodzenia kar we wszystkich sprawach, w których do wydania orzeczenia karnego właściwa jest władza I instancji. W sprawach zaś, w których władza II instancji orzeka w pierwszej instancji, przysługuje jej prawo łagodzenia kar pieniężnych do jednej czwartej części oraz prawo opuszczenia w całości lub w części kar konfiskaty przedmiotów, niewyjętych z obiegu.

Ministerstwo Skarbu ma we wszystkich sprawach nieograniczone prawo łagodzenia kar.

Minister Skarbu uprawniony jest rozszerzać zakres działania władz niższych instancji w dziedzinie prawa łagodzenia kary.

Atrybucje instancyj właściwych są tu w przedmiocie łagodzenia kar, naogół znacznie szersze, niż przy dobrowolnem poddaniu się karze (ob. art. 179) art. 31 stosuje się *ex offio* (por. natomiast uw. 2 do art. 177). Wobec tego, że granice kompetencji do orzekania *in merito* są obszerniejsze od granicy uprawnień w kwestji łagodzenia kar, władza powołana do orzekania, winna sprawę kierować do wyższej instancji, jeśli uważa za wskazane, obniżyć karę w wyższym stopniu, niż tym, na jaki jej ustawa pozwala z tego prawa korzystać. Skutkiem tego następuje przesunięcie kompetencji, przyczem ustawa nie wypowiada się w tej materji jasno, nie określając bliżej a) czy instancja wyższa rozpatruje tylko wnioski instancji, właściwej w przedmiocie złagodzenia kary, nie odejmując jej pozatem możności rozstrzygnięcia nerytorycznego (interpretacja bardziej harmonizuje z tekstem ust.), czy też wobec takiego wniosku, przejmuje całość rozstrzygnięcia; b) w związku z tem nie postana-

wia, czy mamy tu do czynienia z dwoma orzeczeniami, czy tylko z jednym i to której instancji i w jaki sposób ulegającym zaskarżeniu (por. uw. 5 do art. 179 oraz art. 775 ros. upk.).

Art. 184.

Władza skarbowa wydaje orzeczenie karne na piśmie. Orzeczenie, wydane przez władzę skarbową II instancji, czy w pierwszej, czy też w drugiej instancji przesyła władza ta władzy skarbowej I instancji do doręczenia stronie wraz z odpisem orzeczenia dla użytku tej władzy.

1) Usne zakomunikowanie obwinionemu orzeczenia nie zwalnia od obowiązku doręczenia mu go na piśmie (v: art. 186).

2) Każde orzeczenie „karne” także uwalniające; (v: art. 185 p. 2) musi być sformułowane pisemnie i doręczone. Od tej chwili liczy się bowiem termin dla środków prawnych (art. 192).

Art. 185.

Orzeczenie karne zawierać musi:

1) określenie zarzuconego przestępstwa, t. j. jaki przepis naruszono i przez jaki czyn lub zaniechanie naruszenie nastąpiło, oraz gdzie i kiedy przestępstwa się dopuszczono,

2) orzeczenie o winie lub o uniewinnieniu, a w wypadku skazania wymiar kary pieniężnej oraz aresztu zastępczego, ewentualnie orzeczenie konfiskaty przedmiotów wymienionych w art. 17 i 18, z powołaniem przepisu, na podstawie którego wymierza się karę,

3) orzeczenie co do innych przedmiotów, zajętych na podstawie art. 155 ust. 3,

4) orzeczenie co do kosztów postępowania.

5) orzeczenie co do ewentualnej odpowiedzialności majątkowej osób trzecich (art. 33—39) za zasądzoną od skazanego karę pieniężną i koszty postępowania,

6) wreszcie co do roszczeń osób trzecich do przedmiotów, wymienionych w art. 17 i 18, i innych przedmiotów, zajętych na podstawie art. 155,

7) pouczenie o przysługujących przeciw orzeczeniu kar-nemu środkach odwoławczych w myśl art. 187 i 188 z zakre-

śleniem terminu i wyraźnem wskazaniem władzy, u której środek odwoławczy winien być złożony,

8) uzasadnienie orzeczenia.

O ileby punkty 3—6 nie mogły być objęte odrazu orzeczeniem, wydaje się co do nich dodatkowe orzeczenie, ewentualnie po uprzednim przeprowadzeniu potrzebnych dochodzeń.

1) Niewyjaśnienie kwestji, związanych z zajęciem przedmiotów, kosztami, odpowiedzialnością i roszczeniami osób trzecich, nie wstrzymuje wydania orzeczenia co do winy i kary. Decyzja odn. konfiskaty (p. 2) stanowi nieodłączną integralną część tego orzeczenia i nie może być odroczoną.

2) Orzeczenie winno określić dokładnie stan faktyczny, przyjęty za udowodniony („czyn”). Podanie motywów, t. j. treść rozumowania, na podstawie którego władza orzekająca fakt przestępczy ustaliła, jest niezbędne (por. art. 197), nawet w razie uniewinnienia i bez względu na żądanie strony. Por. uw. 2 do art. 167.

Uzasadnienie musi obejmować wszystkie punkty orzeczenia, a więc także odn. p. 3—6; wynika stąd również konieczność przytoczenia norm prawnych, na których te decyzje akcesoryjne, w tych punktach wyszczególnione, oparte zostały, chociaż powiedziano to wyraźnie tylko co do p. 1 i 2.

3) Niewymienienie podstawy faktycznej lub prawnej, lub brak pouczenia jest wadą istotną, którą władza, kiedykolwiek braki te zauważy, powinna z urzędu sprostować, ewent. zarządzając ponowne doręczenie skorygowanego orzeczenia. W każdym razie takie uchybienia służą za podstawę do wniesienia środka odwoławczego na zas. art. 187 lub 188.

Art. 186.

Orzeczenie karne doręcza się do rąk własnych obwinionemu oraz stronom interesowanym, określonym w punktach 5 i 6 art. 185, względnie pełnomocnikowi tych osób, o ile tenże wykazuje się pełnomocnictwem pisemnem, a wreszcie w wypadkach, gdy osoby te pozostają pod opieką lub kuratelą, ich prawnemu zastępcy.

Doręczenie zastępcze ma nastąpić stosownie do przepisów ustawy o powszechnem postępowaniu karnem.

Por. art. 184.

Doręczenie do rąk pełnomocnika lub prawnego zastępcy zwalnia od powiadomienia strony (v: „względnie”).

ŚRODKI ODWOŁAWCZE PRZECIWKO ORZECZENIU KARNEMU.

Art. 187.

Osobom, które zawiadomić należy o orzeczeniu karnem stosownie do postanowień art. 186, przysługuje prawo zażalenia do bezpośrednio wyższej instancji skarbowej w trybie, wskazanym w art. 192 ust. 1.

1) Każdej z osób, wchodzących tu w grę, trzeba przyznać prawo zaskarżenia orzeczenia tylko w części, w której jest „interesowana”, a więc zgłaszający roszczenia do przedmiotu przestępstwa, nie powinien prosić o obniżenie grzywny, wymierzonej obwinionemu. Ścisłe oddzielenie poszczególnych punktów jest często in concreto niemożliwe, bo wymiar kary i rozmiary przestępstwa, pośrednio zawsze oddziałują na wysokość kosztów, losy rzeczy zakwestjonowanych i odpowiedzialność z art. 33.

2) Wobec zamknięcia drogi do Tryb. Administracyjnego (art. 198) można w zażaleniu poruszyć m. in. też kwestję nielegalności orzeczenia. Zresztą powody zażalenia nie są ograniczone; petitum polega na żądaniu zmiany orzeczenia, co do któregośkolwiek z jego postanowień, wyłuszczonych w art. 185 p. 1—6.

3) Rozstrzygnięcie co do p. 3—5, wymienionych w art. 185, może pociągnąć za sobą zmianę także co do winy i kary, o ile decyzje te są ze sobą ściśle, logicznie związane. Jeżeli więc chociażby jeden z interesowanych rekuruje, orzeczenie nie urasta co do żadnego w moc prawa.

4) Zażalenie wnieść mogą też pełnomocnicy, opiekun i kurator (art. 186).

Art. 188.

O ile osoby te z prawa wniesienia zażalenia nie korzystają, mogą wystąpić z wnioskiem przekazania sprawy do postępowania sądowego; w wypadku tym traci orzeczenie skarbowe

swą moc i władza skarbową przekazuje sprawę właściwej władzy sądowej.

1) Co do zgodności tej instytucji proceduralnej z konstytucją, czytamy w Motywach do Projektu rządowego:

„W szczególności nie może być zakwestjonowana zgodność projektu z art. 72 konstytucji z powodu postanowień, zawartych w nim w art. 151 i 152 (obecnie 187 i 188). Postanowienia te pozostawiają bowiem osobie, skazanej orzeczeniem administracyjnym władzy skarbowej, prawo wyboru pomiędzy zażaleniem do wyższej instancji skarbowej a odwołaniem się do sądu, a że „volenti non fit iniuria”, więc błędem byłoby twierdzenie, że wykluczenie drogi sądowej, w razie obrania sobie przez stronę drogi zażalenia do wyższej instancji skarbowej, jest naruszeniem art. 72 konstytucji”.

„Jeśli zresztą art. 72 konstytucji nakazuje zapewnienie skazanemu drogi sądowej, to bynajmniej nie nakazuje ani też nie zakazuje przez to drogi zażalenia administracyjnego, pozostawiając unormowanie tej kwestji ustawodawstwu specjalnemu. Projekt więc nietylko, że osobie, skazanej orzeczeniem skarbowym, nie uszczupla praw konstytucją zastrzeżonych, ale owszem, daje jej więcej, niż konstytucja zastrzega”.

Jaką była ratio legis, dowiadujemy się z następnego ustępu, który opiewa:

„Przez to, że projekt dopuszcza dla tych samych spraw dwojakie orzecznictwo, t. j. albo administracyjne z tokiem instancji skarbowych, albo też sądowe, osiągnie się niewątpliwie ten skutek, że z jednej strony wyższa władza skarbową będzie miała ułatwioną kontrolę nad władzą niższą, a z drugiej znów ta ostatnia władza, wiedząc o tem, że jej orzeczenie ulec może zaskarżeniu do wyższej instancji skarbowej, zmuszona będzie do dokładniejszego traktowania sprawy, podczas gdy odwoływanie się od orzeczeń tych wyłącznie do sądów skutku tegoby nie osiągnęło, ponieważ sąd nie jest władzą przełożoną w stosunku do władzy skarbowej”. Por. też. uw. 3 do art. 190.

2) Wniosek alternatywny stwarza sytuację niejasną, którą należałoby rozstrzygnąć w myśl art. 135 u. 1 (por. uwaga), t. j. odesłać sprawę do sądu (por. art. 189).

3) Zażalenie i wniosek mają moc wstrzymującą.

Art. 189.

Jeśliby strona podała zażalenie do wyższej władzy skarbowej, a niezależnie od tego przedstawiła wniosek przekazania sprawy do postępowania sądowego, należy jej wyjaśnić przepis art. 187 i 188, a jeśli mimo to nie uczyni użytku z przysługującego jej prawa wyboru, przekazać sprawę sądowi do rozstrzygnięcia.

1) Nie może też ta sama osoba część orzeczenia zaskarżać do sądu, a co do innej części żądać rozpatrzenia przez II instancję skarbową, prośbę jej potraktuje się analogicznie według zasady om. art.

2) Jeśli podanie złożyła strona, a niezależnie od tego jej pełnomocnik, a zachodzi rozbieżność co do obranego trybu, wówczas decyduje wola wyrażona przez stronę (o ile ona posiada wogóle zdolność procesową).

Art. 190.

Strona może cofnąć wniosek o sądowe rozstrzygnięcie sprawy i wnieść zamiast tego zażalenie do wyższej instancji skarbowej.

Jeśli strona cofnie wniosek, a nie wniesie w terminie, zakreślonym w art. 192, zażalenia, orzeczenie karne I instancji uzyskuje prawomocność.

Por. art. 195.

1) Termin do wniesienia zażalenia liczy się — także w wypadku cofnięcia wniosku o rozpoznanie sądowe (co nastąpić może nawet po przesłaniu akt do sądu) — od chwili doręczenia orzeczenia, nie zaś od momentu tego cofnięcia.

2) Cofnięcie zażalenia do wyższej instancji skarbowej przy jednoczesnem złożeniu wniosku o sądowe rozstrzygnięcie nie jest w ustawie przewidziane, z czego wnosić należy o niedopuszczalności takiego trybu (arg. a contr.). Z motywów ustawodawczych (por. art. 196 uw. 1) też wynika, że intencja w tej mierze szła w kierunku ograniczenia interwencji sądowej na rzecz administracyjnego toku instancji. Jednakże obranie tej drogi musi być w każdym razie pojęte jako chęć spowodowania rewizji orzeczenia. Skoro zaś do sądu się zwracać więcej

nie można, to jednak mimo cofnięcia zażalenia, urząd skarbowy II inst. winien sprawę rozpoznawać, nie wstrzymując biegu postępowania odwoławczego.

3) Pogląd ustawodawcy co do przyszłego ukształtowania się stosunku jurysdykcji skarbowej do sądowej w związku z wprowadzoną reformą, charakteryzuje następujący ustęp Projektu rządowego:

„Wedle art. 160 (obecny 196) projektu wyższa instancja skarbowa nie jest w prawie zmienienia orzeczenia niższej instancji na niekorzyść skazanego, podczas gdy sąd orzeczeniem karnem władzy skarbowej wcale nie jest krępowany. Będzie to niejednokrotnie powodem, że osoba, skazana orzeczeniem administracyjnem władzy skarbowej, obierze raczej zażalenie do wyższej instancji skarbowej, niż drogę sądową. Ale powody mogą być jeszcze inne: na drodze administracyjnej strona obchodzi się łatwiej bez pomocy doradcy prawnego, droga ta jest więc dla niej tańsza, a nadto chroni ją od uciążliwego stawania na terminach sądowych i zasiadania na ławie oskarżonych na publicznej rozprawie; leży więc w interesie strony, jeśli umożliwia jej się załatwienie sprawy w sposób, nie pociągający za sobą znaczniejszych kosztów i nie wywołujący rozgłosu“. Por. też uw. 1 do art. 196.

Art. 191.

Jeśliby z pośród osób, wymienionych w art. 186, wystąpiły jedno z zażaleniem do wyższej instancji skarbowej, drugie zaś z wnioskiem przekazania sprawy do postępowania sądowego, przekazuje się sprawę do postępowania sądowego co do wszystkich tych osób.

Por. art. 188 i 189.

Obwiniony i „strony interesowane“ traktowane są równorzędnie; jest też obojętnem, który tryb obrała większość.

Art. 192.

Tak zażalenie, jak również wniosek o przekazanie sprawy do postępowania sądowego, mają być podane w ciągu dni czterech. Termin ten liczy się od dnia następnego po dniu doręczenia orzeczenia, przyczem wystarczy, jeśli w ciągu tego terminu nadano przesyłkę na pocztę listem poleconym.

Jeśli ostatni dzień terminu tego przypada na niedzielę lub święto, wówczas termin do podania zażalenia, względnie wniosku o sądowe rozstrzygnięcie sprawy, upływa najbliższego następnego dnia powszedniego.

Por. art. 184.

Art. 193.

Zażalenie, względnie wniosek, podaje się pisemnie lub ustnie do protokołu u władzy skarbowej I instancji, wskazanej w orzeczeniu (art. 185 L. 7), bez względu na to, która władza wydała orzeczenie.

Jeśli wniosek lub zażalenie podano po upływie terminu (art. 192), odrzuca je władza skarbową, która orzeczenie wydała; podanie bezpośrednio do wyższej władzy skarbowej lub bezpośrednio do sądu nie powoduje odrzucenia, jeśli nastąpiło w przepisany terminie.

Odrzucenie spóźnionego środka odwoławczego należy do władzy, która orzeczenie wydała.

Przeciw odrzuceniu przysługuje wnoszącemu rekurs, który podany być winien do władzy I instancji (art. 185 L. 7) w ciągu dni siedmiu (art. 192 ust. 2). Rekurs rozstrzyga w wypadku zażalenia władza skarbową, powołaną do orzeczenia o zażaleniu, a w wypadku wniosku o przekazanie sprawy do sądowego postępowania właściwa władza sądowa.

Na wypadek uwzględnienia rekursu władza skarbową orzeka zarazem o samem zażaleniu, a władza sądowa wdraża postępowanie karne.

Jeśli zażalenie podano w przepisany terminie, władza skarbową I instancji przesyła je władzy skarbowej II instancji do rozstrzygnięcia, względnie celem przedłożenia Ministerstwu Skarbu w wypadkach, gdy orzeczenie karne wydała władza II instancji.

Na skutek podanego w przepisany terminie wniosku o przekazanie sprawy do postępowania sądowego władza skarbową przesyła akta sprawy właściwemu sądowi.

1) Zgłaszanie środka prawnego za pośrednictwem I inst., jako władzy lokalnej, ma na celu udogodnienie tej procedury rekurentowi, z drugiej zaś — o ile instancja ta była orzekającą — umożliwienie jej wydania opinii, pożądanej przy kierowaniu sprawy do wyższej władzy skarbowej.

2) Wniesienie środka prawnego bezpośrednio do kompetentnych władz: adm. wzgl. sądowej, z pominięciem I instancji, jest pogwałceniem wprowadzie formalności proceduralnej, która jest jednakże ustanowiona głównie w interesie strony i dlatego nie ma dla niej ujemnego wpływu, o ile tylko termin był zachowany.

3) Rzec się komplikuje jednakże, jeśli strona odesłała swe podanie odwoławcze do zgola niepowołanej władzy, pod względem rzeczowym lub miejscowym niewłaściwej; władza ta w każdym razie (z racji czuwania nad interesami społeczeństwa wogóle) przekaże prośbę, gdzie należy i to bez niepotrzebnej zwłoki. Gdy w rezultacie podanie nadejdzie jeszcze w terminie, wówczas błędny adres nie oddziała szkodliwie więcej na załatwienie. Skoro jednakże skutkiem tej nieprawidłowości, pismo odwoławcze nie zdąży wpłynąć w terminie, wówczas instancja orzekająca zmuszona będzie z przyczyn formalnych środek odwoławczy pozostawić bez uwzględnienia, o ile nie zachodzi błąd usprawiedliwiony strony (wywołany błędem pouczeniem w klauzuli odwoławczej) lub okoliczności uzasadniające restytucję terminu (art. 199).

4) Decyzja o odrzuceniu środka prawnego winna być również zaopatrzona w odn. klauzulę rekursową, zredagowana na piśmie i doręczona według art. 186.

5) Przesłanie wniosku do sądu załatwia też nie władza skarbową I instancji, jako taka, a władza, która orzeczenie wydała.

6) Decyzja odmowna na rekurs w przedmiocie odrzucenia spóźnionego środka prawnego, dalszemu zaskarżeniu nie ulega. Por. art. 199 uw 1.

Art. 194.

Władza, która orzeczenie wydała, nie może go sama zmienić.

Chodzi też o zmianę, nie wywołaną środkiem odwoławczym, a mającą być powziętą z urzędu np. z powodu dostrzeżonego błędu, jawnego naruszenia ustawy, które władza orzekająca już post factum wykryła. Chcąc zamknąć drogę do ewent. samowoli, bo pod pretekstem naprawy stwierdzonych braków, mogłaby władza bezpodstawnie sama swe decyzje zmieniać,

ustawodawca postanawia, że orzekający organ jest raz wydanym orzeczeniem związany, co nie pozbawia go możliwości zwrócenia się z odpowiednią opinią wyżej o zmodyfikowanie nieślusznego orzeczenia.

Art. 195.

Aż do rozpoczęcia rozprawy głównej może strona wniosek swój o przekazanie sprawy do postępowania sądowego cofnąć; w wypadku tym orzeczenie, wydane w pierwszej instancji, używa prawa mocy.

Por. art. 190.

Analogiczny skutek przypisać trzeba cofnięciu zażalenia.

Art. 196.

Władza, powołana do rozstrzygnięcia zażalenia, może orzeczenie zatwierdzić lub je zmienić, nigdy jednak na niekorzyść żalącego się, a w szczególności przez zastosowanie art. 31 złagodzić (w granicach art. 183). Władza ta może także zarządzić przeprowadzenie dodatkowych dochodzeń dla wyjaśnienia sprawy, może wreszcie znieść orzeczenie z przyczyny istotnych wadliwości postępowania lub z powodu braku właściwości po stronie władzy, która orzeczenie wydała, i przekazać tę sprawę tej samej lub też innej właściwej władzy do ponownego rozstrzygnięcia.

1) Odn. reformatio in peius czytamy w uzasadnieniu do Proj. rządowego:

„Do tego samego celu (potaniania orzecznictwa) zmierza również wspomniany już wyżej przepis art. 160 (obecny 196) co do niemożności zmienienia przez wyższą instancję skarbową orzeczeń niższej instancji na niekorzyść skazanego; jak bowiem już poprzednio wykazano, będzie to miało w wielu wypadkach ten skutek, że obwiniony, zamiast żądać rozstrzygnięcia sprawy na drodze sądowej, zadowolony się zażaleniem do wyższej instancji skarbowej (dobrowolne poddanie się postępowaniu administracyjnemu). Już więc odciążenie sądów przez częściowe przekazanie orzecznictwa władzom skarbowym oznacza potanianie tego orzecznictwa, albowiem orzecznictwo administracyjne, jako mniej skomplikowane, jest tem samem mniej kosztowne”. Por. też uw. 3 do art. 190.

2) Sąd nie jest skrepowany orzeczeniem skarbowem, gdyż ono uważa się za niebyłe (p. art. 188) — władny więc jest sprawę osądzić nie tylko łagodniej, ale i surowiej.

3) Instancja odwoławcza nie jest ograniczona do badania tylko kwestyj, poruszonych w zażaleniu, raczej całość orzeczenia podlega w związku z rekuresem, jej kontroli i rewizji.

Art. 197.

Orzeczenia, wydane w II instancji, należy doręczyć wszystkim osobom, wymienionym w art. 186. Orzeczenia te mają zawierać motywy.

Art. 198.

Od orzeczeń, wydanych w drugiej instancji wskutek zażalenia, nie przysługuje żaden środek odwoławczy; nie jest również dopuszczalna skarga do Najwyższego Trybunału Administracyjnego.

1) Przepis rozciąga się również na decyzję w kwestiach incydentalnych (v: art. 193).

2) Zdaniem kodyfikatorów zamknięcie skazanemu drogi do Trybunału adm. nie jest naruszeniem Konstytucji. Według art. 73 konst., sądownictwu administracyjnemu powierzone jest orzekanie jedynie w sprawach o „contentiosa“, zaś dla spraw karnych stwarza Konstytucja w art. 72 odrębną drogę sądów zwyczajnych. (Ob. Motywy do Proj. rządowego ¹⁾).

PRZYWRÓCENIE DO PIERWOTNEGO STANU.

Art. 199.

Jeśli terminu, zakreślonego w art. 167, 192 lub 193, nie dotrzymano z przyczyn usprawiedliwionych, zezwolić można na przywrócenie do pierwotnego stanu.

Wniosek o przywrócenie do pierwotnego stanu wniesiony być ma nie później, jak siódmego dnia po dniu ustania przeszkody (art. 192 ust. 2) do władzy skarbowej I instancji (art. 193 ust. 1). W wypadku art. 167 orzeka o wniosku władza skarbową, która prowadzi śledztwo. W wypadku, jeśli orzeczenie

¹⁾ Ob. natomiast Taubenschlag: „Polskie prawo karno-adm. S. 237n.

w międzyczasie już wydano, należy wniosek o przywrócenie do pierwotnego stanu terminu do przesłuchania połączyć z zażaleniem. W wypadku wniesienia zażalenia rozstrzyga o wniosku o przywrócenie do pierwotnego stanu władza, powołana do orzeczenia o zażaleniu, a w wypadku przekazania sprawy do rozstrzygnięcia sądowego właściwa władza sądowa. W razie uwzględnienia wniosku o przywrócenie do pierwotnego stanu rozstrzyga władza ta równocześnie o sprawie samej.

1) Prośbę o przywrócenie zaniedbanego terminu (połączoną z zażaleniem lub wnioskiem) odróżnić należy od rekursu na decyzję, odrzucającą środek odwoławczy, jako spóźniony (art. 193). Tu bowiem strona nie kwestjonuje wcale faktu omieszkania terminu, i stara się tylko to uchybienie wytłómaczyć; w drugim wypadku natomiast twierdzi ona, że opóźnienie terminu wcale nie ma miejsca; pozatem prośba nie jest poprzedzona jeszcze żadną decyzją odmowną.

2) Termin z art. 167 — stawiennictwa celem przesłuchania — jest zgoła innego rodzaju, niż terminy, przewidziane w art. 192 i 193. Skutki restytucji niewłaściwie tak tu nazwanej, polegać będą na pognownem wezwaniu celem przesłuchania, jeśli obwiniony tego się domaga, chociażby władza, badaniu temu nie przypisywała decydującego znaczenia i wezwanie jej pierwsze nosiło charakter fakultatywny. Por. art. 163 Projektu rządowego.

Po wydaniu orzeczenia, prośba o przywrócenie terminu badania — w toku śledztwa, przestaje być aktualną, a wobec tego, że prośbę tę rozpatruje już łącznie z zażaleniem, odnośna wyższa instancja skarbowa, rozstrzygając jednocześnie merytorycznie, przeto uwzględnienie jej może na tem tylko polegać, że instancja bądźto sama zbada obwinionego, bądźto poleci dokonać tę czynność władzy skarbowej I inst. w trybie przeprowadzenia „dodatkowych dochodzeń” w myśl art. 196. — W każdym razie omieszkanie terminu przesłuchania, nie stanowi podstawy do podjęcia na nowo postępowania w I inst. i rewizji orzeczenia.

Jeśli obwiniony obiera drogę sądową (a nie zażalenia), to wniosek jego o zbadanie jest bezprzedmiotowy, gdyż sąd rozważa całą sprawę na nowo, pomijając zupełnie rozprawę, przeprowadzoną w urzędzie skarbowym (art. 188).

3) Spóźniony wniosek o restytucję zostanie odrzucony już nieodwołalnie (art. 193 u. 3 nie ma tu znaczenia).

4) Po wydaniu orzeczenia, wniosek restytucyjny i środek odwoławczy *muszą* być połączone. Jeśli nawet strona przemilczała kwestję odwołania, to jednakże z wniosku wynika, że do tego właśnie zmierza. Wobec zaś nieskonkretyzowania żądania, sprawę *in dubio* odstępuje się sądowi (por. uw. 1 do art. 135 u. 1).

WYKONANIE KARY.

Art. 200.

Orzeczenia karne władz skarbowych stają się wykonalne po upływie dni czterdziestu od chwili uprawomocnienia się.

Prawomocnem jest orzeczenie władz skarbowych, przeciw któremu nie przysługuje żaden środek odwoławczy.

1) Prawomocność orzeczenia skarbowego następuje albo wskutek niewniesienia środka odwoławczego w dozwolonym czasokresie (art. 193), albo też — w razie zażalenia — wskutek orzeczenia merytorycznego, wydanego wg. art. 196 przez wyższą instancję skarbową, a to w pierwszym z tych wypadków z chwilą upływu wspomnianego czasokresu, zaś w drugim z chwilą zawiadomienia strony o orzeczeniu odwoławczem. Dopóki zawiadomienie nie zostało uskutecznione, decyzja nie działa na zewnątrz, nie posiada mocy prawnej.

Jeśli przekazano sprawę do rozpoznania sądowego, zapada wyrok sądowy i kwestja prawomocności jego rozstrzyga się według zasad procedury karnej (por. art. 230).

Cofnięcie wniosku lub zażalenia po wydaniu orzeczenia, skutkuje również prawomocnością (art. 195) i to z chwilą tego oświadczenia.

2) Ustawa nie zna częściowej prawomocności np. orzeczenia o winie i karze po upływie terminu odwoławczego, jeśli zaskarżoną zostaje tylko decyzja dotycząca roszczeń osób trzecich (por. natomiast art. 942 ros. upk.) — gdyż — według brzmienia tekstu — uprawomocnia się orzeczenie, jeśli przeciwko niemu (więc w całości lub części) odwoływać się więcej niemożna.

3) O ile wydano dodatkowe orzeczenie według art. 185 ustęp ost., wówczas traktuje się je, jako odrębne; terminy odwoławcze można bowiem obliczać od chwili doręczenia tego orzeczenia, a nie orzeczenia głównego, a co za tem idzie, moment prawomocności będzie tu różny.

4) Wszystkie decyzje, w orzeczeniu zawarte podlegają wykonaniu dopiero po uprawomocnieniu się, w szczególności więc też co do przypadku przedmiotów i kosztów postępowania.

Z powyższego wypływa, że wniesienie środków odwoławczych posiada moc wstrzymującą wykonanie orzeczenia w całej jego osnowie.

Art. 201.

Prawomocne orzeczenia karne mają to samo znaczenie i pociągają za sobą te same skutki, jak prawomocny wyrok sądowy; w szczególności ponowne obwinienie nie jest już dopuszczalne.

Gdyby jednak okazało się, że władza skarbowa rozstrzygnęła sprawę, należącą według art. 136 lit. a do właściwości sądowej, natenczas może właściwy sąd okręgowy po wysłuchaniu prokuratora powziąć na posiedzeniu niejawnem uchwałę, stwierdzającą nieważność orzeczenia władzy skarbowej. O uchwale tej zawiadamia sąd władzę skarbową, a prokurator wdraża wówczas postępowanie.

Por. art. 231.

1) Unieważnienie z powodu pogwałcenia kompetencji sądu, nie jest ograniczone żadnym czasokresem, — kiedykolwiek wyjdzie na jaw naruszenie kompetencji — należy z urzędu wszcząć kroki celem skasowania orzeczenia administracyjnego. (Por. art. 98 Konstytucji).

2) Jeśli odwrotnie — sąd rozpatrywał przestępstwo, ulegające kompetencji władzy skarbowej, to będzie to powód kasacyjny (por. art. 230).

3) Póki orzeczenie nie urosło w moc prawa, czuwa nad właściwością sądu ex offio:

a) przede wszystkim władza skarbową, będącą I-ą instancją; dostrzegłszy pomyłkę, kieruje zaraz sprawę w trybie art. 151.

b) władza skarbową II inst., która zwłaszcza w związku z zażaleniem, albo też w drodze nadzoru — orzeczenie skasuje w trybie art. 196 i akta przekaże;

c) wreszcie sąd, zauważywszy pogwałcenie kompetencji w związku z przekazaniem mu sprawy w trybie art. 188, nie przystąpi do zbadania wniosku strony, jako środka odwoławczego, a raczej nada sprawie bieg według zasad, przyjętych dla spraw z art. 210 p. 1.

4) Uchwała, stwierdzająca nieważność prawomocnego orzeczenia skarbowego, jako godząca w interesy obwinionego i stron, winna im być również zakomunikowana; ustawa nie przewiduje zaskarżenia tej uchwały.

Art. 202.

Wykonanie orzeczeń skarbowych, a w szczególności decyzja o wykonaniu kary aresztu zastępczego należy do władz skarbowych I instancji.

Art. 203.

Sprzedaż uznanych za przepadłe przedmiotów (art. 185 L. 2 i 3) należy do wyłącznej właściwości władz skarbowych także wtedy, jeśli konfiskatę orzeczono w drodze postępowania sądowego. Władza skarbową wstrzyma się jednak tak od sprzedaży jak i wydania innych zarządzeń co do skonfiskowanych przedmiotów, jeśli ich konfiskatę orzekła również inna władza na zasadzie przepisów innej ustawy.

Przedmioty, zajęte w toku postępowania, a nie uznane za przepadłe, należy zwrócić osobie, u której dokonano zajęcia, względnie innej osobie uprawnionej, po uprawomocnieniu się orzeczenia.

Władza skarbową I instancji, jako lokalna, zarządza wykonanie orzeczeń bez względu na to, czy orzekała; o ile orzeczenie uprawomocniło się dopiero w postępowaniu sądowym czy to na skutek wniosku, złożonego w trybie art. 188, czy też w myśl art. 210 p. 1, egzekucja wyroku należy do organów sądowych (por. art. 210 p. 2 i 1 i 228 u. 3) — z wyjątkiem sprzedaży przedmiotów skonfiskowanych, zastrzeżonej organom skarbowym, jako fachowym i lepiej orjentującym się co do wartości przedmiotów zajętych. Por. art. 156.

Art. 204.

O wykonanie kary aresztu zastępczego władza skarbową zwraca się do sądu powiatowego (pokoju) miejsca zamieszkania lub miejsca pobytu skazanego, wzywając równocześnie skazanego, by do wykonania kary się zgłosił i wyznacza mu w tym celu stosowny termin. W wypadku niezgłoszenia się skazanego do odpokutowania kary, zarządza przymusowe dostawienie władza sądowa.

1) Odjęcie władzy skarbowej prawa wykonania kary zastępczej pozbawienia wolności — na rzecz sądu, jest podyktowane myślą o art. 97 Konstytucji. Sąd daje rękojmię, że ograniczenie wolności odbędzie się zgodnie z prawem. By móc tę rolę instancji, czuwającej nad ścisłym przestrzeganiem zasad wolności obywatelskiej, należycie w danym wypadku spełnić, musi mieć zapewniony wgląd do akt władzy skarbowej celem skontrolowania, że orzeczenie zostało powzięte legalnie i jest prawomocne. Poza tą kontrolą, dalsza ingerencja np. co do zbadania stanu faktycznego, surowości kary i t. p., sądowi nie przysługuje. Z drugiej strony spostponowanie sądu do funkcji wykonawczych tylko dla orzeczeń skarbowych mijałoby się z istotnym celem przepisu, jeśliby sąd miał bezwzględny obowiązek osadzać w areszcie z polecenia władzy skarbowej bez możliwości sprawdzania słuszności tego żądania. Nie dałoby się to pogodzić z charakterem sądu, jako niezależnego organu władzy i oznaczałoby tylko wprowadzenie pewnej formalności przy egzekucji ze względu na tekst Konstytucji bez merytorycznego znaczenia; co równałoby się pogwałceniu tejże Konstytucji. Ob. jednak niżej uw. 3.

Por. natomiast art. 165, 167 u. 2 i 170.

2) Właściwość sądu określa się według miejsca, gdzie zasądzony chociażby chwilowo przebywa.

3) Jednocześnie ze skierowaniem wniosku odnośnego do sądu, władza skarbową wszczyna akt wykonania kary, wzywając zasądzonego do dobrowolnego zgłoszenia się celem odsiedzenia aresztu. Jeśli to nastąpi, zadanie sądu ogranicza się wyłącznie do wydania zarządzeń, dotyczących odprowadzenia, przyjęcia do aresztu, zwolnienia po upływie terminu kary i t. p. Pozbawienie wolności następuje tu bowiem niejako z własnej

woli zasądzonego, a nie z decyzji sądu. Sąd, nie biorąc w takim wypadku odpowiedzialności za decyzję, nie będzie jej też sprawdzał. Inaczej, jeśli skazany nie przyjdzie: wtedy władza sądowa musi zdecydować przymusowe pozbawienie go wolności, ma zatem prawo i obowiązek, uprzednio się przekonać, czy istnieje dostateczna podstawa prawna.

Art. 205.

Jeżeli nastąpiło częściowe uiszczenie kary pieniężnej już podczas wykonania kary aresztu zastępczego, opuszcza się z tej ostatniej kary tę część, jaka wypada ze stosunku uiszczzonej kwoty do całej kary pieniężnej. Decyzja w tym względzie należy do władzy skarbowej I instancji.

Osoby, skazane prawomocnie na karę pieniężną, a zamieszkujące zagranicą, mają być za zjawieniem się w Polsce przytrzymane i w wypadku niezłożenia kary pieniężnej odstawione bezzwłocznie do sądu celem wykonania kary aresztu.

1) Trudności wyłaniają się wówczas, gdy zasądzony w chwili zaofiarowania części wymierzonej mu grzywny, odsiedział już więcej, niż wypada ze stosunku tej części kary pieniężnej do jej całości. Należałoby wtedy nie przyjmować więcej — wobec niemożliwości przywrócenia do pierwotnego stanu już odcierpianej kary, — niż wypada z uwagi na pozostałą do odpokutowania część aresztu.

2) Decyzja co do opuszczenia części aresztu ma charakter ustalenia wskazanej w ustawie proporcji; władza skarbową nie może natomiast odmówić żądaniu o zaliczenie wpłaconej grzywny na poczet aresztu. Decyzja ta musi być powzięta natychmiast, w chwili uiszczenia grzywny, gdyż przytrzymanie w areszcie przez okres czasu dłuższy, od tego, jaki wynika ze względu na wysokość uiszczzonej kary pieniężnej, nosiłoby cechy bezprawnego pozbawienia wolności.

Por. art. 3, 155 u. 3 i 165 u. ost.

**OBOWIĄZEK SKAZANEGO DO ZWROTU KOSZTÓW
POSTĘPOWANIA KARNEGO.**

Art. 206.

Koszty, których zwrot można zasądzić od skazanego w postępowaniu skarbowem, są następujące:

1) koszty, spowodowane dostawieniem obwinionego lub sprowadzeniem zajętej rzeczy;

2) koszty, połączone z utrzymaniem, względnie przechowaniem, oraz sprzedażą zajętej rzeczy, jednak tylko w wypadkach, gdy nie orzeka się konfiskaty tej rzeczy; za przechowywanie rzeczy w urzędowym magazynie nie liczy się żadnych kosztów;

3) należitości wypłacane świadkom, znawcom oraz osobom, wezwanym przez władzę do asystowania przy rewizjach domowych, przy przesłuchiowaniu świadków lub znawców, lub też przy innych czynnościach postępowania karnego.

Na dwu lub więcej skazanych za to samo przestępstwo nakłada się koszty niepodzielnie do zwrotu.

Por. art. 175.

1) Za koszty odpowiada nietylko „skazany”, lecz również osoby trzecie na zas. art. 33 n. oraz 185 p. 5.

2) Z tekstu wynika, że koszty przymusowego doprowadzenia świadków w myśl art. 170 obciążają skarb państwa, gdyż nie należą do kategorii kosztów, ściągalnych z majątku zasądzonego w myśl p. 1 (arg. a contr.).

3) Przepadek rzeczy równoważy skarbowi koszty ich przechowywania, dlatego pozbawia tytułu do zwrotu tych kosztów (por. uw. 6 do art. 195).

4) Solidarna odpowiedzialność za koszty jest uwarunkowana popełnieniem identycznego przestępstwa, zwłaszcza w wypadku uczestnictwa, natomiast różny stopień winy i kary każdego ze skazanych nie ma żadnego wpływu na udział w kosztach.

Nie wchodzi też w rachubę okoliczność, czy i o ile koszty poszczególne spowodowali wszyscy, czy niektórzy tylko z pośród obwinionych. (Por. redakcję art. 168 projektu rządowego).

Art. 207.

Przymusowe ściągnięcie nałożonych prawomocnie do zwrotu kosztów postępowania następuje wedle tych samych zasad, co ściągnięcie kar pieniężnych. Koszty te nie podlegają zamianie na areszt.

Stosuje się też tu analogicznie art. 44

ZARACHOWANIE KAR MAJĄTKOWYCH.

Art. 208.

Kwoty, wpływające z kar, nakładanych przez władze skarbowe, przypadają na budżet Ministerstwa Skarbu; na rachunek tegoż budżetu wpływają nadto wszelkie kwoty, uzyskane ze sprzedaży przedmiotów bez względu na to, czy konfiskatę (zajęcie) tych przedmiotów orzekł sąd, czy władza skarbową.

Kwoty zaś wpływające z kar pieniężnych, nakładanych przez sądy za przestępstwa, podlegające niniejszej ustawie, przypadają na rzecz budżetu Ministerstwa Sprawiedliwości.

Por. art. 203 u. 1.

O przeznaczeniu grzywien decyduje okoliczność, jaka władza, administracyjna czy sądowa, orzekała, jako ostatnia (a nie, jako I instancja).

O ZAWIADOMIENIACH i DORECZENIACH.

Art. 209.

Sposób zawiadamiania stron przez władzę skarbową, a w szczególności doręczania wezwań i innych pism urzędowych, będzie określony w drodze rozporządzenia Ministra Skarbu w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości.

Por. art. 167 u. 2, 154, 186, 197.

ROZDZIAŁ III

O WŁAŚCIWOŚCI I POSTĘPOWANIU WŁADZ SĄDOWYCH.

WŁAŚCIWOŚĆ RZECZOWA.

Art. 210.

Sądy rozpoznają:

1) sprawy, należące do ich właściwości, stosownie do postanowień art. 136;

2) sprawy przekazane im, stosownie do postanowień art. 137 i art. 188.

Por. uw. 1 do art. 137 i uw. 3 do art. 136.

Sprawy z p. 1 przechodzą do sądu we fazie początkowej; inne zaś nieraz już w daleko posuniętem stadjum procesowem, względnie już po orzeczeniu I instancji. Sąd jednakże abstrahuje od całego postępowania, poprzedzającego, traktując każdą sprawę karno-skarbową tak, jak wszelką inną, wpływającą do sądu i ściganą na zasadzie kodeksu karnego ogólnego.

Art. 211.

Sprawy obu wymienionych w art. 210 rodzajów należą do właściwości sądów okręgowych.

Minister Sprawiedliwości może w porozumieniu z Ministrem Skarbu w drodze rozporządzenia przekazywać do właściwości sądów powiatowych (pokoju) tak na całym obszarze Państwa, jak i w części Państwa, niektóre rodzaje przestępstw i te zmiany właściwości odwoływać. W wypadku tym przepisy niniejszego rodzaju, zwłaszcza dotyczące udziału władzy skarbowej i jej pełnomocnika w postępowaniu karnem, mają zastosowanie również w postępowaniu przed sądami powiatowemi (pokoju), wyjąwszy, gdy z treści ich wynika, że odnoszą się wyłącznie do postępowania przed sądami okręgowemi.

WŁAŚCIWOŚĆ MIEJSCOWA.

Art. 212.

Właściwym jest sąd miejsca popełnienia przestępstwa lub w razie, gdy miejsce popełnienia przestępstwa jest nieznane, sąd właściwy ze względu na miejsce zamieszkania, a gdyby i to było nieznane, sąd miejsca wykrycia przestępstwa.

Jednakże z ważnych względów może być sprawa przekazana innemu sądowi, przyczem co do trybu przekazywania obowiązują przepisy powszechnego prawa karnego.

Por. proc. k.: austr. § 62; niem. § 15; ros. art. 247—248 oraz wyżej art. 142 n.

WYDZIAŁY KARNE SKARBOWE.

Art. 213.

Do orzekania w sprawach, objętych niniejszą ustawą, tworzy się w każdym sądzie okręgowym wydział karny skarbowy.

Przewodniczący tego wydziału wyznacza do osądzenia sprawy sędziów zawodowych z grona członków tegoż wydziału, a przewodniczy w komplecie sądzącym bądź sam, bądź też wyznacza jednego z sędziów na przewodniczącego. Członkowie tego wydziału mogą zarazem pełnić inne czynności w tym sądzie.

Wydziały skarbowe składają się z kilku (więcej niż 3) lub kilkunastu członków, stanowią odrębną sekcję, przynależność do której nie jest uzależniona od przydziału do wydziału karnego lub cywilnego; z drugiej zaś strony nie stanowi przeszkody do pełnienia obowiązków sędziowskich innego rodzaju. Członkowie mogą być powoływani z grona sędziów w danym sądzie okręgowym, bez względu na stopnie i kategorie służbowe.

Komplety orzekające nie są stałe, a ustanawiane dla każdej sprawy oddzielnie. Natomiast wydział skarbowy i jego przewodniczący — są stałą instytucją.

Art. 214.

Sąd okręgowy rozstrzyga w wydziale karnym skarbowym wszelkie sprawy o przestępstwa, podlegające niniejszej ustawie, w składzie trzech sędziów zawodowych; przepisy o sądzie jednoosobowym nie mają zastosowania.

Gdy wedle obowiązujących przepisów decydować ma sąd okręgowy (także izba radna, izba karna) kolegalnie poza rozprawą główną, rozstrzyga zawsze wydział karny skarbowy na posiedzeniu niejawnem po wysłuchaniu wniosków prokuratora.

Wydział skarbowy posiada swoją autonomiczną organizację. Co do motywów kreowania takiej sekcji odrębnej, czytamy w uzasadnieniu do Proj. rządowego, co następuje:

„Utworzenie przy sądach okręgowych dla rozstrzygania spraw skarbowo-karnych osobnych wydziałów skarbowych (art. 176 i 177, obecnie 213 i 214), doprowadzi z czasem do wytworzenia wśród sędziów-fachowców w sprawach skarbowych, przez co praca ich stanie się wydatniejszą. Doprowadzi to z czasem również do potaniaenia orzecznictwa, zwłaszcza, że art. 176 ust. 2 (obecny 213) projektu zawiera przepis, iż przynależność sędziów do wydziałów skarbowych nie stanowi przeszkody do pełnienia obowiązków sędziowskich w innych wydziałach sądu okręgowego“.

SĄDY POWIATOWE (POKOJU).

Art. 215.

W sądach powiatowych (pokoju) orzeka w sprawach, objętych niniejszą ustawą, jeden sędzia zawodowy, w b. dzielnicy rosyjskiej sędzia pokoju bez udziału ławników.

Według analogji art. 213 i zgodnie z intencją ustawodawcy, winien i tutaj do spraw karno-skarbowych być delegowany na stałe jeden sędzia.

O ZBIEGU PRZESTĘPSTW.

Art. 216.

W razie zbiegu przestępstwa, podlegającego niniejszej ustawie, z przestępstwem, podlegającym osądzeniu według innego postępowania sądowego, każde z tych przestępstw ulega rozpoznaniu niezależnie od drugiego.

W takich jednak wypadkach zbiegu czy to jednoczynowego (art. 22), czy to wieloczynowego, gdy czyny odnośne pozostają ze sobą w związku, sąd okręgowy (wydział karny skarbowy) może zarządzić łączne rozpoznanie i osądzenie spraw przed wydziałem karnym skarbowym tak, gdy wszystkie należą do właściwości sądu okręgowego, jak wówczas, gdy jedne należą do tego sądu, inne do sądu powiatowego (pokoju). W wypadku tym sąd (wydział karny skarbowy) stosuje do obu rodzajów przestępstw przepisy powszechnego postępowania karnego przy odpowiedniem zastosowaniu odnośnie do przestępstwa, ulegającego ukaraniu wedle niniejszej ustawy, postanowień art. 217—227 i art. 228; przepis art. 227 ust. 1 stosuje się jednak tylko wówczas, jeśli okoliczność, którą stwierdza protokół, dotyczy wyłącznie przestępstwa, podlegającego karze wedle niniejszej ustawy; protokoły, odczytane na zasadzie art. 227 ust. 2, można uwzględnić jako dowody także co do przestępstwa, nie podlegającego niniejszej ustawie, o ile treść protokołu dotyczy określenia przedmiotu przestępstwa (jego jakości, ilości, wartości, miejsca ujęcia, pochodzenia i t. p.).

Postanowienia poprzedniego ustępu nie mają jednak zastosowania, jeśli pozostające w zbiegu przestępstwo należy do właściwości sądów przysięgłych; w tym wypadku rozpoznanie każdej z tych spraw następuje zawsze oddzielnie.

Postanowienia ustępu drugiego stosuje się odpowiednio w sądzie powiatowym (pokoju), o ile zbiegające się przestępstwa należą do jego właściwości.

Por. art. 22.

1) Łączne rozpoznawanie nie jest kategorycznie nakazane, nawet jeśli są wszystkie założenia, ustawowo wymagane; sprawę tę rozpatrzy i zdecyduje sąd według swobodnego uznania (v: „może”).

2) Przestępstwa, przekazywane do łącznego rozstrzygnięcia, muszą pozostawać „w związku ze sobą”, stanowiąc jeden łańcuch przyczynowy, zwłaszcza rozwinięcie jednolitego planu akcji. Przeważnie zachodzi ten wypadek w razie jednoczesnego popełnienia czynów.

3) Zarządzenie połączenia wydaje wydział skarbowy drogą uchwały, powziętej na swoim posiedzeniu dyspozycyjnem (gospodarczem), bez udziału innych sędziów. Orzecznictwo również zarezerwowane jest dla kompletu skarbowego, chociaż w grę wchodzi przestępstwa ogólne. Podczas gdy bowiem do sądzenia tych ostatnich, każdy z sędziów S. O. posiada odpowiednie przygotowanie, to do sprawowania jurysdykcji skarbowej pożądanym jest element fachowy z pośród sędziów, którzy właśnie w tym kierunku nabyli pewne kwalifikacje i rutynę.

O POSTĘPOWANIU Z ODPOWIEDZIALNYMI W CHARAKTERZE OSÓB TRZECICH.

Art. 217.

Sąd (sędzia śledczy) może wezwać odpowiedzialnego w charakterze osoby trzeciej do osobistego stawienia się celem przesłuchania, a w razie, jeśli on się nie stawia, zarządzić jego dostawienie.

Odpowiedzialnego należy zawiadomić o rozprawie głównej z tem, że może na niej stanąć osobiście lub z obrońcą, albo przez pełnomocnika. Niestawienie się jego nie jest przeszkodą do przeprowadzenia rozprawy i wydania wyroku, którego nie uważa się w tym wypadku za zaoczny. Należy o tem pouczyć odpowiedzialnego w zawiadomieniu.

Odpowiedzialnemu przysługuje prawo bronięcia się w ciągu całego postępowania sądowego, przyczem korzysta on

z wszelkich uprawnień, przewidzianych w przepisach powszechnego postępowania karnego dla oskarżonego (obwinionego).

Zeznania odpowiedzialnego nie mogą być zaprzysiężone i nie podlegają sankcji, przewidzianej do zeznań świadków.

Por. art. 168.

1) Odpowiedzialny korzysta wyłącznie z przywilejów oskarżonego m. in. za fałszywe oświadczenie nie będzie karany, natomiast ujemne skutki pozycji oskarżonego, jego nie dotyczą; nie można go zatem pozbawiać wolności, ani stosować żadnych innych środków zapobiegających uchyleniu się od śledztwa i sądu; sąd słucha go z miejsca przeznaczonego dla świadków; oznacza go jako odpowiedzialnego, a nie jako oskarżonego.

2) Chciałby sąd uznać obecność odpowiedzialnego na rozprawie, za obojętną i zbyteczną, powiadomienie go o terminie jest obowiązkowe. Por. art. 230 u. 5.

3) W razie niestawiennictwa, uznanego za konieczne, sąd winien od razu uciec się do przymusu doprowadzenia (u. 1), nakładanie grzywien za niezgłoszenie się do sądu, nie jest w tem postępowaniu, przewidziane.

4) Obrona odpowiedzialnego winna ograniczać się do kwestji konsekwencji materialnej, jaką on ponosi z racji przestępstwa, nie może on natomiast stawiać wniosków, wyłącznie dotyczących losu obwinionego, a z jego sprawą nie związanych, np. zaskarżać zastosowany wobec obwinionego środek zapobiegawczy. Por. art. 230 u. 4.

PRAWA OSÓB TRZECICH.

Art. 218.

Osoby, wymienione w art. 185 L. 6, winny być zawiadomione o rozprawie głównej. Przysługuje im prawo stawiania wniosku celem wykazania swych roszczeń w toku całego postępowania sądowego. Zgłoszenie roszczenia nastąpić winno w ciągu dni czternastu od doręczenia zawiadomienia o zajęciu przedmiotu pod rygorem odrzucenia, a w braku zawiadomienia, lub gdy dzień rozprawy głównej przypada przed upływem terminu czternastodniowego, najpóźniej z rozpoczęciem rozprawy głównej.

1) Sąd nie ma prawa wzywać te osoby na rozprawę; jeżeli się jednakże zgłoszą, muszą być dopuszczone. Por. art. 168 u. 2.

2) O ile roszczenie zostało w terminie zgłoszone, wywód i uzasadnienie mogą nastąpić w którymkolwiek stadium procesu, toczącego się w I instancji. Pominięcie umotywowania wniosku w I inst., naraża stronę na odrzucenie jej żądania, lecz nie pozbawia jej możności uzupełniającego uzasadnienia go ewent. w postępowaniu odwoławczem (v: w toku „całego“ post. sąd.). Ob. art. 230 u. 3.

3) Sąd nie może z urzędu, t. j. bez wniosku zainteresowanych, rozpatrywać roszczenia osób trzecich do przedmiotów zajętych.

4) Zgłoszenie roszczenia nie jest związane żadną formą; może więc odbyć się ustnie, do protokołu lub pisemnie.

O POSTĘPOWANIU Z OSOBAMI ZATRZYMANEMI.

Art. 219.

Władza sądowa, wskazana w art. 149, której dostawiono osobę obwinioną o przestępstwo skarbowe, wydaje decyzję co do zatrzymania lub zwolnienia z aresztu (nakaz aresztowania z art. 97 Konstytucji.)

Po wydaniu decyzji sąd odsyła natychmiast akta sprawy prokuratorowi przy właściwym sądzie okręgowym, o ile sam nie jest kompetentny do orzekania w danej sprawie (art. 211 u. 2).

Por. art. 166.

1) Jeśli zatrzymano osobę podejrzaną o przestępstwo skarbowe i skutkiem tego sprawa się oprze w trybie art. 166 o sąd, to już nie wraca więcej do władz skarbowych. Bez względu na to, jaką decyzję sąd poweźmie: czy zatrzyma nadal obwinionego, czy też zarządzi niezwłocznie wypuszczenie na wolność, dalszy bieg sprawy jest już proceduralnie przesądzony: musi ona nadal pozostać w kompetencji sądu, który ją rozpatruje i rozstrzyga. Odesłanie sprawy z powrotem do instancji skarbowych w wypadku powyższym, ustawa nie przewiduje, chociażby chodziło nawet o przekroczenie, porządkowe, grzywną zagrożone.

Por. uw. 2 do art. 149.

2) Niewątpliwie może sąd na podstawie obowiązującej w danej dzielnicy procedury, przejść też, przy zwalnianiu aresztowanego, do łagodniejszych środków zabezpieczenia, jak kaucji, dozoru policji, deklaracji niewydalania się.

Art. 220.

Areszt śledczy można zastosować we wszystkich wypadkach, przewidzianych w art. 165, z wyjątkiem punktu 1; jednakże w wypadkach przestępstwa, zagrożonego jedynie karą majątkową (uraz z aresztem zastępczym), areszt śledczy można zastosować jedynie wtedy, gdy oskarżony nie złoży kaucji, lub nie da zabezpieczenia w wysokości przypuszczalnego wymiaru kary pieniężnej, albo gdy zachodzą warunki, przewidziane w art. 165 ust. 1 L. 5.

Por. § 175 p. 1 i 4 austr. p. k.

1) O różnicy między aresztem śledczym, a temczasowem zatrzymaniem por. uw. do art. 165.

2) Warunki osadzenia w areszcie prewencyjnym sprowadzają się do 2 przyczyn: obawa zatarcia śladów przestępstwa lub uchylenie się od kary. Ucieczka obwinionego paraliżuje wymiar sprawiedliwości, jeśli mu wymierzają areszt; wyrok staje się wtedy niewykonalny. Chcąc zabezpieczyć więc wykonanie, sąd ma prawo zatrzymać podejrzanego w areszcie aż do sprawy, chociażby on ofiarował kaucję lub poręczenie. Ob. jednakże uw. 2 do art. 219.

3) Przy określaniu wysokości kaucji, nie należy zważać wcale na momenty, wyszczególnione w procedurze karnej (moc poszlak, wiek, płeć, stanowisko społeczne, stan zdrowia i stosunki majątkowe) a tylko wziąć pod uwagę: jaka kara in concreto grozi obwinionemu, ze względu na okoliczności sprawy, (a nie jaka przewidziana jest wogóle in abstracto za dane przewinienie). Kaucja powinna być ustalona co najmniej w wysokości tej przypuszczalnej grzywny. Przeznaczeniem jej jest bowiem nie tyle zapewnienie sądowi: osoby posądzonego, ile raczej zagwarantowanie ściągnięcia ewent. grzywny.

4) Sędzia pokoju wzgl. sędzia śledczy władni są przedsięwziąć niezbędne czynności celem zapobieżenia uchyleniu się obwinionego od sądu, nietylko w razie doprowadzenia are-

sztanta — w myśl art. 149 — lecz także później, o ile zajdzie potrzeba w tym kierunku, a zatem ewent. zastosować areszt, jeśli w toku postępowania ujawnią się momenty, wskazane w art. 165.

ZABEZPIECZENIE KAR PIENIĘŻNYCH.

Art. 221.

W razie niebezpieczeństwa udaremnienia późniejszej egzekucji kar pieniężnych, kosztów postępowania i uszczuplonych należności sąd może zarządzić ich zabezpieczenie na majątku oskarżonego (obwinionego) i odpowiedzialnego. Orzeczenie sądu karnego jest dostateczną podstawą do uzyskania, względnie wykonania sądowego zabezpieczenia. O zarządzeniu zabezpieczenia zawiadamia sąd władzę skarbową.

Por. art. 150.

O OSKARŻENIACH I ROZSTRZYGNIĘCIACH.

Art. 222.

W sprawach, przekazanych do postępowania sądowego w myśl art. 188, prokurator składa sądowi okręgowemu zamiast aktu oskarżenia wniosek o zarządzenie rozprawy głównej, w innych natomiast sprawach, określonych w art. 210 pod L. 2, zastąpić może akt oskarżenia wnioskiem o zarządzenie rozprawy głównej.

Wniosek taki powinien zawierać:

1) wymienienie oskarżonych i odpowiedzialnych w charakterze osób trzecich i ich miejsce zamieszkania oraz zaznaczenie, czy oskarżeni są zaaresztowani lub pozostają na wolności;

2) wymienienie czynu przestępnego oraz przepisów prawa, w myśl których czyn ten stanowi przestępstwo;

3) wskazanie dowodów, którego powinny być rozpatrzone na rozprawie głównej (świadkowie, znawcy oraz ich adresy, dokumenty, dowody rzeczowe oraz miejsce ich przechowania).

Odpis aktu oskarżenia, względnie wniosku o zarządzenie rozprawy głównej, przesyła prokurator władzy skarbowej.

1) Zanim złożony będzie wniosek wzgl. sporządzony akt oskarżenia, toczyć się będzie postępowanie, jako prokurator-skie dochodzenie lub śledztwo na zasadach ogólnych (por. art. 138). W sądach pokoju obowiązuje właściwa im procedura.

2) Zakres działania prokuratora określają pozatem przepisy poszczególnych ustaw post. karnego; w szczególności może prokurator złożyć też S. O. wniosek o umorzenie, lub własną władzą umarzać, jeśli postępowanie toczyło się trybem dochodzenia prok. wzgl. przygotowawczego (v: ust. p. k. ros. art. 287³, austr. § 90 i niem. § 168 u. 2) ob. jednakże art. 224.

3) Akt oskarżenia nigdy nie jest obligatoryjny; w sprawach, wywołanych sprzeciwem obwinionego, jest wogóle niedozwolony — w innych, może prokurator obrać tę formę, o ile oskarżenie da się bez zbędnej zwłoki z uwagi na uzyskany już wyczerpujący materiał dowodowy, dostatecznie uzasadnić.

4) We wniosku trzeba wskazać podstawę faktyczną, t. j. przytoczyć czyn, czas i miejsce spełnienia go oraz wszystkie okoliczności, które mają wpływ na rodzaj i wysokość ustawowej sankcji karnej tudzież wyszczególnić: nazwę ustawową przestępstwa i te ustępy ustawy, pod które podpada w ten sposób określony stan faktyczny; zbędne jest natomiast podanie motywów oskarżenia oraz zacytowanie artykułów, zawierających przepis o karze, przewidziany za dane przestępstwo.

Zameldowanie środków dowodowych, jakie oskarżyciel zamierza zaprodukować na rozprawie głównej, ogranicza do wymienienia przedmiotów, mających służyć jako dowód rzeczowy i osób, których zeznania będą miały — zdaniem oskarżenia — znaczenie istotne dla rozstrzygnięcia sprawy, natomiast niepotrzebne jest skonkretyzowanie tych okoliczności, jakie zapomocą powyższego materiału, mają być udowodnione.

5) Nasuwa się pytanie, do jakiej władzy skarbowej przelać należy odpis aktu oskarżenia, względnie wniosku. Otóż w każdym razie do tej, która jest rzeczowo i miejscowo właściwą. Właściwość miejscowa określa się według tych samych zasad, co przy sądach (por. art. 142 z art. 212). Natomiast co do oznaczenia instancji, to — o ile sąd sprawę otrzymał czyto skutkiem żądania strony w myśl art. 188, czy też przekazania w trybie art. 137 p. 2 lub 3 — pozostanie właściwą tą instancją skarbową, która początkowo jako właściwa sprawę rozpatry-

wała; jeśli natomiast sąd rozpoznaje rzecz nie dopiero w drodze pochodnej, a z uwagi na zagrożoną za dane przestępstwo karę aresztu, więc w trybie art. 136 a), wówczas należałoby o postawieniu w stan oskarżenia komunikować tej władzy skarbowej, która wdraża wstępne dochodzenie (art. 138, 146 p. 1). Jeśli wreszcie kompetencja sądu opiera się na art. 137 p. 1, wówczas odpisy otrzyma ten urząd skarbowy, który byłby dla każdego przekroczenia skarbowo-administracyjnego odrębnie, właściwy (do rozstrzygnięcia — nie do śledztwa).

Art. 223.

Złożenie przez prokuratora aktu oskarżenia, względnie wniosku o zarządzenie rozprawy głównej nastąpić winno w ciągu siedmiu dni od otrzymania akt sprawy, a przewodniczący wydziału karnego skarbowego, o ile sprawa nie nadaje się do umorzenia, albo wyznacza termin rozprawy głównej, albo jeśli dostrzeże w stanie sprawy istotne braki, uniemożliwiające należyte przeprowadzenie rozprawy głównej, zwraca prokuratorowi akta sprawy w celu uzupełnienia.

Przeciw decyzji przewodniczącego nie przysługuje stronom żaden środek odwoławczy.

O umorzeniu sprawy rozstrzyga wydział karny skarbowy na posiedzeniu niejawnem.

Por. §§ 196 u. 1, 3, 4, 199 i 212 niem. proc. karn.

1) Siedem dni liczy się od dnia następującego po otrzymaniu akt, z zakończonem postępowaniem wstępnem (por. art. 138).

2) Decyzja o nadaniu sprawie biegu wzgl. uzupełnieniu zapada jednoosobowo i spoczywa wyłącznie w ręku przewodniczącego wydziału skarbowego; wniesienie tych kwestyj na posiedzenie całego wydziału jest zbyteczne. Jeśli natomiast sprawa kwalifikuje się zdaniem przewodniczącego na umorzenie, natenczas obowiązany jest z wnioskiem odpowiednim wystąpić na plenarnem posiedzeniu wydziału, gdyż tylko cały wydział mocen jest tu rozstrzygać.

3) Wydział, odrzucając wniosek Przewodniczącego na umorzenie, jednocześnie wyrazi swój umotywowany pogląd, nie zadawalając się wyłącznie negatywnem postanowieniem. Wypowiedzenie się w sprawie jest konieczne, chociażby jako

dyrektywa dla przewodniczącego, który, będąc związany odmownym rozstrzygnięciem Wydziału w kwestji umorzenia, musi dalej wydać potrzebne zarządzenia w myśl zapatrywań tegoż wydziału, t. j. rozpisać rozprawę, albo przekazać akta do uzupełnienia. Skonkretyzowanie wniosków uzupełniających i wyznaczenie terminu rozprawy, do niego należy. Ustawa nie daje podstawy do interpretacji, że Wydział poza kwestją umorzenia i te jeszcze czynności załatwia.

4) Decyzja wydziału, umarzająca sprawę wbrew wnioskowi prokuratora, może być przez niego *zaskarżona* na zasadach ogólnych (v: art. 135 u. 2) więc na obszarze b. zab. ros. wg. art. 527 upk., w b. zab. austr. w myśl § 114 upk.

Jeśli zaś wydział, rozstrząsając wniosek przewodniczącego na umorzenie, podzieli odmienne zdanie oskarżyciela, *wynagwiada* się za nadaniem sprawie biegu, to ta decyzja nie ulega zaskarżeniu, skoro identyczna decyzja, powzięta przez samego przewodniczącego, zgodnie z wnioskiem prokuratorskim, jest niezaskarżalna (arg. a minori ad maius).

Art. 224.

Jeśli prokurator nie znajduje powodu do ścigania, winien przesłać akta władzy skarbowej, która może sama złożyć sądowi okręgowemu wniosek o zarządzenie rozprawy głównej (art. 223). Jeśli natomiast władza skarbową takiego wniosku nie składa, oznajmia to prokuratorowi, zwracając akta.

Por. § 48 austr. proc. karn.

1) Ustawa przemilcza termin, w którym władza skarbową powinna, nie godząc się ze stanowiskiem prokuratora, sama wystąpić z żądaniem wyznaczenia rozprawy. Zważywszy, że rola jej jest podobna do roli prokuratora, którego funkcje wykonuje subsydiarnie w całej pełni (por. art. 225), należy i wobec niej stosować termin 7-dniowy wg. art. 223.

2) Wniosek idzie do „sądu okręgowego“, przez to rozumieć należy wydział skarbowy (ob. art. 177 u. 2 Projektu rządowego).

3) O rozpisaniu rozprawy musi i w tym wypadku zostać powiadomiony prokurator (por. art. 226 u. 1).

4) Co do terminu zwrotu akt prokuratorowi, jeśli władza skarbową godzi się z jego zapatrywaniem w kwestji umorzenia sprawy, brak w ustawie wskazówek, jak ten termin obliczać. W każdym razie stan zawieszenia nie powinien się bez trafnych powodów przedłużać i należy unikać wszelkiej nieuzasadnionej zwłoki.

Art. 225.

Władza skarbową korzysta w ciągu całego postępowania karnego ze wszelkich uprawnień prokuratora, dotyczących:

1) *informowania się o sprawie (przeglądanie akt, obecność przy czynnościach śledczych i t. p.);*

2) *wniosków w przedmiocie zbierania i uzupełnienia materiału dowodowego oraz w przedmiocie wszelkich wogóle decyzji sądowych;*

3) *zaskarżania wszelkiego rodzaju wyroków i innych rozstrzygnięć.*

W tym celu deleguje władza skarbową swego pełnomocnika.

1) Władza skarbową może wpływać do sprawy „w ciągu całego postępowania”, więc w każdym stadium, także w toku postępowania w wyższych instancjach (v: art. 138 u. 2).

2) Ingeruje ona tylko w ramach „uprawnień prokuratora”, przewidzianych w procedurze karn. odnośnej dzielnicy, i w tej samej formie jaka obowiązuje prokuratora. Dopuszczalne więc również składanie wniosków i skarg w drodze pisemnej.

Art. 226.

Obecność pełnomocnika władzy skarbowej na rozprawie głównej jest konieczna, jeśli władza ta złożyła sądowi wniosek o zarządzenie rozprawy głównej (art. 224), prokurator jednak i w tym wypadku obowiązany jest do wzięcia udziału w rozprawie.

Prokurator i pełnomocnik władzy skarbowej są nawzajem od siebie niezależni. Popieranie oskarżenia przez jednego z nich wystarcza. Wniosek pełnomocnika winien być przez sąd rozpatrzony, choćby prokurator z wnioskiem tym się nie zgadzał.

1) Prokurator musi zawsze uczestniczyć na rozprawie; nieobecność jego jest przeszkodą w rozpoczęciu rozprawy. Tak samo niejawienie się delegata skarbowego, o ile on jest wyłącznym przedstawicielem oskarżenia; pozatem ma on prawo zawsze się stawić na rozprawę, a wtedy musi być na życzenie dopuszczony do głosu i składania wniosków.

2) Stanowisko niezależne obu przejawia się m. in. w tem, że mogą ze sobą polemizować, broniąc też przeciwnych, zaskarżać decyzje, które jeden z nich aprobuje, wnosząc każdy na własną rękę o zaniechanie oskarżenia, chociaż drugi je podtrzymuje i t. p.

Art. 227.

Świadków, których zeznania, złożone w śledztwie lub w dochodzeniach sądowych, prokuratorskich lub dokonanych przez władzę skarbową (art. 144), dotyczą okoliczności mniej ważnych, można na rozprawę główną nie wzywać, lecz ograniczyć się do odczytania ich zeznań. Wolno jednak stronom mimo odczytania protokołu domagać się przesłuchania świadka, o czem sąd decyduje wedle swobodnego uznania.

Odczytanie protokołu wszelkich czynności, dokonanych czy to w toku dochodzeń, czy też w toku śledztwa, jest dopuszczalne.

Por. art. 216.

1) Zasada bezpośredniości przełamana w imię skrócenia dotychczasowej procedury orzeczeniowej (por. Projekt rząd.).

2) Sąd, pomijając wezwanie świadka, proponowanego przez strony, powinien co najmniej zeznania jego odczytać; nie należy go natomiast zupełnie zignorować.

3) Żądanie przesłuchania świadka na rozprawie ma prawo zgłosić każda ze stron. Do „stron” zaliczyć należy zarówno osoby, wymienione w art. 186, jak i — w rozumieniu proc. karn. powszechnej — przedstawicieli oskarżenia.

Art. 228.

W razie niewykrycia miejsca pobytu oskarżonego, jego ucieczki lub wogóle uchylenia się od sądu, można zarządzić i przeprowadzić rozprawę główną, ogłaszając jej termin w gminie ostatniego miejsca zamieszkania, pobytu lub wykonywania

przedsiębiorstwa, o ile zaś żadnej z tych okoliczności stwierdzić nie można, w *Monitorze Polskim*. Między ogłoszeniem a terminem rozprawy głównej upłynąć musi okres trzechmiesięczny. Sposób ogłoszenia oznaczy rozporządzenie wykonawcze. Ogłoszeń tych zaniecha się, jeśli oskarżony ukrył się lub zbiegł, mimo, że go o wyznaczeniu rozprawy powiadomiono.

Jeśli oskarżony nie zamianował obrońcy (pełnomocnika), według zasad powszechnego postępowania karnego, przewodniczący powołuje dla nieobecnego obrońcę z urzędu. Obrońcy temu przysługują wszystkie prawa strony oskarżonej.

Prawomocny wyrok należy ogłosić trybem, wskazanym w ustępie 1. Wykonanie nastąpić może dopiero po upływie czterech dni po dniu ogłoszenia.

Przepisy niniejszego artykułu mają odpowiednie zastosowanie do odpowiedzialnego w charakterze osoby trzeciej.

Por. § 318 n. niem. proc. karn.

1) Z chwilą, gdy oskarżonego „powiadomiono” o terminie rozprawy, t. j. gdy mu doręczono w drodze urzędowej odnośne pismo, (a nietylko jeśli w inny sposób, zwłaszcza prywatnie, powziął wiadomość o rozpisaniu rozprawy), a on mimo to nie stawiał się, sąd władny jest o d r a z u przystąpić do osądzenia sprawy, stwierdziwszy, że oskarżony uchyla się przed wymiarem sprawiedliwości.

2) Aczkolwiek ucieczka oskarżonego mocno go obciąża, to jednak nie przesądza ona bezwarunkowo wyniku ujemnego rozprawy; (np. przy błędnem mniemaniu osk., że dopuścił się przestępstwa, podczas gdy postępek jego wcale nie jest karalny) — możliwy zatem jest i w takim wypadku wyrok uniewinniający.

3) Wyrok zaoczny ulega wykonaniu w granicach faktycznej możliwości, więc ewent. tylko częściowo: np., o ile chodzi o ściągnięcie grzywny z majątku skazanego; kara pozbawienia wolności pozostaje w zawieszeniu na razie do czasu ujęcia, dopóki nie upłyną terminy przedawnienia (art. 42).

4) Wychodząc z założenia, że w braku innej normy wyrok musi być jeden dla oskarżonego i odpowiedzialnego, a nie odrębny dla każdego z nich z osobna (por. natomiast art. 185 ost. ustęp), konkludujemy, że rozprawa nie może się odbyć

przed upływem 3 miesięcy, jeśli się jeden z nich ukrywa. Przemawia za tem też ratio legis: uproszczenie i skrócenie procedury (zamiast 2 wyroków jeden; por. Motywy do Proj. rząd.).

Art. 229.

Wyroki sądowe zawierać muszą rozstrzygnięcie sprawy co do wszystkich punktów, wymienionych w art. 185 L. L. 1—7. Do uzasadnienia wyroku mają zastosowanie ogólne przepisy proceduralne.

Rozstrzygnięcie co do kosztów postępowania objąć ma również te koszty, które powstały w postępowaniu skarbowem (art. 206).

Sądy przesyłają z urzędu władzom skarbowym odpisy swych wyroków i decyzyj oraz zawiadomienie o umorzeniu sprawy.

Tylko wszystkie decyzje „sądów“, t. j. wydziałów skarbowych i kompletów sądzących (por. art. 177 u. 2 Projektu rząd.) muszą być komunikowane władzy skarbowej; decyzje natomiast i zarządzenia innych organów sądowych jedynie w wypadkach wyraźnie w ustawie wyszczególnionych (v: art. 222 u. ost. 224). Por. też: art. 138 u. 2, 201 u. 2.

O ŚRODKACH ODWOŁAWCZYCH.

Art. 230.

Od wyroków sądu okręgowego, orzekającego w I instancji, strony mogą założyć skargę jedynie do Sądu Najwyższego, który orzeka przy zastosowaniu w tej mierze ogólnych przepisów postępowania karnego (w b. dzielnicy rosyjskiej skarga kasacyjna, w b. dzielnicy austriackiej zażalenie nieważności, w b. dzielnicy pruskiej skarga rewizyjna). Prokurator i pełnomocnik władzy skarbowej (art. 226 ust. 2) mogą przeciw orzeczeniu o wymiarze kary, jeśli zastosowano art. 31, wnieść do dni czternastu od ogłoszenia wyroku zażalenie, które rozstrzyga na posiedzeniu niejawnem sąd apelacyjny, a Sąd Najwyższy wówczas, jeśli jedna choćby ze stron wyrok do tego sądu zaskarżyła.

Od wyroków sądów powiatowych (pokoju) można odwołać się w trybie postępowania odwoławczego (apelacyjnego) w terminie ustawowym do sądu okręgowego, który rozpoznaje spra-

wę w wydziale karnym skarbowym. Wyroki tego sądu są prawomocne.

Stronami są osoby, wymienione w art. 186.

Odpowiedzialny w charakterze osoby trzeciej zaskarżyć może wyrok tylko z powodu nałożenia nań odpowiedzialności, a z powodu zasądzenia oskarżonego tylko o tyle, o ile ono jest podstawą tej odpowiedzialności.

Środki odwoławcze, właściwe tylko w wypadkach zaoczności, przysługują odpowiedzialnemu tylko wówczas, gdy nie został uwiadomiony o rozprawie. Pozatem winien odpowiedzialny założyć skargę w terminach, które biegną dla oskarżonego. Jeśli jednak odpowiedzialny w terminie właściwym dla oskarżonego żądał doręczenia wyroku, lub doręczenie z urzędu jest nakazane, terminy, biegnące od doręczenia, liczą się odpowiedzialnemu od doręczenia mu wyroku bez względu na ich bieg dla oskarżonego. Przepis niniejszego ustępu odnosi się również do osób trzecich (art. 218).

Celem skrócenia postępowania, ustawodawca wyklucza apelację; surogat jej pozostał tylko w postaci zażalenia rzeczownika oskarżenia na zbyt łagodny wymiar kary. Przy wyborze środków odwoławczych, prokurator i pełnomocnik skarbowy są samodzielni i niezależni jeden od drugiego.

Por. art. 217.

ROZDZIAŁ IV.

O WZNOWIENIU POSTĘPOWANIA.

DOPUSZCZALNOŚĆ I SKUTKI WZNOWIENIA.

Art. 231.

W sprawach już prawomocnie rozstrzygniętych przez władze skarbowe, nastąpić może wznowienie postępowania (rewizja sprawy), jeśli wychodzą na jaw nowe okoliczności, wskazujące bądź same przez się, bądź w związku z dotąd ujawnionymi okolicznościami na to, że nastąpiło:

1) niesłuszne skazanie lub niesłuszne nałożenie obowiązku odpowiedzialności majątkowej (art. 33—39) w charakterze osób trzecich, albo

2) niesłuszne uniewinnienie, albo wreszcie

3) niedostateczne zasądzenie (ukaranie).

W drugim i trzecim wypadku następuje wznowienie z urzędu, w pierwszym zaś na żądanie skazanego lub odpowiedzialnego w charakterze osoby trzeciej, jeśli okoliczności, uzasadniające żądanie wznowienia, w toku postępowania w I instancji bądź nie były im znane, bądź też nie mogły z nich skorzystać bez własnej winy.

Przez wznowienie postępowania wraca sprawa w stadjum śledztwa. W wypadku żądania wznowienia przez oskarżonego lub odpowiedzialnego nie może rozstrzygnięcie być surowsze od poprzedniego.

O rewizji spraw umorzonych por. w tym związku art. 153 u. 4.

1) Wznowienie nastąpi tylko ze względu na nowe „okoliczności, t. j. fakta: natomiast później wydane prawo lub fałszywe komentowanie dawniej już obowiązującego nie stanowi żadnego tytułu do rewizji postępowania (ale do ew. kasacji ob. art. 230). Nietylko wykryte nowe fakta, lecz i świeże dowody, prowadzące do odmiennego oświecenia, ustalonego pierwotnie stanu faktycznego, trzeba uważać za powód dostateczny do wznowienia.

2) Dla oceny czynu przestępnego miarodajnym jest moment popełnienia go i okoliczności towarzyszące w tej chwili. Tak samo i materiał dowodowy, wówczas już istniejący, aczkolwiek nieznany. Fakta późniejsze, w szczególności już po wydaniu orzeczenia w I instancji, powstałe, nie mogą być wzięte w rachubę (por. jednak uw. 7).

3) Jeśli strona, względnie władza skarbową znała pewne istotne okoliczności, przed orzeczeniem, z których jednakże nie skorzystała, mogąc to uczynić, to droga wznowienia jest już bezpowrotnie zamknięta.

4) Wznowienie ma miejsce tylko w stosunku do orzeczeń prawomocnych, więc takich, co do których zwykły środek prawny; zażalenie do II instancji skarbowej lub żądanie rozpoznania sądowego, więcej nie przysługuje.

5) Znane we wszystkich kodeksach dzielnicowych jako przyczyny wznowienia: wykrycie fałszu dokumentów lub zeznań świadków i orzeczeń biegłych, wreszcie stronności sędziów (por. art. 935 p. 3 i 4 ros. upk; § 399 p. 1, 2 i 3 niem. procedury oraz § 353 p. 1 austr. proc. k.) stosuje się też w postę-

powaniu skarbowo-administracyjnem już na zasadzie art. 134 u. 2. Zresztą da się to nawet pogodzić z brzmieniem om. art., gdyż i w takim wypadku chodzi o okoliczności faktyczne, związane wprawdzie nie tyle z samym czynem przestępnym, ile z jego reprodukcją i oceną przed organem orzekającym, które podważają obiektywność i słusność orzeczenia na szkodę lub korzyść osób zainteresowanych.

Z istoty rzeczy: będą uwzględnione wyżej wskazane momenty, osłabiające materiał dowodowy i wartość decyzji, również wtedy, gdy dotyczą postępowania odwoławczego, gdyż zawsze mają refleks na substrat faktyczny orzeczenia, w tym sensie, że władza nie poznaje wcale lub (co w rezultacie jest tem samem), umyślnie pomija wzgl. fałszywie kwalifikuje okoliczności faktyczne czynu karygodnego (por. np. art. 180 ros. upk.).

6) W razie niesłusznego skazania, władza, dowiedziawszy się o tem, nie ma obowiązku wszczynać z własnej inicjatywy sprawy. Winna się o to upomnąć strona pokrzywdzona. Ustawodawca kierował się widocznie, wprowadzając to odchylenie od zasad ogólnych procedury sądowej, refleksją, że postępowanie skarbowo-admin., nie operując takimi środkami proceduralnymi, jak sąd (przysięga: v. art. 167, niezawisłość sędziowska), ma utrudnioną drogę do zdobycia materialnej prawdy i dlatego łatwiej się zdarzy, że wyroki w takim procesie zapadające, nie będą wyrażały w tym stopniu czynnika sprawiedliwości, co sądowe. Z tego sceptycznego stosunku do orzeczeń skarbowych, wypływa w dalszej konsekwencji konkluzja, że nie należy poddawać rewizji orzeczenia, jeśli ono w pojęciu tylko władzy sk., z uwagi na ujawnione nowe fakta, jest niesprawiedliwe, skoro sam poszkodowany milczy. Władza bowiem może się mylić, a milczenie zasądzonego każe się domniemywać, że jest on istotnie winien.

Tu jednak w interesie wymiaru sprawiedliwości, uczynić należy pewne zastrzeżenie, nakładając na władzę obowiązek powiadomienia osób zainteresowanych o nowych okolicznościach, uzasadniających wznowienie, jeśli strona o nich nic nie wie. Milczenie jej bowiem komentowane będzie jako potwierdzenie słusności orzeczenia wtedy tylko, gdy znając cały stan faktyczny łącznie z nowymi rewelacjami, nie uznała za właściwe zareagować (por. § 354 austr. proc. k.).

7) Krąg osób, upoważnionych do żądania wznowienia jest ciśniejszy, niż rekurentów (por. art. 186 i 187); w szczególności ustawa odmawia tego prawa osobom, roszcującym pretensje materialne do przedmiotów zajętych. W zgodzie z tem, okoliczności, mogące mieć wpływ na decyzje w tej materji, nie zostały wyszczególnione, jako stanowiące jeden z powodów rewizji.

8) Jeśli jednocześnie spotkają się wnioski o wznowienie, złożone przez władze, która uważa orzeczenie za zbyt łagodne (p. 3) i przez stronę, która czuje się niem dotknięta, jako zbyt surowem lub zgoła niesprawiedliwem (p. 1), rodzi się wątpliwość co do dopuszczalności reformationis in peius. Wykluczyć ją bez zastrzeżeń oznaczałoby dać stronie możność krępowania organu orzekającego, bo ilekroć się ona dowie o wdrożonem wznowieniu, mogłaby powyższy skutek spowodować wniesieniem analog. prośby w duchu złagodzenia kary. Odwrotnie znowu przyznać żądaniu rewizji, pochodzącemu od władzy skarb. moc unicestwiającą powyższy przywilej skarżącego się zasądzonego, nie odpowiadałoby poczuciu słuszności, gdyż władza skarbowa zawsze mogłaby w ślad za żądaniem strony, wysunąć swoje obiekcje in minus, występując jednocześnie o obostrzenie kary.

Wydaje się przeto racjonalnem rozstrzygnięcie kwestji w ten sposób, że zasądzony nie ryzykuje więcej surowszej decyzji, o ile pierwszy — zanim władza to uczyniła — złożył swój wniosek o wznowienie, z tą chwilą bowiem uzyskał prawo, mocą którego reformatio in peius jest wzbroniona, a raz osiągniętego przywileju, już mu nikt odebrać nie może.

Zauważyć wreszcie musimy, że taka koincydencja wniosków będzie w praktyce br. rzadka ze względu na ściśle ograniczony zakres wznowienia z p. 3 om. art. (por. art. 232) oraz wyjątkową konstellację, że ujawnione zostają nowe okoliczności, zarówno na korzyść oskarżyciela jak i oskarżonego.

9) Por. też p. 2 om. art. z art. 21 ros. upk. w przeciwieństwie do §§ 355, 356 austr. proc. i § 402 niem. proc. karn.

Ob. też p. 3 om. art. z art. 22 ros. upk.

Art. 232.

Wznowienie postępowania z powodu niedostateczności zasądzenia (art. 231 L. 3) nastąpić może tylko wtedy, gdy skazanie dotyczyło pewnych wyraźnie oznaczonych przedmiotów lub

też pewnej ilości tychże, tymczasem okazuje się, że były jeszcze inne przedmioty, lub że ilość tych samych przedmiotów była znacznie większa.

W wypadku tym kary, wykonane na skutek zasądzenia, uwzględnia się przy ponownem zasądzeniu.

1) Nie przy każdej sprzeczności wymiaru kary (mowa tu w pierwszym rzędzie o konfiskacie i o grzywnach, obliczonych we wielokrotnościach pewnej wartości) z rozmiarami przestępstwa, żądać można obostrzenia kary. Jest ono m. in. niedopuszczalne przy zachowaniu ścisłej proporcji między wysokością kary pieniężnej, a ilością prawdziwą pewnych przedmiotów (ob. art. 13 n.), o ile tylko obliczenie samo — czynność matematyczna — jest mylne; tak samo, jeśli przy prawidłowo ustalonej ilości, wartość obiektu, stanowiąca podstawę wymiaru, oszacowaną została zbyt nisko. Są to bowiem błędy, przez władzę samą popełnione, nie dotyczące *f a k t ó w* (ilości), a raczej ich oceny urzędowej (obliczenia wartości), nie dające się więc naprawić drogą rewizji.

2) Tylko poważna rozbieżność między ilością, przyjętą pierwotnie, a następnie ujawnioną prowadzi do wznowienia procesu (v: „*z n a c z n i e w i ę k s z a*”). Decyzja według swobodnego uznania.

3) Art. nie odnosi się do przestępstw porządkowych (art. 26).

Art. 233.

Dozwolenie wznowienia postępowania na żądanie skazanego lub odpowiedzialnego w charakterze osoby trzeciej nie wstrzymuje ściągnięcia kary pieniężnej; w razie późniejszego uwolnienia lub uchylenia odpowiedzialności zwraca się ściągniętą kwotę.

Dozwolenie wznowienia postępowania na żądanie skazanego lub odpowiedzialnego w charakterze osoby trzeciej, o ile zwraca się przeciw zasądzeniu skazanego (art. 231 L. 1), wstrzymuje wykonanie kary pozbawienia wolności.

1) Moc wstrzymującą — u. 2 — posiada nie samo żądanie wznowienia, a dopiero postanowienie, zarządzające wznowienie w uwzględnieniu powyższego żądania.

2) Jeśli kara aresztu w powyższym momencie jest już w stadium wykonania, to ulegnie przerwie; zawieszenie wykonania następuje z urzędu, chociażby skazany wzgl. odpowiedzialny o to wyraźnie nie wnosił.

Art. 234.

Wznowienie postępowania z urzędu dopuszczalne jest pod warunkiem, że od chwili popełnienia przestępstwa nie upłynął czasokres jego przedawnienia (art. 40).

1) Skoro tylko wznowienie z urzędu podlega ograniczeniom co do czasu, to a contrario stąd konkludowaćby należało, że strona zawsze wszcząć może sprawę rewizji procesu. Przedawnienie biegnie bowiem tylko pro reo, a nie contra reum.

2) W myśl zasad procedury sądowej (por. art. 939 ros. upk.; § 401 niem. proc. i § 354 austr. proc.), śmierć skazanego wzgl. odpowiedzialnego nie wyklucza wniosku o wznowienie postępowania.

Art. 235.

Do przyzwalania na wznowienie postępowania w sprawach, rozstrzygniętych prawomocnie przez władzę skarbową, powołany jest Minister Skarbu.

Która instancja skarbowa powołana jest do wystąpienia z żądaniem rewizji do Ministerstwa? Wobec braku wyraźnej w tej mierze wskazówki w ustawie, racjonalnem będzie uznać za właściwą tę instancję, która dowiedziała się o warunkach, uzasadniających wznowienie.

Art. 236.

W sprawach, rozstrzygniętych przez sądy, dopuszczalne jest wznowienie postępowania wyłącznie na zasadach, zawartych w przepisach powszechnego postępowania karnego. Przepis art. 231 L. 3 i art. 232 ma jednak zastosowanie również w postępowaniu sądowem.

POSTANOWIENIA KOŃCOWE.

Art. 237.

Ustawę niniejszą stosuje się również do przestępstw, popełnionych przed jej wejściem w życie.

Przepis ten nie ma zastosowania do spraw, w chwili wejścia tej ustawy już umorzonych lub rozstrzygniętych, choćby tylko w I instancji; sprawy takie traktuje się wedle przepisów dotychczas obowiązujących, co jednak nie ma zastosowania do wznowienia.

Por. art. 242.

Art. 238.

Na obszarze mocy obowiązującej kodeksu karnego z r. 1871 zamiast aresztu ponad sześć tygodni należy wymierzać karę więzienia.

Na obszarze mocy obowiązującej ustawy karnej z r. 1852 należy wymierzać zamiast więzienia areszt ścisły. Na tym obszarze można wnieść odwołanie od wyroku sądu powiatowego z powodu orzeczenia o karze niezależnie od ograniczeń, przewidzianych w par. 283 ustawy postępowania karnego z r. 1873.

Por. uwagę 4 do art. 10.

Art. 239.

Z chwilą wejścia w życie tej ustawy tracą moc obowiązującą:

1) *austrjacka ustawa karna skarbową z dnia 11 lipca 1835 roku (Zbiór ustaw politycznych tom 63 Nr. 112),*

2) *postanowienia skarbowo - karne ustaw rosyjskich, zawarte w tomie V i VI Zbioru Praw rosyjskich, dotyczące naruszenia ustaw, określonych w art. 1 niniejszej ustawy,*

3) *pruska ustawa z dnia 26 lipca 1897 r. o postępowaniu karnem administracyjnem w sprawach celnych i podatków pośrednich (Zbiór Ustaw str. 237),*

4) *część III obowiązującej na górnośląskiej części województwa śląskiego ustawy niemieckiej z dnia 13 grudnia 1919 r. (Dz. Ustaw Rzeszy str. 1993), o ile zawarte w niej postanowienia dotyczą naruszenia ustaw, określonych w art. 1 niniejszej ustawy,*

5) *wszelkie postanowienia karne tych wszystkich ustaw, względnie rozporządzeń, których naruszenia podlegają niniejszej ustawie stosownie do art. 1 niniejszej ustawy, wreszcie także*

6) inne, choćby powyżej niewymienione, przepisy karne skarbowe, dotyczące przedmiotów, unormowanych niniejszą ustawą.

Art. 240.

Ministra Skarbu upoważnia się do wydania jednolitych przepisów, wedle jakich przyznawane być mają nagrody osobom, przyczyniającym się do wykrywania przestępstw, podlegających niniejszej ustawie. Z chwilą wprowadzenia tych przepisów traci moc obowiązującą ustawa z dnia 26 września 1922 r. o przyznawaniu nagród za zwalczanie przemytnictwa (Dz. U. R. P. Nr. 104 poz. 950).

Art. 241.

Wykonanie tej ustawy porucza się Ministrom: Skarbu i Sprawiedliwości.

Art. 242.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1927 roku i obowiązuje na całym obszarze Rzeczypospolitej.

Zastosowanie przepisów tej ustawy należy również do autonomicznych władz województwa śląskiego. Rozporządzenie Ministrów: Skarbu i Sprawiedliwości określi te zmiany w przepisach niniejszej ustawy, dotyczących właściwości i toku postępowania karno - administracyjnego, które mogą być konieczne ze względu na odrębność ustroju władz skarbowych województwa śląskiego. Do czasu zaprowadzenia w tem województwie autonomicznych władz skarbowych przepisy niniejszej ustawy stosują bez zmiany istniejące na tym obszarze władze skarbowe.

DZIAŁ DRUGI

Przekroczenia przepisów podatkowych
i stemplowych

Treść.

Przekroczenia przepisów dotyczących:

1. Podatku przemysłowego
2. „ majątkowego
3. „ dochodowego
4. „ spadkowego
5. Podatków komunalnych
6. Ustawy stemplowej.

Dz. U. 79, poz. 550.

(RW.: 52/560/25)

U s t a w a

z dnia 15 lipca 1925 r.

o państwowym podatku przemysłowym.

POSTANOWIENIA KARNE.

PRZEPISY MATERJALNE.

Art. 96.

Kto osób delegowanych do lustracji przedsiębiorstw (art. 40) nie dopuści do wykonania czynności, z lustracją związanych (art. 42, 44 i 47) lub przeszkodzi wykonaniu tych czynności, będzie karany, o ile czyn tego rodzaju nie podlega karze surowszej w myśl istniejących przepisów, pozbawieniem wolności do trzech miesięcy, lub karą pieniężną do 1,000 złotych. (S¹)

1) Chodzi o prawo wstępu do lokalu hadlowego, a w pewnych wypadkach i prywatnego (art. 44), dokonywania oględzin, przeglądania ksiąg i dokumentów.

2) Przeciwdziałanie polegać może na zamykaniu lokalu rozmyślnem w celu niewpuszczenia organów kontrolnych, niedostarczenia niezbędnych rekwizytów do kontroli, światła, krzesła, techniczem utrudnianiu dostępu do ksiąg, ukryciu ich it. p. fizycznem przeszkadzaniu. W razie użycia przytem gwałtu, czyn podpada pod k. k. (Por. uw. 3 do art. 104) art. 143 u. 2 ros. k. k., jako łagodniejszy, nie obowiązuje.

3) Odpowiada każdy, kto dopuści się takiego postępowania, nie tylko płatnik.

Art. 97.

Kto osobom, dokonywującym lustracji (art. 40), nie okaże prowadzonych w przedsiębiorstwie ksiąg lub innych zapisków, wymienionych w art. 50, ulegnie karze pieniężnej od 50 do 500 złotych.

1) Istnieje obowiązek okazania potrzebnych ksiąg; natomiast wyszukiwanie poszczególnych pozycji, w nich zawartych, jest rzeczą lustratora.

2) Orzeka — naczelnik władzy podatkowej I inst.; odwołanie do Izby skarbowej wzgl. sądu.

1) „S” oznacza kompetencję sądową.

Art. 98.

Kto prowadzi przedsiębiorstwo lub wykonywa zajęcie, nie nabywszy świadectwa przemysłowego, ulegnie karze pieniężnej od 3—20 krotnej kwoty, nie uiszczonej za świadectwo. Kto prowadzi przedsiębiorstwo lub wykonywa zajęcie, nie nabywszy należytego świadectwa przemysłowego, względnie utrzymuje skład bez karty rejestracyjnej, ulegnie karze pieniężnej do wysokości 3-krotnej kwoty, stanowiącej różnicę między ceną właściwego a posiadanego świadectwa przemysłowego, względnie stanowiącej należną opłatę za kartę rejestracyjną.

Kara nie zwalnia od obowiązku nabycia właściwego świadectwa przemysłowego, względnie karty rejestracyjnej.

Por. art. 6, 10—39, 112, 113 u. 6 i RW: § 39, 47, 93 i ustawa karno - skarbową: art. 129—131.

1) Przedstawienie deklaracji pisemnej, niezgodnej z rzeczywistością, przepisanej w myśl art. 34 w celu uzyskania świadectwa przemysłowego wzgl. karty rejestracyjnej — jest tylko usiłowaniem popełnienia przestępstwa, przewidzianego w om. art., a wobec braku rozciągnięcia karygodności także na tę formę działania przestępczego, nie jest ono karalne. (Por. art. 105).

2) Z tych samych przyczyn nie będzie ścigany ten, kto wykupiwszy świadectwo niewłaściwe, jeszcze nie „prowadzi” interesu, t. j. nie rozpoczął prowadzenia przedsiębiorstwa, nieodpowiadającego uzyskanemu świadectwu przemysłowemu.

3) Orzeka urząd podatków i opłat skarb.; rekurs do komisji odwoławczej (art. 110 i 113 u. 3 b).

4) Władza podatkowa I inst. zarządza zamknięcie zakładu, o ile w ciągu dni 14 po sporządzeniu protokołu świadectwo nie zostanie nabyte (art. 112).

Art. 99.

Kto nie umieści w przedsiębiorstwie lub składzie na miejscu widocznem (art. 38) świadectwa przemysłowego, względnie karty rejestracyjnej, albo nie okaże osobom, dokonyującym lustracji, świadectwa przemysłowego na handel wędrowny (obnośny, rozwoźny) — ulegnie karze pieniężnej od 5 do 100 złotych.

Por. art. 19 i RW.: § 35 — Kompetencja władz orzekających, jak w uw. 2 do art. 97.

Art. 100.

Kto nie zaopatrzy zakładu handlowego lub przemysłowego oraz oddzielnego składu w szyld (art. 43), ulegnie karze pieniężnej od 5 do 100 złotych.

Kompetencja ob. art. 97 uw. 2.

Art. 101.

Kto nie przedstawi świadectwa przemysłowego, względnie karty rejestracyjnej, celem uzyskania adnotacji, przewidzianej w art. 36, ulegnie karze pieniężnej od 5 do 100 złotych.

W razie zmiany w osobie przedsiębiorcy karze tej podlega zarówno poprzedni, jak i nowy właściciel przedsiębiorstwa.

Por. RW.: § 46 — Kompetencja ob. art. 97 uw. 2.

Art. 36 nakłada obowiązek powiadamiania o zasłanych zmianach w ciągu miesiąca; uchybieniem porządkowem będzie zarówno zgłoszenie tych zmian z opóźnieniem, jak i zaniechanie uskutecznienia tego, aż do chwili wykrycia tej niedokładności przez kontrolę skarbową.

Art. 102.

Kto w razie zagubienia świadectwa przemysłowego nie złoży w ciągu dwóch tygodni, licząc od dnia stwierdzenia faktu zagubienia świadectwa, prośby o wydanie duplikatu (art. 39), ulegnie karze pieniężnej od 5 do 50 złotych.

Kompetencja, jak uw. 2 do art. 97.

1) Termin 14-dniowy liczy się a tempore scientiae; ze względu na przepis art. 38, przedsiębiorca winien jednak brak zauważyć natychmiast. Władza drogą dochodzenia sprawdzi, od kiedy niema świadectwa.

2) Art. nie odnosi się do kart rejestracyjnych (art. 22).

Art. 103.

Kto nie złoży zeznania o obrocie (art. 52, 53 i 54) w terminie, oznaczonym w art. 55, lub kto wbrew postanowieniom art. 53 przedstawi w zeznaniu o obrocie niezupełne dane, ulegnie karze pieniężnej od 50 do 500 złotych.

RW.: § 54—55; por. analog. art. 92 ust. o podatku dochodowym oraz dotyczący komentarz.

1) Trzeba odróżnić „niezupełne” zeznanie, t. j. wykazujące pewne braki formalne (niewypełnione poszczególne rubryki itp.) od fałszywego w sensie art. 105.

2) Orzeka w I inst. komisja szacunkowa, w drugiej — komisja odwoławcza; dla spółek z ogr. odp. i przedsiębiorstw, obowiązanych do publicznego ogłaszania sprawozdań o swych operacjach lub do składania sprawozdań do zatwierdzenia właściwym organom — jest pierwszą instancją urząd skarbowy podatków i opłat, drugą Izba skarbowa; dla spółek akcyjnych pierwszą instancją jest Izba skarbowa, drugą zaś Ministerstwo Skarbu.

Art. 104.

Kto mimo wezwania władzy podatkowej (art. 75 p. 1) w wyznaczonym przez nią terminie nie udzieli wyjaśnień co do obrotu, albo nie przedstawi prowadzonych ksiąg handlowych lub uwierzytelnionych z nich wyciągów, ulegnie karze pieniężnej od 10 do 500 złotych.

Kompetencja, jak w uw. 2 do art. 103.

1) Według tekstu karalne jest tylko pominięcie wezwania, pochodzącego od „władzy podatkowej”, co nie godzi się z cyt. art. 75 p. 1, według którego również „komisje szacunkowe” wzywać mogą do wyjaśnień.

2) Tylko zupełna bierność zagrożona jest karą. Kto złoży (pisemne) wyjaśnienie, ale niedostateczne, ukarany jeszcze nie zostanie, ale będzie ponownie wezwany (RW. § 77). Tej samej karze ulega niezgłoszenie się do urzędu wogóle — mimo otrzymanego w powyższym celu wezwania.

3) Mowa tu o płatnikach; osoby postronne mają obowiązek wprawdzie udzielania wszelkich informacji stosownie do art. 75 p. 2, 47, lecz nie pod rygorem kary, — o ile nie zaistnieją warunki z art. 96.

4) Chodzi o złożenie wyjaśnień z reguły w urzędzie, a nie lustratorowi we własnym zakładzie (ob. art. 97).

Art. 105.

Kto w celu uchylenia od ustawowej powinności podatkowej siebie lub osoby, przez siebie zastępowanej świadomie poda w zeznaniu o obrocie (art. 52 i 53), względnie w wyjaśnieniu, złożonem w myśl przepisów art. 75 p. 1), nieprawdziwe wiado-

mości, które mogą się przyczynić do udaremnienia wymiaru, albo do uszczuplenia ustawowo należącego się podatku, niezależnie od obowiązku uiszczenia należności podatkowej, ulegnie karze pieniężnej od dwukrotnej do dwudziestokrotnej sumy uszczuplonego, względnie narażonego na zmniejszenie lub uszczuplenie podatku, a w razie okoliczności obciążających — nadto karze pozbawienia wolności do trzech miesięcy.

Por. art. 116 u. 2 i RW.: §§ 54—61.

1) Deklaracje w myśl art. 34 (RW.: § 44) nie podpadają pod ten przepis (por. art. 98 uw. 1).

2) Nieświadomie nieprawdziwe oświadczenia, zwłaszcza przez pomyłkę, będą traktowane — o ile chodzi o deklarację podatkową — na równi z zeznaniem, zawierającym „niezupełne dane” w pojęciu art. 103; o ile zaś dotyczą innych wyjaśnień w myśl art. 76 p. 1 — nie pociągają za sobą skutków karnych (p. art. 104 uw. 2).

3) Uiszczenie zaliczki w wysokości mniejszej, niż tej, jaka przypada od obrotu, osiągniętego w ciągu miesiąca ubiegłego (art. 56) nie jest równoznaczne z nieprawdziwym zeznaniem o obrocie (rocznem), wymaganem wg. art. 52 n. powodując tylko kary za zwłokę.

4) Świadomie fałszywe informowanie władzy o stosunkach majątkowych płatnika przez osoby postronne jest karane, o tyle, o ile czyn taki przewidziany jest, jako przestępstwo, w ustawach karnych danej dzielnicy. To samo dotyczy orzeczeń biegłych (por. art. 75 u. 2, 76 u. 2, 69). — Inaczej art. 98 ust. o pod. dochodowym.

Por. w b. dzieln. austr.: § 242 ustawy o bezpośr. podatkach osob. z 25.X 1896 r.; niem. k. k. § 156.

5) Prowadzenie fałszywych notatek (dawniej: ksiąg obrotu) pozostaje tak długo bezkarne, dopóki płatnik nie skorzysta z nich w o b e c w ł a d z y. Inaczej: księgi handlowe, p. niżej art. 106. P. wyrazy: „p o d a”, „w zeznaniu”, „w wyjaśnieniu z ł o ż o n e m”.

Na obszarze b. zab. ros. wchodzi jeszcze w grę: art. 327, 328. Z tych: art. 327 pokrywa się w zupełności treścią swoją z om. art., więc jako dawniejszy, moc swoją utracił. Art. 328 zachował swą aktualność, gdyż karze już za „umieszczenie” (nie przedłożenie władzom) fałszywych danych i to nie w zwy-

kłych wyjaśnieniach, a w oficjalnych „sprawozdaniach i bilansach”, przedsiębiorstw, obowiązanych do sprawozdawczości publicznej. Stanowi pewnego rodzaju *lex specialis*.

6) Kwalifikacja czynu pozostaje niezmienną, bez względu na to, czy przedstawienie tych nieprawdziwych danych nastąpiło wobec samego urzędu podatkowego, czy wobec komisji.

Art. 106.

Kto w celu uszczuplenia dochodu skarbowego prowadzi nierzetelnie księgi handlowe, ulegnie karze pieniężnej od dwukrotnej do dwudziestokrotnej sumy uszczuplonego, względnie narażonego na uszczuplenie lub zmniejszenie podatku, ponadto w razie okoliczności obciążających — karze pozbawienia wolności do 6 miesięcy.

Tej samej karze ulegają osoby, które świadomie z polecenia innych lub dla innych prowadzą nierzetelnie rachunkowość, o której mowa w ustępie 1 niniejszego artykułu. (S)

1) Nie jest wymaganem dla urzeczywistnienia stanu faktycznego om. art., by te nierzetelne księgi zostały istotnie przez płatnika złożone organom podatkowym; na obszarze b. zab. ros. przy dosłownej wykładni byłaby to jednak okoliczność, kwalifikująca czyn jako występki z art. 445 p. 3. Nie da się to pogodzić z *ratio legis*, że moment ten drugorzędnej wagi w tak nieproporcjonalny sposób podnosi skalę wymiaru kary (6 miesięcy, a dom poprawy). Sądźmy więc, że cyt. art. obecnie zupełnie ustąpił wobec nowego, łagodniejszego przepisu art. 106.

2) Dostarczenie władzy pod. fałszywych wyciągów z takich ksiąg jest formą udzielania „nieprawdziwych wiadomości” w znaczeniu art. 105.

3) Nierzetelna księga to taka, która zawiera niezgodną z rzeczywistością treść w postaci fałszowania wpisów, zatajenia i zaniechania adnotacji buchalteryjnych itp.

4) Ustawa ma na myśli wyłącznie „księgi handlowe”, w zn. techn. t. j. przepisane przez kodeks handlowy.

5) Fałszowanie systematyczne ksiąg, stanowiących najważniejszy dowód przy wymiarze podatku, świadczą o szczególnie napięciu woli przestępczej — tem tłumaczą się surowsze sankcje, niż przy udzielaniu władzy dorywczo nieprawdziwych informacji.

Art. 107.

Członkowie komisji do spraw podatku przemysłowego, ich zastępcy, jako też rzeczoznawcy, powoływani na posiedzenia komisji (art. 76) winni ujawnienia wiadomości, o których mowa w art. 69, ulegną karze pieniężnej do 1,000 złotych, o ile w myśl istniejących przepisów nie podlegają surowszym postanowieniom karnym.

Jeżeli wykroczenia dokonano w celu zaszkodzenia kredytowi lub czci osoby, której dotyczy wiadomość ujawniona, winny ulegnie- nadto karze pozbawienia wolności na czas do 6-ciu miesięcy. (S)

Por. art. 97 ust. o pod. dochodowym.

1) Złożenie uroczystego przyrzeczenia w myśl art. 69 nie jest warunkiem karalności.

2) Zachowanie tajemnicy przez członków komisji (oraz jej przewodniczącego), będących na służbie państwowej jest jednocześnie obowiązkiem służbowym (art. 24 ustawy o państwowej służbie cyw. z 17.II 1922 r.), którego naruszenie pociąga za sobą następstwa dyscyplinarne.

3) W razie udowodnienia złośliwego zamiaru wyrządzenia szkody zainteresowanym, nakłada się łącznie karę pieniężną oraz areszt.

4) Ochrona prawna roztacza się tu tylko na takie wiadomości, które — w myśl art. 69 — a) powzięte zostały w komisji szacunkowej wzgl. odwoławczej, t. j. dzięki zajmowanemu w niej stanowisku w związku z pełnionymi tam agendami, b) dotyczą położenia majątkowego płatników.

Informacje, płynące z innego źródła, nabyte nie z uwagi na pozycję członka wzgl. biegłego komisji tutaj nie należą.

5) Dowód, że ujawnienie powyższych danych, rzeczywiście wywołało szkodę jest zbędny, wystarczy możliwość takich konsekwencji; a przy stosowaniu cz. I artykułu, jest to moment wręcz obojętny.

6) Co do stosunku przepisu tego do surowszych norm, zawartych w obowiązujących już postanowieniach karnych, to te ostatnie derogują sankcję karną tylko w razie zaistnienia stanu faktycznego cz. I, t. j. przy przestępstwie porządkowem.

O ile natomiast czyn, jako podyktowany chęcią wywołania szkody, podpada pod cz. II, wówczas — wobec braku zastrzeżenia odn. surowszych przepisów — stosowana będzie

sankcja w nim wskazana, jako *lex posterior*. Tak przy komentowaniu literalnem. Redakcja jest jednakże nieściśła.

Por. art. 653 i 655 ros. k. k., a zwłaszcza art. 546 tego kod.

7) „Ujawnienie” oznacza chociażby jednorazowe zakomunikowanie osobie postronnej, więc nawet nie połączone z „rozpowszechnianiem”.

8) Czy relacje są obiektywnie prawdziwe, czy nie, to obojętne — podawanie jednakże wiadomości świadomie fałszywych, ścigane jest według powszechnych przepisów karnych, jako obraza czci itp. Por. art. 540 ros. k. k.

9) Minimum grzywny może być nałożone takie, jakie jest dopuszczalne wg. kodeksu karnego danej dzielnicy (np. w zab. ros. 10 zł. wg. art. 24); nie przesądzając prawa sądu dalszego jeszcze złagodzenia kary.

Art. 108.

Winni kilku wykroczeń przeciwko przepisom niniejszej ustawy podlegają karze pieniężnej za każde z tych wykroczeń z osobna; co do kary pozbawienia wolności należy stosować odnośne przepisy ustaw karnych powszechnych.

Art. 116.

Odpowiedzialność za przestępstwa z art. 96 do 104 gaśnie po upływie 2 lat, a z art. 105—107 po upływie 3 lat, licząc od dnia popełnienia czynu przestępnego.

Karygodność czynu, wymienionego w art. 105, gaśnie, gdy winny sprostuje lub uzupełni swe zeznanie lub wyjaśnienie wobec właściwej władzy skarbowej, zanim władza skarbową otrzyma wiadomość o przestępstwie.

Dz. U.: 94, poz. 746.

Ustawa

z dnia 11 sierpnia 1923 r.

o podatku majątkowym.

POSTANOWIENIA KARNE.

PRZEPISY MATERJALNE.

Art. 69.

Osoby, wchodzące w skład zarządów gminnych, miejskich i wiejskich, są odpowiedzialne za ściśle i terminowe wykonanie

obowiązków, nałożonych na nie na zasadzie niniejszej ustawy i wydanych na jej podstawie zarządzeń.

Winni naruszenia tych obowiązków ulegną karze porządkowej do tysiąca złotych.

Funkcje, związane z poborem podatków państwowych, należą do poruczonego zakresu działania. Członkowie odn. zarządów komunalnych, odpowiadają za wykonanie tych agend wobec władz nadzorczych.

Kary porządkowe wymierza właściwa władza administracyjna. Na skutek wniesionego zażalenia osoby ukaranej może władza bezpośrednio przełożona zniżyć nałożoną karę lub zwolnić od niej.

Art. 70.

Kto nie złoży w terminie wyznaczonym zeznania o majątku, wymaganego w myśl art. 25, względnie uzupełnienia podług art. 30, ulegnie karze grzywny do tysiąca złotych.

Kara ta może być powtarzana.

Por. art. 91—92 ust. o pod. dochodowym.

1) Przedłożenie zeznania niezupełnego za 1-ym razem karane nie będzie.

2) Najwyższy wymiar grzywny może być 1 złoty (jednostka, w której grzywny są wogóle obliczane).

3) Orzecznictwo sprawują komisje szacunkowe w pierwszej, a odwoławcze w drugiej instancji. Odn. zaś osób prawnych, obowiązanych do sprawozdawczości publicznej pierwszą inst. są Izby skarbowe.

Art. 71.

Osoby, winne naruszenia przepisów artykułów 36 i 38, nie działające w charakterze urzędowym, ulegną karze grzywny do 500 złotych, działające zaś w tym charakterze będą odpowiadały w drodze dyscyplinarnej.

Por. art. 56, 59 i 94 ust. o pod. dochodowym.

1) Naruszenie polega bądźto na biernem zachowaniu się (niestawiennictwo do urzędu, odmowa zeznań, wyjaśnień), lecz także na nieprawdziwych informacjach ze strony osób trzecich, o ile nie występują w roli świadków lub znawców (art. 75).

2) Kompetencja, jak w art. 70.

Art. 72.

Kto osób, uprawnionych w myśl art. 34 część trzecia do dokonywania oględzin, nie dopuści do wykonania tych czynności, lub przeszkodzi ich wykonaniu — ulegnie karze pozbawienia wolności do 3-ch miesięcy, albo karze grzywny do 2,000 złotych — o ile czyn tego rodzaju nie podlega karze surowszej w myśl istniejących przepisów. (S)

Por. art. 96 ust. o pod. przem. oraz art. 143 u. 2 ros. k. k.

Art. 73.

Kto w celu uchylenia od ustawowej powinności podatkowej osoby własnej lub przez siebie zastępowanej, świadomie złoży nieprawdziwe zeznania lub wyjaśnienia, które przyczynić się mogą do udaremnienia wymiaru, lub uszczuplenia ustawowo należącego się podatku — niezależnie od obowiązku uiszczenia należności podatkowej — ulegnie karze grzywny od jednokrotnej do dwudziestokrotnej sumy niewymierzonego lub uszczupłego, względnie narażonego na zmniejszenie lub uszczuplenie podatku, o ile dany czyn nie ulega karze surowszej, a w razie okoliczności obciążających — nadto karze pozbawienia wolności do sześciu miesięcy. (S)

V: niżej art. 82 u. 2.

Por. art. 96 ust. o pod. dochodowym i art. 105 ust. o pod. przemysłowym.

Art. 74.

Członkowie komisji, podkomisji, ich zastępcy, znawcy, jakoteż urzędnicy i inni funkcjonariusze, uczestniczący w posiedzeniach komisji, podkomisji, członkowie urzędów gminnych (magistratu), winni ujawnienia wiadomości, o których mowa w art. 19 — ulegną karze grzywny do 5,000 złotych, o ile w myśl istniejących przepisów nie podlegają surowszym postanowieniom karnym.

Jeżeli wykroczenia dokonano w celu zaszkodzenia kredytowi lub czci osoby, której dotyczy wiadomość ujawniona — winny ulegnie nadto karze pozbawienia wolności na czas do 6 miesięcy. (S)

Por. art. 107 ust. o pod. przem. i art. 97 ust. o pod. dochod.

Art. 75.

Kto jako znawca lub świadek złoży władzy podatkowej, komisji lub podkomisji świadomie nieprawdziwe zeznanie lub świadectwo, w zamiarze udaremnienia wymiaru podatku, lub spowodowania mylnego obliczenia tegoż podatku — ulegnie karze grzywny do 5,000 złotych, a w razie okoliczności obciążających — nadto karze pozbawienia wolności do 6 miesięcy. (S)

Por. art. 98 ust. o pod dochodowym.

Art. 76.

Winni kilku wykroczeń przeciwko przepisom niniejszej ustawy podlegają karze grzywny za każde z tych wykroczeń osobno. Co do kary pozbawienia wolności należy stosować odnośne przepisy ustaw karnych powszechnych.

Art. 82.

Odpowiedzialność za przestępstwa z art. 69—75 gaśnie w przeciągu 5 lat, licząc od dnia popełnienia czynu przestępnego.

Karygodność czynu, wymienionego w art. 73 i 75, gaśnie, gdy winny sprostuje lub uzupełni swoje zeznanie lub wyjaśnienie wobec właściwej władzy, zanim przeciw niemu wpłynie doniesienie do władzy, powołanej do orzeczenia o karze.

PROCEDURA KARNA

przy ściganiu przestępstw dotyczących podatku majątkowego i przemysłowego.

Postępowanie karne skonstruowane jest przy obu powyższych podatkach w sposób prawie identyczny:

Sprawę wszczyna ta władza podatkowa, wzgl. komisja, która ujawniła odnośne przekroczenie. Orzecznictwo zaś co do naruszeń, zagrożonych karą pieniężną, należy do władz skarbowych (naczelników władz podatkowych I instancji, Izby skarbowej wzgl. do komisji szacunkowych), natomiast w sprawach o przestępstwa, zagrożone, choćby obok innej kary, karą pozbawienia wolności — do sądów powiatowych wzgl. pokoju, które sądzą według zasad ogólnych. O ile władza skarbową sprawuje jurysdykcję, zawiadamia ona obwinionego o orzecz-

niu skazującym pisemnie. W ciągu dni 14 — a przy podatku majątkowym w ciągu dni 30 — od dnia następnego po doręczeniu powyższego orzeczenia, przysługuje obwinionemu prawo odwołania się do władzy administracyjno-skarbowej II instancji, wzgl. komisji odwoławczej, która orzeka ostatecznie lub — żądania rozpatrzenia sprawy przez sąd pokoju (powiatowy), rozpatrujący ją tak, jak każdą sprawę, wszczętą w drodze sądowej, t. j. z zupełnem pominięciem przeprowadzonego postępowania skarbowo-karnego. Kto obrał odwołanie do władz skarbowych, traci drogę odwołania do sądu.

Wniesienie środka prawnego nie wstrzymuje wykonania kary z wyjątkiem pozbawienia wolności (oraz odn. podatku przemysłowego — kary pieniężnej, przewidzianej w art. 98).

Kary pieniężne, orzeczone przez sądy, ulegają zamianie na areszt najwyżej do 6 miesięcy; zaś nałożone w drodze administracyjno - skarbowej, o ile nie zostaną w terminie 3-tygodniowym uiszczone, uważane są za zaległość podatkową. Mogą one być zabezpieczone na majątku obwinionego przez władze podatkowe nawet przed wydaniem orzeczenia karnego.

Por. ustawę o podatku majątkowym: art. 77, 79, 80, 81, 82, 83 i 84 odpowiadają artykułom 109, 113, 114, 115, 116, 117 i 118 ustawy o podatku przemysłowym.

Dz. U.: 77/607/23.

Ustawa o państwowym podatku dochodowym.

(Nowa redakcja: 52/411/25).

POSTANOWIENIA KARNE.

Art. 91.

Kto nie złoży w terminie wiadomości przepisanych w art. 46—48, ulegnie grzywnie w wysokości od 3 zł. do 50 zł.

Art. 92.

Kto, mimo publicznego wezwania władzy skarbowej, nie złoży w terminie wyznaczonym zeznania o dochodzie, wymagającego w myśl art. 50 i 79, albo przedstawi w zeznaniu niezupełne dane wbrew postanowieniom art. 52, ustęp 1, 2, 3 i 5 i art.

54, ustępy 1—3, albo też nie przedstawi przy zeznaniu załączników, wymaganych w art. 54, ulegnie grzywnie od 3 zł. do 100 złotych.

Do art. 91 i 92.

1) Powyższe przekroczenia mają charakter wyłącznie porządkowy.

Chodzi o przestrzeganie ustawowych terminów, gwarantujących ustalenie dochodu i ściągnięcie podatku w okresie budżetowym; kto udzielił wyjaśnień w terminie wprawdzie, ale w sposób niewyczerpujący i niedokładny, ten również wywołuje opóźnienie wymiaru, będzie więc karany tak samo, jakgdyby wcale potrzebnych danych w terminie nie przedstawił, lecz tylko w wypadku, wyraźnie w ustawie przewidzianym, w art. 79.

2) Kara dosięga nie tylko samych płatników, lecz i tych, którzy sprawują przy czynności władz wymiarowych, czynności pomocnicze, jak właściciele i administratorowie domów.

Art. 93.

Kto po otrzymaniu od władzy skarbowej wezwania lub ponaglenia nie dostarczy danych w myśl art. 46—48, albo nie złoży w terminie zeznań, wymienionych w art. 50, 52, 54 i 79, albo przedstawi niezupełne dane w zeznaniu wbrew ustępom 1—3 i 5 art. 52 i ustępom 1—3 art. 54, albo nie dołączy danych, wskazanych w części drugiej art. 54, ulegnie grzywnie od 5 zł. do 250 zł. W razie nieuczynienia zadość dalszym wezwaniom lub ponagleniom mogą być nakładane grzywny do wysokości 500 złotych, które mogą być powtarzane.

Surowsze sankcje uzasadnia tu okoliczność, że opieszałość w tym wypadku jest bardziej karygodna, skoro osoba, obowiązana do przedłożenia zeznań, wykazów itp., nie tylko pominęła ogólne wezwanie, ogłoszone w publicznem obwieszczeniu, ale nawet nie reaguje na ponaglenie, indywidualnie do niej skierowane.

Art. 94.

Kto naruszy przepisy art. 56 i 59 niniejszej ustawy, ulegnie grzywnie od 5 zł. do 250 zł.

Naruszenie polegać może: a) na zupełnej odmowie złożenia wymaganych wyjaśnień, b) niezgłoszeniu się do urzędu mimo wysyłanego w tym celu wezwania (zwłaszcza dla znawcy lub

świadka), c) niedopuszczeniu do przejrzenia odnośnego materiału.

Świadomie fałszywe oświadczenia podpadają pod sankcję surowszą z art. 98, o ile ujęte są we formę zeznań świadka lub orzeczenia biegłego wzgl. art. 96, jeśli chodzi o deklarację płatnika.

Poza tymi jednakże wyjątkami, wyraźnie w ustawie, wyszczególnionymi, świadome wprowadzenie w błąd np. przez osoby i instytucje postronne w pisemnych sprawozdaniach (np. z art. 46 u.) lub ustnie udzielanych wyjaśnieniach, wobec braku specjalnej sankcji, karane będzie tylko wg. om. art.

Wreszcie wyodrębnić musimy wypadki, gdzie uchybień wspomnianych dopuszcza się instytucja państwowa lub komunalna. Obowiązek jej bowiem prawidłowego informowania władz podatkowych jest służbowym przedewszystkiem i wynika z ogólnego obowiązku władz używania sobie wzajemnej pomocy i poparcia; pogwałcenie więc jego nadaje się raczej do dyscyplinarnego ścigania. Por. art. 101 om. ust. oraz art. 71 ustawy o pod. majątkowym.

Art. 95.

Grzywny wymienione w art. 91—94 nie mogą być, w razie niemożności ich ściągnięcia, zamieniane na karę pozbawienia wolności.

Por. art. 106.

Art. 96.

Kto świadomie, w celu uchylenia od ustawowej powinności podatkowej osoby własnej lub przez siebie zastępowanej, złoży nieprawdziwe zeznania lub wyjaśnienia, które przyczynić się mogą do udaremnienia wymiaru, lub uszczuplenia ustawowo należącego się podatku, niezależnie od obowiązku dopłaty należności podatkowej i o ile niezagroza kara surowsza w myśl powszechnej ustawy karnej — ulegnie karze pieniężnej od jednokrotnej do dwudziestokrotnej sumy niewymierzonego, uszczuplonego lub narażonego na jedno i drugie podatku, a w razie okoliczności obciążających — nadto karze pozbawienia wolności do 1 roku (art. 99 i 104).

1) Dotyczy tylko samego płatnika wzgl. osoby, występującej w jego imieniu — nie odnosi się natomiast do innych osób,

pełniących przy wymiarze funkcje pomocnicze np. administratorów domów (art. 46 u.).

2) Nietylko nieprawdziwość oficjalnej deklaracji podatkowej (art. 52, 54) lecz i „wyjaśnień” w najszerszym tego słowa znaczeniu np. przy czynnościach wstępnych, odn. wykazów osób, mających dochód samoistny wzgl. będących na utrzymaniu członków rodziny lub przy sprawdzeniach z art. 58 i 62, przesłuchaniu podatnika z art. 55 — ulega karze z tego art.

3) Już z chwilą udzielenia fałszywych informacji skarbu państwa jest „narażony” na uszczerbek podatkowy; przestępstwo jest więc dokonane i karalne, chociażby udało się instancjom wymiarowym fałsz jeszcze wysledzić i należność odpowiednio ustalić.

4) Jeżeli czyn, wyczerpując wskazany tu stan faktyczny, mieści w sobie jednocześnie wszelkie cechy cięższego przestępstwa, podpadającego pod kodeks karny natenczas stosuje się tylko przepis k. k. Np. w b. zab. ros. jeśli płatnik złożył władzom podatkowym swe sfałszowane księgi handlowe (art. 445 p. 3 ros. k. k.). Por. art. 328 tegoż kod. k.

5) Działanie staje się dopiero karygodne z chwilą, gdy podatnik swe fałszywe oświadczenia „złoży” odnośnej władzy — okoliczność, że przygotował dotyczące dokumenty i sprawozdania sama przez się jeszcze nie stwarza żadnej podstawy do karania, jest bowiem aktem dopiero przygotowawczym,

6) „Nieprawdziwość, t. j. niezgodność z rzeczywistym stanem rzeczy zachodzi zarówno wtedy, gdy pewne pozycje źródeł majątkowych rozmyślnie pominięto, jak i wówczas, gdy podano pozycje mniejsze; odróżnić to należy od deklaracji „niezupełnych”, t. j. niedostatecznie wypełnionych, formalnie nieprawidłowych. Jako niezupełne traktować należy również wyjaśnienia, w których podano dochód mniejszy skutkiem omyłki, więc — jak dowodzą okoliczności towarzyszące — bez chęci spowodowania uszczerbku skarbowego. Kara wtedy z art. 92.

Art. 97.

Kto, jako urzędnik albo funkcjonarjusz publiczny, członek komisji lub znawca (biegły), wyjawia bez upoważnienia wiadomości o stosunkach majątkowych lub dochodowych, o których dowiedział się z powodu udziału w postępowaniu podatkowym, o ile nie podlega surowszemu ukaraniu wedle obowiązujących

w poszczególnych dzielnicach ustaw karnych, ulegnie karze pieniężnej od 50 zł. do 1000 zł., lub karze pozbawienia wolności do 6 tygodni. (S)

Por. art. 44.

1) Ustawa pociąga wyraźnie do odpowiedzialności sądowej urzędników, co jednak nie wyklucza dochodzenia dyscyplinarnego w myśl art. 101.

2) Areszt jest tu karą główną (nie zastępczą), tak samo, jak grzywna, sąd wybierze rodzaj represji według swego uznania.

Art. 98.

Kto, jako znawca (biegły) lub świadek, złoży władzy skarbowej świadomie nieprawdziwe zeznanie lub świadectwo w zamiarze udaremnienia wymiaru podatku lub spowodowania mylnego obliczenia tegoż podatku, ulegnie karze pieniężnej od 100 zł. do 2000 zł. lub karze pozbawienia wolności do 6-ciu miesięcy. (S)

Por. art. 97 uw. 2 i uw. do art. 94 oraz wyżej art. 6 u. 3, 55, 59—61.

1) Sankcją karną objęte są — według dosłownego brzmienia tekstu — zeznania złożone „władzy skarbowej”, a wobec tego, że ustawa „władzę skarbową” przeciwstawia niejednokrotnie „komisji” szacunkowej (por. art. 59, 61), a nawet jej Przewodniczącemu (art. 57), możnaby przypuścić, że fałsz tego rodzaju wobec samej komisji popełniony jest bezkarny. Kłóci się to z art. 59, mocą którego i komisji służy prawo wzywania świadków i znawców oraz art. 61, na zasadzie którego żądać też ona może ich zaprzysiężenia.

2) Odbieranie przysięgi pozostało prerogatywą sądu; jest ono pewną gwarancją zdobycia prawdy materjalnej. Nie stwarza jednakże fikcji zeznania, złożonego pod przysięgą w sądzie — gdyż nie da się to pogodzić z brzmieniem odn. przepisów poszczególnych k. k. — wobec tego krzywoprzysięstwo nie podpada w takich wypadkach pod k. k.

Art. 99.

Grzywny, wymienione w art. 91—94, oraz kary pieniężne, określone w art. 96 niniejszej ustawy, nakładają te komisje podatku dochodowego lub władze skarbowe, które ujawniły odnośne przekroczenia.

O orzeczeniach, skazujących na grzywnę lub karę pieniężną, zawiadamia obwinionego przewodniczący komisji lub władza skarbowa.

Przeciw wydanemu przez komisję orzeczeniu o grzywnie, dotyczącemu przekroczeń art. 91—94, można w ciągu 4 tygodni od dnia doręczenia wnieść odwołanie, za pośrednictwem właściwej komisji, do komisji odwoławczej, a w wypadkach, gdy ta ostatnia nałożyła grzywny w I instancji, do Ministerstwa Skarbu. W tym samym terminie wnosi się odwołanie przeciw grzywnom, nałożonym przez władzę skarbową, za pośrednictwem tejże władzy, do władzy skarbowej II instancji.

Orzeczenie instancji odwoławczej jest ostateczne.

Przeciwko orzeczeniom karnym, dotyczącym przestępstw z art. 96, odwołanie jest niedopuszczalne.

Natomiast, jeżeli nałożona kara pieniężna nie zostanie uiszczona dobrowolnie w ciągu czterech tygodni od dnia doręczenia obwinionemu orzeczenia, wówczas właściwa komisja lub władza skarbowa przekazuje sprawę sądom, o czym należy uprzedzić obwinionego równocześnie z zakomunikowaniem mu orzeczenia o karze pieniężnej.

1) Karę pozbawienia wolności mogą wymierzać tylko sądy (arg. a contr. z ust. 1). Jeśli zatem komisja szacunkowa, albo władza skarbowa, rozpatrując przestępstwa z art. 96, dojdzie do wniosku, że zachodzą okoliczności obciążające, uzasadniające zastosowanie aresztu, natenczas powinna postępowanie przekazać sądom; sąd oczywiście, jako niezawisły organ, nie jest tym poglądem skrupowany i władn będzie ograniczyć się do kary pieniężnej.

2) Tak samo postąpi sąd, rozpoznając sprawę na nowo, w przypadku art. 96, jeśli skazany orzeczeniem komisji wzgl. skarbowem, nie uiszczy kary pieniężnej w terminie. „Przekazanie” sprawy odbędzie się wówczas z urzędu, choćby płatnik o to nie zabiegał, zachowując się biernie. Przekazanie to ma na celu nie wyegzekwowanie kary za pośrednictwem władz sądowych, o odstąpieniu im in merito „orzecznictwa”, jak to wynika z art. 104.

3) Ustawa odróżnia „grzywnę” w postępowaniu administracyjnym (art. 91—94) od „kar pieniężnych”, znanych przede wszystkim w procesie sądowym (art. 96—98).

Art. 100.

Za grzywny i kary pieniężne, nałożone na pełnomocnika płatnika, odpowiada płatnik z nim solidarnie.

Art. 101.

Publiczne władze i urzędy, winne przekroczenia niniejszej ustawy, odpowiadają według ogólnie obowiązujących przepisów organizacyjnych, względnie służbowych.

Por. wyżej art. 56 i 97.

Art. 102.

Winni kilku przekroczeń niniejszej ustawy podlegają karze za każde z tych przekroczeń z osobna.

Kumulacja ma miejsce również wtedy, gdy, ta sama instancja orzeka jednocześnie o wszystkich przekroczeniach.

Art. 104.

Orzecznictwo w sprawach o przestępstwa, przewidziane w art. 97 i 98 oraz w art. 96, w wypadku z art. 99, część ostatnia niniejszej ustawy, należy do sądów zwyczajnych.

Grzywny, orzeczone przez sądy, w razie niemożności ich ściągnięcia, ulegną, według uznania sędziego, zamianie na kary pozbawienia wolności, nie przekraczające atoli najwyższego ich wymiaru, za dane przestępstwo przewidzianego.

W byłej dzielnicy austriackiej odwołanie od wymiaru kary jest dopuszczalne bez względu na to, czy nadzwyczajne złagodzenie kary nastąpiło lub nie nastąpiło.

Art. 106.

Grzywny, nałożone na podstawie art. 91—94, należy umorzyć, o ile płatnik wykaże, że spełnieniu ułożonych na niego obowiązków przeszkodziła ważna przyczyna, jak to: ciężka choroba, pozbawienie wolności lub inny wypadek siły wyższej.

1) Ustawa nie poucza wcale, w jakim terminie skazany winien dowieść niemożności zapłaty grzywny; w każdym razie musi to zrobić najpóźniej przed egzekucją.

2) Co do sposobu uzasadnienia, znajdujemy tylko ogólniki „ważna przyczyna“, a obok zwykłych przeszkód fizycznych słyszymy o wypadkach „siły wyższej“. Jest to obszerne pole dla swobodnego uznania.

Art. 107.

Odpowiedzialność za naruszenie przepisów art. 91—98 gaśnie w przeciągu 5 lat po upływie tego roku podatkowego, w którym dopuszczono się naruszenia przepisów.

Karygodność czynu, wymienionego w art. 96, gaśnie również, gdy winny sprostuje lub uzupełni swoje zeznania u właściwej władzy, zanim otrzyma pierwsze wezwanie w celu przesłuchania go, jako obwinionego, lub orzeczenie o karze pieniężnej, lub urzędowe zawiadomienie, że przeciw niemu wpłynęło doniesienie.

Dz. U.: 49, poz. 299.

(v: 44/296 23 i 72/699/24).

Ustawa

z dnia 29 maja 1920 roku

w przedmiocie zmiany przepisów o opodatkowaniu spadków i darowizn.

Art. 21.

Kto oświadcza świadomie nieprawdę celem udaremnienia opodatkowania spadku lub darowizny, lub spowodowania wymiaru w kwocie niższej, niż należy się według ustawy, staje się winnym występku i ulega w drodze sądowej grzywnie, nieprzewyższającej dziesięciokrotnej wysokości kwoty, na której utratę Skarb Państwa narażono. W razie okoliczności szczególnie obciążających może być wymierzona prócz grzywny kara więzienia do sześciu miesięcy.

Grzywna nie może przenosić przypadającego winnemu majątku, będącego podstawą wymiaru.

Pozbawienie wolności, zastępujące grzywnę w razie niemożności jej ściągnięcia, nie może przewyższać sześciu miesięcy.

Na obszarze b. zaboru austriackiego zamiast więzienia wymierzana będzie kara ścisłego aresztu.

Przestępstwo jest spełnione z chwilą złożenia fałszywego oświadczenia władzy skarbowej, bez względu na to, czy cel, do jakiego płatnik dążył, został osiągnięty.

Art. 22.

Winni innego rodzaju naruszeń przepisów o opodatkowaniu spadków i darowizn — w szczególności niedopełnienia

w wyznaczonym terminie obowiązku zawiadomienia władzy skarbowej o śmierci spadkodawcy, lub dostarczenia danych, potrzebnych celem dokonania wymiaru — podlegają grzywnie do wysokości 750 złotych.

Grzywnę tę wymierza władza skarbowa.

Odpowiedzialność z art. 22 ulega przedawnieniu z upływem lat pięciu od dnia, w którym nastąpiło naruszenie ustawy. Prawo żądania grzywny już nałożonej przedawnia się z upływem lat pięciu od dnia, w którym orzeczenie karne stało się prawomocnem.

Bieg przedawnienia przerywa się przez wszelkie czynności urzędowe, odnoszące się do wymiaru lub uiszczenia grzywny, o ile o nich winnego urzędownie zawiadomiono. Od dnia przerwy przedawnienie biegnie na nowo; w razie odroczenia płatności rozpoczyna się bieg przedawnienia z dniem, do którego zapłatę odroczone.

Ustawa¹⁾

z dnia 17 grudnia 1921 roku

**o zasileniu finansów miejskich i o karach, nakładanych przez gminy miejskie za fałszywe zeznania podatkowe na obszarach
b. zaboru rosyjskiego i austriackiego.**

Art 1.

Miasta i miasteczka b. zaboru rosyjskiego, z wyłączeniem osad, położonych na obszarze b. Królestwa Polskiego, oraz gminy b. zaboru austriackiego, podpadające pod ustawy krajowe z dnia 13 marca 1889 r. (Dz. Ust. Kr. Nr. 24), niemniej z dnia 3 lipca 1896 r. (Dz. Ust. Kr. Nr. 51), tudzież miasta stołeczne Lwów i Kraków otrzymują z państwowego podatku dochodowego 30%, zaś Warszawa 50% wpływów z tego podatku w poszczególnych miejscowościach.

Por. 94/747/23: art. 9 i 76.

Art. 21.

W miejscowościach, w których do końca roku 1919 istniał państwowy podatek mieszkaniowy, zaprowadzony w byłym zaborze rosyjskim, zaprowadza się na rzecz gmin miejskich poda-

¹⁾ Rozc. na Ziemię Wileńską: 57/405 23.

tek od lokali. Innym miejscowościom byłego zaboru rosyjskiego może Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu zezwolić na pobór tego podatku. Zarazem wprowadza się podatek od lokali w miejscowościach byłego zaboru austriackiego, w art. 1 podanych.

Por. 94/747/23: art. 7 i 73/719/24: art. 2.

Art. 27.

Wniesienie świadomie fałszywych zeznań przez płatników wszelkiego rodzaju podatków i opłat miejskich, pobieranych bezpośrednio przez organa miast, wymienionych w art. 1 oraz udzielanie fałszywych wyjaśnień w tych sprawach podatkowych przez inne osoby, będzie karane grzywną do wysokości 5,000 zł. Grzywnę na wypadek niemożności ściągnięcia zastąpi pozbawienie wolności na czas do 3 miesięcy.

Do orzekania powołany jest magistrat. Od orzeczenia karnego magistratu można odwołać się do państwowej władzy nadzorczej magistratu w ciągu dni 14, licząc od dnia następującego po doręczeniu orzeczenia karnego, a od orzeczenia władzy nadzorczej w tym samym terminie do miejscowego właściwego sądu okręgowego, który rozstrzyga ostatecznie przy odpowiedniem zastosowaniu przepisów, dotyczących odwołania się od wyroku sądu pokoju (powiatowych). Sąd okręgowy nie może jednak uchylić orzeczenia administracyjnego z poleceniem ponownego rozpatrzenia sprawy i wydania nowego orzeczenia.

Odwołanie do władzy nadzorczej lub do sądu nie wstrzymuje wykonania kary, z wyjątkiem kary pozbawienia wolności.

O wykonanie kary pozbawienia wolności należy zwrócić się do sądu pokoju (powiatowego), który wydaje polecenie w tym przedmiocie po stwierdzeniu prawomocności orzeczenia i bezskuteczności egzekucji na podstawie przesłanych mu w tym celu akt sprawy.

1. Zamiana grzywny na areszt nie odbywa się trybem, wskazanym w rozp. M. S. W. z 1921 r. (23/134/21), t. j. według ścisłej relacji najwyższych rozmiarów kary pieniężnej i pozbawienia wolności, albowiem rozp. powyższe ma tylko zastosowanie w tych wypadkach, w których obowiązuje wyłącznie normalna procedura, t. j. określona w rozp. o post. karno-adm. z r. 1919, podczas gdy tu proces jest inaczej skonstruowany. Za-

miana dokonywana więc będzie według swobodnego uznania organu orzekającego.

2. Orzecznictwo karne sprawuje Magistrat (por. dla Królestwa art. 47 p. 11 dekrety o samorządzie miejskim), lecz nie musi bezwzględnie działać w tym wypadku kolegiąlnie. Władny jest na podstawie swej autonomji powierzyć te sprawy, jak i wszelkie inne, poszczególnym członkom do załatwienia (por. np. art. 49 cyt. dekr.), o ile burmistrz, względnie prezydent, nawet bez specjalnej delegacji, nie załatwia tych czynności, uważając je za pilne i niecierpiące zwłoki (por. art. 50 cyt. dekr.).

3. Okólnikiem M. S. W. z 24.VI 1919 r. (Dz. Urz. MSW. poz. 526) postanowiono, co następuje:

„Ponieważ w prawodawstwie naszym dotychczas nie jest uregulowana sprawa trybu administracyjno-karnego postępowania władz komunalnych, przeto należy w drodze analogji posiłkować się przepisami z dnia 21.II 1919 r. (Dz. Urz. MSW. Nr. 16 poz. 164) ustalonymi — dla państwowych władz administracyjnych“.

4. Instancją nadzorczą i apelacyjną — są dla miast niewydzielonych, Starostwa, dla miast wydzielonych — Województwa, dla Warszawy — Min. S. W.

VI. POSTANOWIENIA KOŃCOWE

Art. 28.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą obowiązującą od dnia 1 stycznia 1921 r. na obszarze b. zaboru rosyjskiego i b. zaboru austriackiego.

Do art. 27 ustawy (34/294/22).

R. W. Jako podatki i opłaty miejskie bezpośrednio przez organa miast pobierane, uważać należy w rozumieniu artykułu 27 ustawy wszystkie samoistne miejskie podatki i opłaty w przeciwstawieniu do dodatków miejskich do podatków i opłat stemplowych.

Dochodzenie i orzekanie w sprawach o czyny karygodne z artykułu 27 ustawy nie wyklucza postępowania sądowego, gdy zachodzi także czyn, ulegający karze według powszechnej ustawy karnej.

Dochodzenie spraw o czyny karygodne z artykułu 27 winien magistrat powierzyć osobie posiadającej wy-

kształcenie prawnicze, w braku takiej osoby, urzędnikowi praktycznie obznajmionemu z przepisami prawa. W dochodzeniu tem należy dać obwinionemu możność obrony, ustalić podmiotową i przedmiotową istotę czynu karygodnego i w miarę potrzeby przeprowadzić konieczne do wyświeetlenia sprawy dowody, przez oględziny nieruchomości lub lokali i znajdujących się tamże schowków, przez przeglądanie dokumentów, aktów, ksiąg i rachunków i przez przesłuchanie świadków i znawców, których przed przesłuchaniem pouczyć należy o przewidzianych w artykule 27 ustawy następstwach udzielania fałszywych wyjaśnień.

Wynik dochodzeń z wnioskiem na orzeczenie kary lub zwolnienie od niej, winien być przedłożony magistratowi, który orzeczenie wydaje.

Orzeczenie zasądzające powinno zawierać określenie przedmiotu obwinienia, uzasadnienie orzeczenia i sentencję orzeczenia, t. j. określenie grzywny i kary pozbawienia wolności na wypadek niemożności ściągnięcia grzywny, niemniej pouczenie o środkach prawnych przeciw orzeczeniu i winno być doręczone do rąk własnych zasądzonego, względnie jego wykazanego pełnomocnika lub prawnego zastępcy.

Odwwołanie od orzeczenia karnego do bezpośredniej państwowej władzy nadzorczej magistratu i od orzeczenia tejże władzy do miejscowego właściwego sądu okręgowego winno być złożone w magistracie. Magistrat przedkłada odwołania ze wszystkimi aktami sprawy w ciągu dni ośmiu swej państwowej władzy nadzorczej, która odwołanie do niej wniesione rozstrzyga, a odwołanie wniesione do sądu okręgowego przesyła z aktami sprawy bezzwłocznie temu sądowi do rozstrzygnięcia.

Grzywny wpływają do kasy miejskiej. Grzywny niezapłacone w ciągu dni czternastu po doręczeniu orzeczenia karnego magistratu, winny być ściągnięte przez organa miejskie w drodze egzekucji. Celem wykonania kary pozbawienia wolności, orzeczonej na wypadek niemożności ściągnięcia grzywny w całości lub w części, magistrat zwraca się do właściwego sądu po-

koju (powiatowego), zaświadczać prawomocność orzeczenia karnego tudzież bezskuteczność egzekucji nałożonej grzywny, i jednocześnie przedkłada temuż sądowi karne i egzekucyjne akta sprawy.

a) ust. 2: o kumulacji kar należy odnieść tylko do wypadku, gdzie stan faktyczny w k. k. nie wyczerpuje i nie zawiera w sobie wszystkich znamion administracyjnego przekroczenia — o ile natomiast to ma miejsce, musimy jednorazowe ukaranie uznać za dostateczne w myśl zasady ogólnej: *ne bis in idem*.

b) ust. 3: niema formalnej rozprawy jawnej — referent zbiera tylko materiały dochodzenia — może to uczynić drogą korespondencji; nie jest wymaganiem też przesłuchanie obwinionego do protokołu „należy mu tylko dać możność obrony“, wymogowi temu jednak można zadośćuczynić, komunikując mu przedmiot oskarżenia i ewent. ustalenia policji i t. p., pozostawiając mu termin do złożenia wyjaśnienia na piśmie.

c) ust. 5: orzeczenie zapada zawsze pod nieobecność obwinionego; bo dopiero na skutek wniosku referenta orzeka Magistrat. Dlatego winno być zawsze pisemnie zredagowane i doręczone stronie. Formalność ta odpada przy orzeczeniach uwalniających.

W ramach ustawy i rozp. może gmina opracować szczegółowy regulamin w przedmiocie postępowania karno-admin. (p. art. 21 u. 1 pkt. 1 i 4 oraz u. 2, tudzież art. 47 u. 11 Dekretu o samorządzie miejskim).

Dz. U. Nr. 94 poz. 747 (26/IX/1923).

Ustawa

o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych. ¹⁾

Art. 62.

1. *Kto w zamiarze uchylenia się od obowiązku płacenia danin komunalnych składa wobec właściwej władzy komunalnej nieprawdziwe lub niezupełne zeznania, albo w tym samym zamiarze odmawia odpowiedzi na określone pytania, albo usuwa przedmioty, podlegające daninom komunalnym, albo przedmiotów takich nie zgłasza do opodatkowania — podlega karze pie-*

¹⁾ Obowiązuje w całej Rzplcie.

niężnej do wysokości 20-krotnej sumy daniny, utraconej lub na utratę narażonej.

2. Kara nie uwalnia płatnika od obowiązku zapłacenia daniny.

3. Współwinny podlega karze narówni ze sprawcą.

a) Termin „danina“ obejmuje podatki i opłaty, i to zarówno samoistne, jak i pobierane w postaci dodatków do podatków państwowych (por. art. 8, v. natomiast: 34/294/22 do art. 27). Ustawa wylicza m. in. podatki:

1. od gruntów i budynków,
2. od kopalń,
3. od kolei,
4. od przemysłu i handlu,
5. dochodowy,
6. od spożycia, zużycia, względnie produkcji,
7. od umów o przeniesienie własności nieruchomości,
8. od zaprotestowanych weksli,
9. od spadków i darowizn,
10. od plakatów, szyldów i anonsów,
11. od publicznych zabaw, rozrywek i widowisk,
12. od prawa polowania

— prócz powyższych przewidziana jest możliwość pobierania innych jeszcze podatków. — Ustawa mówi poza tem o opłatach: za używanie komunalnych urządzeń i zakładów dobra publicznego oraz za czynności i poświadczenia urzędowe organów komunalnych i inne. Por. rozp. wyk.: 16/166/24, 31/317/24 oraz ust. 73/719/24 i 82/790/24.

b) Wyrażenie „komunalnych“ oznacza wszystkie wogóle jednostki samorządowe.

Fałszywe zeznania karane są więc bez różnicy, czy dotyczą podatków miejskich, gmin wiejskich, powiatowych lub wojewódzkich związków komunalnych (p. art. 71).

Art. 63.

Kto wezwany w charakterze świadka albo znawcy, w zamiarze uwolnienia innej osoby od obowiązku płacenia danin komunalnych, wobec właściwej władzy komunalnej odmawia złożenia zeznania, lub składa fałszywe zeznanie — podlega karze pieniężnej do wysokości 15,000 złotych.

Art. 65.

1. *Kary pieniężne za czyny, wymienione w art. 62 i 63, wymierza zarząd związku komunalnego.*

2. *Jeżeli strona nie zgłosi w ciągu dni czternastu po doręczeniu zawiadomienia o karze ustnie lub pisemnie żądania rozpatrzenia sprawy w drodze sądowej — kara ulega wykonaniu. Wrazie przeciwnym zarząd związku komunalnego winien sprawę skierować do właściwego sądu powiatowego (pokoju), który wdroży postępowanie karne w myśl ogólnych przepisów.*

3. *Kary pieniężne, nałożone na mocy art. 62 i 63, podlegają egzekucji na równi z daninami komunalnymi i wpływają do kasy związku komunalnego, uprawnionego do poboru daniny.*

1. *Kary wymierza Zarząd, względnie upoważnieni przezeń jego członkowie — więc Magistraty, Rada gminna (wójt), Wydziały pow. Sejmików.*

2. *Ustawa mówi o „doręczeniu zawiadomienia o karze“, wychodząc widocznie z założenia, że postępowanie jest pisemne, a orzeczenie nie ogłaszane ustnie. Por. szczegółowy przepis analogiczny w 34/294/22 do art. 27 ustawy o zasilaniu finansów miejskich.*

3. *Skoro mowa tylko o przekazaniu sprawy sądowi, przeto widocznie inna droga zaskarżenia decyzji, więc w drodze administracyjnej, do władz nadzorczych, jest zamknięta (p. art. 108 ust. 61/609/24).*

Art. 66.

Karę pieniężną, wymierzoną na mocy art. 62 i 63, w razie niemożności ściągnięcia, zamienia sąd pokoju (powiatowy) na karę pozbawienia wolności na czas do 3-ch miesięcy.

Zamiana według swobodnego uznania.

Art. 67.

1. *W uchwałach związków komunalnych mogą być przewidziane kary porządkowe do wysokości 15,000 złotych za wykroczenia przeciwko przepisom o wymiarze i poborze danin komunalnych oraz statutom i uchwałom podatkowym, opartym na tych przepisach.*

2. *Uchwały takie (ustęp 1) podlegają zatwierdzeniu władz nadzorczych.*

3. Kary wymierza zarząd związku komunalnego.

4. Do kar, nałożonych na podstawie niniejszego artykułu, mają zastosowanie przepisy, zawarte w ust. 2 i 3 art. 65. W byłej dzielnicy pruskiej stosują się w wypadkach, objętych niniejszym artykułem, przepisy §§ 459—569 ustawy postępowania karnego.

Dz. U. 98 poz. 570.

Ustawa

z dnia 1 lipca 1926 roku.

o opłatach stemplowych.

NARUSZENIA PRZEPISÓW O OPŁATACH STEMPLOWYCH.

A.

Art. 39 (u. 2).

Osoba, która z niedbalstwa:

a) sporządza pismo, podlegające opłacie stemplowej, na papierze stemplowym, podrobionym bądź całkowicie, bądź przez przerobienie sumy na wyższą, albo na papierze, który już był użyty do uiszczenia opłaty stemplowej, po wywabieniu poprzedniego tekstu;

b) używa znaczka stemplowego podrobionego, przerobionego albo już skasowanego, celem uiszczenia opłaty od innego pisma;

c) ofiarowuje na sprzedaż papier stemplowy lub znaczki stemplowe podrobione, przerobione albo już poprzednio użyte celem uiszczenia opłaty stemplowej — ulega karze pieniężnej w wysokości od 5 do 10-krotnej kwoty nieuiszczonej (punkty a, b), względnie sumy znaków stemplowych, na sprzedaż ofiarowanych (punkt c).

Karę wymierza urząd skarbowy.

(u. 3).

Winny świadomego spełnienia czynów, wymienionych w ustępie drugim, — o ile czyn taki nie stanowi przestępstwa surowiej karanego — ulega karze pieniężnej w wysokości wyżej określonej, a nadto karze aresztu do sześciu miesięcy; na obszarze, na którym obowiązuje niemiecki kodeks karny, zamiast

kary aresztu powyżej sześciu tygodni będzie orzeczona kara więzienia do sześciu miesięcy.

Orzecznictwo należy do sądów okręgowych.

1) Zależnie od rodzaju winy ten sam obiektywny stan faktyczny jest przestępstwem administracyjnym lub należącym do właściwości sądów, a mianowicie „świadome”: spełnienie czynu przeciwstawione jest czynom, wypływającym z „niedbalstwa”. Terminy te są równoznaczne z pojęciami: dolus (wina umyślna) i culpa. W drugim wypadku sprawca nie zdaje sobie sprawy z tego, że jego postępowanie powoduje lub spowodować może uszczerbek dla Skarbu, ale wina jego na tem polega, że przez własną nieostrożność, nienależytą kontrolę, lekkomyślność nieświadomie bądźto sam z podrobionego papieru wzgl. znaczka stemplowego korzysta, bądźto umożliwia użycie ich przez osoby trzecie. Jeśli np. przy bardzo udatnych falsyfikatach, mimo całej diligentia, nie mógł się co do tego zorientować, czyn jego, jako pozbawiony elementu winy, pozostanie bezkarny. Szkoda, na jaką państwo jest narażone, wyraża się w tem, że nie otrzymuje ono zupełnie lub traci częściowo należytość stemplową.

Sprawca sam nie dopuszcza się przeróbek, jednakże korzysta z manipulacji osób trzecich.

2) Co do wyrobu nieprawdziwych papierosów i znaczków stemplowych i przerabiania autentycznych por. §§ 199-d i 320-ł austr. k. k.; § 275 p. 2 i 3 niem. k. k.; art. 434 cz. I ros. k. k. — Ob. też art. 443 p. 4 ros. k. k., §§ 151, 360 p. 4—6 niem. k. k. — O wywabieniu tekstu lub oznak umorzenia na znaczkach v. art. 433 p. 2 i 3 ros. k. k.

3) Przestępstwo sub a) i b) jest dokonane z chwilą sporządzenia pisma lub użycia znaczka, chociażby jeszcze dokument nie został okazany władzy; stan faktyczny sub c) jest wypełniony już w momencie „zaofiarowania na sprzedaż”. W określeniu tem mieści się wymóg konkretnej propozycji, niewystarczającym byłoby przechowywanie na sprzedaż; dojście natomiast transakcji do skutku, jest zbędne.

4) Surowsze sankcje za omawiane tu przekroczenia znajdujemy przede wszystkim w art. 434 cz. II, 435 cz. I łącznie z art. 436 ros. k. k., chociaż ze względu na znacznie niższy wymiar dodatkowej kary pieniężnej, przewidziany w art. 436,

twierdzenie to nie jest wolne od zastrzeżeń. W niemieckim zaś kod. karn. § 276 i 364, straciły moc prawną, o ile się pokrywają z treścią om. tu artykułu, albowiem zawierają łagodniejsze kary. Inaczej z wręcz przeciwnych przyczyn, § 275, p. 1 tegoż kod. Odmienny jednakże punkt widzenia kodeksów karn., zwłaszcza w przedmiocie odróżnienia wypadku fałszu od wywabiania, czynią porównanie ich represyj karnych z zagrożeniem w ustawie stemplowej, bardzo problematycznym.

Art. 40.

Osoba, obowiązana do uiszczenia opłaty stemplowej, albo jej ustawowy zastępca lub pełnomocnik, jeżeli — bądź w piśmie, podlegającem opłacie stemplowej, bądź przy udzielaniu wyjaśnień (art. 38, ustęp ostatni) — poda świadomie stan faktyczny, niezgodny z rzeczywistością, i przez to spowoduje niepobranie opłaty lub za niski jej wymiar, ulega karze pieniężnej w wysokości do piętnastokrotnej kwoty nieuiszczonej.

Orzecznictwo należy do sądów okręgowych.

Art. 41.

Kara pieniężna, wymierzona przez sąd (art. 39, ustęp ostatni oraz art. 40), ulega zamianie na karę pozbawienia wolności według ogólnych przepisów ustaw karnych dzielnicowych, jednak nie wyżej sześciu miesięcy.

Zastosowanie punktów a), b) art. 39, względnie ustępu ostatniego tegoż artykułu, oraz art. 40 nie uchyła obowiązku uiszczenia opłaty stemplowej, względnie części niedopłaconej.

1) Płatnicy stemplowi obowiązani są na żądanie organów skarbowych wyjaśnić okoliczności, których znajomość jest niezbędna do wymierzenia opłaty.

2) Fałszywa informacja musi być uwieńczona wynikiem: wprowadzenia faktycznie władzy w błąd ze szkodą dla skarbu.

3) Zarówno nieprawdziwe oświadczenia w pismach, składanych bezpośrednio urzędom skarbowym, jak i w dokumentach, przedstawianych innym organom, do wymiaru opłaty powołanym: notariuszom i sądowi — podpada pod przepis powyższy.

4) Sprawca winien mieć świadomość obiektywnej niezgodności z prawdą jego oświadczenia; w tem wyczerpuje się

już strona subiektywna stanu faktycznego; czy pozatem zdawał sobie sprawę ze szkody dla fiskusu, jaką w ten sposób wywołuje, to jest obojętne.

5) Art. 161 p. 3 ros. k. k. przewiduje karę aresztu w podobnym wypadku i to nawet abstrahując od tego, czy zamiar przestępczy osiągnięty został istotnie. Przyjąć trzeba, że został derogowany przez omawianą tu *lex posterior*, o ile dotyczy kwestji stemplowej.

6) Dolna granica kary pieniężnej nie jest podana: redakcja przemawiałaby za określeniem kary w każdym razie we wielokrotności lub conajmniej w jednokrotności.

B.

Art. 42.

Osoba, obowiązana do uiszczenia opłaty stemplowej, jeżeli poza przypadkami, przewidzianymi w art. 39 i 40, nie uiszcza opłaty w należnej sumie, we właściwym terminie i w prawidłowy sposób, ma zapłacić podwyżkę stemplową w wysokości 5-krotnej kwoty nieuiszczonej, albo uiszczonej po upływie właściwego terminu lub w sposób nieprawidłowy.

W przypadkach, przewidzianych w artykułach 71, 74, 80, 90, 125, 129 i 138, podwyżkę stemplową oblicza się w wysokości 25-krotnej.

Izba skarbowa na skutek odwołania (art. 46) obniży podwyżkę lub zarządzi wymierzenie podwyżki w kwocie mniejszej, jeżeli nieuiszczenie opłaty stemplowej albo uiszczenie niedostateczne lub po upływie właściwego terminu lub w sposób nieprawidłowy widocznie nie zostało spowodowane zamiarem uchylecia się od uiszczenia opłaty.

Jeżeli dwie lub więcej osób dopuściły się co do jednej i tej samej opłaty naruszenia ustawy, przewidzianego w niniejszym artykule, to wymierza się jedną podwyżkę stemplową, do której uiszczenia osoby te obowiązane są solidarnie.

Przepisy art. 34 o przedawnieniu mają zastosowanie również do podwyżek stemplowych.

Podwyżka stemplowa nie może być wymierzona w razie nieuiszczenia w przepisany termin opłaty stemplowej, wymierzonej zapomocą nakazu płatniczego (art. 30, ustęp drugi; art. 33, ustęp ostatni; art. 61), jak również w razie niedotrzy-

mania terminu, wyznaczonego w przypadku poszczególnym przy odroczeniu płatności na mocy art. 177. Nie może też być wymierzona w razie uiszczenia opłaty w przepisany terminie i w kwocie, ustalonej przez właściwy organ urzędowy (art. 17), jeżeliby się okazało, że należy się więcej.

Podwyżkę stemplową wymierza urząd skarbowy (art. 33, punkty 1, 3; art. 36), względnie notariusz (art. 28, ustęp trzeci).

Przymusowe ściągnięcie podwyżki stemplowej może nastąpić dopiero po uprawomocnieniu się wymiaru podwyżki w administracyjnym toku instancyj.

Zastosowanie artykułu niniejszego w przypadkach, w których opłaty nie uiszczono wcale lub uiszczono ją tylko w części, nie uchyla obowiązku uiszczenia opłaty, względnie części niedopłaconej.

1) Podczas gdy działanie sprawcy w wypadku art. 40 ma cechy oszustwa, to tu skarb państwa ponosi szkodę bezpośrednio skutkiem b i e r n e g o zachowania się płatnika.

2) Kary określone są w stałych wielokrotnościach i muszą być w tej wysokości nałożone; mogą tylko ulec następnie redukcji. 25-krotna podwyżka dotyczy następujących wypadków: kart umowy odn. transakcyj giełdowych, sporządzonych przez maklera, aktów sprzedaży drogą licytacji, dokonanej przez trudniącego się licytacjami zawodowo przedsiębiorcę, pism, stwierdzających wykonanie umowy sprzedaży rzeczy ruchomej, umów i pism, dotyczących obrotu papierów wartościowych, umów o świadczenie usług, weksli, przekazów, czeków, asygnacyj i pokwitowań.

Obniżenie kary stosowane będzie w dowolnej formie, bądźto w postaci pobrania mniejszej wielokrotności, bądźto zmniejszenia samej sumy podwyżki bez względu na jej stosunek do wysokości uszczerbku skarbowego.

3) Zamiar uchylenia się od uiszczenia opłaty nie jest istotnym czynnikiem składowym przestępstwa, skoro nawet oczywisty brak tego zamiaru, nie uwalnia od kary, służąc zresztą za okoliczność łagodzącą.

4) Prawo państwa żądania podwyżki stemplowej przedawnia się z upływem lat 5 licząc od dnia jej wyznaczenia. — Art. 30 u. 2 mówi o wymiarze przez kancelarię sądową od orzeczeń sądu w toku postępowania egzekucyjnego odn. przeniesienia

własności na rzecz wierzyciela; 33 u. ost. o nakazach płatniczych urzędu sk., który bądźto na podstawie otrzymanego ze sądu wyciągu bądźto w drodze nadzoru opłatę ustalił; art. 61 o opłacie od aktu wywłaszczenia.

Art. 46.

W przypadkach wymierzenia (opłaty stemplowej lub) podwyżki stemplowej przez właściwy organ urzędowy (art. 17, ustęp pierwszy; art. 42, ustęp pierwszy) można wnieść odwołanie w ciągu miesiąca od dnia dokonania wymiaru; w razie zaawidomienia o wymiarze drogą nakazu płatniczego (art. 30, ustęp drugi; art. 33, ustęp ostatni; art. 61) termin liczy się od dnia doręczenia nakazu.

Art. 47.

Odwołanie należy złożyć temu organowi, który wymierzył (opłatę lub) podwyżkę albo wydał decyzję; organ ten przedstawia odwołanie wraz ze swoją opinią właściwej władzy skarbowej. Odwołujący się ma do odwołania załączyć pismo, podlegające opłacie, lub jego odpis uwierzytelniony, jeżeli owo pismo lub odpis uwierzytelniony nie znajduje się już w urzędzie skarbowym lub w izbie skarbowej.

Odwołanie rozstrzyga izba skarbowa. Jeżeli jednak decyzję wydała izba skarbowa w pierwszej instancji, rozstrzyga Minister Skarbu.

Gdy decyzję zaskarżoną wydała władza skarbowa, to może załatwić odwołanie we własnym zakresie działania, jeżeli uzna, że odwołanie jest całkowicie uzasadnione.

Instancja odwoławcza nie rozpoznaje odwołań, wniesionego po upływie przepisane go terminu (art. 46). W przypadkach jednak, zasługujących na uwzględnienie, Minister Skarbu może, mimo uchybienia terminu, zezwolić na rozpoznanie odwołania.

Od decyzji, wydanej na skutek odwołania, niema dalszego środka odwoławczego w administracyjnym toku instancyj.

Podwyżka stemplowa skonstruowaną została w ustawie nie jako kara, a raczej zrównano ją z opłatą, dopatrując się w niej pewnego rodzaju odszkodowania za ogół strat, nieujawnionych, bo nie wykrytych przez organa kontrolne, jakie państwo ponosi z powodu masowego uchylania się od uiszczenia należności stemplowych.

Konsekwentnie tezę powyższą realizując, wprowadzono cały szereg norm z dziedziny prawa cywilnego, a w szczególności: wymierza się podwyżkę raz, chociaż sprawców naruszenia jest więcej, stosuje się odn. przedawnienia i środków prawnych identyczne postanowienia, co przy opłatach, dopuszcza się zmniejszenie podwyżki, jak przy karach umownych itp. — Decyzja o podwyżce stemplowej jest zatem — według wyraźnej intencji ustawodawcy — orzeczeniem administracyjnym, zaskarżalnym do Trybunału administracyjnego w trybie art. 73 Konstytucji, a nie orzeczeniem k a r n e m władzy adm., od którego by przysługiwało prawo odwołania do sądu zwyczajnego w myśl postulatu art. 72 Konstytucji. Chodziło o to, by obroną tu koncepcją zamknąć drogę do sądu z wielu względów niewskazaną. Sąd bowiem, rozpatrując rekursy na wymiar podwyżki stemplowej, musiałby rozstrzygnąć kwestję, nieraz bardzo skomplikowaną (w przeciwieństwie do analogicznych kwestyj w zakresie cel i monopolii, skodyfikowanych w odrębnej ustawie „karnej skarbowej”), należności i wysokości opłaty, jako prejudycjalną, a dochodząc do ewent. innych wniosków, jak urząd skarbowy, wytworzyłby niemożliwą sprzeczność, uwłaczającą autorytetowi państwa, względnie w rezultacie sprawowałby pośrednio — o ile jego orzeczenie uznanoby za prawomocne — kontrolę legalności aktów administracyjno-skarbowych (wymiar opłaty stemplowej), nie dającą się pogodzić z art. 73 Konstytucji¹⁾. Był to jeden z głównych motywów wyłączenia spraw stemplowych z ustawy karnej skarbowej.

C.

Art. 39 (u. 1).

Winny sprzedawania papieru stemplowego lub znaczków stemplowych po cenie wyższej, niż oznaczona przez władze skarbowe, ulega karze pieniężnej w wysokości do 100 zł.

Karę wymierza urząd skarbowy.

Art. 43.

Winni innego rodzaju naruszeń ustawy lub przepisów wykonawczych, wydanych na jej podstawie i w jej granicach, ule-

¹⁾ Por. w tej materji: „Prace przygotowawcze do ustawodawstwa skarbowego”, serja II, zeszyt 2-gi, wydane przez wiceministra Markowskiego (artykuł A. Rosenkranza).

gają karze pieniężnej w wysokości od 5 do 300 zł., którą wymierza urząd skarbowy. Kara ta może być powtarzana.

Przepisy art. 34 o przedawnieniu mają zastosowanie również do kary, przewidzianej w artykule niniejszym.

Przymusowe ściągnięcie kary może nastąpić dopiero po uprawomocnieniu się orzeczenia o wymierzeniu kary (art. 48).

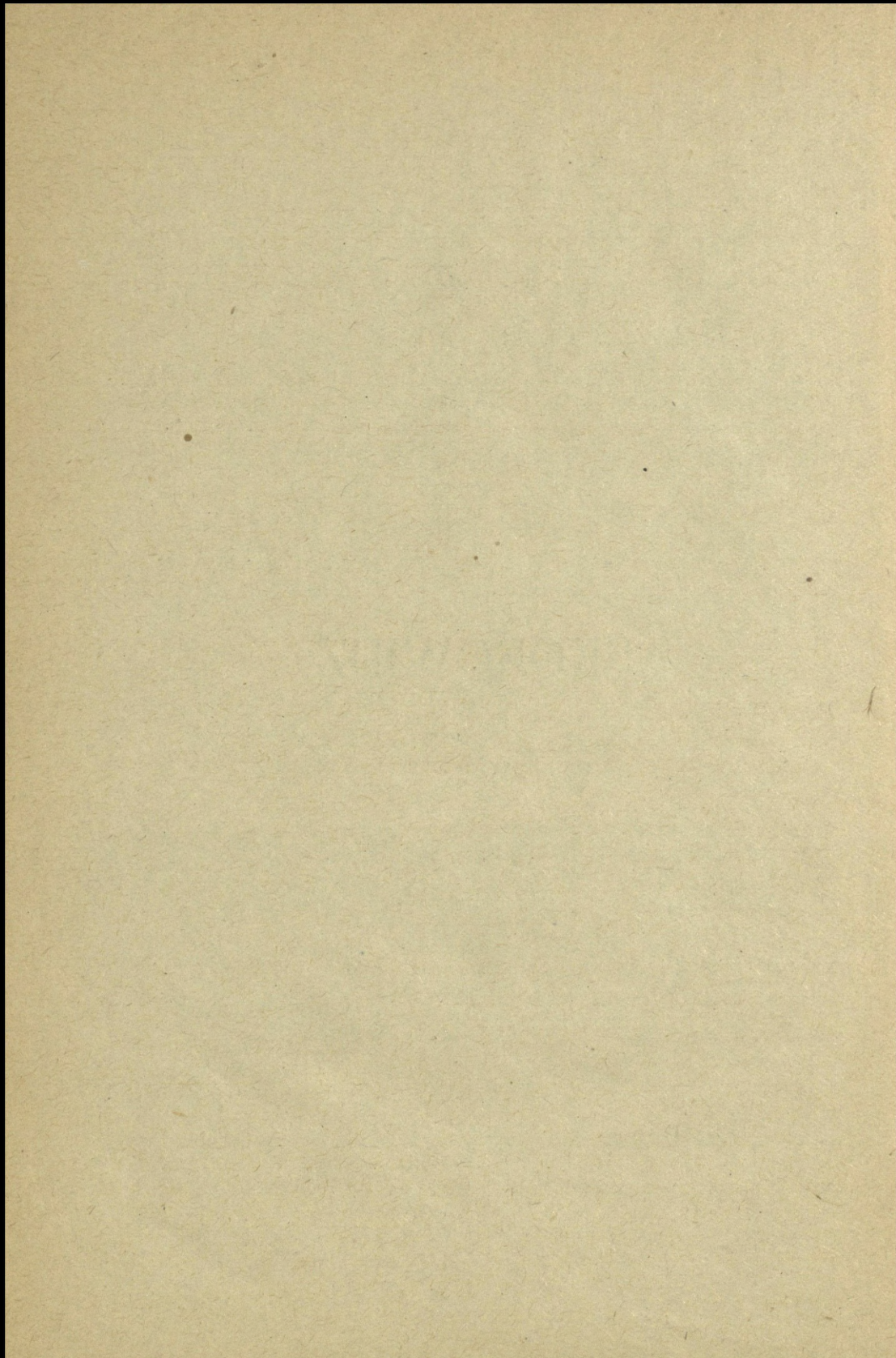
Są to wykroczenia porządkowe, utrudniające sprawowanie czynności kontrolnych, lecz nie połączonych ze szkodą materialną dla państwa. Np. odmowa udzielenia potrzebnych do wymiaru wyjaśnień (przeciwstawić art. 40), nieprawidłowe prowadzenie odn. ewidencji - rejestru opłat, zaniechanie powiadomienia władz o rozpoczęciu pewnej działalności, obejmującej czynności, które podlegają opłatom w wypadkach, przewidzianych w art. 25 u. 1 itp.

Art. 48.

Osoba, skazana przez urząd skarbowy na karę pieniężną, może wnieść odwołanie w terminie, wskazanym w art. 46, lub w tymże terminie zażądać od urzędu skarbowego przekazania sprawy właściwemu terytorjalnie sądowi powiatowemu (pokoju).

Na obszarze, podległym mocy obowiązującej niemieckiej ustawy postępowania karnego z dnia 1 lutego 1877 r., stosuje się w tym wypadku §§ 460—469 tejże ustawy.

SKOROWIDZ

SKOROWIDZ

DO DZIAŁU PIERWSZEGO.

Cyfry, wydrukowane kursywą oznaczają artykuły ustawy, wydrukowane natomiast drukiem zwykłym, oznaczają stronic komentarza. O ile przedmiot powołany w artykule został omówiony w następujących po nim uwagach, nie zacytowano stronic komentarza.

A

Akcydencja — 35
aparaty p. przyrząd
administracyjny — 16, 55
apteki — 89
amnestja — 19, 109
aresztowanie — 137, 219
areszt — 10, 17 n.
areszt zastępczy — 20 n., 37,
204
areszt śledczy — 220
akt oskarżenia — 222

B

Broń — 28
brzeczka piwna — 115
boleta — 120
badanie obwinionego — 167
badanie świadka — 170 n.
badanie rzeczoznawcy — 172

C

Celne przepisy — 1, 45 n.
celny urząd — 165
cudzoziemcy — 3
cukier p. podatek

D

Drożdże p. podatek
dyscyplinarna odpowiedzialność
— 4, 99
doniesienie — 7, 9, 148, 151

dodatek komunalny — 14
deklaracja celna — 36 n.
denaturacyjny zakład — 81
dochodzenie — 138, 140, 151,
181, 196
drobiazgowość — 109, 153
dowody — 155 n., 182, 222, 225
dyplomatyczni przedstawiciele
— 162
doręczenie wezwania — 167
doręczenie decyzji — 180
doręczenie orzeczenia — 186
dochodzenie prokuratorskie —
160, 227

F

Fermentacyjne kadzie — 115

G

Gdańsk — 1, 3, 8, 26, 34, 63, 82,
106, 116, 122, 126, 132 n.
gorzelnie — 77, 79, 68
gminna zwierzchność — 149

K

Kwas octowy p. podatek
karty do gry p. podatek
koszty postępowania — 33, 150,
206 n.
kuratela — 30, 176
Konstytucja — 32, 97, 143, 146,
148, 219

kara konwencjonalna — 9, 47
książki kontroli — 57
ksiąg prowadzenie — 89, 71,
115, 79 n., 120 n.
koncesji cofnięcie — 12, 65
koncesja — 91 n.
kompetencja p. właściwość
korespondencja — 164
kaucja — 165, 158
konfrontacja — 172
konfiskata — 17 n., 31, 44,
155 n., 203
kumulacja p. zbieg

L

Loterja — 1, 112 n.
łagodzenie kary — 7, 31, 177,
179, 183, 196
listy gończe — 109
licytacja — 156

M

monopol tytoniowy — 1, 57 n.
monopol spirytusowy — 1, 75 n.
monopol solny — 1, 98 n.
monopol zapalczany — 1, 104 n.
miód p. podatek
moc wstrzymująca — 150, 155,
137, 233
motywy — 109, 197, 185

N

Nieznajomość ustawy — 5
nieletni — 39, 65

O

Oleje mineralne p. podatek
okoliczności obciążające — 23 n.,
136
osoba prawnicza — 36
opłata manipulacyjna — 35, 53
opłata statystyczna — 54
oszustwo — 52, 54
ocet — 84 n.
obwiniony — 137, 142, 148 n.,
150, 154 n.
organa wykonawcze — 147
orzeczenie — 150, 156, 184 n.

orzeczenie zaoczne — 109
orzeczenia zmiana — 194, 196
obrońca — 169, 228
opieka — 176
odpowiedzialność osób trzecich
— 33 n., 136, 150, 155, 168,
172, 217, 228, 230 n.
odpowiedzialność solidarna —
36, 206

P

Podatek od kwasu octowego — 1
podatek od drożdży prasowa-
nych — 1
podatek od zapalniczek — 1,
104 n.
podatek od piwa — 1, 114 n.
podatek od wina — 1, 119 n.
podatek od miodu syconego —
1, 119 n.
podatek od cukru — 1, 124 n.
podatek od olejów mineral-
nych — 1, 124 n.
podatek od przetworów nafto-
wych — 1, 124 n.
podatek od węgla — 1, 124 n.
podatek od kart do gry — 1,
124 n.
patent akcyzowy — 1, 129 n.
piwo p. podatek
podżegacz — 7
pomocnik — 7, 7, 29
poselski mandat — 32
przygotowawcza czynność —
22, 47, 81, 88
przemysłnictwo — 56, 160
papierosy — 65, 68
przrząd mierniczy — 77, 87
przechowywanie — 62, 93, 81,
120, 88, 156
przemysłowe świadectwo — 91
policja — 147, 109
przytrzymanie — 147, 106, 159,
p. zatrzymanie
protokół — 148, 151, 166, od-
czytanie — 227 n.
pościg — 161

przymusowe dostawienie obwinionego — 167
 przymusowe dostawienie świadka — 170
 pełnomocnik — 169
 pełnomocnik władzy skarbowej — 225 n.
 przysięga — 171
 prawomocność — 12, 38, 44, 156, 180, 190, 195, 200 n., 231 n.
 prokurator — 138, 140, 151, 153, 201, 214, 219, 222 n.
 projekt rządowy — 2, 4, 26, 38, 107, 126, 137 n., 142, 214
 porządkowe przestępstwo — 21
 przedawnienie — 4, 40 n., 109, 153
 praesumptio doli — 5, 42, 73

R

Recydywa — 18 n.
 rodzina — 35
 rektyfikacja — 77, 79, 81
 rozlewnia — 81
 robotnicy — 72
 roszczenia osób trzecich — 136, 156, 158, 168, 172, 218
 rewizja — 159 n.
 rzeczoznawca — 173, 175
 rekurs — 193
 reformatio in peius — 142
 rozprawa — 222 n., zaoczna — 228

S

Sól p. monopol
 spirytus p. monopol
 spirytusowe napoje — 90
 służba państwowa — 4
 śmierć — 38, 44, 109
 szmugiel — 36 n.
 sacharyna — 1, 55, 128 n., 132
 surogat tytoniowy — 49, 73
 sprzedaż — 46 n., 50 n., 90 n., 70 n., 88 n., 156, 203
 skład wolny — 79, 81, 120
 skazanie — 84, 101

śledztwo — 142, 157, 165, 199, 225, 227, 231
 samorządowa władza — 4, 147, 162
 straż celna — 104, 160
 sąd powiatowy — 149, 171
 sąd pokoju — 158, 149, 204, 211, 215 n., 230
 sędzia śledczy — 149, 158
 śledcza władza — 158, 164
 środki odwoławcze — 187 n., 223, 230
 świadek — 167 n., 222, 227
 sąd apelacyjny — 230
 sąd Najwyższy — 230
 skarga kasacyjna — 230
 skarga rewizyjna — 230

T

Tytoń p. monopol
 tajna produkcja — 18
 Trybunał administracyjny - 198

U

Urzędnik p. służba
 uczestnik przestępstwa — 7, 27
 usiłowanie — 7, 36, 38, 45, 49, 51, 54, 68, 88
 upoważnienie przemysłowe - 12
 umysłowa choroba — 30
 umorzenie — 31, 152 n., 115, 223
 ulga celna — 36
 uzasadnienie p. motywy
 ukrywanie się obwinionego — 109, 228

W

Wino p. podatek
 węgiel p. podatek
 wojskowi — 4, 141, 162
 wina — 5, 5
 więzienie — 9, 18
 wdrożenie postępowania — 31, 139, 153, 201
 warka piwna — 115
 wódki gatunkowe — 85

właściwość sądu — 136, 97, 151, 201

właściwość miejscowa — 142 n., 151, 212

właściwość rzeczowa — 144 n., 210 n.

wezwanie — 167 n.

wezwanie publiczne — 158

wynagrodzenie świadków i znawców — 175

wniosek o rozprawę — 212

wyrok sądowy — 229 n.

Z

Zagranica — 1, 3, 8, 26, 34, 45 n., 48, 80, 106, 112, 122, 126, 88 n., 155, 165, 175

zapalki p. monopole

zysk z przestępstwa — 7

zawodowe przestępstwo — 25

zawieszenie kary — 32

zamknięcie urzędowe — 88

zacier piwny — 117

zajęcie przedmiotów — 147, 155 n.

zabezpieczenie — 150, 156, 221

zatrzymanie tymczasowe — 165

zeznanie fałszywe — 174

znawca p. rzeczoznawca

zapalniczki p. podatek

zażalenie nieważności — 230

zażalenie — 150, 155, 187 n.

zbieg przestępstw — 16 n., 22, 103, 136 n., 216

6922-9

47468/
12